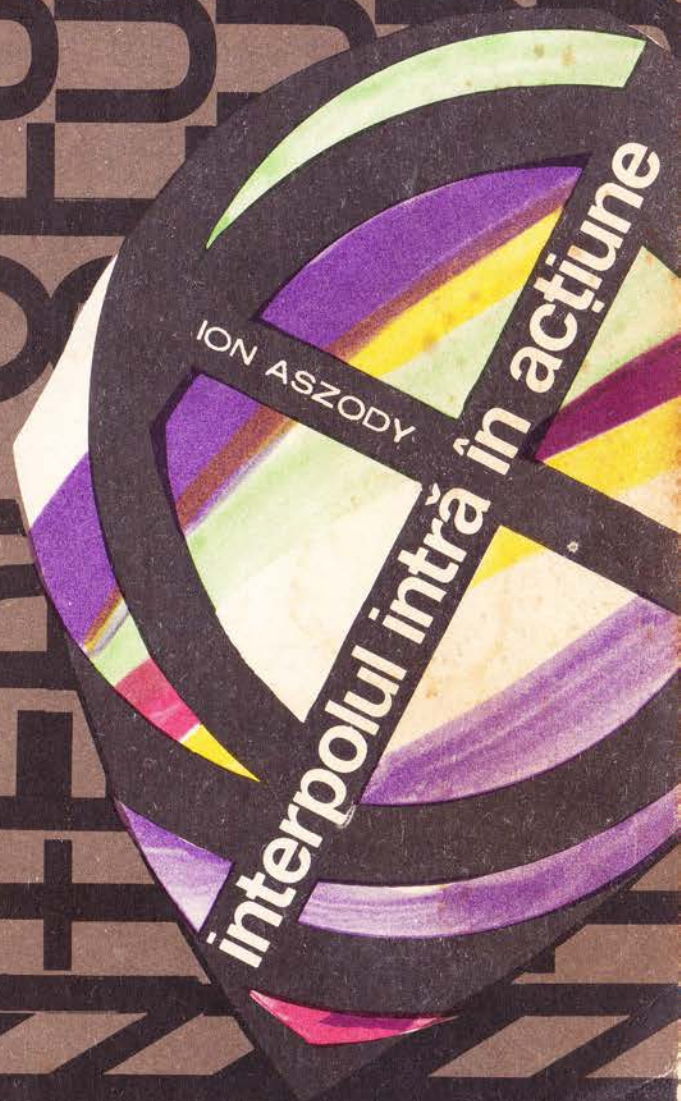
ep

Lei 7

ION ASZODY

interpolul intră în acțiune

1968
Editura politică, București

CUVÎNT ÎNAINTE

Creșterea criminalității, care a luat în unele țări ale lumii proporții îngrijorătoare, nu poate fi explicată decît în strînsă corelație cu condițiile create de însăși orînduirea capitalistă, manifestîndu-se în acest fel ca fenomen social. Marx și Engels, făcînd legătură între domnia capitalului și criminalitate, stabiliseră că relațiile de exploatare capitalistă stimulează stări acute de cupiditate, stări ce nu dispar decît cu timpul în vremurile socialiste.

Lupta eficientă împotriva criminalității este o îndatorire a întregii societăți. Prevenirea infracțiunilor și lichidarea cauzelor care le generează nu se pot realiza exclusiv prin mijloace judiciare, administrative sau numai prin intermediul dreptului penal. Poliția nu este capabilă ca singură, prin măsurile judiciare de urmărire, de arestare, să desființeze crima. În lupta contra criminalității poliția are rolul ei ca organ specializat, dar ea nu poate combate crima ca fenomen social, poliția luptînd în primul rînd împotriva crimei comise.

Lichidarea fenomenului infracțional și prevenirea comiterii de acțiuni antisociale nu sînt posibile fără o adîncă cercetare a cauzelor manifestărilor antisociale și a acțiunilor pentru prevenirea acestor manifestări.

Rezolvarea acestor probleme este extrem de complexă și autorul cărții de față nu și-a propus să analizeze diversele teorii în legătură cu originea crimei în diferitele orînduiri și nici nu a încercat să prezinte un tablou mai vast privind mijloacele poliției științifice, măsurile de represiune și de prevenție aplicate pentru suprimarea fenomenului infracțional.

Prin lucrarea de față autorul dorește să prezinte o imagine a experienței Organizației Internaționale a Poliției Criminale, denumită prescurtat Interpol.

Interpolul este o organizație internațională care activează, susține colaborarea mondială în lupta dusă împotriva fenomenului infracțional de drept comun, și nu numai pentru repri-

marea criminalității internaționale în sensul geografic al cuvîntului.

Specialiștii organizației sînt de părere că în epoca noastră criminalitatea este peste tot o problemă națională, dar, în același timp, și una internațională, colaborarea pe plan mondial fiind de aceea necesară în vederea stîrpirii unor delicte. În plus, un organ specializat cum este Interpolul poate juca un rol deosebit în privința prevenirii, profilaxiei crimelor, punînd la dispoziția polițiilor experiența cîștigată pe tărîm internațional. De altfel, de-a lungul anilor, Organizația Națiunilor Unite și Interpolul au colaborat în vederea luptei comune contra traficului cu stupefiante și a altor pericole infracționale.

Trebuie să precizăm: cititorul care așteaptă să vadă, ca în romanele și filmele polițiste, pe „marii eroi" în luptă cu Răul va suferi o decepție. Dacă, incontestabil, există aici eroism, el este unul nespectaculos, modest, anonim. În acest sens este semnificativ și faptul că puține lucrări s-au ocupat pînă acum de activitatea Interpolului. Printre acestea se numără cartea ziaristului englez Tom Tullet „Interpol", Paris, 1965, care a pus la dispoziția autorului date prețioase mai ales în privința înființării Interpolului și a problemelor de organizare.

Materialul documentar asupra aspectelor dezvoltării criminalității moderne, ca și asupra luptei pentru stăvilirea acesteia a fost furnizat de o serie de lucrări din care amintim cîteva: în primul rînd excelentele studii ale lui Jürgen Thorwald: „Der Jahrhundert der Detektive. Weg und Abenteur der Kriminalistik", Zürich, 1965, și „Die Stunde der Detektive", Zürich, 1966, apoi R. A. Reiss: „Manuel de la police scientifique", Paris, 1911; H. Walter: „Verbrechen unter der Mikroskop", Würzburg, 1963; Jean Pinatel: „Traité de droit pénal et de criminologie", Paris, 1963; E. H. Sutherland: „White collar crime", New York, 1949; o lucrare colectivă apărută la Berlin în 1964: „Kriminalitätsursachen und ihre Überwendung", precum și o culegere apărută la Budapesta în 1966: „Kriminalisztikai Tanulmányok". Iar din lucrările românești: „Manual de dactiloscopie" al dr-ului Valentin Sava, apărut la București în anul 1943; I. Moraru și colaboratorii: „Medicina legală", București, 1967; Camil Suciu: „Criminalistica", București, 1963 etc.

Scurte informații fără anvergură, ascunse în paginile presei europene, adunate laolaltă zi de zi, au constituit de asemenea materialul de bază al unor capitole.

În ceea ce privește presa periodică de specialitate, ea a oferit autorului materiale importante atît pentru completarea diferitelor capitole, cît și a datelor privind activitatea Interpolului („Bünügyi Szemle"; „Le Courrier de l'UNESCO", „Élet és Tudomány", „Finger Print", „Journal of Forensic Sciences", „Justiția nouă", „Kriminalistik", revista „Probleme de medicină legală și de criminalistică", „Revue Internationale de criminologie et de Police Scientifique", „Revue Internationale de Police Criminelle" etc).

Date fiind dificultățile survenite în adunarea materialului, autorul ține cu atît mai mult să-și exprime recunoștința față de cei care l-au ajutat să-și completeze documentația, și profită de acest prilej pentru a mulțumi domnilor Jean Népote, secretarul general al Interpolului, și L. Aubé, șef de divizie la Interpol, pentru materialele trimise și indicațiile furnizate. Autorul își permite să extragă din scrisoarea domnului Jean Népote (14 iunie 1968) următoarea frază: „Doresc cărții Dvs. tot succesul pe care pare a-l merita după cuprinsul pe care mi l-ați comunicat..."

Autorul prezintă, de asemenea, mulțumirile sale tovarășilor dr. Tiberiu Bogdan, locotenent-colonel Ion Tău și L. Tamaș pentru sprijinul acordat.

CAPITOLUL I

Marea aventură a identificării

Trebuie să recunoaştem că, din punctul de vedere al cercetării criminale, Sherlock Holmes pare uneori un detectiv naiv. Cu toate acestea, el a fost, în literatură, primul detectiv care a folosit metode ştiinţifice de cercetare. De altfel, Sherlock Holmes, dacă este cel mai celebru, nu este şi cel dintîi detectiv care a pătruns în literatura mondială. Eroul lui Edgar Allan Poe, numitul Auguste Dupin, s-a „născut" în 1841, în nuvela intitulată „Dublul asasinat din strada Morgii". După mai bine de două decenii, Emile Gaboriau ni l-a descoperit în 1866 pe meşterul-detectiv Lecoq în romanul „Afacerea Lerouge". Abia în 1887, A. Conan Doyle avea să-l ofere lumii pe celebrul detectiv, prototipul romantic al romanului poliţist, prin pana prietenului acestuia, doctorul Watson.

Au venit apoi şi alţi mari detectivi, pe rînd, dar nici unul din ei nu a devenit atît de familiar publicului cititor din lumea întreagă, nici unul nu şi-a păstrat faima şi farmecul, rezistînd deceniilor, ca Sherlock Holmes, cu pelerina sa în carouri, şapca sa rotundă şi, mai ales, cu pipa sa, devenită un fel de simbol al luptătorilor împotriva crimei, care, trecînd peste atîtea generaţii de detectivi de roman, a ajuns pînă şi în gura confratelui său modern, comisarul Maigret...

Auguste Dupin, cînd apare, nu are nici un predecesor. El se comportă tot ca fiind *cel mai mare* în meseria sa ! În momentul „naşterii" sale, Sherlock Holmes are cu 46 de ani mai puţin decît Dupin şi este cu vreo 20 de ani mai tînăr decît Lecoq. Oare acest fenomen, pe care-l numim noi astăzi „conflict între generaţii", l-a îndemnat pe Holmes să-şi mărturisească, în cuvinte tari, părerea despre „colegii săi" ? Într-o zi, doctorul Watson îi pune următoarea întrebare : „Lecoq nu este care

tipul polițistului perfect?" Și Holmes răspunde ironic: „Lecoq nu avea decît o singură mare însușire: energia... Era vorba, nu-i așa, de constatarea identității unui deținut necunoscut? Eu l-aș fi identificat în douăzeci și patru de ore! Lecoq a avut nevoie de șase luni!... Dumneata, Watson, vrei să-mi faci un compliment comparîndu-mă cu Dupin. Ei bine, după părerea mea, Dupin a fost un om foarte oarecare. Eu simt că există în mine calități cu care aș fi în stare să ajung la celebritate. Nu există și nu a existat vreodată pe lume un om care să fi acumulat atîtea cunoștințe speciale împletite cu atîtea calități personale pentru a purta război împotriva crimei".

A purta război împotriva crimei?! Înălțătoare misiune în acest sfîrșit de veac, cînd criminalitatea este în continuă creștere.

În ceea ce privește metodele întrebuințate, Sherlock Holmes avea mai multe preocupări științifice decît predecesorii și mulți din succesorii săi. Dupin a fost un adept al gîndirii exacte, el nu întrebuința nici lupă, nici vreun reactiv chimic. Lecoq a fost primul detectiv din literatură care a măsurat, a cercetat și a judecat urmele de pași. „Vouă, pașii nu vă spun nimic — exclamă el. — Pentru mine, ei sînt vii..." În momentul cînd A. Conan Doyle îl prezintă pe Sherlock Holmes, criminalistica fusese deja înzestrată cu cuceriri importante. Să fie cumva omul cu pipă eroul transpus în literatură a ceea ce numim noi astăzi poliție științifică? Nicidecum! Din toate cuceririle acesteia, Holmes nu cunoaște decît foarte puțin. De ce oare?

După apariția primului volum al aventurilor lui Sherlock Holmes, Arthur Conan Doyle, dornic să-și șlefuiască măiestria literară, afirmîndu-se în romanul istoric, și-a abandonat eroul pe care abia îl schițase. În urma presiunilor unui editor american, precum și ale revistei londoneze „Strand", Conan Doyle scrie încă două volume, dar această muncă a însemnat pentru el oarecum o povară. Succesul lui Sherlock Holmes l-a surprins în plină activitate literară și, pentru a se debarasa de această sarcină neplăcută, Conan Doyle a mai scris un volum, la sfîrșitul căruia vestitul său detectiv este ucis luptînd împotriva banditului Moriarty. Protestele vehemente ale cititorilor, venite din toate colțurile lumii, l-au silit pe Conan Doyle să-l „reînvie" pe Sherlock Holmes, dar în volumele care au urmat partea științifică era mult mai ștearsă, originalitatea omului cu lupă, cu mîinile pline de arsuri și cicatrice dobîndite în laborator în căutarea urmelor invizibile, era mult mai puțin pregnantă. Toate acestea însă nu scad nimic din valoarea inițiativei lui Conan Doyle, care în acest sfîrșit de secol a enunțat necesitatea dezvoltării științifice a cercetării criminale.

De altfel, prietenul și secundul vestitului detectiv, doctorul Watson, după o discuție care s-a desfășurat la începutul prieteniei lor „despre deducție ca știință", a schițat pe hîrtie cunoștințele generale ale lui Holmes. Iată-le:

1. În literatură = cunoștințe nule.
2. În filozofie = idem.
3. În astronomie = idem.
4. În politică = mediocre.
5. În botanică = variate. Cunoaște în general otrăvurile de origine vegetală, în special opiul, beladona.
6. În geologie = limitate. Deosebește la prima vedere diferitele soluri. Mi-a arătat urmele de noroi de pe pantalonii săi și mi-a explicat: culoarea și consistența lor îi permit să identifice din ce cartier al Londrei provine fiecare.
7. În chimie = cunoștințe foarte vaste.
8. În anatomie = cunoștințe bune, dar fără nici o metodă.
9. Literatura senzațională = fantastic de bine informat! Cunoaște istoria fiecărei crime săvîrșite în cursul secolului.
10. . . . . Cîntă bine la vioară.
11. . . . . Excelent boxer și scrimer.
12. . . . . Cunoaște bine legile britanice.

Este de mirare că omul din Baker Street 221 b. și-a putut cîștiga un renume mondial cu un astfel de certificat! Dar, dacă îți cad în mînă faimoasele fascicule cu aventurile lui Nick Carter sau seria Fantomas, nemaivorbind de isprăvile „superman"-ului zilelor noastre cu numele de James Bond, constați că nici unul din ei nu posedă cunoștințele lui Sherlock Holmes. O dată cu nașterea romanului de groază („thriller"), detectivul calcă în picioare cele mai elementare reguli ale logicii: el nu mai are nevoie de creier, ci de revolver. James Bond, creația lui Jan Fleming, are patruzeci și trei de cicatrice pe corp, „dovezi" ale curajului și îndrăznelii, trage cîteodată cu două pistoale și nu are în cap nici jumătate din „lista lui Sherlock Holmes". Nici nu are nevoie. Holmes scoate din buzunar vestita sa lupă și se uită îndelung la un fir de păr găsit la locul crimei. Cunoștințele și logica lui infailibilă îl vor ajuta să dezlege taina. Superdetectivul de azi trimite firul de păr la laborator...

După nici trei sferturi de veac de la nașterea Omului cu pipă, literatura polițistă a devenit, cu unele excepții, o oglindă a degenerării, preamărire a violenței, vulgarității și forței fizice.

În paranteză fie spus, printre excepții figurează romanele lui Simenon, care acordă un loc primordial trăsăturilor umane ale eroilor. Simenon reușește să ridice în multe cazuri calitatea romanelor sale la nivelul unor studii de moravuri. În această literatură, care oscilează între apologia justiției și a crimei, toți

aceşti James Bond, Philo Vance, Mike Spillane şi atîţia alţii nu valorează cu toţii la un loc cît un Sherlock Holmes nici din punct de vedere umanitar, nici ştiinţific.

De altfel, după cum vom vedea mai tîrziu, o prăpastie imensă există în general între crima şi pedeapsa din romane şi cele din viaţa adevărată.

Un gînd pentru Niepce şi Daguerre

Spuneam că Sherlock Holmes nu a fost înzestrat de către creatorul său cu înalte cunoştinţe ştiinţifice. Dar, din păcate, Conan Doyle nu i-a „permis" să se folosească nici de cele existente pe vremea sa. Iată, de pildă, fotografia, care astăzi ocupă un loc de frunte în cercetarea criminalistică. Prima fotografie, realizată de Nicéphore Niepce în jurul anului 1829, reprezentînd o natură moartă, era mai aproape de un desen impresionist decît de ceea ce numim noi astăzi fotografie. Totuşi, această placă de sticlă anunţa nu numai viitoarele radiografii, cinematograful, fotografii ale aştrilor invizibili, ale particulelor cosmice, dar şi viitoarele fotografii ale amprentelor digitale, fără de care anchetatorii ar fi rămas la lupa lui Sherlock Holmes...

La 30 noiembrie 1841, „Philadelphia Public Ledger" anunţă pentru prima oară că poliţia franceză foloseşte invenţia lui Niepce şi a lui Daguerre pentru *identificarea* criminalilor. „În momentul cînd cineva realizează o invenţie ştiinţifică — scria ziarul —, el nu cunoaşte încă toate laturile posibile ale întrebuinţării acesteia. Invenţia magică a lui Daguerre, care constă în a picta cu ajutorul razelor solare, a fost utilizată de către poliţia din Paris în lupta împotriva crimei. În Franţa, cînd se arestează un criminal sau un suspect, poliţiştii fac imediat un daghereotip şi întocmesc un fişier din portretele astfel obţinute. Oamenii lumii interlope, pentru a împiedica acest procedeu, fac uneori nişte grimase oribile ca să-şi deformeze faţa..."

Fotografia ca instrument de *urmărire* a infractorilor s-a născut în 1854, cînd judecătoria din Lausanne a trimis portretul unui asasin atît posturilor de poliţie cantonale din Elveţia, cît şi poliţiilor ţărilor vecine. Criminalul a fost recunoscut şi arestat, iar fotografia a intrat în arsenalul anchetatorilor. Era prima încercare de acest fel, o iniţiativă valoroasă. Era germenul ideii de urmărire a criminalilor internaţionali, care avea să prindă viaţă cu şapte decenii mai tîrziu prin naşterea Interpolului. Ce-i drept, procedeele daghereotipului erau foarte complicate. Un aparat „Daguerréotype" costa în 1846 trei sute de franci! Enorm pentru timpurile acelea. Greutatea ansamblului de

obiecte, de la aparat la chimicale, de care avea nevoie un pasionat al daghereotipului, cîntărea în total 50 kg! Numai aparatul şi trepiedui cîntăreau 15—22 kg. Poate din această cauză nu l-a inclus Sherlock Holmes printre uneltele sale? Dar în 1882 George Eastman a lansat „Kodakul". Aparatul fotografic (15×8×8 cm), cîntărind abia un kilogram, devine un aparat portabil. Apare fotograful amator, fotoreporterul şi anchetatorul care se deplasează cu aparatul său la locul săvîrşirii faptei.

Dezvoltarea fotografiei judiciare, de la sistemul metric al lui Alphonse Bertillon şi pînă la gamagrafie şi spectrografie, care ajută, de pildă, la descoperirea resturilor infime de plumb din rănile produse de proiectile sau a urmelor de otravă din corpul victimei, a mers paralel cu perfecţionarea aparatelor şi metodelor de developare a fotografiilor. Un publicist francez spunea cîndva: „Cînd vă fotografiaţi copiii, un gînd pentru Niepce, cînd mergeţi la cinema, un gînd pentru Daguerre". Iar noi putem să adăugăm: luptători împotriva crimei, cînd folosiţi aparatul acesta, devenit cotidiană unealtă de muncă, un gînd pentru amîndoi!

Identificarea — o problemă centrală

Pe timpuri, anchetarea unui delict se baza mai ales pe *mărturii*. Da, rolul martorilor era imens, cu toate că se ştie azi că o mărturie nu este întotdeauna o probă judiciară fără cusur. „Testis unus, testis nullus" — stabilesc principiile dreptului roman. Adică un singur martor nu este nici un fel de dovadă. În sistemul probelor, a căror valoare era prestabilită prin lege, un martor nu era suficient; în consecinţă, nu *valoarea* declaraţiilor martorilor influenţa hotărîrea judecătorească, ci *numărul* lor. Eroarea în declaraţiile martorilor nu se stabileşte şi nici nu se exclude prin *numărul* acelora care declară acelaşi lucru. Să presupunem că într-un proces se prezintă unsprezece martori. Dintre aceştia, zece martori de bună-credinţă pot face declaraţii identice între ele, dar false în contextul realităţii obiective a cauzei. Al unsprezecelea martor poate face o declaraţie *contrară* celor zece, dar *reală* în acelaşi context. În sistemul probelor legale de atunci erau crezuţi cei zece martori cu declaraţii identice, fără ca depoziţia lor să fie examinată. În pofida progresului, a schimbării calitative a criminalisticii în secolul trecut, rolul martorilor nu şi-a pierdut din importanţă.

Cînd este vorba de fapte auzite sau văzute, nu o dată se întîmplă ca un martor să perceapă, să memorizeze, să reconsti-

tuie şi să reproducă evenimentul în diferite maniere, reconstituirea depinzînd de nenumăraţi factori, de împrejurările subiective în care a avut loc întîmplarea.

Folosind descoperirile fizicii, chimiei şi chiar ale matematicii, poliţia ştiinţifică a pus la dispoziţia justiţiei o gamă mai mare de probe.

Procesul de *identificare a persoanelor*, de stabilire a adevărului judiciar deţine un rol esenţial în criminalistică. El are rădăcini adînci în istorie şi apare o dată cu necesitatea de a cunoaşte elementele dăunătoare societăţii, de a le izola, de a le pedepsi. Înainte de toate trebuie să facem o distincţie între cele două sensuri ale acţiunii de identificare criminală. În primul rînd este vorba de *identificarea criminalului necunoscut*. Cine este făptaşul? — la această întrebare avea să răspundă poliţia tuturor timpurilor.

A doua categorie a identificării criminalilor este *identificarea unui recidivist*, adică a unui răufăcător care a mai fost condamnat (o dată sau de mai multe ori) şi care, ascunzîndu-şi identitatea sub nume fals, putea să-şi reia activitatea sa criminală. *Însemnarea cu fierul roşu* a infractorilor, aplicată încă în secolul trecut, aparţine acestei a doua categorii, pentru că urmărea recunoaşterea unui infractor deja condamnat. De altfel, însemnarea cu fierul roşu avea, pe lîngă caracterul său de identificare, şi un caracter de pedeapsă complimentară. Această dublă intenţie de identificare a răufăcătorilor şi de aplicare a unei pedepse accesorii recidiviştilor se manifestă şi în vechiul drept românesc. Astfel, în Pravila lui Matei Basarab, tipărită la 20 martie 1652 la Tîrgovişte, citim: „Cela ce va fura un lucru cît de puţin de la vreun om mişel, acela cînd va fura întîi să-l bată, iară de va fura şi a doua oară să-l însemneze la nas de o parte, iar de va fura şi a treia oară, acesta să moară în furci".

În Franţa, hoţilor li se ardea în piele litera V (Voleur), falsificatorilor litera F (Faux), recidiviştii erau marcaţi cu W. Jeremy Bentham, vestitul filozof şi jurisconsult englez care a trăit între anii 1748 şi 1822, propovăduia un sistem de identificare, prin tatuaj, nu numai a criminalilor, ci şi a tuturor cetăţenilor. Opinia publică engleză a respins propunerea lui Bentham ca nefiind compatibilă cu demnitatea omenească. Dar, chiar dacă ar fi fost aplicat, sistemul lui Bentham nu ar fi rezolvat problema identificării judiciare. Tatuajul poate fi modificat sau înlăturat. Au existat şi alte încercări nereuşite, foarte numeroase, pentru a stabili un sistem eficace de identificare a criminalilor recidivişti. Primul sistem de acest fel, aproape unanim

acceptat, a fost *antropometria judiciară*, metodă elaborată de Alphonse Bertillon.

Alphonse Bertillon, ajutor de grefier la Prefectura poliţiei din Paris, depusese în iulie 1879 un raport pe biroul prefectului, propunînd folosirea, în scopurile identificării judiciare, a unor măsurători antropologice. Teoria lui Bertillon se baza pe presupunerea că nu există doi oameni cu proporţii identice ale corpului şi că scheletul uman reprezintă o variabilitate infinită în dimensiunile sale. Metoda de bază a antropometriei lui Bertillon consta în măsurarea corpului, capului, lungimii piciorului stîng, lungimii degetului mijlociu al mîinii stîngi, lungimii antebraţului stîng, a bustului, a braţelor desfăcute etc. După cum vedem, Bertillon a ales pentru măsurători partea stîngă a corpului, care este mai puţin expusă modificărilor şi deformărilor datorate muncii fizice.

Ideea lui Bertillon s-a născut în încăperea mică şi prăfuită în care, la prefectură, îşi exercita obligaţiile profesionale, trecînd *semnalmentele* criminalilor pe fişe. El a observat în curînd că acest sistem de identificare, conţinînd formula stereotipă: nasul — mic, mare, potrivit; gura — idem; ochii — negri, albaştri, verzi etc.; barba — rade şi aşa mai departe, nu avea nici o valoare, pentru că semnalmentele a mii de persoane erau identice. Ideea lui Bertillon nu a venit din întîmplare. Antropometria criminală a lui Bertillon s-a născut într-un moment în care criminalitatea, chiar şi cea internaţională, era în creştere. Evidenţa poliţiilor din lumea întreagă, bazată pe sisteme învechite de identificare, era supraîncărcată cu fişe, caziere, cartoteci puţin utilizabile. În Franţa şi în alte ţări, legile privind recidiva şi surghiunirea au provocat printre răufăcători un număr considerabil de disimulări ale identităţii.

Bertillon şi-a depus propunerea în 1879, dar a trebuit să aştepte doi ani, pînă cînd prefectul a fost schimbat. Succesorul lui s-a arătat mai înţelegător. Bertillon şi-a început munca, cartotecile se înmulţeau, identificările de asemenea.

În 1884 el a identificat trei sute de recidivişti care reuşiseră să se strecoare prin vechiul sistem de identificare. Pentru poliţiştii anchetatori însă, rezultatele obţinute erau limitate. Ei au pus întrebarea: „Sistemul este bun o dată ce am prins un criminal. Dar cum să-l aplicăm cînd răufăcătorul abia trebuie prins?"

Inovator zelos, Bertillon a ajuns curînd la lărgirea sistemului său prin fotografierea delincvenţilor din profil şi din faţă, apoi notarea pe cartotecă a semnelor caracteristice, ca de pildă tenul, expresia feţei, cicatricele eventuale, culoarea părului, forma nasului etc. Fără îndoială, poliţiştii anchetatori nu avu-

seră pînă atunci niciodată la dispoziție o descriere atît de exactă și amănunțită a criminalilor.

„Bertillonajul" a fost repede adoptat de către majoritatea țărilor dezvoltate. România a fost printre primele țări care a introdus metoda Bertillon prin înființarea în 1892, la București, de către eminentul medic legist român prof. M. Minovici, a unui serviciu de antropometrie.

Adoptarea sistemului Bertillon de către majoritatea țărilor constituie un moment de apoteoză ce părea să-l fi consacrat pentru totdeauna. În realitate însă, el nu fusese niciodată mai aproape de prăbușire.

„Bertillonajul" a încercat stabilirea unui *sistem de înregistrare* utilizabil, așezat pe baze științifice. Acesta era meritul incontestabil al sistemului. Dar în practică, antropometria criminală s-a dovedit a fi neștiințifică și inoperantă. Iată cuvintele de laudă pe care le putem citi la adresa „bertillonajului" în „Nouveau Larousse Illustré" apărut la sfîrșitul secolului trecut: „Experiența a dovedit că semnalmentele antropometrice *asigură într-un mod absolut sigur, pentru întreaga viață,* posibilitatea de recunoaștere *a adultului,* oricît de numeroase ar fi pseudonimele sub care acesta încerca să se ascundă și la orice distanță de timp".

Ca urmare a diversității mari a indivizilor, numărul măsurătorilor antropometrice a crescut însă la nu mai puțin de 61, dar nici această măsură nu a exclus erorile și defectele bertillonajului, determinate de acceptarea tezei potrivit căreia dezvoltarea osoasă ar stagna după vîrsta de 20 de ani. Interesant este însă că Interpolul de azi a preluat unele idei din sistemul lui Bertillon și le folosește în acele cazuri în care nu posedă amprentele digitale ale unui răufăcător internațional. Vom vedea mai jos cum este folosit de către Interpol acest sistem combinat dactiloscopie-antropometrie.

Niște urme de degete...

Cu 60 000—100 000 de ani înaintea erei noastre, un strămoș de-al nostru cu înclinații artistice s-a apucat să-și deseneze mîna. Mai exact, mîna stîngă, deoarece artistul s-a folosit, probabil, ca și noi, de mîna dreaptă pentru lucru. Aceste desene au fost descoperite la începutul secolului nostru în Franța, lîngă Aurignac. La cîteva dintre ele se văd destul de limpede crestele papilare. Chiar „homo aurignac" a observat că vîrfurile degetelor sale sînt acoperite de aceste ciudate văi și coline.

Reprezentarea artistică a mîinii a apărut deci în timpurile învăluite în negură ale istoriei, dar cercetarea științifică a amprentelor digitale începe abia cu Malpighi, în secolul al XVII-lea. Însă nici el, în 1686, nici savantul ceh Purkyne, cu aproape un secol și jumătate mai tîrziu, în 1823, nu au făcut altceva decît să studieze, să descrie și să împartă în categorii desenele papilare. Nici unul din ei nu s-a gîndit că amprentele ar putea fi folosite pentru scopuri de identificare criminală.

W. J. Herschel, funcționar colonial britanic în Bengalia, a avut ideea să utilizeze „semnătura cu degetul", folosită, de altfel, încă din antichitate de chinezi. „Am adunat mii de amprente, sînt acum în stare ca, pe baza lor, să identific persoanele care sînt în evidența mea", a scris Herschel la 5 august 1877 inspectorului general al închisorilor din Bengalia. Herschel a observat că liniile de pe degetele oamenilor nu se schimbă, nu se transformă niciodată. Vîrsta, bolile cele mai grele nu au nici o influență asupra lor. Omul îmbătrînește, părul îi albește, corpul își pierde din greutate, fața este deformată de riduri, trupul i se împuținează, dar amprentele sale rămîn neschimbate din momentul nașterii și pînă la moarte. De la descoperirea amprentelor digitale și pînă astăzi, zeci de milioane de amprente au fost fișate în serviciile dactiloscopice ale lumii, dar nu s-au găsit două persoane cu amprentele digitale absolut identice. Herschel a avut deci dreptate. Propunerea sa a fost însă respinsă. Amprentele digitale au pierdut prima bătălie.

Medicul scoțian dr. Henry Faulds, care lucra la Tokio, nu auzise niciodată nici de Herschel, nici de experiențele sale. Faulds a publicat în 1880, în revista londoneză „Nature", un articol în care a demonstrat că criminalii pot fi identificați cu ajutorul amprentelor digitale. Iată un caz din experiența doctorului Faulds, profesor de fiziologie. În casa vecină cu a sa pătrunsese un spărgător, escaladînd un zid vopsit în alb. Urmele degetelor infractorului au rămas imprimate foarte limpede pe zid. Faulds, auzind că hoțul fusese arestat, s-a prezentat la închisoare și, cu acordul șefului poliției japoneze, a luat amprentele arestatului. Comparîndu-le cu urmele degetelor găsite pe zid, Faulds declară că omul arestat era nevinovat. Și cînd după cîteva zile adevăratul hoț a fost prins, Faulds i-a luat și acestuia amprentele, care, de această dată, erau identice cu cele de pe zid. „Ce-ar fi — a pus întrebarea dr. Faulds — dacă la locul fiecărei crime am căuta urmele degetelor făptașilor ? Liniile papilare nu se schimbă niciodată, în consecință, ele pot fi folosite pentru identificarea criminalilor sau a recidiviștilor cu mai multă siguranță decît fotografia".

Poliția japoneză nu a dat nici o atenție descoperirii lui Faulds, iar articolul apărut în revista „Nature" a stîrnit interesul unei singure persoane: W. J. Herschel. Fostul funcționar colonial s-a adresat revistei, revendicînd paternitatea descoperirii amprentelor digitale. Faulds a primit lupta, dar înainte de a se întoarce în Anglia expedie o serie de scrisori. Ele erau adresate unor personalități oficiale, unor savanți, Ministerului Afacerilor Interne al Marii Britanii și președintelui poliției din Londra. Toate rămăseseră însă fără răspuns. Discuția din „Nature" nu stîrni nici urmă de interes. Amprentele digitale au pierdut deci și cea de-a doua bătălie.

Au trecut opt ani, cînd sir Francis Galton, amintindu-și de articolul din „Nature", s-a adresat revistei și, în felul acesta, a ajuns la Herschel. După aceea, timp de trei ani nu s-a ocupat decît cu amprentele digitale. Galton a dovedit că, în cazul unei amprente digitale complete, adică luate după cele zece degete ale omului (dactilogramă decadactilară), probabilitatea ca amprenta celor zece degete să fie identică este de 64 de miliarde la 1. Adică practic imposibilă. Dar Galton înțelesese un lucru: dacă amprentele digitale nu vor fi categorisite după un anumit sistem, dacă nu se va găsi un mijloc de înregistrare, de evidență care să permită formarea unui sistem de cartoteci ușor maniabil, amprentele nu vor putea servi ca metodă de identificare.

Timp de treizeci de ani, sir Francis Galton se ocupase cu cercetări antropologice. Ca atare, era firesc să accepte și el sistemul lui Bertillon. În momentul însă în care a făcut cunoștință cu amprentele digitale și-a dat seama că aici este vorba de un sistem mult mai eficace decît „bertillonajul". Francis Galton își publică în 1892 prima sa lucrare, „Fingerprints" („Amprente digitale").

America de Sud întrece Europa

În același an, la 29 iunie, noaptea tîrziu, în cartierul sărac al orașului argentinean Necochea, o tînără femeie, Francisca Rojas, și-a trezit vecinii cu strigătele: „Copiii mei... el mi-a ucis copiii... Velasquez..." În cocioaba mizeră zăceau cei doi copii ilegitimi ai ei, cu țeasta zdrobită: un băiețel de șase ani și o fetiță de patru ani. Polițiștii aflară că acest Velasquez îi făcea femeii propuneri din ce în ce mai brutale, pe care ea le refuza, spunînd că iubește un altul. În ziua aceea, Velasquez fusese mai violent ca oricînd și o amenințase că „va ucide pe cine are ea mai scump pe lume". Seara, cînd ea s-a întors de la muncă, a găsit ușa colibei spartă și copiii asasinați. Velasquez

fu arestat și torturat. Dar chiar după opt zile de chinuri, el continuă să nege. Atenția inspectorului de poliție se îndreptă atunci spre tînărul iubit al Franciscăi Rojas, care declarase de mai multe ori că ar lua-o de nevastă dacă nu ar exista copiii, pe care-i considera a fi o piedică în calea fericirii lor. Francisca Rojas fu și ea supusă unui interogatoriu de „gradul trei", dar mama copiilor asasinați a continuat să-l învinuiască pe Velasquez.

La 8 iulie sosi la Necochea, venind din La Plata, inspectorul de poliție Alvarez. El cercetă cu minuțiozitate coliba Franciscăi Rojas și găsi pe ușă o suspectă urmă de culoare brună. Inspectorul, spre uimirea polițiștilor, ceru un ferăstrău și tăie din lemnul ușii porțiunea pe care el nu se îndoia că sînt imprimate urmele degetelor asasinului. Alvarez îi ceru comisarului de poliție din Necochea o tușieră... Apoi ordonă să fie adusă Francisca Rojas. Cei din jur îl priveau nedumeriți cum ia degetele femeii, unul după altul, le apasă în tușieră, apoi pe hîrtia albă, pe care se imprimau niște desene stranii, contorsionate. Alvarez nu avea prea mare experiență în această materie, totuși nu-i fu greu să constate că amprentele de pe ușa colibei erau identice cu urmele degetelor de pe hîrtie. Alvarez o privi lung pe femeia care stătea în fața sa, îi oferi lupa și o invită foarte calm și politicos să-și privească amprentele, care-l indicau, fără putință de tăgadă, pe ucigaș. Francisca Rojas, pe care interogatoriul de „gradul trei" nu reușise s-o înfrîngă, cedă și recunoscu că de fapt ea și-a ucis copiii cu o piatră pentru că „stăteau în calea căsătoriei sale".

Inspectorul Alvarez era un adept al lui Juan Vuchetich și urmărea cu interes experiențele acestuia. Vuchetich lucra la poliția din La Plata, în Argentina, și — independent de cercetările lui Herschel, Faulds și Galton — a reușit să elaboreze un sistem de înregistrare a amprentelor. Cazul Rojas a avut un ecou puternic și Vuchetich era de părere că a venit momentul să-și convingă superiorii de eficacitatea sistemului său. Nu reuși decît în 1894, cînd parlamentul din Buenos Aires aprobă introducerea sistemului amprentelor digitale. Așadar, Argentina a fost prima țară care a acceptat în mod oficial dactiloscopia ca sistem de identificare a criminalilor. Exemplul ei a fost urmat în 1903 de Chile și Brazilia, în 1906 de Bolivia, iar în 1908 de Peru, Paraguay și Uruguay. Un ziarist îi sugeră lui Vuchetich înlocuirea denumirii folosite pînă atunci, „icnofalangometrie", cu „dactiloscopie". În 1904, Vuchetich, publicînd o vastă lucrare, i-a ascultat sfatul, intitulîndu-și cartea: „Dactiloscopia comparada". Lucrarea s-a bucurat de mare succes în America de Sud, dar a rămas necunoscută în Europa.

Triumful lui Vuchetich era incontestabil. El a fost primul care a reușit, înaintea europenilor, să sistematizeze amprentele digitale și să introducă dactiloscopia ca metodă de identificare. Vuchetich a preconizat — cu mult înaintea europenilor — ideea unei colaborări internaționale a polițiilor prin înființarea unor birouri de identificare intercontinentale în America de Sud, America de Nord și Europa. Aceste birouri ar fi stat — după concepția lui Vuchetich — la dispoziția tuturor organelor de poliție din lume pentru urmărirea criminalilor internaționali. Iată în germene, născută acum peste o jumătate de veac, ideea organizării unei „poliții internaționale" de tip Interpol. Vuchetich, deși bătrîn și foarte bolnav, a mai putut asista la nașterea Interpolului, în 1923, cu doi ani înaintea morții sale.

Edward Henry intră în scenă

Cînd Edward Henry, inspectorul general al poliției din Bengalia, și-a petrecut concediul în Anglia, în 1896, nu știa absolut nimic de lucrările lui Vuchetich și — lucru uimitor — nici de cercetările lui Herschel, care, după cum știm, lucrase și el în Bengalia. Henry știa doar atît, că Galton nu reușise să conceapă un sistem eficient de evidență a amprentelor digitale. Henry a asistat în Bengalia la triumful „bertillonajului", dar a fost printre primii care au observat deficiențele sistemului și lipsa de precizie a acestuia. Cu toate imperfecțiunile sale, „bertillonajul" ar fi supraviețuit dacă nu ar fi apărut dactiloscopia.

În vara anului 1896, Henry a luat contact la Londra cu Galton și, la rîndul său, a elaborat un sistem de fișe. În același an, Henry nota în jurnalul său : „Dacă sistemul meu de fișe se va dovedi demn de încredere, antropometria va fi, probabil, lichidată". Guvernatorul general al Indiei a acceptat metoda Henry, ordonînd la 12 iulie 1897 înlocuirea în toată India a sistemului lui Bertillon cu metoda lui Henry. Deci, a doua țară unde a fost adoptat sistemul de identificare criminală pe baza amprentelor digitale a fost India, pe atunci colonie britanică. În 1898 au fost identificați numai în Bengalia cu ajutorul dactiloscopiei 345, iar în 1899 alți 569 de criminali recidiviști. În același timp, Henry s-a ocupat cu găsirea amprentelor la locul crimei.

* * *

S-a întîmplat în luna august a anului 1898, în districtul Julpuguri, în zona de frontieră dintre Bengalia și Bhutan. Șeful poliției districtuale a descoperit cadavrul administratorului unei plantații de ceai. Omului i se tăiase beregata. Biroul, dulapul, o casetă de bani fuseseră sparte și toți banii dispăruseră. Polițistul nu găsi decît o singură urmă, nu suficient de clară, pe o hîrtie din portofelul administratorului ucis.

Henry constată că urma reprezenta amprenta unui deget gros și ordonă să se ia amprentele tuturor persoanelor de pe plantație, inclusiv ale celui asasinat. Nici una din acestea nu corespundea cu urma găsită pe hîrtie. Ancheta descoperi însă că administratorul ucis dăduse în judecată pentru furt pe unul din servitorii săi. Acesta, un anume Charan, fusese arestat, dus la Calcutta, judecat și închis. Între timp, Charan a fost eliberat, dar fișa lui se afla în evidența închisorii. Pe această fișă, pe lîngă măsurătorile antropometrice, figurau și amprentele delincventului. Urma degetului gros al lui Charan corespundea cu urma găsită pe hîrtie ! După cîteva săptămîni de cercetări, asasinul a fost arestat. El însă nu-și recunoscu vina nici în fața tribunalului.

Judecătorii, aflați într-o dilemă extrem de dificilă, au pronunțat condamnarea numai pentru furt, nu și pentru omor. Să ne amintim. În 1892, Francisca Rojas n-a putut rezista în fața dovezii copleșitoare a urmelor însîngerate, care erau identice cu amprentele ei, și a recunoscut că și-a ucis copiii. În 1898, tribunalul din Calcutta, în fața căruia apărea pentru prima dată o amprentă digitală ca dovadă capitală, avea de-a face cu un criminal încăpățînat, care a negat tot timpul. Acești judecători erau obișnuiți să-și pronunțe verdictul pe bază de mărturii. Or, în procesul lui Charan nu au apărut martori. În consecință, în 1898, la Calcutta a avut loc primul proces în care, pe baza unei amprente ca probă capitală, un tribunal a condamnat un criminal pentru furt. Acesta a fost, fără îndoială, un moment crucial în istoria criminalisticii.

La 5 iulie 1900, la Londra a avut loc o adunare a celor mai cunoscuți criminaliști ai imperiului britanic. Edward Henry făcu o expunere asupra sistemului său de organizare a evidenței dactiloscopice. Cei prezenți, printre care și sir Francis Galton, au recunoscut că sistemul lui Henry reprezintă rezolvarea practică a identificării de persoane prin amprentele digitale. Nu este cazul să comparăm cele două sisteme existente în epoca aceea : sistemul Vuchetich și sistemul Henry sau Galton-Henry. Fapt este că în Anglia încă în 1900 a fost introdus sistemul lui Henry, acesta devenind în 1901 șeful Scotland

Yardului. Dactiloscopia a triumfat ca metodă de identificare, dar mai trebuia să fie acceptată ca mijloc de probă de către tribunalele engleze.

Asasinatul de la Deptford

Scena se deplasează într-o suburbie a Londrei, Deptford, unde pe High Street la numărul 34 se află o prăvălioară de vopsele. În dimineața zilei de 27 martie 1905, sosind la prăvălie, ucenicul îl găsește pe Farrow, proprietarul micii prăvălii, și pe soția sa asasinați. Inspectorul Fox a stabilit că asasinii au fost doi. În dormitor s-a găsit o casetă mică de bani spartă și golită. Pe capacul lucios al casetei strălucea, ca un semn acuzator, amprenta unui deget. În curînd se prezentară doi martori. Primul, lăptarul, văzuse doi bărbați ieșind din casă înaintea sosirii ucenicului. Unul din bărbați purta un pardesiu și ghete de culoare maro. Al doilea martor, o fetiță, a văzut apărînd la fereastra prăvăliei Farrow fața însîngerată a unui bărbat. Fetița însă nu a găsit în aceasta nimic neobișnuit. Sîngele curgea din abundență în abatoarele din Deptford. Fețe și halate de lucru însîngerate erau aici lucruri obișnuite. Unul din detectivii Scotland Yardului a aflat că în lumea interlopă frații Stratton sînt socotiți ca făptași ai asasinatului. Inspectorul Fox reuși s-o găsească pe amanta lui Alfred Stratton, care a povestit că în noaptea asasinatului acesta a dormit la ea, dar în timpul nopții un bărbat a bătut la fereastră și Alfred a plecat cu el. Fata a povestit, de asemenea, că pardesiul de culoare maro al lui Alfred Stratton a dispărut și că amantul ei și-a vopsit ghetele sale maro în negru.

Între timp s-a stabilit că urma de deget de pe casetă este identică cu aceea a degetului gros al lui Alfred Stratton. Procesul a avut loc la 5 mai 1905. În sala tribunalului, pe masa procurorului Muir stătea caseta de bani cu amprenta ucigașului. Muir avea nevoie de „originalul" amprentei doveditoare. El nu putea prezenta fotografii unor jurați care urmau să audă pentru prima dată despre amprentele digitale. Jurații, după două ore de dezbatere, au pronunțat verdictul : frații Stratton au fost găsiți vinovați. Judecătorul Channell pronunță sentința : moarte prin spînzurătoare.

Procesul Stratton a marcat o etapă decisivă în istoria dactiloscopiei. Țările europene au introdus, una după alta, acest sistem infailibil de identificare, care pînă acum nu a fost întrecut de nici o altă metodă. Iar justiția din lumea întreagă,

după o anumită „epocă de tranziție", în cursul căreia s-a dovedit chiar că desenele papilare nu pot fi moștenite și nici măcar amprentele gemenilor nu seamănă între ele, a acceptat în multe cazuri proba dactiloscopiei ca probă principală.

După cum vom vedea, Interpolul nu se adresează exclusiv amprentelor digitale pentru a stabili o identitate definitivă. Interpolul joacă un rol de frunte în coordonarea eforturilor experților de dactiloscopie pentru a perfecționa atît procedeele de luare a amprentelor cît și metodele de clasificare. La colocviul organizat de Interpol la Saint-Cloud între 13 și 17 noiembrie 1967, cu participarea reprezentanților din 33 de țări, metodele de clasificare au constituit și ele una din temele consfătuirii. În general se face o împărțire a lumii în „țări Vuchetich" și în „țări Galton-Henry". Această împărțire este mult prea schematică, de vreme ce există chiar țări în care sînt folosite simultan mai multe metode. O dorință a celor de la Interpol, dorință care a devenit „tradițională" de la crearea sa, în 1923, este unificarea metodelor de clasificare a amprentelor. Un astfel de sistem unic ar ușura, fără îndoială, munca Interpolului și a polițiilor din lume. La colocviu a reieșit, de altfel, că rapida evoluție a tehnicii electronice pare a face inutilă elaborarea unei metode universale de clasificare. În mai multe țări se fac încercări de aplicare a electronicii la dactiloscopie. Ea se bazează pe luarea foarte precisă a amprentelor printr-o metodă fotografică specială, urmată de explorarea electronică a filmului amprentei. Aparatele electronice vor permite examinarea a un milion de amprente într-o oră și jumătate. Cu toate acestea, a constatat colocviul, nici tehnica nouă nu va înlocui omul și întotdeauna va fi nevoie să se apeleze la priceperea experților în dactiloscopie.

În „epoca de tranziție", aplicarea dactiloscopiei a stîrnit un oarecare scepticism. Susținătorii neîncrederii se refereau la eventuale posibilități ale infractorilor de a lupta împotriva acestei dovezi inatacabile. Într-adevăr, criminalii au încercat alterarea sau chiar distrugerea crestelor papilare. Aceste încercări dau însă totdeauna greș, întrucît epiderma, refăcîndu-se, reproduce toate punctele caracteristice ale amprentelor. Nu „ajută" nici arderea degetelor cu fier înroșit, cu lichide corozive sau cu ulei fierbinte, nici aplicarea a zeci de înțepături în buricele degetelor. Aceste încercări, după cum vom vedea, nu au prins rădăcini nici măcar în lumea gangsterilor americani.

Ideea lui Mark Twain...

În 1898, la Expoziția internațională din St. Louis, un anume Ferrier, sergent de poliție de la Scotland Yard, prezenta publicului niște amprente digitale fixate pe fotografii uriașe. Dar noua metodă de identificare nu stîrni nici un interes aici, la St. Louis, pe malul bătrînului Mississippi. Nici un polițist, nici măcar avalanșa de ziariști care au vizitat expoziția nu au considerat demnă de interes această descoperire. Fapt cu atît mai surprinzător cu cît, în 1882, renumitul lor concetățean Mark Twain — în volumul „Viața pe Mississippi" — se referă la aceste mici urme atît de grăitoare. În această carte (*Mark Twain*, Opere, vol. IV, București, 1958), Twain povestește despre un anume Ritter, a cărui familie a fost ucisă în timpul războiului civil de soldați necunoscuți. Unul din asasini și-a lăsat amprenta pe un act al lui Ritter. Acesta, căutînd printre soldați, se prefăcea că citește viitorul din amprentele soldaților... „Aveam un fir călăuzitor, un fir care nici pe un detectiv nu l-ar fi ajutat prea mult, de vreme ce n-ar fi știut cum să se folosească de el" — scria Twain în 1882, vorbind despre evenimente care s-au petrecut între anii 1861 și 1865! „Uneltele mele erau simple — povestea Ritter —, puțină vopsea roșie și o bucățică de hîrtie albă. Mînjeam buricul degetului mare, îl întipăream pe hîrtie, îl cercetam noaptea cu lupa și preziceam a doua zi viitorul... În tinerețea mea cunoscusem un francez bătrîn care fusese paznic de închisoare. El îmi spusese că un singur lucru nu se schimbă la om niciodată: liniile de la buricul degetului mare... În zilele noastre, noi îl fotografiem pe orice criminal nou ca să ne servească ca o eventuală identificare în viitor. Dar francezul acela, pe vremea cînd era paznic, lua fiecărui nou pușcăriaș cîte o amprentă digitală... El zicea întotdeauna că fotografiile nu serveau la nimic: deghizările ulterioare puteau să le răpească orice valoare. «Degetul cel mare este singurul lucru sigur — zicea el. — Asta nu se poate deghiza»".

Nu s-a putut stabili niciodată de unde a luat marele scriitor această idee. Să fi fost, cum de atîtea ori se întîmplă, o inspirație de geniu? În tot cazul, nici ideea lui Mark Twain, nici expunerile sergentului Ferrier nu au stîrnit vreun interes în Lumea nouă. În acest sfîrșit de veac, cînd Europa pregătea lupta împotriva criminalității internaționale, care a dat naștere, mai tîrziu, Interpolului, în Statele Unite nu era rezolvată nici măcar problema colaborării între diferite state pentru urmărirea criminalilor. Nu este cazul să urmărim în amănunt dezvoltarea spectaculoasă a poliției criminale americane. Este suficient,

deocamdată, să constatăm că înflorirea *gangsterismului* a dat acestei dezvoltări un imbold hotărîtor. Dar abia în 1930, deci în plină luptă împotriva gangsterismului, a aprobat Congresul Statelor Unite înființarea unui birou central de identificare în cadrul F.B.I.-ului (Federal Bureau of Investigation). Mii de gangsteri au fost identificați și făcuți inofensivi mulțumită activității acestui birou. Și un amănunt picant: luînd amprentele tuturor funcționarilor publici, F.B.I.-ul a putut să depisteze alte mii de periculoși recidiviști, refugiați pînă în cele mai înalte sfere ale aparatului de stat și ale justiției. Acest amănunt este foarte caracteristic atît pentru societatea a cărei organizare economică-socială generează creșterea criminalității, cît și pentru anii înfloririi fără precedent a banditismului. Un alt amănunt tot atît de caracteristic: fișierul F.B.I.-ului îngloba în 1956 peste 141 000 000 de amprente. După statisticile oficiale, din aceste 141 000 000 de amprente, 112 000 000 nu aparțineau criminalilor. Aceste cifre arată că în S.U.A., în epoca respectivă, din 141 000 000 de persoane fișate (adică aproape totalitatea populației, pentru că copiilor încă nu li s-au luat amprentele), aproximativ 30 000 000 erau considerați infractori.

„Pare evident faptul că între «criminalii» fișați de F.B.I. se găsesc în realitate un anumit număr de presupuși «roșii», uneori pur și simplu greviști, nonconformiști sau negri — constată Raymond Lavigne în „L'Humanité Dimanche" nr. 127, 1967. — Aceasta dovedește că un asemenea material nu trebuie să ajungă pe mîna oricui, căci el ar putea deveni o armă de temut împotriva libertății individuale și să transforme un stat în care totul se află în evidența poliției într-un stat polițist".

În tot cazul, putem afirma că poate niciodată nu a avut dactiloscopia un rol atît de important ca în timpul ofensivei generale împotriva gangsterismului. Unii șefi de bandă, încolțiți de poliție, și-au dat seama că degeaba folosesc mijloacele clasice de camuflaj, vopsitul părului, ochelarii negri sau chiar operațiile plastice. În momentul arestării, dovada cea mai necruțătoare se pronunță împotriva lor: amprentele digitale. Și au început, au încercat mai bine zis, lupta împotriva acestui martor implacabil.

În acel an 1934...

Prima alarmă a fost dată în lumea amprentelor în ianuarie 1934, cînd un șef de bandă, Jack Klutas, zis „Klutas Frumușelul", a fost atras într-o ambuscadă și împușcat. Polițistul însărcinat cu luarea amprentelor a constatat cu uimire că de-

getele lui Klutas nu aveau linii papilare! Există oare oameni fără linii papilare? Oare acestea pot fi schimbate sau șterse? Specialiștii au răspuns repede la aceste întrebări: un medic necunoscut *scosese* pielea de pe vîrful degetelor lui Klutas, totuși liniile papilare au început să se formeze din nou.

În mai 1934, alți doi criminali de tristă celebritate, Carpis și Baker, au hotărît și ei să se lase operați. Un chirurg, dr. Joseph P. Moran, binecunoscut în lumea interlopă, le-a scos pielea de pe buricele degetelor, operație atît de dureroasă, încît nici morfina nu poate calma suferințele. După patru săptămîni de chinuri, gangsterii au constatat că liniile lor papilare s-au refăcut. Încercarea dăduse greș, iar Moran și-a încheiat zilele înecat în lacul Michigan...

În aceeași lună mai 1934, John Dillinger, declarat „inamicul public nr. 1 al Americii“, a încercat și el o operație asemănătoare. Doi chirurgi recent ieșiți din închisoare — unul fusese închis pentru contrabandă de stupefiante, celălalt pentru omor — au întreprins într-o locuință clandestină diferite operații estetice pentru a schimba înfățișarea lui Dillinger, după care i-au tratat vîrfurile degetelor cu acizi pînă la dispariția completă a tuturor liniilor papilare. Două luni mai tîrziu, la 22 iulie 1934, Dillinger a fost împușcat în fața unui cinematograf din Chicago. În momentul identificării cadavrului, cei de la biroul de amprente au constatat că liniile de pe degetele gangsterului s-au refăcut, devenind din nou perfect vizibile.

Ziua de 31 octombrie 1941 a fost ultima dată cînd a răsunat alarma în lumea amprentelor. În această zi a fost prins la Austin, în Texas, un anume Robert Pitts. Funcționarul de la biroul de amprente a luat pe rînd degetele lui Pitts, le-a rotit pe tușieră apoi pe foaia dactiloscopică. Imposibil, își spuse el, plimbîndu-și privirea buimacă de la hîrtie la omul care stătea în fața sa și rîdea batjocoritor. Acest Pitts nu avea nici o urmă de linii papilare!

„Surpriza“ nu i-a găsit totuși nepregătiți pe experți. Pe pieptul lui Pitts au fost găsite zece cicatrice lungi, cîte cinci de fiecare parte. Pielea scoasă de acolo fusese folosită la *înlocuirea* epidermei de pe vîrful degetelor. Se punea întrebarea: cine era în realitate acest Pitts? Cum se poate răspunde la această întrebare fără a avea amprentele sale? Trebuie să fie un criminal cunoscut și căutat, altfel nu și-ar fi putut permite o asemenea operație. Și cine a fost chirurgul? Dar Pitts tăcea. Cazul a ajuns la F.B.I., unde au fost răscolite toate cartotecile, toate dosarele referitoare la criminali fugiți. Iată fișa lui Robert J. Philipps, arestat în urmă cu nouă ani pentru furt de automobil. Semnalmentele sale, chipul de pe fotografie, vîrsta

erau acelea ale lui Pitts. Ultima dată fusese arestat la 28 martie 1941, la Miami. În acest moment mai „avea“ amprente. Operația a trebuit să aibă loc deci între 28 martie și 31 octombrie 1941. În cele din urmă a fost găsit și chirurgul: doctorul Leopold William August Brandenburg din Union City (New Jersey) sau, mai scurt, cum i se spunea în lumea interlopă, „Doc“ Brandenburg. Acesta a recunoscut că în mai 1941 îl operase pe Robert J. Philipps.

Cazul Philipps a fost ultima încercare înscrisă în istoria amprentelor de a înșela natura și dactiloscopia.

Și cadavrele pot vorbi...

„Bine interogate, cadavrele, ca și lucrurile, vorbesc cîteodată mai limpede decît oamenii arestați“, afirmă un criminalist elvețian. Și pionierii *medicinei legale* — „această punte între medicină și criminalistică“ (Thorwald) — au învățat „limbajul“ cadavrelor, al scheletelor, viscerelor, oaselor, al pielii și al părului. De la curajoșii cercetători care au practicat disecția cu mîinile goale, neavînd la dispoziție un instrumentar de laborator, nici microscop și nici frigidere, pînă la laboratoarele echipate cu tot ceea ce cere criminalistica modernă, traseul a fost repede parcurs. Vechea poliție criminală, care lucra empiric și intuitiv către sfîrșitul secolului trecut, o dată cu creșterea criminalității, a primit impulsuri din partea științelor naturii și a pășit pe calea criminalisticii moderne, puternic influențată de gîndirea științifică.

La începuturile cercetării criminalistice a urmelor de sînge, anchetatorii s-au mulțumit să tragă concluzii după forma acestor urme asupra modului cum a fost comisă crima sau asupra armei folosite. Atît, și nimic mai mult. Multă vreme, serologia nu a fost în stare să răspundă la întrebarea: pata cercetată este în adevăr sînge? Adeseori, pete de rugină sau de altă natură se confundau cu cele de sînge. Perfecționarea microscopului și descoperirea compoziției sîngelui au dus la ideea cercetării formelor tipice ale globulelor roșii. Însă globulele roșii își pierdeau forma și se contopeau într-o masă amorfă cînd sîngele era uscat. Sîngele proaspăt era ceva mai ușor de identificat, pentru că globulele roșii ale omului diferă ca mărime de cele ale animalelor. Abia la 7 februarie 1901, savantul german Paul Uhlenhuth a descoperit metoda de a deosebi sîngele omenesc de cel animal, chiar în cantități foarte mici.

Această descoperire ne prilejuiește o nouă întîlnire cu Sherlock Holmes. Doctorul Watson se întîlnește pentru prima oară

cu vestitul detectiv. Sîntem în 1880. Watson relatează astfel întîmplarea :

— „Hallo ! — a strigat omul, care, probabil, ne auzise pașii... — Am găsit ! Am găsit ! — striga el, scuturînd o eprubetă. — Iată reactivul, unicul și singurul...

— Doctorul Watson, mister Sherlock Holmes — a făcut Stamford prezentările.

— Ce mai faceți ! — mi s-a adresat Holmes. — Ah, văd, dumneavoastră v-ați înapoiat din Afganistan...

— De unde știți acest lucru ? — am întrebat uluit.

— N-are importanță — a răspuns el —... Hemoglobina și reactivul ei, iată pentru moment lucrul cel mai important... din punct de vedere medico-legal, aceasta este descoperirea cea mai utilă din ultimii ani... Ea reprezintă o metodă infailibilă de a distinge sîngele omenesc de cel animal. Pînă acum ne-am uitat la globulele sanguine prin microscop. Dar metoda își pierdea orice valoare dacă sîngele era vechi de cîteva ore. Reactivul meu însă se comportă la fel de bine cu sîngele vechi ca și cu cel proaspăt ! Ah, dacă ar fi fost cunoscut mai devreme, sute de oameni care se plimbă liniștit în lume ar fi fost pedepsiți de mult pentru crimele lor“.

Această previziune științifică, născută în fantezia lui Conan Doyle, a devansat descoperirea lui Uhlenhuth. Serologia judiciară făcuse un mare pas înainte și se pregătea să răspundă la o altă întrebare hotărîtoare : cărui om, cărui individ îi aparține urma de sînge ? Savantul austriac Karl Landsteiner (premiul Nobel în 1930) descoperise în 1900 *„grupele sanguine“* diferite, pe care, mai tîrziu, polonezul Hirszfeld le-a denumit A, B, AB și O. La 2 iunie 1925, criminalistica se îmbogăți cu o nouă descoperire capitală. K. Yamakami, savant japonez, publică un articol în care afirmă că sperma umană, unele secreții ale corpului, ca sputa, secreția vaginală și altele, au aceleași proprietăți de grupă ca și sîngele, și aceste proprietăți corespund la om grupei sanguine de care aparține. Confirmarea acestei afirmații a venit de la un alt savant japonez, K. Fujivara, care a reușit să-l descopere pe adevăratul asasin și violator al unei tinere în vîrstă de 16 ani, dintre doi indivizi bănuiți de poliție.

Niște arme leale...

Doctorul Watson afirma că Sherlock Holmes avea vaste cunoștințe de *toxicologie*. Mai ales în ceea ce privește otrăvurile de origine vegetală. Începutul erei acestor otrăvuri poate fi socotit a fi anul 1803, cînd farmacistul Sertürner a reușit să

izoleze morfina din opiu. În deceniile care au urmat, numărul otrăvurilor vegetale, denumite alcaloizi, s-a înmulțit. Secolul al XIX-lea a debutat sub semnul descoperirii morfinei, stricninei, cofeinei, nicotinei, atropinei etc. Deci, pe lîngă otrăvurile metalice-minerale au apărut alcaloizii extrași din plante. E drept că aproape două mii de alcaloizi au așteptat încă multă vreme pînă să fie descoperiți. Dar alcaloizii deja cunoscuți au contribuit la înmulțirea asasinatelor și a sinuciderilor în acest veac al XIX-lea. Și fiecare omor, fiecare sinucidere dovedea că otrăvurile vegetale ucideau fără să lase urme perceptibile în cadavre. Nu este întîmplător deci că Conan Doyle i-a îndreptat atenția lui Sherlock Holmes spre acești „alcaloizi blestemați“.

În 1823, la procesul medicului parizian dr. Edme Castaing, acuzat de dublu asasinat prin folosirea morfinei, procurorul general de Broe, arătînd cu un deget acuzator spre inculpatul care îl privea ironic, a spus : „Ar trebui cumva ca pe viitor să-i sfătuim pe acești otrăvitori : luați seama, asasinilor, nu întrebuințați arsenic sau otrăvuri metalice. Ele lasă urme ! Folosiți otrăvuri vegetale ! Otrăviți-vă tații, mamele, otrăviți-vă familia. Nu vă fie teamă, fapta voastră va rămîne nepedepsită. Nu există nici un corp delict pentru că deocamdată nu-l putem găsi“. Într-adevăr, în cursul procesului au defilat în fața tribunalului chimiști și medici francezi cu faimă, printre care și marele clinician Laennec, dar nivelul științei din acele vremuri nu le-a permis să pună la dispoziția instanței dovezi absolut sigure. Castaing a fost totuși condamnat, pentru că jurații au considerat celelalte dovezi suficient de convingătoare. Or, condamnarea la moarte a lui Castaing nu a putut ascunde faptul că știința europeană era încă neputincioasă în fața enigmei otrăvurilor vegetale.

Prima victorie a toxicologiei legale asupra alcaloizilor a fost repurtată în 1850 de către chimistul belgian Jean Servais Stas, care a reușit să izoleze nicotina din trupul unui om asasinat. Știința a progresat și astăzi, cînd producția de masă a medicamentelor și a otrăvurilor sintetice n-a făcut decît să complice și mai mult sarcina toxicologilor, alcaloizii din plante de pe vremea lui Sherlock Holmes — după cum spune Jürgen Thorwald — „par a fi niște arme leale...“

Timpurile cînd singură justiția trebuia să recurgă la ajutorul toxicologilor pentru clarificarea cazurilor de otrăvire au dispărut în negura trecutului. „Imperiul toxicologiei“ — așa îl numește Thorwald — și-a extins hotarele și cuprinde în granițele sale miile de posibilități de otrăvire, de intoxicare ale vieții moderne. Și, cu toate succesele obținute, toxicologii știu prea bine că ceea ce am putea numi „construcția podului“ între

știință și criminalistică nu s-a terminat. Acest „pod" așteaptă să fie mereu lărgit.

O știință a armelor de foc

Sîntem în anul 1835. Henry Goddard, inspector la poliția londoneză, privește cu luare-aminte glontele de plumb pe care-l ține în mînă. Pe glonte se observă o mică umflătură ciudată. Goddard, care anchetează o crimă, are buna inspirație de a face o descindere la locuința unuia dintre suspecți. Truda îi e răsplătită. El găsește acolo forma în care a fost turnat glontele ucigaș. Această formă are o defecțiune în care se potrivește perfect mica umflătură misterioasă. Isprava lui Goddard pare a fi derizorie, într-atît este de departe de ceea ce se înțelege în zilele noastre prin *balistica judiciară*. În acest secol al XIX-lea au apărut arme cu repetiție, s-au perfecționat în general armele de foc, iar balistica judiciară și-a croit cu greu drum în mijlocul acestei jungle de arme ucigașe. Dar astfel de începuturi modeste nu sînt oare un impuls pentru noi cuceriri?

Balistica trebuia să-și croiască drumul acolo unde „armele vorbeau repede și foarte des", adică în Statele Unite. Aceasta era și părerea lui Charles E. Waite de la Procuratura generală din New York. Waite a reușit să adune pînă în 1922 toate tipurile de arme de foc care au fost fabricate în S.U.A. de la mijlocul secolului al XIX-lea. Și-a completat apoi colecția cu armele europene, dar și-a dat seama curînd că formidabila sa colecție nu oferă o bază reală pentru o balistică științifică. Waite nu uitase cuvintele unui inginer austriac: „Noi folosim cele mai bune unelte de precizie. Totuși, nu este posibil și nu va fi niciodată posibil să fabrici o armă exact ca pe celelalte. Uitați-vă la o lamă de ras. La microscop, bineînțeles. Veți vedea că tăișul ei nu este neted, ci este acoperit din belșug cu zimțuri, ale căror măsuri sînt diferite la fiecare lamă..."

„La microscop", spusese inginerul. Și Waite a început să lucreze cu microscopul. Un colaborator al său, Gravelle, a construit în 1925 microscopul comparativ, adică două microscoape prevăzute cu două obiective și două platane, dar cu un singur ocular. Cu ajutorul acestui instrument se pot vedea într-o singură imagine urmele lăsate pe suprafața proiectilelor. Metode din ce în ce mai perfecționate au îngăduit experților balisticii moderne să dovedească că fiecare armă de foc imprimă gloanțelor și tuburilor de cartușe semne specifice. Aceste semne sînt unice și nu se repetă, așa că ele contează ca un fel de „amprente" ale armelor...

Telegraful, o nouă armă a justiției

Să nu-i „nedreptățim" pe răufăcători. Au încercat și ei să folosească cuceririle științei și tehnicii pentru scopurile lor. Secolul al XIX-lea, acest „veac al invențiilor", le-a oferit, de pildă, trenul. Criminalii, folosind viteza locomotivei cu aburi, au încercat să pună o distanță cît se poate de mare între ei și anchetatori. Așa a procedat și criminalul care, la 1 ianuarie 1845, s-a urcat la gara Slough în trenul care avea să-l ducă la Londra. Dar să vă spunem povestea de la început.

Încă în 1837, o linie telegrafică de 21 km a fost instalată între gările Paddington (Londra) și West Drayton, pe un traseu feroviar al companiei „Great Western Railway". Exemplul a fost urmat și de alte societăți de cale ferată. Într-o bună zi însă, o întîmplare veni să demonstreze că nu numai căile ferate puteau trage foloase de pe urma vitezei telegrafului. Ce se întîmplase?

La 1 ianuarie 1845, operatorul de la gara Paddington recepționă o telegramă emisă din Slough. Poliția din acest oraș îl informa că la Slough s-a comis un asasinat; criminalul se suise apoi în trenul de 7,42, instalîndu-se în primul compartiment al celui de-al doilea vagon de clasa întîi. Asasinul era, probabil, încredințat că cel mai rapid mijloc de locomoție din vremea sa — abia inventat —, care gonea cu o viteză de 40 km pe oră (!) spre Londra, l-a scăpat definitiv de urmăritori. A fost de-a dreptul uluit cînd văzu că poliția, care-l aștepta la gara Paddington, fusese exact informată chiar și în privința compartimentului în care se afla. Asasinul a fost arestat, judecat și spînzurat, iar telegraful a devenit subiectul unor pasionante discuții. Opinia publică află că dezvoltarea științei îi punea la dispoziție mijloace capabile să depășească chiar și viteza trenului, despre care Victor Hugo afirma că „este un adevărat uragan". În tot cazul, telegrama de la Slough a inaugurat o nouă epocă în istoria criminalisticii.

Au trecut cîteva decenii, „mașina de vorbit la distanță", adică telefonul, a învins telegraful și sub aspectul vitezei. La începutul secolului s-a născut și telegrafia fără fir (prima formă a comunicațiilor radiofonice), care se folosea pe atunci mai ales pentru a ține legătură cu vapoarele din larg. Întîmplarea care urmează este strîns legată de acest fapt.

„Cazul Crippen" a început în ziua de 30 iunie 1910, cînd un prieten al Corei Turner, cîntăreața, care-și luase pseudonimul Belle Elmore, a anunțat Scotland Yardul de dispariția actriței. Ea era soția medicului englez dr. Crippen. Belle Elmore fusese văzută pentru ultima oară la 1 februarie 1910, la orele 1,30

dimineaţa. La întrebările prietenilor săi, medicul declară că soţia sa a plecat în America, unde a murit. N-a trecut mult şi dr. Crippen a apărut în societatea londoneză împreună cu secretara sa, Ethel le Neve, o femeie frumoasă de 20 de ani. Inspectorul Drew de la Scotland Yard se prezentă acasă la Crippen, care de astă dată declară că povestea morţii soţiei sale nu era decît o născocire pentru „a-şi acoperi" ruşinea. De fapt, spunea el, nevasta îl părăsise, fugind în America cu un om bogat. Explicaţiile doctorului i s-au părut verosimile şi Drew se pregătea să încheie un proces-verbal cu care să închidă dosarul, cînd îşi dădu seama că mai avea nevoie de unele date pentru aceasta. Cînd Drew se prezentă pentru a doua oară la locuinţa lui Crippen, la 11 iulie, o găsi goală. Medicul dispăruse împreună cu secretara sa. În subsolul casei, poliţiştii au descoperit resturile cadavrului unei femei.

Medicilor legişti nu le-a fost greu să constate că ciopîrţirea cadavrului a fost făcută de un om cu bogate cunoştinţe anatomice, făptaşul făcînd să dispară anumite oase şi muşchi care ar fi ajutat la identificarea corpului. Resturile unei pijamale au fost recunoscute de prietenele cîntăreţei. Dar medicii continuau să caute dovezi mai concludente în rămăşiţele a ceea ce fusese cîndva un om. La un moment dat au observat că pielea pîntecului victimei e străbătută de un semn care ar fi putut fi o cicatrice. Cunoştinţele Bellei Elmore confirmară că, într-adevăr, cu ani în urmă ea suferise o intervenţie chirurgicală în Statele Unite. Între timp a fost izolată şi otrava cu care a fost ucisă cîntăreaţa. A fost identificată firma londoneză care a vîndut această otravă doctorului Crippen, apoi aceea de la care fusese cumpărată pijamaua victimei.

Căpitanul vasului „Montrose", care se îndrepta spre Canada, primise şi el radiotelegrama de urmărire lansată de Scotland Yard în toate direcţiile. De la început, căpitanului i se păruse stranie comportarea unui pasager, un anume Robinson, care, însoţit de fiul său, se îmbarcase la Londra cu destinaţia Quebec. Căpitanul transmise Scotland Yardului vestita sa telegramă fără fir, care s-a înscris în istoria criminalisticii ca fiind prima de acest fel: „Doctor Crippen la bord". Inspectorul Drew n-avea timp de pierdut. Cu vaporul „Laurentic", care era un pachebot mult mai rapid decît „Montrose", el ajunse la Quebec înaintea acestuia. Dr. Crippen a fost arestat împreună cu „fiul său", care, cum era de aşteptat, era de fapt secretara sa îmbrăcată în haine bărbăteşti.

„Afacerea Crippen" poate părea azi un caz banal. Ea s-a înscris, totuşi, ca o nouă victorie nu numai în analele medicinei legale, dar şi în istoria criminalisticii, dezvăluind posibilitatea şi importanţa folosirii unui complex de mijloace în dezvoltarea ştiinţei de urmărire şi identificare a răufăcătorilor în fugă spre alte ţări şi continente.

Criminalii internaţionali

Pînă acum am schiţat doar — cît ne-a permis spaţiul — unele aspecte ale cuceririlor poliţiei ştiinţifice pornind de la progresul realizat în secolul al XIX-lea. În capitolele care urmează vom relata geneza, ca şi progresele tacticii criminalistice şi ale organizării depistării şi urmăririi răufăcătorilor internaţionali. Adică marea experienţă internaţională a criminalisticii în cadrul Interpolului.

Metodele din ce în ce mai perfecţionate ale poliţiei ştiinţifice nu s-au născut din întîmplare. Ele au apărut ca o necesitate în ţările dezvoltate, unde, de la sfîrşitul secolului trecut, criminalitatea a început să crească într-un mod îngrijorător. Saltul criminalităţii exprimat în cifre arăta, de pildă, în Germania, la sfîrşitul secolului al XIX-lea, cît şi la începutul secolului nostru, următoarea situaţie (cifrele se referă la persoanele condamnate)[1]. Luînd ca bază de pornire anul 1885 cu 100, graficul creşte vertiginos. În 1890 = 134,2; 1900 = 140,4; 1905 = 156,3; 1910 = 165,5. Louis Lépine, prefect de poliţie al Parisului la începutul secolului nostru, scria cu oarecare amărăciune că „progresul criminalităţii se datoreşte slăbiciunilor unei societăţi care, se pare, se lasă pradă propriilor sale deficienţe. Creşterea averilor ispiteşte cu atît mai mult îndrăzneala răufăcătorilor cu cît prada este mai uşoară, iar cîştigul mai fructuos. Descoperirile moderne le-au permis în multe cazuri să-şi perfecţioneze uneltele. Dar şi poliţia ar fi rămas în urma misiunii sale dacă nu ar fi chemat ştiinţa în ajutor".

Criminologul Franz von Liszt, profesor la Universitatea din Berlin, văr al compozitorului Liszt, a pus în 1893 problema „criminalilor internaţionali". El a arătat că răufăcătorii au început să umble prin lume, dintr-o ţară într-alta, dintr-un continent într-altul. În consecinţă, în marea majoritate a cazurilor, cînd un criminal a reuşit să treacă frontiera, poliţia i-a pierdut urma. Ideea lui Liszt a suscitat oarecare interes, apoi a fost dată uitării.

Dar, la urma urmei, ce înseamnă un „criminal internaţional"? O definiţie a acestui tip de răufăcător bazată pe un text de lege nu există. Un bărbat care şi-a ucis soţia într-un sat

[1] Întotdeauna există o disproporţie între infracţiunile constatate şi cele care sînt urmate de condamnări.

situat la frontiera unei ţări şi apoi fuge, trecînd graniţa, în primul sat din ţara vecină poate fi considerat criminal internaţional. Doctorul Crippen intră şi el în această categorie, numai că el intenţiona să pună o distanţă mai mare între el şi poliţia care îl urmărea. Dar fabricantul de dolari falşi care nu s-a mişcat din imprimeria sa clandestină de lîngă Madrid? Şi el este considerat criminal internaţional, pentru că bancnotele sale pot circula în lumea întreagă.

În cărţile criminaliştilor de la începutul acestui veac apăreau adeseori comentarii care vorbeau de insuficienta colaborare între state în privinţa urmăririi răufăcătorilor internaţionali. „...Echipele de hoţi se deplasează repede — scrie R. A. Reiss in lucrarea sa „Manuel de la police scientifique" (Paris, 1911). — În 1907 a fost semnalată trecerea unei perechi de escroci mai întîi la Bâle, apoi la Zürich, Berna, Lausanne şi Geneva, de acolo la Lyon şi Paris. Dar, din păcate, din cauza lipsei de colaborare, a fost cu neputinţă să fie arestaţi".

La sfîrşitul secolului trecut a luat proporţii o nouă formă a crimelor internaţionale: traficul de femei. În 1899, la Londra, apoi în 1902, la Paris, au avut loc importante conferinţe internaţionale care s-au ocupat cu reprimarea recrutării de femei şi a „exportului" lor spre Orientul Mijlociu şi America de Sud. Delegaţia Franţei a emis chiar ideea înfiinţării unui birou central internaţional în vederea schimbului de informaţii între ţările interesate. Ideea a rămas însă pe hîrtie...

* * *

„Ca o consecinţă a dezvoltării moderne a posibilităţilor de călătorie a apărut o criminalitate internaţională. Studiul şi reprimarea acesteia cer măsuri internaţionale".

Amintita constatare figurează în rezoluţia primului Congres internaţional al criminaliştilor, ţinut la Hamburg în 1905. După părerea noastră, constatarea aceasta este unilaterală şi superficială. Criminalitatea internaţională, expresie a creşterii generale a criminalităţii, nu putea să se dezvolte fără condiţiile create de însăşi orînduirea capitalistă. Marx şi Engels au arătat deja la mijlocul secolului al XIX-lea că criminalitatea are rădăcini sociale adînci în societatea capitalistă, în modul de producţie capitalist. Făcînd legătura între domnia capitalului şi criminalitate, ei au stabilit că aceasta din urmă este un fenomen social, iar cauza social-economică a acestui fenomen se află în relaţiile de exploatare capitalistă, ce stimulează stări acute de cupiditate.

În luna aprilie 1914 se întrunea la Monaco primul Congres internaţional al poliţiei criminale. Congresul a dezbătut pe larg posibilităţile de urmărire a răufăcătorilor internaţionali şi a elaborat un plan privind uniformizarea procedurilor de extrădare, înfiinţarea unui birou de statistică şi unele metode pentru realizarea unui schimb rapid de informaţii. Cînd s-a pus şi problema unificării metodelor de identificare pentru uşurarea urmăririi şi prinderii criminalilor internaţionali, pînă şi urmaşul lui Bertillon a propus dactiloscopia. Cel de-al doilea Congres al poliţiei judiciare trebuia să se ţină peste doi ani, în 1916, la Bucureşti. Alegerea capitalei României nu a fost întîmplătoare. Ea exprima recunoaşterea nivelului ridicat atît al criminalisticii cît şi al medicinei legale româneşti. Izbucnirea primului război mondial în vara anului 1914 a împiedicat însă întrunirea congresului.

CAPITOLUL AL II-LEA

Cîte ceva despre nașterea și organizarea Interpolului

Prima conflagrație mondială, care a durat patru ani, a fost urmată de o uriașă recrudescență a criminalității. Asasinatele, furturile, răpirile, escrocheria, falsificările de bancnote au devenit fapte cotidiene. Războiul a creat o bază prielnică degenerării moravurilor, a împins la răspîndirea toxicomaniei, alcoolismului, a prostituției. La creșterea criminalității internaționale au contribuit și mijloacele moderne de locomoție.

Cînd în 1923, la Viena, s-a întrunit cel de-al II-lea Congres internațional al poliției criminale, pe șoselele lumii circulau peste 18 000 000 de automobile și funcționau deja cîteva linii continentale de transporturi aeriene. Congresul, reluînd tezele stabilite la Monaco, a hotărît înființarea *Comisiei Internaționale de Poliție Criminală* (C.I.P.C.), avînd sediul la Viena. Așadar, acum 45 de ani a fost creată și a intrat imediat în funcțiune prima organizație internațională al cărei scop, exprimat lapidar, era: „Promovarea și asigurarea ajutorului reciproc maximal între toate organele de poliție criminală în cadrul legilor în vigoare în diferitele state. Pregătirea, crearea și organizarea tuturor instituțiilor susceptibile să asigure o luptă eficace împotriva criminalității de drept comun".

C.I.P.C. și-a început activitatea și, în curînd, pe palmaresul ei s-au înscris primele victorii în lupta cu „internaționalii". În 1930, treizeci de țări recunoscuseră necesitatea și se afiliaseră la C.I.P.C. Organizația era condusă de un Secretariat general, avînd la dispoziție un birou central, internațional, pentru urmărirea falsificatorilor, un serviciu de evidență a amprentelor și a fotografiilor criminalilor internaționali; ea edita o publicație periodică „La Sécurité publique internationale". În 1934 a fost creată și o rețea internațională de radio a C.I.P.C.-ului.

Într-un cuvînt, aceasta s-a dezvoltat treptat, pentru a deveni mai tîrziu o organizație puternică, independentă, cu numele de INTERPOL. Inițial, așa cum am arătat, sediul C.I.P.C. era la Viena, iar acesta depindea de Ministerul Poliției din Austria, neavînd resurse proprii. De asemenea, pînă în 1938, președintele era și el întotdeauna un austriac.

A urmat epoca nazismului în ofensivă. Delegațiile la diferitele congrese ale C.I.P.C. constatară în curînd influența crescîndă a naziștilor. Delegații care veneau din Germania nu mai erau criminaliști de profesie, ci niște hitleriști agresivi. Unul dintre ei era Kurt Daluege, gruppenführer S S; în 1935, cînd a participat ca delegat al Reichului la Congresul de la Copenhaga, el conducea toate serviciile poliției de ordine, precum și serviciile siguranței Reichului și Prusiei. Au mai avut loc trei congrese (la Belgrad în 1936, la Londra în 1937 și ultimul, la București, în 1938). Era din ce în ce mai evident că conducătorii celui de-al III-lea Reich intenționau să acapareze controlul asupra Comisiei. În martie 1938 „Anschluss"-ul a pus capăt existenței Austriei ca stat independent, trupele lui Hitler au invadat țara, iar Himmler l-a numit pe Heydrich șef al SD-ului (Sicherheitsdienst).

În același an, la Congresul Asociației de drept penal internațional și penitenciar ținut la București, Heydrich a venit cu următoarea propunere: „De la adoptarea rezoluției din 1934, șeful poliției din Viena este implicit și președintele C.I.P.C.-ului. Cum Austria a devenit în momentul de față parte integrantă din Germania, această rezoluție trebuie, în consecință, aplicată directorului Sicherheitsdienst-ului celui de-al III-lea Reich". Cu alte cuvinte, Heydrich nu cerea altceva decît să i se acorde președinția C.I.P.C.-ului, pentru ca apoi să transfere sediul Comisiei de la Viena la Berlin. De altfel, Heydrich a procedat la acest transfer cu de la sine putere, mutînd sediul la Berlin, la Wannsee, și preluînd, în calitate de președinte, conducerea organizației internaționale de luptă împotriva crimei, care, de fapt, a devenit o armă a naziștilor contra popoarelor libere.

Arhiva C.I.P.C. a fost și ea expediată la Berlin, SD-ul și Gestapoul intenționînd să-i folosească pe delincvenții de drept comun în organizațiile lor de spionaj și diversiune. „Pentru prima oară în istoria Interpolului, această organizație a ajuns să fie dominată de ideologia agresivă a crucii încîrligate, negație absolută a cooperării pacifice între state, cooperare în care își puseseră nădejdea toate polițiile din lume" (*Tom Tullet*, „Interpol", Paris, 1965).

O zi pe care omenirea n-o va uita: 1 septembrie 1939. Cel de-al doilea război mondial izbucnise, Hitler se și considera întemeietorul unui imperiu milenar.

La 8 decembrie 1941, șeful Biroului internațional al C.I.P.C., Arthur Nebe, emise un decret în care promitea: „Sub noua sa conducere germană, C.I.P.C. va fi de fapt centrul adevărat al poliției criminale mondiale". Promisiunea lui Nebe nu s-a putut realiza pentru că majoritatea țărilor membre au devenit adversarii Germaniei hitleriste. Comisia Internațională a Poliției Criminale, prima formă a Interpolului, a încetat să mai existe.

„De fapt, poliția judiciară germană — constată Jürgen Thorwald în cartea sa „Die Stunde der Detektive" („Ora detectivilor", Editura Droemer, Elveția, 1966) — și-a pierdut dreptul chiar la această denumire în momentul cînd a fost implicată în «omorul oficial» organizat de statul național-socialist. Poliția criminală a ajuns la o hipertrofie a crimei, în cadrul căreia, din ordinul statului, au fost amplificate și perfecționate metodele și mijloacele îndelung practicate de criminalii de rînd, folosind chiar otrava și gazele toxice pentru a provoca moartea a milioane de oameni".

„Consecințele acestor metode inumane — releva același autor — și-au așternut umbra și asupra altor organe de poliție. Urmările lor s-au făcut simțite încă multă vreme în Europa centrală. Criminalistica austriacă sau cea italiană au scăpat numai parțial de aceste consecințe... În ceea ce privește criminalistica din acele țări care au rămas un șir de ani sub ocupația sau sub influența hitleristă, a avut și ea de suportat povara grea a anilor de război".

Crește criminalitatea. Interpolul renaște

Și cel de-al doilea război mondial, ca și primul, a fost urmat de o extraordinară recrudescență a criminalității. La un an după terminarea conflagrației, din inițiativa guvernului belgian, la începutul lunii iunie 1946, s-a întrunit la Bruxelles un congres care a reconstituit Comisia Internațională a Poliției Criminale, avînd de astă dată sediul central la Paris. „Îmi aduc aminte — povestește Franssen, actualul președinte al Interpolului — de această întîlnire din 1946, cînd, în calitatea mea de secretar ales de numai cîteva ore, am avut la dispoziție o mașină de scris și un șapirograf mult încercat de calamitățile războiului".

Trei fapte importante caracterizează renașterea și dezvoltarea rapidă a noii „poliții internaționale". În primul rînd creșterea numărului membrilor săi. La Congresul de la Bruxelles din 1946 au fost prezente 19 state, în momentul de față 102 țări răspîndite pe toate continentele lumii sînt afiliate la această organizație de luptă împotriva crimei.

În al doilea rînd, în 1956, denumirea de „Comisie" a fost înlocuită prin „Organizație". În felul acesta orice echivoc a dispărut. „Comisie" înseamnă oricum un provizorat, în timp ce „organizație" este o noțiune indicînd o activitate constantă. Numele definitiv și integral al noii organizații este deci *Organizația Internațională de Poliție Criminală*, prescurtat O.I.P.C. — INTERPOL.

În al treilea rînd, Interpolul a fost dotat cu un nou statut, oglindind faptul că el se ocupă în mod exclusiv de reprimarea și prevenirea delictelor de drept comun. Acest principiu este exprimat în articolul 3 din primul capitol al statutului: „Orice activitate sau intervenție în probleme sau cazuri prezentînd un caracter politic, militar, religios sau rasial sînt strict interzise Organizației". Respectivul principiu apărea des în publicația lunară a Interpolului: *„Revue internationale de police criminelle"* ca un slogan: „În cazurile în care este implicată politica, religia sau rasa, «Interpolul» devine surdo-mut". De aici, din acest principiu de bază derivă și faptul că Interpolul nu și-a dat contribuția la urmărirea și prinderea criminalilor de război, considerînd că în aceste cazuri este vorba de afaceri cu caracter politic.

Instituția supremă a Interpolului este *Adunarea generală*, care se întrunește o dată pe an, în ultima perioadă de fiecare dată pe un alt continent. Așa, de pildă, în 1965 ea s-a ținut la Rio de Janeiro, în 1966 la Berna, iar ultima sesiune, cea de-a 36-a, în 1967, la Kyoto, în Japonia. *Comitetul executiv al Organizației* are ca membri: un președinte, ales pentru patru ani, trei vicepreședinți și nouă delegați, aleși pentru trei ani. Statul-major al Interpolului îl constituie *Secretariatul general*, care — după cum precizează statutul — conduce serviciile permanente ale Organizației. El este acela care inițiază cercetările internaționale, previne acțiunile criminalilor internaționali, deține în fișierele sale diverse informații privind sute de mii de infractori internaționali, studiază evoluția criminalității în lume și metodele pentru combaterea acesteia, organizează cursuri internaționale pentru specializarea combatanților împotriva crimei, editează revistele Interpolului, și anume „Revue internationale de police criminelle" și „Contrefaçon et Falsification". Aceasta din urmă este destinată numai băncilor, societăților de asigurare, hotelurilor și agențiilor de voiaj, pentru a le informa despre activitatea bandelor de falsificatori.

Secretarul general este ales prin vot secret de către Adunarea generală pentru o perioadă de cinci ani. „Mandatul său — precizează statutul — poate fi prelungit, dar el nu va fi menținut în funcție peste vîrsta de 65 de ani... Secretarul general trebuie să fie o personalitate care face sau a făcut carieră în poliție. El va trebui, de preferință, să aparțină țării unde Interpolul își are sediul". În consecință, din 1946, toți secretarii generali ai Interpolului au fost francezi (în momentul de față acest post este ocupat de Jean Népote și o treime din cei 90 de salariați sînt comisari sau inspectori francezi care înainte vreme au lucrat la Siguranța națională franceză sau la Prefectura poliției din Paris).

Articolul 29 din statut precizează că secretarul general în exercitarea funcției sale reprezintă Organizația, și nu o țară determinată, iar articolul 30, accentuînd caracterul internațional și independent al Organizației, stabilește următoarele :

„În exercitarea funcțiilor lor, secretarul general, ca și personalul nu vor solicita și nu vor accepta instrucțiunile nici unui guvern, a nici unei autorități străine Organizației. Ei se vor abține de la orice acțiune care ar putea aduce prejudicii misiunii lor internaționale.

În același timp, fiecare membru al Organizației se angajează să respecte caracterul exclusiv internațional al misiunii secretarului general și al personalului, să nu-i influențeze în executarea sarcinilor lor".

Trebuie să subliniem că actualul statut al Interpolului a fost adoptat la cea de-a 25-a sesiune a Adunării generale, ținută la Viena în 1956. Iar în ceea ce privește articolul 30, el nu figura în primul statut din 1923. Fără îndoială, el a apărut ca o necesitate stringentă ca urmare a experienței din trecut, în care o anumită mare putere, și anume Germania hitleristă, a încercat să transforme Organizația într-o unealtă a scopurilor sale distructive.

O mașină bine reglată

În iulie 1966, Secretariatul general al Interpolului s-a mutat în noul sediu al Organizației, situat în suburbia pariziană Saint-Cloud. Într-un imobil de șapte etaje, construit anume pentru scopurile Interpolului, au fost concentrate toate serviciile, inclusiv sala de telecomunicații, restaurantul, locuințele particulare ale paznicilor, precum și o sală de conferințe echipată pentru tălmăcirea simultană, în patru limbi, a discursurilor. O rețea de poștă pneumatică leagă serviciile principale între ele pentru transmiterea documentelor. Cu toate că lucrează cu efectiv redus, Organizația are o mare eficacitate. Interpolul este, dacă ne este îngăduită această comparație, o mașină bine reglată.

În iunie 1967, serviciul de documentare al Interpolului avea 1 043 000 de fișe generale nominative, 65 550 de fișe de amprente digitale și 5 510 fotografii ale „criminalilor specializați", adică gangsteri, escroci, falsificatori de bani și de cecuri, traficanți de stupefiante etc. În afară de acestea, mai există un fișier cuprinzînd numele vaselor care au transportat vreodată stupefiante, înmatricularea automobilelor, a numerelor de pașapoarte. Alte fișe țin în evidență decesele misterioase sau cazurile de furt neelucidate.

Sectorul cel mai interesant al serviciului de fișiere este, fără îndoială, acela pe care „interpoliștii" l-au botezat „camera S". Aici se află un index sinoptic bazat pe un sistem de etichete colorate. Indexul este stabilit pe baza informațiilor culese de la diferite poliții din lume care contribuie la completarea fișei „S", un document foarte complet din care reies 117 caracteristici ale infractorilor, repartizați pe 17 grupe.

Mai precis, acest sistem prevede că criminalul a putut „lucra" într-un oraș mare sau la țară, într-o bancă sau, să spunem, într-un hotel, că el poate fi alb, negru etc. El poate fi clasat — din punctul de vedere al înălțimii — în categoria celor foarte mici (sub 1 metru 35) sau printre cei foarte înalți (peste 1 metru 85). El poate avea o față pătrată sau prelungă, tenul roșiatic sau palid, negru, brun sau galben ; o dantură perfect sănătoasă, albă, sau acoperită de piatră, dinți regulați sau cu deformații caracteristice ; în acest domeniu, orice informație suplimentară poate fi capitală pentru identificare. Chiar și o plombă poate fi revelatoare. Inflexiunile vocii, ascuțite sau profunde, mersul de rață sau legănat ca al marinarilor constituie și ele indicații prețioase. Fișa „S" cere amănunte — care umplu cîteodată pagini întregi — despre trăsăturile specifice ale infractorului, care poate avea alura unui sportiv sau a unui artist, a unui militar sau a unui țăran. El poate fi vorbăreț, liniștit sau coleric, cheltuitor sau zgîrcit, poate avea vreun tic nervos, obiceiul de a-și freca ochii, urechile, de a-și roade unghiile, obsesia de a-și aranja mereu cravata sau pantalonii. Din aceste cartoteci specialiștii își pot forma o imagine asupra unui lucru foarte important : *modus operandi* al răufăcătorilor, adică felul lor de a opera, de „a lucra" în specialitatea lor de criminali.

Fiecare amănunt este transcris pe o fișă prevăzută cu o etichetă colorată. Cînd un suspect care nu figurează nici la

evidența de amprente, nici la fotografii este căutat, se face apel la acest fișier, în majoritatea cazurilor cu succes. În cîteva minute sînt extrase fișele unor suspecți posibili, apoi se caută la serviciul amprentelor și al fotografiilor documentele respective și se transmit organelor de poliție care au solicitat ajutorul Interpolului.

La Saint-Cloud există și un sistem de fișe perforate, în care fiecare cartotecă corespunde cu elementele unui singur caz. Aceste cartoteci suprapuse indică instantaneu cîte persoane de diverse categorii (bărbați, femei, din care țară etc.) au comis cîndva delicte asemănătoare cu cea investigată. Acest sistem ingenios funcționează atît de bine, încît Interpolul nu simte necesitatea introducerii mașinilor electronice de investigație.

Să presupunem că un inspector face cercetări referitoare la capitolul „Contrabandă de aur, India". El scoate fișele respective, care, suprapuse, dau un anumit număr de perforații. Fiecare din aceste perforații trimite cercetătorul la unul din dosarele unde se găsesc informații amănunțite despre specialiștii traficului de aur. Referindu-se la acest sistem, unul dintre conducătorii Interpolului a declarat: „O dată ce am înregistrat pe cineva în dosarele noastre, izbutim să-l identificăm chiar dacă între timp și-a schimbat numele de 50 de ori". Și aceasta nu este doar un fel de a vorbi. Comisarul Benhamou din conducerea B.C.N.-Interpol din Franța relatează pe larg cum a operat, apoi cum a fost detectat, urmărit și în cele din urmă prins...

...Escrocul cu 50 de nume

La 17 iunie 1961, un anume Rodier a închiriat un automobil de la un garagist din Paris. El străbătu țara în lung și în lat, cumpărînd diferite lucruri, descinzînd la cele mai bune hoteluri. Și, așa cum se cuvine unui om cu stare, el nu achita notele cu bani peșin, ci cu cecuri emise de „Banque Belge d'Afrique". Numai că toate erau false. Au apărut apoi alte cecuri, de asemenea false, emise pe seama firmei „Banque Française de la Méditerranée", semnate mai întîi Jaspar, apoi Lacroix. Escrocul trecu în Belgia, în Olanda, împrăștiind pe parcurs cecuri falsificate pe seama altor bănci și semnături cu duiumul: Berger, Lepic, Verlon, Godard, Rossi, Plon, Mathieu... Lunile treceau, numele băncilor de pe cecurile false se schimbau, ca și semnăturile. Acest Rodier — ca să rămînem la numele său inițial — cîștiga încrederea comercianților dîndu-se ba drept un înalt funcționar în călătorie, ba diplomat care studiază probleme

economice, ba drept cetățean african venit în Europa să-și cheltuiască banii într-un concediu binemeritat.

Procedînd prin eliminare, Interpolul ajunse la concluzia că este vorba de un falsificator singuratic, un anume Kok Armand, născut la 5 aprilie 1927 la Ixelles în Belgia. Kok, avînd studii multiple, vorbind opt limbi, și-a făcut debutul în jurnalistică. Mai tîrziu a descoperit că se poate trăi mai ușor emițînd cecuri false. La începutul anului 1962 victimele sale l-au recunoscut pe Kok pe baza fotografiei difuzate. Bîneînțeles, îl recunoșteau întotdeauna cu întîrziere... Kok trecu în Elveția, apoi în Monaco și Italia. Sumele sustrase de el au atins, la sfîrșitul anului 1962, 60 000 000 de franci vechi. Interpolul difuză în toată Europa nu numai fotografia și semnalmentele escrocului, dar și comportarea sa caracteristică în anumite împrejurări.

La 16 octombrie 1964, cînd pe lista falselor identități ale lui Kok figurau nu mai puțin de 48 de nume (!), poliția din Bandol, în Franța, a constatat că semnalmentele primite se potriveau cu acelea ale unui tînăr care se instalase, însoțit de o femeie, în orășelul lor. (Partenera lui Kok era o belgiană cu numele de Gisèle Mairesse, născută în 1925.) Domnul Rivière — acesta era cel mai proaspăt nume al lui Kok — declarase că este consulul general al republicii Tanganica la Léopoldville... Poliția s-a interesat mai îndeaproape de acest cuplu, și Kok, într-un moment de panică, a încercat să fugă. Această încercare l-a demascat. Poliția a găsit în casa „consulului general" un fel de bazar cu multe raioane, în care se aflau înghesuite costume bărbătești, lenjerie de damă, pălării de tot felul, obiecte de artă, cărți, discuri, ceasornice de diferite tipuri, covoare. Valoarea acestui „bazar" se ridica la 300 000 de franci noi.

Ascunsă în toată această harababură se afla și o mașină de tipar, o cantitate apreciabilă de litere, cerneală de tipar, hîrtie. Kok se aprovizionase cu un lot de 93 de buletine de identitate belgiene, din care 25 erau completate cu diferite nume false, legitimații de poliție de asemenea falsificate, false permise port-armă, de conducere auto, pașapoarte false. Și, bineînțeles, în „arsenalul" lui Kok anchetatorii au mai găsit o cantitate enormă de cecuri false, cu antetul a douăzeci și patru de bănci diferite. Kok a recunoscut că cu ajutorul micii sale mașini de tipar și-a „acordat" și diplomele universitare... Încă un amănunt: în locuința lui Kok s-au găsit de asemenea o serie de buletine false — belgiene, franceze, congoleze, katangheze —, toate completate pe diferite nume, dar purtînd o singură fotografie: aceea a amantei escrocului, care încasa cele mai multe cecuri.

Kok a fost deci arestat și a colindat din nou toată Europa, de astă dată cu cătușele la mîini, apărînd în fața tribunalelor țărilor care i-au cerut extrădarea. Dar la 11 iunie 1964, escrocul a reușit să fugă de sub escortă și din nou polițiștii întregii Europe au început să-l caute. La 16 august 1965, la Marsilia, doi polițiști, făcîndu-și rondul obișnuit, au auzit niște strigăte venite dintr-o casă din apropiere. Ușa imobilului era încuiată. Cei doi au spart-o și, intrînd în casă, au dat peste un om cu fața însîngerată și mîinile legate. Omul le-a povestit apoi o adevărată istorie de briganzi : fusese răpit și ținut în această casă de către o bandă de gangsteri din Marsilia, care l-au torturat pentru a-l sili să le mărturisească unde se află o anumită comoară...

Povestea, cam fantastică, a trezit interesul anchetatorilor. Și pe bună dreptate : după scurtă vreme, pe baza materialelor sosite de la Interpol, ei au reușit să-l identifice pe acest misterios și singuratic individ. Era Kok, care, după evadare, a căutat un refugiu la borfașii din Marsilia. Escrocul le-a povestit cîte ceva din isprăvile sale, umflîndu-le, bineînțeles, și fluturînd în fața protectorilor săi posibilitățile unei afaceri de mare anvergură. După cîteva săptămîni, borfașii și-au dat seama că acest Kok era mai puțin genial decît încercase să apară în fața lor și l-au sancționat, în felul lor, pentru acest „abuz de încredere" : l-au bătut bine și l-au părăsit. Alibiurile acelora pe care Kok i-a indicat sub numele de „Jaky", „Tatave" și „Jo Zimbitorul" s-au dovedit a fi mult prea solide pentru a putea fi înlăturate de acuzația lui Kok. „Omul cu 50 de nume", din nou singur, se perindă din închisoare în închisoare, avînd tot timpul să mediteze asupra riscurilor unei vieți de escroc internațional.

Nu numai amprente digitale !

După 1946, o dată cu reînființarea și reorganizarea Interpolului, s-a ivit problema reconstituirii vechilor dosare privind criminalii internaționali. După cum știm, în 1938 toată arhiva a fost transportată la Berlin și, în mare parte, distrusă în urma bombardamentelor. Poliția belgiană a reușit însă să-și păstreze majoritatea dosarelor, iar experții au adunat și materialele rătăcite printre ruinele Berlinului. Aceasta a fost baza care a slujit apoi la reconstituirea arhivelor Interpolului.

Unul dintre pionierii acestei reorganizări, criminalistul suedez. Harry Soderman, a scris următoarele rînduri despre această muncă grea și migăloasă : „Atunci cînd am început să reconstituim dosarele vechii comisii nu eram de fel convinși

că ele vor fi utile. Era greu să crezi că războiul care a trecut peste continentul nostru a lăsat activ un singur escroc din pleiada falsificatorilor sau a altor «internaționali» dinainte de război. Și totuși, spre marea noastră surprindere, un număr de vechi infractori care ne erau familiari au ieșit la suprafață, folosind aceleași vechi trucuri cu o abilitate care nu a suferit nimic de pe urma războiului. O singură diferență : ei aveau tîmplele încărunțite și erau greu de recunoscut după fotografiile lor dinainte de război".

Dacă fotografiile nu i-au putut ajuta prea mult pe reorganizatorii O.I.P.C.-ului, serviciul de amprente digitale le-a furnizat o sursă de depistare sigură. Ca toate organele polițienești din lume, și Interpolul se servește de amprente ca mijloc suprem de identificare a criminalilor. El dispune însă de multe alte metode pentru a activa lupta împotriva „internaționalilor". Într-adevăr, O.I.P.C. nu posedă amprentele tuturor criminalilor internaționali. În urma unor lovituri care s-au soldat cu o pradă bogată, mulți infractori își permit anumite intervenții chirurgicale costisitoare pentru a-și schimba trăsăturile feței. Alții își vopsesc părul, poartă nasuri false, își taie fața pentru a produce cicatrice, cîteodată adînci.

Pentru a dejuca aceste trucuri, serviciul de fotografii al Interpolului a recurs la un mic „Bertillonaj".

Acest serviciu a păstrat sistemul de identificare prin fotografii, punînd însă la punct și o metodă perfecționată de măsurare a feței. În fișierele acestui serviciu se găsesc cîteodată și douăzeci de fotografii ale aceluiași infractor care, pentru un ochi neexperimentat par a fi imaginile a douăzeci de persoane diferite, dar care nu înșală niciodată un expert. Datorită acestui sistem, Interpolul este în stare să expedieze în țara în care se află acesta fotografii prezentînd, toate sau cele mai multe, aspecte sub care a apărut un suspect.

Metoda odontologiei

Există oameni, și nu puțini la număr, care își închipuie că în spatele acestei denumiri cu rezonanțe misterioase — Interpol — se ascunde un fel de superpoliție, o asociație a marilor detectivi internaționali, sau așa ceva. Istoria unei astfel de organizații ar trebui să cuprindă un șir de povești de groază, în care supradetectivii cu revolverele Colt mereu fumegînde se bat cu supracriminalii lumii întregi. Realitatea e mult mai puțin palpitantă, dar și mult mai eficientă. Articolul 2 al primului capitol din statutul Organizației definește Interpolul ca

fiind un serviciu public al cărui scop este „prevenirea și reprimarea infracțiunilor de drept comun". A se observa că „prevenirea" este pusă înaintea „reprimării" și, după cum vom vedea, în activitatea Interpolului organizarea unei activități științifice internaționale pentru prevenirea crimelor ocupă un loc de frunte. În aceeași ordine de idei, perfecționarea metodelor de identificare a victimelor marilor catastrofe intră și ea în preocupările Interpolului, indiferent de faptul dacă catastrofa respectivă a fost sau nu provocată de mîini criminale. O astfel de metodă este și cea odontologică.

Metoda propriu-zisă nu este nouă. Găsim în istorie pagini interesante în legătură cu identificarea cadavrelor pe bază de examen dentar. Prințul Bonaparte, fiul lui Napoleon al III-lea, care a servit în armata colonială britanică din Africa, a fost ucis în 1879 la Natal în cursul unei recunoașteri. Cadavrul lui, ars și mutilat, a fost identificat de dentiștii englezi. În 1897 cele 126 de persoane carbonizate în marele incendiu de la Bazar de la Charité din Paris au fost de asemenea identificate de către dentiștii lor.

Toate aceste rezultate au îndemnat Federația odontologică latino-americană, întrunită la Montevideo în 1920, să recomande guvernelor anexarea unei fișe dentare la documentele de identitate personală. S-a făcut de asemenea apel la specialiști să întocmească registre privind starea dentară a pacienților. Pornind de aici, o serie de congrese internaționale au dezbătut această problemă. Între altele, și cea de-a 21-a sesiune a Adunării generale a Interpolului, ținută la Stockholm în 1951, a recomandat „cunoașterea, respectiv predarea odontologiei legale în serviciile poliției judiciare". În urma acestor eforturi, odontologia legală a devenit un auxiliar științific prețios în identificarea umană. Aplicarea odontologiei la identificarea victimelor marilor catastrofe și-a dovedit încă o dată eficiența cu prilejul uneia dintre marile catastrofe aeriene din ultimii ani.

La 27 noiembrie 1962 un avion de pasageri „Boeing-707" a explodat în momentul cînd se pregătea să aterizeze pe aerodromul internațional de la Callao, în Peru. Cele 95 de persoane aflate la bord au murit carbonizate. Identificarea lor a întîmpinat multe dificultăți, în primul rînd pentru că majoritatea pasagerilor erau cetățeni străini. Totuși, mulțumită odontologiei — mai multe țări au trimis fișe dentare —, toate victimele acestei tragedii au putut fi identificate. Interpolul a inițiat o acțiune pentru uniformizarea acestor fișe, și în momentul de față colaborează cu Federația dentară internațională pentru stabilirea formei definitive a acestora. Dinții au, în raport cu maxilarul, o foarte mare valoare de identificare mai ales pentru

cadavrele grav mutilate, pentru resturile carbonizate ale corpului. În același timp, un examen odontologic poate servi în unele cazuri și la descoperirea criminalilor. Nu o dată, pe trupul victimelor se observă semne de mușcături care constituie un indiciu prețios, ca și resturile de alimente găsite la locul crimei în care se descoperă urme de dinți.

Recent, poliția din Marsilia a avut prilejul să constate, o dată mai mult, eficiența ajutorului odontologiei. La sfîrșitul lunii februarie 1968, pe colina Costebelle a fost descoperit cadavrul carbonizat al unei femei. Anchetatorii nu au avut la dispoziție alt mijloc de identificare decît dantura victimei. Lipsind orice alt indiciu, investigațiile se anunțau anevoioase și lungi. Dar un dentist din Hyères, comparînd cu propria sa evidență fișa dentară difuzată de poliție tuturor dentiștilor din regiune, a constatat că datele erau identice cu cele ale clientei sale Pierette Hottou de 26 de ani, domiciliată la Hyères. Soțul victimei, Claude Hottou, a fost pus sub supraveghere discretă, iar ancheta întreprinsă în cartierul La Lazarine, unde locuiau soții Hottou, a scos la iveală o viață conjugală zbuciumată, cu certuri aproape zilnice, el acuzîndu-și soția că este o femeie cu moravuri ușoare. La 3 martie o vecină declară la poliție că l-a văzut pe Hottou încărcînd o ladă grea în mașină. Era ziua cînd Hottou se prezentase la postul de poliție declarînd că soția sa a dispărut de cîteva zile. El ignora că pentru anchetatori era singurul suspect. Interogat, Hottou și-a recunoscut crima. Ancheta a durat numai patru zile.

Clasificarea delictelor

Cantitatea considerabilă de informații care se îndreaptă zi și noapte spre sediul de la Saint-Cloud este studiată, selecționată, apoi fiecare informație este fișată în categoria sa. De prima categorie aparțin asasinatele, spargerile, atacurile armate (de pildă „hold-up"), furturile de orice fel, abuzurile de încredere, dispariția (răpirea) de persoane, inclusiv răpirea copiilor („kidnapping"). În a doua categorie sînt clasate fraudele, toate delictele care sînt în legătură cu băncile și societățile de asigurare, contrabanda de orice fel și falsificările de documente. Și, în fine, de a treia categorie aparțin traficul de stupefiante, falsificările de bani, prostituția și traficul de femei. În treacăt trebuie să observăm că în ultimul deceniu crimele din categoria a treia dau cele mai multe griji Interpolului. Asupra acestei probleme vom reveni. Deocamdată îl rugăm pe cititor să rețină cîteva cifre.

Între iunie 1966—iunie 1967 Interpolul s-a ocupat de 4 124 de cazuri (față de 3 926 din aceeași perioadă a anului precedent și 3 003 în 1965). Din aceste 4 124 de cazuri, un număr de 1 288 se refereau la diferite falsificări, 1 035 la traficul de stupefiante. Deci, falsificările de bancnote, de cecuri, de scrisori de credit etc., ca și traficul de stupefiante cuprind — ca și în anii trecuți — mai mult de jumătate din cazurile cercetate. Restul cazurilor de care s-a ocupat Interpolul în perioada arătată sînt asasinate (60), furturi, inclusiv furturile de automobile (468), escrocherii și fraude cu implicații internaționale (658), delicte sexuale (52), identificări (213), alte cazuri (350).

Revenind acum la informațiile primite de la Birourile centrale naționale Interpol și adresate acestora, în perioada de mai sus, Secretariatul general a primit 54 567, iar la rîndul său a difuzat 59 454 de informații diferite.

O mare parte dintre acestea sînt recepționate, respectiv difuzate prin postul de radio Interpol, situat la Lagny-Pomponne, lîngă Paris. Rețeaua radiofonică a Organizației, care cuprinde 40 de țări, se dezvoltă cu fiecare an, și în momentul de față poate fi considerată ca una din armele cele mai eficace ale luptei contra crimelor pe plan internațional. Traficul general al rețelei Interpol a fost în 1967 de circa 120 000 de mesaje (în 1966 = 89 500) și 830 difuzări generale (781 = 1966), la care se adaugă și 1 511 difuzări parțiale, adică acele difuzări care se adresează numai anumitor zone. Se studiază ca alături de folosirea radioului să se treacă la înlocuirea progresivă a legăturilor de telegrafie manuală Morse cu sistemul teletip, care este mai rapid.

Ancheta, urmărirea, identificarea înseamnă în materie de criminalistică, în primul rînd, rapiditate. Din acest punct de vedere este interesantă rezerva exprimată în raportul Interpol la cea de-a 34-a sesiune a Organizației, ținută la Rio de Janeiro în iunie 1965, în legătură cu sistemul telex. Știm că aparatele telex, foarte asemănătoare mașinilor de scris, reprezintă o fericită combinație între telegraf și telefon, deoarece — asemenea acestuia din urmă — realizează legătura directă și extrem de rapidă, oferind în același timp și un text scris. Iată însă că conducătorii Interpolului sînt de părere că legăturile prin telex ar putea influența în sens negativ rapiditatea cu care Organizația a reușit să lucreze cu ajutorul radioului. Aceasta pentru că telexul reprezintă totuși o legătură din post în post, și nu o legătură bilaterală, directă între Birourile centrale naționale și Secretariatul general.

În cadrul dezvoltării generale a legăturilor de telecomunicații, în cercurile Interpolului se așteaptă mult de la folosirea mai intensă a *sateliților de telecomunicații*, în primul rînd pentru transmiterea fotografiilor criminalilor urmăriți. De altfel, Interpolul a obținut încă în 1966 de la Uniunea internațională a telecomunicațiilor prioritate în privința transmiterii telefotografiilor prin rețeaua internațională.

„Mesaje" = „circulație"

În cadrul unei organizații de o asemenea anvergură cum este Interpolul, dificultățile lingvistice sînt inevitabile. Limbile oficiale ale Interpolului sînt: engleza, franceza și spaniola. Totuși, uneori mesajele nu sînt destul de limpezi, mai ales în ceea ce privește transmiterea exactă a numelor proprii. Pentru evitarea erorilor de acest fel a fost creat un sistem de fișiere pe baza scrierii fonetice. Nu se ține deci seama de scrierea originală a numelor, ci acestea sînt înregistrate după pronunțarea franceză.

Mesajele primite sau transmise sînt denumite, sugestiv, *„circulație"*. Cea mai importantă categorie de comunicări este *„circulația roșie"*, care indică urgența rezolvării mesajului, adică arestarea și extrădarea imediată a persoanei la care se referă. *„Circulația albastră"* solicită informații asupra unui suspect, iar *„circulația verde"* este un fel de avertisment privind un individ suspectat care trebuie pus sub observație. O altă categorie de comunicări poartă numele de *„circulație neagră"* și se referă la cadavrele neidentificate.

În ultimii ani s-a dezvoltat o „piață nouă" internațională care înainte nu avea o întindere atît de mare. Este vorba de „piața operelor de artă", care este alimentată de jefuitorii muzeelor, ai colecțiilor particulare, ai bisericilor. Această „piață", care lansează tablouri, sculpturi, piese antice uneori falsificate, s-a lărgit atît de mult în ultimul deceniu, încît pentru unele țări ea atinge patrimoniul național. Ultimul grup de „circulații" conține descrierea și fotografiile obiectelor de artă, bijuteriilor, în general a bunurilor de mare valoare furate într-o țară, cu speranța că undeva un inspector de poliție va găsi vreo urmă...

Ce este un B.C.N. ?

În cursul relatărilor noastre, mai ales în ultimul subcapitol, cititorul s-a întîlnit cu denumirea „BIROU CENTRAL NAȚIONAL". Ce sînt aceste birouri și cum funcționează ele ?

Am mai arătat că Interpolul nu este o superpoliţie care lucrează peste capul şi independent de poliţiile naţionale, cum îşi închipuie încă multă lume. El nu are misiunea, nici posibilitatea de a trimite în toate colţurile lumii superdetectivi care vin, văd, ştiu totul dintr-o privire, dotaţi cu panoplii portative ca în cele mai teribile romane ştiinţifico-fantastico-poliţiste. În realitate, Interpol este un vast dispozitiv de cooperare internaţională, în sînul căruia poliţia fiecărei ţări afiliate îşi păstrează şi exersează întreaga sa suveranitate. Sau, aşa cum i-a definit atribuţiile Jean Népote, într-un amplu articol apărut în revista „Le Courrier de l'UNESCO" din mai 1968, „Interpolul nu-i un organ de poliţie autonom, cu proprii săi agenţi şi cu propriile sale mijloace de pedepsire. Aceasta este o organizaţie internaţională cu centrul la Paris, mai exact la Saint-Cloud, a cărei sarcină de căpetenie constă în a asigura colaborarea reciprocă între organele de poliţie ale diferitelor ţări, în vederea luptei contra crimei de drept comun". În lupta împotriva criminalilor internaţionali şi a criminalităţii în general, Interpolul are nevoie de ajutorul direct al ţărilor membre, care — după cum precizează articolul 31 din statutul Organizaţiei — „va trebui să depună toate eforturile compatibile cu legislaţia ţării lor pentru a participa la activitatea sa (adică a Interpolului. — *n.a.*)". Prin ce mijloace se asigură această colaborare ? La această întrebare răspunde articolul 32 din statut, precizînd : „...fiecare ţară va desemna un organism care va funcţiona în ţara respectivă ca Birou central naţional".

Un B.C.N.-Interpol este deci, pe scară naţională, reprezentantul şi responsabilul Interpolului. Cu alte cuvinte : guvernele ţărilor afiliate la Interpol numesc sau un organ de poliţie existent sau înfiinţează unul care devine centrul naţional al ţării respective pentru problemele de colaborare poliţienească internaţională. Acest B.C.N., care este în legătură cu organele de poliţie, cu serviciile vamale din ţara sa, centralizează toate cererile de anchetă, de identificare, de informaţii, de arestare cu *implicaţii internaţionale* provenite de la organele poliţieneşti şi le transmite fie Secretariatului general al Interpolului, cu care este în directă legătură, fie altor Birouri centrale naţionale din diferite ţări afiliate. În acelaşi timp, acest B.C.N. primeşte de la Interpol-Paris şi de la celelalte Birouri centrale naţionale cereri asemănătoare. La cea de-a 34-a sesiune a Adunării generale a Interpolului, ţinută la Rio de Janeiro în iunie 1965, s-a pus următoarea întrebare : „B.C.N. este numai un organ de legătură, sau el trebuie să întreprindă acţiuni poliţieneşti în anumite domenii, de pildă arestări, confiscări, anchete etc. ?" Răspunsul este edificator, el subliniază supleţea Organizaţiei : în această privinţă totul depinde de organizarea poliţiei din ţara respectivă. Este de dorit ca serviciul desemnat B.C.N.-Interpol să fie autorizat să dispună, sau cel puţin să declanşeze, operaţiile de poliţie esenţiale, pentru că „bunăvoinţă verbală şi platonică în materie de criminalistică nu este suficientă".

Este interesant să urmărim cîteva cazuri de colaborare între B.C.N. şi Interpol-Paris, respectiv între Birourile centrale naţionale.

Într-o noapte, în ianuarie 1966, patru spărgători au ucis un paznic care i-a surprins în cursul devalizării unei case aflate în plină pădure, lîngă Lambracht, în Republica Federală a Germaniei. Poliţia germană a arestat trei dintre criminali, dar a pierdut urma celui de-al patrulea, un anume Geit. B.C.N.-Interpol din R.F.G. a avizat prin radio toate Birourile centrale naţionale din Europa şi din Africa de nord. Trei luni mai tîrziu, B.C.N.-Interpol din Tunisia a dat de urma lui Geit, care trecuse prin această ţară, în drum spre Orientul Îndepărtat. La 16 octombrie, Curtea de la Neustadt a emis un mandat internaţional de extrădare adresat tuturor ţărilor. B.C.N. din R.F.G. a sesizat în acelaşi timp Secretariatul general Interpol, care, la rîndul lui, a difuzat mandatul de extrădare către toate Birourile centrale naţionale. La 21 octombrie, poliţia din Noua Guinee regăsi urma lui Geit, iar la 3 noiembrie criminalul fu arestat în insula Guam din Oceanul Pacific şi predat justiţiei din R.F.G.

În decembrie 1962 o spargere de mari proporţii a fost comisă într-un magazin de bijuterii din Bruxelles. Valoarea prăzii, incluzînd aproximativ o mie de inele, brăţări şi 600 de ceasornice, se ridica la 3 000 000 de franci belgieni. B.C.N.-Interpol din Bruxelles informă Secretariatul general asupra acestei spargeri. A urmat obişnuita difuzare a amănuntelor către toate B.C.N. La 20 februarie 1963, Interpol-Belgrad aduse la cunoştinţa Secretariatului general arestarea la frontiera italo-iugoslavă pentru trecerea clandestină a frontierei şi folosirea unui paşaport fals a unui anume Metkovici. În bagajele acestuia fuseseră descoperite peste 6 kg de bijuterii de aur. B.C.N. din Belgrad relata caracteristicile bijuteriilor Interpolului din Paris. Se descoperi că Metkovici figura în evidenţa centrală a Organizaţiei. Spărgător cunoscut, el mai suferise condamnări în Franţa, Iugoslavia şi Belgia. Interpol-Paris transmite tuturor B.C.N. o descriere amănunţită a bijuteriilor găsite asupra lui Metkovici. La 29 mai 1963 bijuteriile au fost recunoscute după fotografiile anexate la comunicatul difuzat de Interpol-Paris de

către proprietarul magazinului din Bruxelles; restul valorilor furate de Metkovici a fost descoperit în casa unui tăinuitor din Paris.

* * *

La poliția din Roma fusese de mult întocmit dosarul lui Konrad Kreisler, căutat pentru furt cu folosire de armă. Încetul cu încetul, stratul de praf se îngroșa tot mai mult pe dosarul ce părea să fie dat uitării. În august 1952, B.C.N. din Antilele Olandeze transmite însă o „circulație verde" la Interpol-Paris cu următorul conținut: „Rugăm informații privind Konrad Kreisler, născut la Varșovia la 24 februarie 1934, pasager clandestin arestat la Curaçao pe bordul vasului suedez «Guyana». Pretinde că a dezertat din Legiunea străină". Comunicarea a fost însoțită de amprentele digitale ale suspectului.

Kreisler însă nu figura în evidența Secretariatului general. Nici numele, nici amprentele, nici fotografia sa nu au fost găsite. Interpol-Paris difuză amănuntele primite de la B.C.N.-Antilele Olandeze către toate Birourile centrale naționale. În septembrie o radiogramă a B.C.N. din Luxemburg anunță că amprentele lui Kreisler sînt identice cu ale unui individ cu numele de Corrado Schneider, născut la New Orleans, arestat și condamnat în Luxemburg în iunie 1951 pentru trecerea clandestină a frontierei. Schneider figura și la Interpol-Paris pentru delicte de aceeași natură. La un nou mesaj al Secretariatului general, în ianuarie 1953 Interpol-Paris primi și un răspuns din Roma: „Konrad Kreisler, alias Corrado Schneider, cu numele adevărat Corrado Tiribassi, este căutat aici pentru furt cu folosire de armă și pentru estorcare de bani". „Un nou mesaj porni de la Paris spre Antilele Olandeze, de această dată o „circulație roșie". Cu primul vapor, Kreisler, alias Schneider, alias Tiribassi, se înapoia în Italia. Dosarul care, pentru o clipă, păruse uitat avea să apară pe masa judecătorilor.

* * *

Era în 1955, în plin sezon de vară. Un bărbat distins, de vreo 54 de ani, descinse într-unul din hotelurile de lux ale Salzburgului. Se înscrise în registrul hotelului sub numele de Lawrence Howard, își depuse bagajele, apoi închirie un automobil, tot de lux, pentru plimbările sale prin fermecătoarele ținuturi ale Alpilor. Apoi dispăru, lăsînd nota de hotel neplătită, dar nu și mașina... Interpolul intră în acțiune. Interpol-Paris difuzează semnalmentele escrocului către întreaga rețea a Organizației. Și a început să plouă cu răspunsuri:

De la Londra: „Lawrence Howard, numele adevărat Leslie Harrison, născut la Bredfort, căutat pentru fraude multiple".

Din Amsterdam: „Leslie Harrison a comis afci abuzuri de încredere. Patru cazuri".

Din Lichtenstein: „Automobilul «Dodge» furat de Howard, alias Harrison, a trecut frontiera noastră în drum spre Elveția".

Din Zürich: „Howard a petrecut o noapte într-un hotel și a trecut apoi granița franceză. Plecat fără să plătească nota de hotel".

De la Orléans: „Howard a furat benzină și a dispărut în direcția Toulouse".

Howard-Harrison dispăru pentru un timp în negura distanțelor, pentru ca apoi să reapară pe pămîntul însorit al Africii. La 16 octombrie 1955, poliția din Benghazi, în Libia, a oprit un „Dodge" de lux. Conducătorul trezise unele suspiciuni, totuși a fost lăsat să plece înainte de a se controla dacă „Dodge"-ul figurează pe lista Interpol sau nu. Vînătoarea s-a deplasat spre frontiera Egiptului, unde escrocul se prezentase cu un pașaport pe numele de Howard Lawrence, ofițer al armatei britanice. Vameșii au fost atît de impresionați de alura „colonelului Howard", încît în momentul trecerii frontierei l-au și salutat. Gloria lui ținu însă puțin. La 23 octombrie o radiogramă din Cairo informează Parisul: „Lawrence arestat hotel «Cecil». Rugăm comunicați ce urmează să facem".

Justiția internațională este însă „mai puțin operativă" decît poliția. Harrison a fost condamnat la două luni închisoare mai întîi în Egipt pentru că a furat 16 litri de benzină și o mașină închiriată. După ispășirea acestei condamnări, în ianuarie 1956, a apărut în fața tribunalului din Alexandria pentru trecerea clandestină a frontierei. Din Egipt a fost trimis în Siria. O lună de zile închisoare pentru furt. A urmat apoi Benghazi pentru un alt proces, iar după ce și-a executat pedeapsa a trecut în mîinile tribunalelor din Franța, Elveția, Austria, Irlanda de nord într-un lung șir de procese pentru diferitele sale escrocherii.

Toate aceste cazuri, evident de mică importanță, au fost prezentate cititorului mai mult pentru ilustrarea colaborării între Secretariatul general Interpol de la Paris și Birourile

centrale naționale și a importanței legăturilor între B.C.N. din diferite țări. Există însă alte cazuri mult mai complexe, pentru că ele se referă la criminali care ani de-a rîndul reușesc să scape din mîna poliției.

Iată, de pildă, cazul unui mărunt hoț de buzunare care înaintea celui de-al doilea război mondial acționa în Suedia, Italia, Germania și Austria. După război și-a făcut apariția un pickpocket specializat în furtul cecurilor de călători (travelers check). În mai puțin de doi ani el a plastografiat semnăturile a 46 de persoane. Experții grafologi ai biroului de falsificatori al Interpolului din Haga au recunoscut în „stilul" escrocului pe vechea cunoștință a polițiilor europene. La „circulația" lansată de Interpol cu vechile semnalmente ale borfașului și „modus operandi" al acestuia, răspunsul veni din Elveția. Falsificatorul trăia în această țară și opera singur. Cum și în astfel de cazuri este nevoie de dovezi, hoțul a fost îndeaproape supravegheat. La fiecare deplasare din Elveția în Franța, un mesaj-radio informa Parisul, iar inspectorii francezi preluau filarea. Și cînd, în fine, a fost prins cu mîna în buzunarul unui turist, el avea asupra sa unsprezece pașapoarte eliberate, pe numele său, de unsprezece țări. Toate erau false.

* * *

Uneori întîmplarea se dovedește a fi un aliat generos la prinderea unui delincvent. Istoria „contelui" Edward Johnston Noad începe în 1950. La Londra, purtînd încă sechelele bombardamentelor germane din 1940 și ale efectului distrugător al rachetelor V-1 și V-2, bîntuia o mare criză de locuințe. Numeroși escroci, printre care și „contele" nostru, reușeau să stoarcă sume fantastice victimelor în căutare de adăpost. „Contele" se instală într-un mic birou din strada Brompton în cartierul Kensigton și începu să opereze. El anunță prin mica publicitate că are de vînzare două apartamente. Operația îi reuși pe deplin. El vîndu cele două apartamente inexistente, împreună cu mobila necesară, mai multor persoane și încasă aconturi importante. Dacă un client mai nerăbdător să intre în posesia casei atît de dorite ridica tonul, „contele", cu monoclul bine instalat în ochiul stîng, se oferea să-i restituie banii. El avea însă grijă să-i arate și o lungă listă a pretendenților, spunînd că nerăbdătorul va fi șters de pe listă și următorul îi va ocupa locul. Această „amenințare" reușea întotdeauna, ba chiar vinovatul

se grăbea să ceară scuze. Mirajul dura însă de prea multă vreme și cîțiva clienți ai „contelui" sfîrșiră prin a se adresa presei și Scotland Yardului. Cum în Anglia de după război specula cu locuințele era considerată ca o crimă, Scotland Yardul a pornit la o anchetă energică. „Contele" fugi la Paris cu un pașaport pe numele de Charles Tagg. Scotland Yardul sesiză Interpolul. Tînărul inspector Roger Ravard primi sarcina de a-l căuta pe fugar și, o dată cu aceasta, o fotografie a „contelui" pe care o privi o clipă, punînd-o apoi în portofelul său. Și aici intervine aliatul despre care am vorbit, întîmplarea.

Trebuie să spunem că „contele" nostru fusese obișnuit cu o viață de huzur. În tinerețe se văzu în posesia unei moșteniri importante, iar profesiunea de avocat în care se afirmase îi asigura venituri considerabile. Ajungînd la Paris fără bani și fără bagaje, „contele" a trecut direct de la o viață de lux la cea mai neagră mizerie. Nu cunoștea limba franceză, deci nu putea să fie vorba de reluarea meseriei de escroc. La început se angajă ca spălător de vase într-un restaurant, dormind în barăci și șure abandonate, reci și umede. Apoi începură peregrinările de la o fermă la alta, muncind numai pentru ca să aibă ce mînca. În fine, ajunse din nou la Paris, unde norocul îi surîse încă o dată. Avînd în buzunarul costumului său rupt un pașaport englez (fals), obținu de la secția pariziană a lui British Legion ajutor în bani și îmbrăcăminte. Apoi fu angajat la Ambasada Marii Britanii ca măturător. Aici a lucrat o bucată de vreme, așteptînd, probabil, vremuri mai bune pentru el.

Dar... într-o dimineață curierul unui negustor din cartier a sunat la ușa soților Ravard. Era încă devreme și doamna Ravard nu plecase la Ambasada britanică, unde-și avea slujba. Mărfurile aduse trebuiau plătite pe loc, iar femeia, nevoind să-și trezească soțul, îi luă portofelul din buzunarul hainei pentru a scoate banii necesari. Împreună cu bancnotele i-a căzut în mînă și o fotografie. Era fotografia măturătorului de la ambasadă... Descoperirea o puse pe tînăra femeie în fața unei dileme. Omul din fotografie era, probabil, urmărit de soțul ei. Să-i spună cine este acest om cu riscul de a stîrni furia lui pentru că i-a scotocit prin buzunare ? Timp de două zile, ea își iscodi bărbatul : „Cauți acum pe cineva care a comis un delict deosebit ?". Răspunsurile inspectorului erau însă evazive. Ravard, ca majoritatea polițiștilor, vorbea rar acasă despre munca sa. La urma urmei, într-o seară, femeia „mărturisi". A doua zi inspectorul îl arestă pe „omul cu mătura". Callaghan,

inspectorul-şef de la Scotland Yard, a venit personal la Paris să-l ia în primire. Judecătorii englezi l-au sancţionat cu severitate pe escrocul de locuinţe, condamnîndu-l la 10 ani închisoare.

* * *

„Cazul profesorului Migliardi", un caz complicat cu legături complexe, a început cu o simplă conversaţie telefonică. Brigada mondenă a poliţiei din Paris l-a informat pe inspectorul-şef Langlais, care pe atunci conducea serviciul stupefiantelor de la Interpol, că o importantă cantitate de diferite droguri livrate de fabricile din Torino a fost vîndută „la negru" în Italia şi în Statele Unite. A urmat obişnuita radiogramă către B.C.N.-Interpol din ţările interesate, în urma căreia poliţia italiană a arestat, în ianuarie 1950, pe profesorul Migliardi, acuzat de complicitate la vînzarea ilegală de heroină. Dar, ca aproape întotdeauna în afacerile de stupefiante, a căzut un complice, în acelaşi timp însă s-a rupt şi firul care eventual ar fi dus la statul-major al traficanţilor. Agenţi ai biroului de narcotice (Bureau of Narcotics) din Statele Unite au venit în Italia pentru a colabora la cercetări. Dar, o surpriză nu vine niciodată singură: în cursul anchetei, poliţia italiană a dat şi de urma unei bande de falsificatori de dolari. Au sosit deci din America şi specialişti din serviciul secret.

La prima descindere a căzut toată banda şi au fost descoperite, în cantităţi mari, bancnote false de 10 şi 20 de dolari. În fruntea bandei se afla un anumit Pedelli, care, pe vremuri, fusese condamnat, apoi expulzat din S.U.A. Pedelli mărturisi că nu era decît prima verigă dintr-un lanţ care-l lega de un anume Manucci. Acesta din urmă livra dolarii falşi în Statele Unite. Anchetatorilor le-au trebuit doi ani pentru a-l prinde pe Manucci, bine baricadat în spatele unui mare număr de complici şi false alibiuri. În august 1952 au fost descoperiţi la Trieste 4 000 de dolari falşi; poliţia a pus mîna pe Manucci chiar în momentul cînd lua în primire „marfa". Cîteva bancnote au fost trimise la Haga la serviciul de falsuri al Interpolului. Experţii stabiliră că bancnotele erau tipărite la Paris. Cu cîteva săptămîni mai tîrziu, B.C.N. din Roma telegrafia la Interpol: „Patru kilograme heroină confiscate la Salerno. Perreto arestat".

De această dată firul rupt prin arestarea profesorului Migliardi şi a lui Manucci s-a putut reface. Poliţia avea informaţii că acest Perreto era asociatul unui anume Giancarli, în cadrul unei bande de traficanţi. Ca şi Pedelli, Giancarli fusese şi el expulzat din Statele Unite. Se dovedi însă că el nu era omul

care să se sinchisească de atîta lucru. Într-adevăr, poliţia italiană descoperi că heroina confiscată la Salerno îi era destinată lui Giancarli, care opera din nou în S.U.A. Nu-i rămînea Interpolului altceva decît să urmeze traseul logic al acestor fire. Giancarli condusese o bandă care fabrica dolari falşi la Buffalo în Statele Unite. Dolarii erau trimişi agenţilor săi din Italia, care, la rîndul lor, cumpărau heroină şi o expediau la New York. Cum în 1950 imprimeria clandestină a bandei fusese descoperită la Buffalo, Giancarli s-a descurcat imprimînd bancnotele la Paris. Două descinderi ale poliţiei franceze au dus la lichidarea imprimeriei.

La numai o lună după descoperirea celor patru kilograme de heroină la Salerno, Secretariatul general al Interpolului închise dosarul „cazului Giancarli". Un mesaj al poliţiei din Chicago aviza: „Giancarli ucis într-o răfuială între bande".

Problema extrădării şi altele

Cazurile-exemple relatate pînă acum oglindesc o situaţie optimă, cînd colaborarea între Interpol-Paris şi diferitele B.C.N., respectiv organele de poliţie, se desfăşoară rapid şi precis. Există însă unele obstacole care frînează această colaborare. Una din acestea este problema extrădării, legată de aceea a cererilor de urmărire sau de arestare legal nefondate.

Extrădarea figurează printre „marile probleme" ale Interpolului. Ea a fost larg dezbătută la ultimele adunări generale ale Organizaţiei, în 1966 la Berna şi în 1967 la Kyoto. Raportul din 1966 constata că multe ţări, în special cele care nu de mult şi-au cucerit independenţa, nu sînt legate între ele printr-o convenţie de extrădare, ceea ce permite unor criminali redutabili să găsească adăpost în aceste ţări. În raportul prezentat de Secretariatul general în 1967 la Kyoto în problema extrădării se arată între altele că, în teorie, extrădarea depinde exclusiv de organele judiciare şi politice, poliţia nefăcînd altceva decît să le predea criminalul după arestare. În practică însă, poliţia, mai precis B.C.N.-Interpol, este interesată de întreaga problemă a extrădării, pentru că respectivul Birou naţional a declanşat acţiunea de urmărire în urma solicitărilor primite din străinătate. „Extrădarea este rezultatul final al investigaţiei criminale".

În aceeaşi sesiune, delegatul Italiei a prezentat cîteva date interesante: numai în 1966 240 de răufăcători internaţionali

au fost extrădaţi în favoarea Italiei sau din Italia în favoarea altor ţări.

O preocupare care apare mereu în ultimii ani atît în dările de seamă ale adunărilor generale ale Interpolului, cît şi în diferite conferinţe ţinute sau articole scrise de experţii Organizaţiei priveşte posibilităţile de prevenire a unor infracţiuni. În principal este vorba de pasivitatea unor instituţii bancare faţă de modernizarea utilajului de protecţie.

CAPITOLUL AL III-LEA

Atacul împotriva băncilor

Ca să începem cu o definiţie, trebuie să precizăm că acest „atac" poate fi de trei feluri : atac armat în plină zi, spargerea care se operează noaptea şi „hold-up"-ul, adică jefuirea — tot ziua — a unui transport bancar.

La cea de-a 33-a sesiune a Interpolului ţinută la Caracas (octombrie 1964) s-a vorbit neobişnuit de mult despre „protecţia băncilor împotriva furturilor". S-a insistat asupra faptului că în viitor băncile vor trebui să se ocupe serios de aplicarea unor măsuri de securitate, chiar dacă ele sînt costisitoare. Aceste măsuri, pe scurt, ar fi îngrădirea caselor şi ghişeelor cu sticlă specială blindată, care rezistă la gloanţe, montarea de dispozitive de alarmă, nu semiautomate ca pînă acum, ci automate, care se declanşează la anumite gesturi ale răufăcătorilor, dispozitive de blocare care închid automat uşile de ieşire. În ceea ce priveşte apărarea împotriva spargerilor comise în timpul cînd banca este închisă, s-a constatat că, din păcate, puţine sînt instituţiile bancare care se preocupă, de pildă, de modernizarea blindajului.

În S.U.A. atacarea băncilor constituie o aşa-zisă „crimă federală", ceea ce înseamnă că de respectiva problemă se ocupă nu numai poliţiile diferitelor state, ci ea intră în competenţa F.B.I.-ului. Acesta a cercetat sistemul de protecţie împotriva spargerilor la un număr de 136 de bănci importante. Cifrele care au rezultat din analiza amintită contrazic categoric imaginea cu care ne-au obişnuit anumite filme, îndreptăţind afirmaţia celor de la Interpol care reproşează băncilor că neglijează instalarea unor sisteme de alarmă mai moderne, atît pentru protejarea instituţiilor bancare împotriva atacurilor de zi şi a spargerilor, cît şi aplicarea unor dispozitive pentru apă-

rarea transporturilor de bani. Cifrele F.B.I.-ului sînt edificatoare în această privință: din 136 de bănci, 59 au avut dispozitive de alarmă, dar în parte învechite, două bănci au fost înzestrate cu un utilaj care este capabil să ia fotografii în timpul infracțiunii atît ziua cît și noaptea, 9 bănci sînt păzite în timpul nopții de gărzi civile particulare înarmate, iar 66 din aceste bănci nu au nici un sistem de alarmă.

Nici măcar sticlă blindată?

În momentul cînd banditul, mascat, cu revolverul îndreptat amenințător asupra casierului, a sărit la geam strigînd: „Banii sau trag!", acesta s-a dus liniștit la telefon. Au răsunat cinci împușcături, dar gloanțele de calibru 7,65 nu au lăsat decît niște urme înconjurate de raze pe geamul de la casierie. „Ceea ce i-a salvat viața casierului de la «Offenbach» — scria revista „Der Spiegel" — este revendicat de poliție și de serviciul de protecție a muncii al sindicatelor de nu mai puțin nouă ani: asigurarea ghișeelor în instituțiile bancare germane cu pereți de sticlă blindată, care rezistă gloanțelor". „Dar — scrie în continuare revista vest-germană — conducătorii băncilor și caselor de economii nu s-au arătat pînă acum prea dispuși să ia măsuri pentru apărarea banilor lor și a vieții angajaților". Surprinzător, nu? Și totuși...

Se înțelege că jefuitorii de bănci din R.F.G. profită de această situație. Ne-o dovedesc și cifrele: în 1953 au fost atacate 15 instituții bancare, în 1965 s-au comis 202 atacuri, iar în primele unsprezece luni ale anului 1966, nu mai puțin de 455 de agresiuni s-au soldat cu o pradă de peste 3 000 000 de mărci. În urma înmulțirii acestor acte banditești a apărut decretul din 2 februarie 1966, obligînd toate instituțiile bancare ca în trei ani să monteze în fața ghișeelor pereți de sticlă blindată.

Băncile au găsit însă pînă acum — scria la 9 ianuarie 1967 revista „Der Spiegel" — diferite motive pentru a tărăgăna executarea decretului. Așa că numai vreo 10% din ghișee au fost prevăzute cu sticlă protectoare, geamul pentru un ghișeu costînd între 6 000 și 10 000 de mărci. Costul ridicat al acestei instalații nu poate fi însă singurul motiv pentru care băncile neglijează măsurile de apărare împotriva atacurilor în plină zi. Pagubele rezultate dintr-o singură lovitură a criminalilor se ridică la o sumă mult mai mare. De ce oare neglijează băncile — și nu numai din R.F.G. — aceste măsuri primordiale de securitate? Vom reda în paginile care urmează unele opinii în legătură cu aceasta.

Progresul tehnic ajută și crima, nu numai lupta ce se duce împotriva ei. Rechizitoriul Interpolului împotriva băncilor și în general a oamenilor de afaceri care neglijează modernizarea instalațiilor de securitate, cu toate că tehnica modernă le pune la dispoziție tot ce le e necesar, este pe deplin justificat. Materialele de tip vechi nu rezistă nici măcar la mijloacele de atac pur mecanice ale răufăcătorilor sau la arzătorul de tăiat de tip vechi. Dar spărgătorii de azi lucrează cu mijloace mult mai perfecționate.

Fotografia în întuneric

Aproape toți oamenii au fost fotografiați în întuneric cu ajutorul razelor Roentgen. Radiografia este de fapt o fotografie executată în prezența unor raze a căror lungime de undă le face invizibile ochiului omenesc. Din anumite motive, pentru scopurile mai jos descrise nu sînt întrebuințate fotografiile Roentgen — care își păstrează întreaga lor valoare în cercetarea criminalistică —, ci fotografierea sub radiații infraroșii. Aceasta se aplică — cum expune Camil Suciu în lucrarea sa „Criminalistica" — în domeniul lungimilor de undă mai mari decît cele cuprinse în spectrul vizibil. De pildă, în sala de seifuri a unei bănci se așază aparatul de fotografiat împreună cu sursa de radiații infraroșii. Dacă criminalul intră în sală și, trecînd prin calea razelor, întrerupe continuitatea acestora, celula fotoelectrică sesizează întreruperea fasciculului, comandă declanșarea aparatului fotografic și criminalul și-a executat — fără să observe — propria fotografie de urmărire... Acest mecanism, în general, funcționează fără nici un zgomot. Există însă aparate care înaintea fotografierii emit un zumzet slab. Instinctiv, delincventul întoarce capul în direcția zgomotului, și în felul acesta ajută aparatul să-i facă nu numai o poză din profil, ci și una din față. Zumzetul durează extrem de puțin: după ce a încetat, criminalul, în general, se liniștește, crezînd că nu era vorba decît de nervii săi, care i-au jucat o festă.

Este adevărat că acest complex care asigură fotografierea în întuneric a criminalilor în acțiune nu este un mecanism de prevenție în sensul de a descuraja infractorul și a alarma poliția. Tot ceea ce poate să producă el sînt fotografii pe baza cărora spărgătorii să poată fi identificați. Una din metodele de adevărată prevenire a atacului asupra seifurilor ar fi un sistem de alarmă care se declanșează în momentul cînd răufă-

cătorii sînt în imediata apropiere a seifurilor sau pun mîna pe el. În cazul acesta, criminalii, auzind alarma, o iau la fugă. Așadar, mijloacele de prevenție și-au îndeplinit menirea; în același timp nu mai este vorba de „infractori necunoscuți", pentru că aparatul le-a înregistrat chipul. Am văzut însă din statistica de mai sus că din 136 de bănci americane importante numai două au avut un astfel de utilaj, iar 66, adică peste 40%, nu au fost prevăzute nici măcar cu un sistem de alarmă. Pasivitatea anumitor instituții bancare față de modernizarea sistemului de protecție a băncilor se completează adeseori cu nepăsarea față de aplicarea măsurilor de precauție în cazul transporturilor de bani între bănci sau între o bancă și clienții săi. Să luăm de astă dată exemplul Franței, unde există 375 de bănci. Unele din ele efectuează chiar mai mult decît o mie de transferuri bănești pe lună. Cotidianul „Le Figaro" apreciază că zilnic sînt deplasate sute de milioane de franci. Tocmai această deplasare constituie în același timp punctul vulnerabil și punctul de atracție pentru bandiți.

Atac, dar nu și contraatac

„Liaisons" este buletinul lunar al Prefecturii poliției din Paris. În numărul din ianuarie 1968 al publicației, comisarul principal Le Taillander arăta că numai între 30 ianuarie 1965 și 1 decembrie 1967, în regiunea pariziană s-au comis 50 de agresiuni împotriva transporturilor bancare, dintre care 30 au reușit, iar bandiții s-au ales cu o pradă de 2 500 000 de franci! La întrebarea: de ce atîtea lovituri reușite?, Le Taillander spune limpede: victimele fac inconștient jocul răufăcătorilor.

Un exemplu tipic ni-l oferă „hold-up"-ul din 17 decembrie 1965, cînd un vehicul cu 161 de lingouri de aur în valoare de 891 000 de franci a fost oprit de o mașină care executase o depășire bruscă, în „coadă de pește". Vehiculul fu atacat de trei indivizi. Unul din ei deschise ușa din dreapta șoferului și îndreptă către el gura amenințătoare a unei arme. Al doilea a deschis tot atît de ușor ușa din partea stîngă, adresîndu-i o scurtă „invitație": „Mîinile sus!", iar al treilea, după ce șoferul fu scos din mașină, îi luă locul și mașina dispăru. Lingourile erau așezate într-o valiză nituită, înăuntrul furgonetei. Cîteva amănunte care nu îngăduie să se pună la îndoială neglijența celor în cauză: cheia valizei atîrna, ștrengărește, de tabloul de comandă, la îndemîna hoților. Este adevărat că automobilul era prevăzut cu un sistem de alarmă, numai că acesta nu funcționa...

Ziarele apusene relatează aproape în fiecare zi „hold-up"-uri de tot felul. Cade victima unui „hold-up" și casierul unei fabrici care, după ce a ridicat de la bancă suma necesară pentru plata salariilor, se urcă în mașină eventual chiar fără însoțitor, are în mînă o simplă servietă, iar automobilul pornește pe același traseu, la aceeași oră în fiecare săptămînă. Nu este de loc greu pentru hoții experimentați să stabilească ruta, ora de trecere și chiar suma transportată. Comisarul Le Taillander este categoric: dacă toate măsurile de prevedere ar fi aplicate, dacă ar fi instalate dispozitivele de alarmă, orice agresiune ar eșua.

În unele țări occidentale există uzine care se ocupă cu fabricarea diferitelor dispozitive de un sistem complicat și eficace. De pildă, cînd este vorba de valize, serviete sau saci cu care se transportă valori, se montează un aparat care în momentul agresiunii declanșează o alarmă sonoră și fumigenă. Fumul opac care se degajă împiedică orice vizibilitate în mașina cu care bandiții încearcă să fugă și în care au transferat valiza sau sacul. Să presupunem că răufăcătorii au reușit să demareze și mașina lor gonește cu toată viteza. În zadar, de vreme ce dîra de fum, în general colorat, care îi însoțește precum coada cometei, este un excelent indicator de drum pentru urmăritori. Să presupunem totuși în continuare că bandiții au reușit să scape de urmăritori, dar nici atunci ei nu pot scăpa de sechelele agresiunii, întrucît interiorul mașinii, obiectele furate, propriile lor haine sînt identificabile. Fumul le-a colorat în nuanțe inconfundabile de roșu sau albastru închis...

La recomandarea Interpolului, în majoritatea țărilor au fost date instrucțiuni speciale cu privire la transporturile bancare. Printre acestea, obligativitatea de a transporta valori mari numai cu vehicule de tip special, cu pereți blindați, prevăzute cu sisteme de alarmă; posibilitatea de a staționa în zonele interzise parcării, și în orice caz folosirea obligatorie de gardă înarmată (eventual polițiști). Și din nou întrebarea: din ce cauză, în multe cazuri, nu sînt aplicate aceste măsuri de securitate care, după cum am mai spus, exprimate în bani, costă mult mai puțin decît banii pierduți în urma atacurilor nerespinse? De ce nu pornesc băncile la contraatac?

Experții Interpolului, însuși secretarul general al Organizației, Jean Népote, sînt de părere că la baza pasivității instituțiilor bancare stau cîteodată garanțiile acordate de societățile de asigurare. Aceste societăți oferă contracte de asigurări pentru aproape orice formă de risc. Cu alte cuvinte: azi poate fi asigurat oricine împotriva a orice. După unele păreri, această tendință duce la diluarea noțiunii de responsabilitate și chiar a sentimentului de proprietate. Să luăm, de pildă, cazul unui proprietar de automobil dintr-o țară apuseană. În momentul

distrugerii mașinii sau a dispariției acesteia, el recuperează larg contravaloarea vehiculului. Jean Népote este de părere că, în felul acesta, se prezintă la cei care sînt protejați prin asigurare un fel de indiferență care dăunează mult eficacității luptei împotriva crimei. Și Népote ne dă următorul exemplu :

Un industriaș elvețian expediază în Japonia, prin avion, un colet de 20 kg conținînd ceasornice. La Tokio, în momentul deschiderii pachetului, se constată că el conține în loc de ceasornice — pietre... Adresantul reclamă cazul expeditorului elvețian, care, la rîndul său, se adresează companiei de aviație. Aceasta transmite reclamația societății de asigurare, care plătește contravaloarea ceasornicelor furate. Industriașului din Elveția nu-i rămîne altceva de făcut decît să fabrice alte 300—400 de ceasornice și să le livreze clientului din Japonia. Nimeni nu a reclamat nimic, poliția nu a fost sesizată, hoții nu au fost nici măcar urmăriți. Industriașul a vîndut de fapt de două ori mai multe ceasornice decît i-au fost comandate din Japonia, transportatorul a fost despăgubit de către societatea de asigurare, care acoperă suma pierdută din substanțialele prime de asigurare.

Cei de la Interpol pun însă întrebarea : unde apare în toate acestea lupta împotriva criminalității ? Ei atrag atenția asupra faptului că despăgubirea acordată de asigurare după comiterea furtului nu rezolvă decît *aspectul contabil* al problemei. Dacă în unele cazuri poliția nici nu este anunțată, iar în celelalte cazuri, din ce în ce mai numeroase, nu reușește să recupereze valorile furate, toate acestea servesc de multe ori răufăcătorilor pentru perfecționarea echipamentului lor, pentru atragerea de complici, deci pentru pregătirea altor lovituri care ridică potențialul criminalității.

Interpolul sugerează deci societăților de asigurare să prevadă în contractele lor unele măsuri preventive obligatorii, mergînd de la modernizarea apărării băncilor și pînă la folosirea dispozitivelor pentru prevenirea „hold-up"-urilor. Dacă clientul nu aplică aceste măsuri, nu va avea dreptul la despăgubiri. În schimb, dacă banca respectivă a luat măsurile de precauție prescrise, primele de asigurare plătite de ea vor fi micșorate. Interpolul afirmă chiar, și pe bună dreptate, că ar trebui elaborate și unele dispoziții juridice pentru a obliga păgubașul să se adreseze în orice caz poliției. Această propunere se referă, după cum vom vedea, și la anumite cazuri de falsificare de cecuri. Banca înșelată își acoperă paguba din asigurare și nu anunță poliția, tratează toată chestiunea cu o discreție riguroasă pentru a evita o eventuală publicitate care dăunează, după părerea sa, bunului renume al instituției...

Se întîmplă însă și contrariul. Cam rar, dar se întîmplă. Adică : societatea de asigurare acuză banca de faptul că nu a luat toate măsurile de prevedere împotriva unui atac posibil. Aici ne vom întîlni cu operația căreia întreaga presă a fost unanimă în a-i conferi titlul de „cel mai mare furt de aur din istoria contemporană". Înainte de a relata această întîmplare unică pînă acum în istoria criminalisticii trebuie să subliniem că la a 35-a sesiune a Adunării generale a Interpolului, ținută la Berna în 1966, au fost făcute recomandări pentru protecția transporturilor de valori. Acestea indică o serie de măsuri menite să evite „surprizele" în manipularea și deplasarea pe o anumită distanță a cantităților de bancnote, cecuri, aur în bani sau lingouri, sau chiar a mărfurilor sau obiectelor prețioase al căror transport pune probleme speciale de protecție. Ca măsură elementară privind deplasările se recomandă furgonul blindat, care — subliniază Th. Hogarth în articolul publicat de „Security Gazette" din aprilie 1961 — „are însușirea de a intimida, este o adevărată casă de bani pe roți, nu poate fi deschis din exterior, nici fracturat, rezistă gloanțelor, conducătorul izolat poate acționa dispozitivele de securitate și de alarmă, iar prin postul de radioemisiune poate anunța traseul deplasărilor sale".

Pare într-adevăr straniu. În tehnocivilizația modernă, cînd fiecare mare uzină este ultraautomatizată, electronicizată, ciberneticizată, băncile, marile păstrătoare ale chintesenței bunurilor produse de aceste uzine, aurul, să privească cu nepăsare ceea ce tehnica le pune cu generozitate la dispoziție pentru a se apăra ? Și totuși, trecuse un an de la apariția articolului din „Security Gazette" cînd...

Doar cincizeci de minute...

Ora 10,10 în dimineața zilei de 1 mai 1962. O autofurgonetă blindată a Băncii Rotschild intră în curtea Băncii Angliei din Londra. Cînd părăsește curtea are în „pîntecul" ei 188 de lingouri de aur și un număr de săculețe cu monede de argint. În afară de escorta proprie a Băncii Rotschild, oameni înarmați denumiți în argoul londonez : „lăptarii de aur", nu se vede nici un polițist.

Ora 11,30. Furgoneta se oprește în fața firmei „Johnson, Mattey Ltd." Funcționarii firmei preiau 48 de lingouri.

Ora 11,45. Furgoneta ajunge la un birou de pe strada Bowling Green Lane, unde avea de lăsat un săculeț cu argint. Se procedează la predare-preluare cînd, dintr-o mașină oprită în

apropiere, coboară cîțiva bărbați purtînd uniforma „lăptarilor de aur". Ei se apropie ; clasica lovitură în cap aplicată șoferului furgonetei îl scoate din joc. Agresorii îl leagă și îl împing sub bancă. Apoi unul din bandiți bate într-un anumit fel în portița din spate. Este semnalul convențional, în consecință „lăptarul" dinăuntru deschide ușa. Este făcut inofensiv, ca și funcționarul care a predat săculețul. Agresiunea a durat doar cîteva secunde. Gangsterii s-au așezat în furgonetă, care, foarte curînd, s-a pierdut în mulțimea de autovehicule ce inundă străzile centrale ale Londrei.

Ora 12,35. Pe Twisden Road, la cîțiva kilometri de locul atacului, trecătorii au auzit strigăte dintr-o furgonetă parcată lîngă trotuar. Zărind prin gaura cheii trei bărbați legați, ei au anunțat poliția. În curînd au sosit la fața locului detectivii de la Scotland Yard și funcționari ai Băncii Rotschild. N-au putut face altceva decît să constate că din furgonetă dispăruseră 140 de lingouri de aur în valoare de peste 2 000 000 de dolari.

Concluzii : în cincizeci de minute bandiții au comis agresiunea, au parcurs cu furgoneta o distanță destul de mare. Numai în cîteva minute au reușit să transbordeze o tonă și jumătate de aur și au dispărut.

După cum se știe, în Anglia comerțul cu aur este interzis. Din însărcinarea Băncii Angliei, Banca Rotschild vinde și cumpără aur unor bănci investite de diverse puteri străine cu dreptul de a încheia tranzacții cu metal prețios. Secretul traseului parcurs de furgonetele care transportă aur este taina Băncii Rotschild. Ea nu informează nici măcar Scotland Yardul în această privință. Mai departe : banca folosește o escortă proprie. De ce ? Neavînd încredere în polițiștii Scotland Yardului, banca vrea să evite ca prin intermediul lor specialiștii bursei să fie informați asupra vînzărilor și cumpărărilor de aur și să folosească aceste informații pentru speculații. În citadelă au pătruns totuși iscoade. E drept, altele decît cele prevăzute. Și cu toate că este vorba de anumite tradiții, operația de pe Bowling Green Lane a stîrnit proteste destul de vehemente : Scotland Yardul și-a exprimat dezacordul ca un transport de asemenea importanță să circule pe străzile Londrei fără știrea și protecția sa. Cunoscuta societate de asigurare „Lloyd's" a protestat și ea pentru că Banca Rotschild nu a luat toate măsurile de apărare a transportului. A protestat, dar pînă la urmă a achitat, și încă foarte repede, întreaga contravaloare a aurului furat...

Soarta aurului furat a rămas învăluită în negură pînă în clipa de față. În Anglia era imposibil să fie vîndută o asemenea

cantitate din metalul prețios. Să fi trecut în străinătate ? Interpolul a lansat cîteva „circulații" în lumea întreagă, dar nu a avut posibilitatea să difuzeze nici măcar semnalmentele hoților. Cercetările în mediul gangsterilor internaționali care se ocupă cu traficul de aur nu au dat roade. Apoi metalul galben este cu desăvîrșire anonim. Nu i se pot stabili anumite caracteristici, ca de pildă unui tablou sau unui obiect de artă, și nu poartă nici amprente digitale, mai ales dacă, eventual, a fost topit, transformat în diferite obiecte și, treptat, scos din țară.

Mai mult succes a avut Interpolul cu urmărirea și regăsirea autorilor „celei mai mari lovituri împotriva unui tren poștal".

„Bărbosul singuratic"

Numai un an după „cel mai mare furt de aur" s-a desfășurat, tot în Anglia, o altă agresiune criminală căreia presa mondială i-a dat un alt atribut de „cel mai mare". În august 1963, pe linia ferată Glasgow-Londra, o bandă de gangsteri a atacat trenul poștal și a dispărut cu prada : 2 631 784 de lire sterline ! Atacul a fost executat într-un timp surprinzător de scurt de cei „17 pirați ai căilor ferate" pe baza planurilor lui Reynolds, „un om cu experiență bogată în d'ale serviciului secret" — după cum caracteriza presa pe șeful de stat-major al bandei. Cincisprezece din cei șaptesprezece criminali au fost curînd arestați, dar 90 la sută din banii furați nu au fost regăsiți nici pînă astăzi. Poate aici se ascunde și explicația fugii unuia din „pirați" un an după arestarea sa.

Charles Frederich Wilson a evadat din închisoarea Winston Green în august 1964 și a dispărut fără urmă. Așadar, numărul hoților liberi s-a ridicat la trei. Interpolul, solicitat de Scotland Yard, a mobilizat întreaga rețea a Birourilor centrale naționale. Abia în vara anului 1966 au sosit la Secretariatul general primele semnale. În îndepărtata Canadă, lîngă localitatea Rigaud, a apărut un individ bărbos cu soția și cu cele trei fiice ale sale. Ronald Alloway, acesta era numele lui, ducea o viață discretă, retrasă, într-o vilă izolată pe care a cumpărat-o cu 42 000 de dolari. „Îmi place singurătatea" — a declarat el, adăugînd că intenționează să se ocupe cu afaceri imobiliare, dar așteaptă să-i sosească din Anglia capitalul necesar.

La cererea Interpolului, poliția canadiană a urmărit o vreme îndelungată fiecare pas al „bărbosului singuratic". În ianuarie 1968 a sosit la Montreal, în cea mai mare taină, Thomas Butler, inspector-șef de la Scotland Yard, „pentru a verifica unele lu-

cruri". Peste cîteva zile trei ofițeri ai poliției canadiene s-au prezentat la vila „Mountain Ranch" a lui Alloway. În cursul verificării identității acestuia, ei au constatat că Alloway intrase ilegal în Canada. A fost invitat la poliție, unde, în seara aceleiași zile, s-a stabilit, pe baza datelor difuzate de Interpol, că amprentele digitale ale lui Ronald Alloway sînt identice cu amprentele lui Wilson...

* * *

Cazul pe care îl relatăm acum este o pildă în ceea ce privește rezultatele date de o colaborare exemplară între B.C.N.-uri. Nu este vorba de un atac asupra unei bănci, ci asupra unei „uzine" în care banii sînt în același timp atît materia primă, cît și produsul, aici cîștigîndu-se și pierzîndu-se averi. Această „uzină" nu cunoaște decît „schimbul de noapte".

La 10 septembrie 1960, către miezul nopții, o bandă de indivizi mascați năvăli în casieria cazinoului din Campione, îl făcură inofensiv pe casier, scoaseră cei 130 000 de franci elvețieni aflați în seif și se făcură nevăzuți.

Campione, localitatea italiană aflată pe malul lacului Lugano, deci în imediata apropiere de teritoriul elvețian, li se păruse probabil jefuitorilor un loc ideal pentru a face să li se șteargă urma. Și ar fi fost poate așa dacă n-ar fi existat Interpolul. Secretariatul general, sesizat de B.C.N.-Interpol din Italia, aviză de îndată cele 94 de B.C.N.-uri ale țărilor membre. Între timp, poliția italiană cercetă mai mulți suspecți. Dintre toți, Giovanni Glavari se arătă cel mai înfricoșat, și tocmai aceasta atrase atenția anchetatorilor, care aflară în cele din urmă că în luna iunie 1960 fusese „invitat" să participe la lovitura de la Campione. Șeful bandei însă, un sud-american, cunoscut sub numele de José, le spusese că nu vor trebui să se dea înapoi dacă va fi nevoie de „focuri de artificii", adică de folosirea de arme. Și Glavari preferă să nu participe la lovitură. El a dat numele complicilor : Andrea și Ricardo Ravizza, un anume Necchi și un francez, André Fauget.

Cercetările duseră la arestarea mai întîi a lui Andrea Ravizza, apoi a fratelui său și a lui Necchi. Semnalmentele transmise de B.C.N.-Roma B.C.N.-ului francez duseră și la arestarea lui Fauget. Despre șeful bandei, care era și cel mai periculos, se știa însă foarte puțin. Un nume care nu spune nimic, José, și adresa unei pensiuni din Milano. Descinderea efectuată de B.C.N.-Interpol italian la această pensiune duse la descoperirea unui pașaport argentinean — de altminteri fals — pe numele

de José Panizza și a unei cărți poștale expediată din Buenos Aires, semnată „sora ta Tina", și în care José era numit „Julio".

Deci : un pașaport fals, o fotografie recunoscută de complici a fi a șefului bandei și un foarte vag punct de reper, sora din Buenos Aires. Veni rîndul Interpolului din Argentina să-și dovedească măiestria. După îndelungate cercetări, sora lui José fu descoperită. Ea recunoscu în fotografie pe fratele său, pe numele adevărat Julio Agnacio Escarpizo. Vechi și înrăit infractor, el își avea fotografia și amprentele digitale în fișierul poliției argentiniene. B.C.N.-urile primiseră toate semnalmentele și între timp se descoperise că Escarpizo fusese condamnat în lipsă la 7 ani și 2 luni de recluziune de justiția italiană. Dar Escarpizo se dăduse la fund.

Au trecut trei ani, și recidivistul primejdios presupunea desigur că pericolul trecuse. În 1963 organiză în Chile un nou furt. B.C.N.-ului chilian nu-i fu greu să stabilească, avînd fotografia și amprentele, cine era infractorul și să obțină arestarea lui. Astfel, după ispășirea pedepsei în Chile, pe Escarpizo îl așteaptă ani lungi de închisoare și în Italia. Acest recidivist înrăit, care în 1966 a încercat să organizeze o răscoală la închisoarea din Santiago și a rezistat timp de douăzeci de ore poliției, deci acest criminal primejdios, grație eficacității colaborării Birourilor centrale naționale ale Interpolului, a fost făcut inofensiv pentru multă vreme.

CAPITOLUL AL IV-LEA

„Aceşti monştri pe patru roţi"

Phileas Fogg, faimosul erou al lui Jules Verne, a fost, neîndoios, un om iute de picior. După cum ştim, el a făcut acum un secol ocolul Pămîntului în numai 80 de zile. Şi nu avea la dispoziţie decît locomotiva cu abur şi vaporul. O aventură palpitantă şi o performanţă pentru epoca aceea ! Dar pentru a învinge distanţele de pe globul pămîntesc, omul avea nevoie de mijloace de locomoţie mai rapide. Motorul cu explozie a învins într-un ritm foarte încet, dar totuşi l-a învins pe „regele abur". Am amintit că în 1923, cînd se naşte Comisia Internaţională a Poliţiei Criminale, pe şoselele lumii circulau 18 000 000 de automobile. În 1938 numărul lor a ajuns la 43 000 000, iar în momentul de faţă parcul mondial de automobile are aproape 180 000 000 de vehicule.

Omului aşezat la volan i-au devenit accesibile chiar locurile cele mai izolate şi se apropie momentul cînd nu va mai exista un locşor în lume care să nu fie invadat de „aceşti monştri pe patru roţi", cum îi numeşte profesorul Buchanan, severul expert englez în problemele de circulaţie. „Monştrii pe patru roţi au început să se rostogolească cu milioanele pe uliţele şerpuitoare şi înguste ale oraşelor" — a spus Buchanan, şi la această constatare noi trebuie să adăugăm : perfecţionarea reţelei de şosele a ajutat dezvoltarea automobilismului turistic. Şi a deschis în faţa răufăcătorilor posibilităţi considerabile...

„Verkerserziehung"

Da, aceste trăsuri fără cai de care noi, cei din „secolul vitezei", sîntem atît de mîndri, sau cum spune prof. Buchanan : „aceşti

monştri pe care îi iubim atît de mult", s-au născut în secolul trecut, dar au început să-şi arate colţii abia în ultimele două decenii. Acest instrument, stăpînit la început de om, încetul cu încetul a pus stăpînire pe om, care, odată aşezat la volan şi cuprins de beţia vitezei, devine o fiinţă care dispreţuieşte nu numai propria sa viaţă, dar şi viaţa şi integritatea semenilor săi.

S-ar părea la prima vedere că „formarea publicului în materie de circulaţie", care figurează printre atribuţiile Interpolului, nu are decît implicaţii îndepărtate de obligaţiile sale statutare. Însă educarea cetăţenilor în această direcţie este „o datorie umanitară a poliţiei de pretutindeni" — scrie Friedrich Valant, comandant de poliţie din Austria, într-un sesizant articol. Valant dezvoltă noţiunea „Verkerserziehung". Este vorba de educarea sistematică a publicului în materie de circulaţie, pornită încă din şcoală şi care, condusă de serviciile poliţiei, reprezintă o mare ofensivă, care acum o generaţie nici n-ar fi putut fi concepută. „Educaţia aceasta trebuie începută în momentul cînd copilul se desprinde de mîna mamei pentru a face singur primii paşi... — scrie Valant. — Dar educarea publicului în această direcţie nu se opreşte numai la tineret. Generaţia noastră şi o parte din generaţia precedentă încă în viaţă e silită să trăiască într-o lume din ce în ce mai motorizată".

Automobilele provoacă aproximativ 20 000 de accidente pe zi. În Statele Unite îşi pierd viaţa circa 50 000 de persoane pe an în accidente de circulaţie, 16 000 în Republica Federală a Germaniei, cîte 10 000 în Franţa şi Italia, 7 000 în Anglia. În 1965, în raport cu 1964, creşterea numărului victimelor a fost mai mare (9,4%) decît creşterea generală a circulaţiei (8,6%). Revista americană „Civil Engineering" constată că de la începutul erei automobilistice, în accidentele de circulaţie au murit mai mulţi americani decît în toate războaiele la care au participat Statele Unite.

În 1966, în Franţa — după ce în 1965 numărul celor ucişi pe şosele a crescut la 12 000 —, în urma unor măsuri energice, numărul victimelor a scăzut. Pentru punerea în practică a acestor măsuri a fost nevoie de mobilizarea unor însemnate forţe poliţieneşti. Dar numărul vehiculelor — deci implicit circulaţia — creşte mult mai repede decît aceste forţe — poliţia şi jandarmeria — şi posibilităţile de înzestrare a acestora cu toate mijloacele tehnice moderne. Această regulă este valabilă pentru toate ţările dezvoltate, şi, „dacă ne gîndim bine, ea este una din consecinţele cele mai grave şi anormale ale fenomenului «automobil». Absorbind o mare parte din efectivul, energia

şi mijloacele poliţiei, circulaţia abate poliţia de la sarcina sa de bază: protejarea, apărarea populaţiei" — constată Jean Népote într-o conferinţă ţinută la Paris la 17 mai 1965.

În afară de grija dirijării afluxului enorm de automobile, poliţiei îi revine şi sarcina constatării cauzelor accidentelor de circulaţie, al căror număr sporeşte cu fiecare an. Jean Népote, preconizînd anumite măsuri pentru rezolvarea radicală a problemei circulaţiei — problemă care nu este direct legată de criminalistică —, prevede că în marile metropole „poliţia va fi copleşită de acest curent de mare violenţă". El constată totodată cu satisfacţie că în unele ţări care au început să simtă ce primejdie prezintă absorbirea aparatului poliţienesc de către sarcinile de circulaţie, „există tendinţa de a trece această misiune unui corp auxiliar format din «ingineri ai circulaţiei». Poate această formulă va putea reda poliţiei vocaţia sa iniţială..."

„Criminalitate automobilistică"

Automobilul a devenit şi va rămîne încă multă vreme o sursă directă de delicte, fie prin furtul de maşini practicat mai ales în mediul delincvenţilor minori, fie prin posibilităţile de escrocherie în comerţul cu automobile. Deosebit de îngrijorătoare sînt crimele acelor indivizi, aparent elemente „sănătoase" ale societăţii, care, pentru a se sustrage răspunderii, îşi părăsesc victimele călcate de ei pe şosele. Automobilul este, după cum am văzut, şi o sursă indirectă de crime „hold-up"-urile practicate cu ajutorul maşinilor furate, un aspect clasic al criminalităţii moderne.

De aici se poate trage concluzia că, o dată cu creşterea numărului maşinilor, criminalitatea automobilistică va creşte şi ea. În ceea ce priveşte furturile de automobile, poliţia poate face mai puţin decît proprietarii de maşini, care au la dispoziţie diferite mecanisme antifurt destul de eficiente. Dar acesta este, am spune, numai unul dintre aspectele minore, pentru că automobilismul, prin însăşi existenţa sa, apasă greu pe umerii poliţiilor din lume. Interpolul îşi extinde preocupările şi în direcţia prevenirii „crimelor automobilistice". El a organizat între 30 mai şi 7 iunie 1967 un ciclu internaţional de studii avînd ca subiect de bază criminalitatea legată de automobil şi de circulaţie în general. Acesta a fost cel de-al doilea ciclu organizat de Interpol privind delincvenţa rutieră.

La sediul central al Interpolului există un fişier special privitor la autovehicule, pe baza căruia nu o dată au fost iden-

tificate maşini care au provocat accidente sau au fost folosite la agresiuni armate.

De pildă, în cursul anului 1960, autorităţile italiene au semnalat Interpolului mai multe vehicule, înmatriculate în aceeaşi manieră, provocînd accidente de circulaţie. În majoritatea cazurilor, conducătorii şi-au părăsit victimele, uneori în stare gravă, pe şosea. Poliţia italiană a indicat că aceste vehicule, purtînd diferite numere de înmatriculare, aveau inscripţii roşii pe un fond alb. Fişele Interpolului-Paris au arătat — şi ancheta a confirmat — că aceste maşini aparţineau militarilor americani din unităţile aflate în Italia...

„Circulaţiile" lansate de Interpol privind urmărirea delincvenţilor auto sînt tot mai frecvente. Iar efectul lor, mai rapid decît s-ar putea crede. La 26 septembrie 1960, B.C.N.-Interpol din Madrid cere prin Interpol-Paris identificarea maşinii nr. IF-20-18, care a provocat un accident mortal în Spania. La 8 octombrie 1960 B.C.N.-Lisabona răspunse, indicînd şi numele proprietarului maşinii. Din Roma vine o solicitare analogă privind un „Volkswagen" care, trecînd prin Vicenza, a rănit grav un pieton, apoi a dispărut. B.C.N.-Wiesbaden confirmă că automobilul aparţine unui venezuelean, dîndu-i numele şi adresa. Tot Roma semnalează descoperirea unui „Studebaker" părăsit la Milano. Fişierul Secretariatului general Interpol arată că înmatricularea a fost făcută în Libia. Faptul este confirmat şi de către B.C.N.-Libia din Tripoli, care indică numele proprietarului, precizînd că este vorba de un traficant de aur care figurează în evidenţa Interpolului. Schimbul rapid de informaţii n-a rămas, bineînţeles, fără urmări practice.

Numărul crescînd al vehiculelor cere înlocuirea fişierelor clasice. Practica a dovedit că ele sînt de mult depăşite. Cu toate că anumiţi factori frînează folosirea ordinatoarelor electronici în cadrul unei organizaţii de poliţie, acestea şi-au făcut intrarea în gestiunea serviciilor poliţieneşti. Să luăm un exemplu din domeniul parcului de automobile. Departamentul Sena (Paris) avea în evidenţă în 1938 418 000 de vehicule cu motor. Azi numărul acestora depăşeşte 1 600 000, avînd perspectiva unei creşteri medii de 60 000 pe an. Or, Prefectura poliţiei din Paris nu dispunea decît de un fişier rudimentar, mai precis, de simple registre indicînd ordinea înregistrărilor numerice. Folosind această unică formă de evidenţă, era imposibil să se răspundă la întrebări ca:

— X este sau nu proprietarul unui vehicul?

— Care este automobilul al cărui motor are cutare număr în seria cutărui tip?

Or, în cursul numeroaselor anchete se pun foarte des astfel de întrebări. Aceste lacune au dus la decizia din 1959 de a exploata datele pe baza unui ansamblu electronic.

Şi „monştrii pe patru roţi" se fură...

În vara anului 1965, la Madrid s-a observat că un număr de indivizi frecventau cu o suspectă asiduitate agenţiile de vînzare a autoturismelor străine, îndeosebi reprezentanţa generală a firmei vest-germane „Daimler-Benz". Ancheta întreprinsă a scos la iveală un intens trafic ilicit cu aceste maşini. Traficanţii operau la Madrid, Malaga şi alte cîteva oraşe de pe Coasta Soarelui, deşi maşinile erau introduse în Spania prin Andorra sau pe la frontiera franceză. Membrii bandei cunoşteau perfect importanţa, din punctul lor de vedere, a oraşului Malaga, mare centru turistic internaţional şi în acelaşi timp loc de refugiu şi ascunzătoare a răufăcătorilor din toate ţările. Şeful organizaţiei îşi exploata propria putere de seducţie pentru a se putea apropia de femeile străine care frecventau plajele, cluburile şi alte localuri de distracţie ale regiunii. Ţelurile sale nu erau, totuşi, de natură galantă...

În timp ce „play-boy"-ul nostru se învîrtea în jurul femeilor, complicii săi luau contact cu turiştii străini de sex masculin. În amîndouă cazurile scopul urmărit era acelaşi : să-i convingă pe străini să le încredinţeze pentru scurt timp, în schimbul unei „prime" variind între 10 000 şi 30 000 de pesetas, autorizaţia lor de şedere în Spania. Membrii bandei falsificau apoi semnăturile străinilor pe cererile pe care le adresau Ministerului Comerţului în vederea „importării" automobilelor, proprietatea străinului care „a semnat" cererea. În felul acesta, obţinînd licenţa de import şi permisul de vamă, maşinile introduse prin fraudă în Spania erau înscrise în mod legal în scriptele poliţiei, pe numele străinilor, fără ca aceştia să le fi văzut vreodată.

Maşinile „Mercedes-Benz" erau căutate în mod deosebit de banda de delincvenţi, întrucît în Spania această marcă are un preţ mult mai ridicat decît în alte ţări. De altfel, Biroul central naţional-Interpol din Republica Federală a Germaniei, cu sediul la Wiesbaden, informase Interpol-Paris despre îngrijorătoarea recrudescenţă a furtului de maşini „Mercedes-Benz" în diverse oraşe vest-germane. Informat de Interpol-Paris, B.C.N.-Interpol madrilen descoperi o maşină „Mercedes-Benz" 230 furată în Germania şi prevăzută cu o falsă placă turistică

spaniolă. Cercetările au dus la concluzia că la furtul ei au participat doi cetăţeni germani ; maşina a sosit din Germania şi a fost vîndută la Malaga. În automobil a fost găsit un permis fals, indicînd ca proprietară o cetăţeană daneză care fusese în vilegiatură în Spania.

Această descoperire dezvălui amploarea implicaţiilor internaţionale ale activităţii bandei. Faptele au fost confirmate de descoperirea ulterioară a unei maşini „Mercedes-Benz" 200 cu matricolă daneză aparţinînd unei importante agenţii de închiriere de maşini din Düsseldorf. Această agenţie închiriase automobilul unui argentinian, posesor al unui paşaport italian fals şi a unui număr de acte de identitate false, cu nume diferite. Ambele automobile făceau parte din numeroasele maşini a căror dispariţie fusese semnalată şi erau căutate pe linia Interpolului de B.C.N.-Interpol din Wiesbaden.

„Modus operandi"

În „camera S" din centrala Interpolului, pe cartoteca cu şaptesprezece grupe figurează şi o caracterizare a criminalilor privind „modul (felul) de a opera" al fiecăruia. Această caracterizare este un indiciu preţios pentru anchetatori, care îi pot recunoaşte pe răufăcători şi după metoda folosită în executarea infracţiunii. Iată „modus operandi" al bandei din Spania.

În primul rînd maşinile furate în străinătate şi introduse în Spania erau lăsate pe şosele, în aşteptarea actelor care, ascunzînd originea ilegală a maşinilor, aveau să permită vînzarea acestora. Membrii organizaţiei au reuşit să corupă un funcţionar al poştei, care reţinea corespondenţa conţinînd licenţele de import cerute de bandă şi trimise pe adrese false, date de asemenea de bandă, pe numele unor străini. După primirea licenţelor, hoţii procedau la camuflarea maşinilor, apoi la vînzarea acestora. Doi dintre „capii" „gangului" s-au deplasat în Germania federală, Olanda şi Belgia, unde şi-au procurat de la cîţiva maeştri ai acestei arte, plătindu-le gras, ştampile false ale poliţiei spaniole, certificate false ale Comisariatului general al frontierelor care aparţine Direcţiei generale a Siguranţei spaniole. Permisele de conducere spaniole erau fabricate în Republica Federală a Germaniei şi în Belgia, în schimb permisele germane şi ştampilele oficiale ale acestei ţări erau „confecţionate" la Madrid. Anumite agenţii de vînzare-cumpărare de maşini îi sprijineau, finanţînd sau mascînd sub paravanul

unor operații comerciale acest gen de activitate și vînzînd apoi mașinile furate unor persoane de bună credință. Și, bineînțeles, tabloul ar fi fost incomplet fără complicitatea unor ateliere de artă grafică-imprimerie, fotogravură etc., fabricanți de plăci matricole, ca și a unor patroni de ateliere de reparații sau de vopsit-auto care executau instrucțiunile acestei rețele de hoți internaționali.

În cursul percheziției la „baza de operație" a bandei s-au găsit corpuri delicte de mare valoare din punct de vedere penal, între altele un aparat cumpărat la Roma cu care fabricau dubluri de chei plate. S-au găsit, de asemenea, numeroase clișee și desene de plăci, de șasiuri și motoare ale mașinilor „Mercedes-Benz" corespunzînd modelelor celor mai recente și mai costisitoare. Poliția îi întrerupsese tocmai cînd se pregăteau pentru o serie de operații de mare anvergură asupra celor mai noi tipuri de „Mercedes-Benz".

Este greu de conceput că asemenea cazuri cu ramificații nu numai în mai multe țări, ci și pe mai multe continente, ar fi putut fi scoase la lumină și elucidate fără existența Interpolului.

Aparate antifurt

Una din problemele larg dezbătute la cea de-a 36-a sesiune a Interpolului (Kyoto, 1967) a fost nu atît aspectul internațional al furturilor de automobile, cît metodele de prevenție ale acestora. Delegația Statelor Unite a arătat că în S.U.A. au fost furate în 1966 peste 500 000 de automobile, adică în fiecare minut — unul... Infractorii au fost, în marea lor majoritate, tineri sub 20 de ani.

Delegatul Canadei s-a arătat de asemenea neliniștit de faptul că în țara sa furturile de automobile se înmulțesc în fiecare an. Există chiar firme care, de dragul bussinesului propriu, facilitează dezvoltarea acestei plăgi. În Canada, unii constructori au lansat un trusou de chei care deschid orice portieră de automobil. Dar, a precizat delegatul, „această unealtă primejdioasă a fost interzisă". Delegatul Angliei s-a referit la eforturile unei brigăzi speciale care se ocupă în primul rînd cu automobile furate de gangsteri pentru scopuri criminale. Multe din aceste bande, a subliniat el, posedă chei care pot deschide orice mașină.

Soluția ar fi prevederea tuturor vehiculelor cu motor cu aparatele antifurt, la care ne-am mai referit în paginile anterioare.

De altminteri, aceste dispozitive au și fost introduse în mod obligatoriu în Republica Federală a Germaniei. Un proiect de lege asemănător a fost elaborat în Franța și Italia. În același timp, în Austria se pregătește un proiect de lege pentru sancționarea conducătorilor de automobile care își lasă mașina cu cheile pe tablou, cu ușile deschise, cu motorul în funcțiune și, cîteodată chiar, cu permisul de conducere și cu alte legitimații ale mașinii în cutia-sertar...

CAPITOLUL AL V-LEA
Pirații aerului

Ne-am referit înainte la virtuțile și dezavantajele „monstrului pe patru roți". Să nu uităm însă că de la nașterea și maturizarea sa și-a făcut apariția un concurent față de care el se prezintă, dacă ne este îngăduită comparația, precum copilul care încearcă primii pași în competiție cu alergătorul de performanță : avionul.

Avionul modern este cel mai bun, cel mai rapid și cel mai sigur mijloc de transport. El face ușor legătura între orașe, țări și continente, deschizînd o eră nouă în transporturi, prin „micșorarea" lumii. Străbătînd șoselele albastre ale cerului, liniile aeriene leagă continentele între ele, ceea ce contribuie la dezvoltarea turismului, îngăduie ca oamenii, învingînd distanțele, să se cunoască mai bine, să se apropie. Dar, considerînd lucrurile din punctul de vedere al criminalisticii, trebuie să constatăm că avionul a pus și la îndemîna răufăcătorilor internaționali posibilități considerabile de mișcare și de fugă. Criminalilor le stau la dispoziție, fără nici o restricție, numeroasele linii aeriene. Singura condiție este să se plătească biletul de avion, iar la frontiere să se prezinte un pașaport valabil. Se apropie era avioanelor supersonice, care va permite oamenilor de afaceri (și criminalilor) să se deplaseze de pe un continent pe altul cu o viteză de 2 500 km pe oră. Pasagerul unui avion „Concorde", fără a fi un fantast, își va putea fixa programul cam așa : „Dimineața dau o fugă pînă la New York, iar la prînz voi fi din nou la biroul meu din Paris să-mi semnez poșta..."

Aceasta în ceea ce privește businessmanul, care sub lozinca : „Time is money" este totdeauna dispus să „cumpere" timp cu prețul foarte ridicat al unui bilet de avion supersonic. Dar pentru un gangster această viteză de 2 500 km pe oră poate

însemna : sosirea la Paris la ora 9 dimineața, comiterea unui „hold-up", înapoierea cu avionul următor la New York sau la Chicago, astfel încît să fie acasă în momentul cînd orașul se trezește și, ca și polițiștii, să-și consume în tihnă micul dejun... Societatea aeriană britanică „British Overseas Airways Corporation" (B.O.A.C.) a și anunțat că va organiza, cu ajutorul avioanelor „Concorde", zboruri în jurul lumii în 27 de ore ; în 27 de ore în jurul globului !

Unde ești tu, Phileas Fogg, să te entuziasmezi, ca și noi toți, de ceea ce este în stare să creeze omul ? Criminaliștii însă sînt destul de îngrijorați în fața acestei „migrațiuni masive a populației", cum numesc ei turismul.

Această mișcare, cuprinzînd anual multe milioane de oameni, care călătoresc cîteodată la distanțe mari, a pus poliția în fața unor sarcini neobișnuite. Mijloacele de transport moderne creează probleme greu de rezolvat. Cum să controlezi, de pildă, 50 000 de pasageri care trec într-o singură zi printr-un mare aeroport, călătorind cîte 100—200 de persoane într-un singur avion ? În viitorul nu prea îndepărtat, cu aerobuzele deja în construcție, numărul pasagerilor va crește la 300—500 pentru fiecare din acești uriași ai transportului aerian. Să ne închipuim că pe pista unui aeroport sosesc două „aerobuze" „Boeing-747" cu cîte 500 de pasageri (un „Caravelle" transportă 89 de persoane). Coboară deci o mie de călători, care trebuie, într-un timp foarte scurt, în care este inclus și controlul pașapoartelor și cel vamal, să fie conduși cu politețe lapidară la locul de parcare, unde așteaptă autocarele, autobuzele.

„La drept vorbind — scrie Jean Népote —, ar trebui să existe două lucruri pentru contrabalansarea permeabilității frontierelor : înființarea unui control riguros al identității călătorilor prin mijloace științifice moderne și un control mai sever al populației așa-zis «flotante»". (Népote se referă aici la muncitorii străini, la masa de mînă de lucru ieftină, care în unele țări apusene, venind din alte țări, produce o anumită fluctuație înăuntrul statului în care a emigrat.)

Aviația ușoară, avioanele mici, oferă, de asemenea, mari posibilități criminalilor. În 1965, în Cambodgia a fost arestată o echipă de piloți care transportau în mod ilicit opiu pe astfel de avioane turistice, aterizînd în junglă pe piste mici, improvizate. Și elicopterul ? El este prezent pretutindeni unde mijloacele de transport obișnuite nu pot pătrunde. Se știe că aceste libelule uriașe, care zboară cu o viteză apreciabilă, nu au nevoie

de pistă de aterizare. Avantajele folosirii lor au fost sesizate de poliție mult înaintea răufăcătorilor. În unele țări, elicopterele sînt întrebuințate la supravegherea circulației, mai ales în zilele de mare aglomerație. Elicopterul permite poliției criminale să se deplaseze într-un timp foarte scurt la locul crimei cînd este vorba de o distanță de 100—150 km. Unii autori preconizează că peste cîțiva ani anchetatorul va prefera elicopterul automobilului pentru deplasările urgente.

Criminalii aerului

În secolul trecut, Anthony Hart Gregson ar fi rămas, poate, un umil funcționăraș sau, poate, ar fi devenit un borfaș fără mare anvergură. Existența avionului a dat însă aripi și dorinței lui de înavuțire. Meticulos, dacă nu onest, săptămîni sau chiar luni de-a rîndul, el și-a perfecționat planul. Tînăr, în etate de 31 de ani, el lucrase o vreme pentru societatea „Consolidated Discovery Yellowknife", în Canada. Aici a conceput Gregson „afacerea" din care avea să rezulte un „cîștig" de 50 000 de dolari.

Și veni și ziua cea mare. La 3 iulie 1954, cincizeci de kilograme de aur, ambalate în saci de pînză, au fost expediate de la mina din Yellowknife cu avionul companiei pînă la aeroportul cel mai apropiat.

Aici — pentru durata week-end-ului — sacii au fost închiși în seiful societății de transporturi „Franchey". Luni dimineața, un funcționar al acestei firme, pregătind sacii cu aur pentru a-i expedia mai departe spre Ottawa, constată că greutatea nu corespunde cu aceea de pe factură. Se procedă la deschiderea oficială a sacilor. În locul metalului prețios ieșiră la iveală simple bare de plumb... Seiful era nevătămat, de asemenea și ușile de la intrare ale clădirii companiei „Franchey". De aici, concluzia logică : aurul fusese furat în altă parte, probabil în cursul zborului de la Yellowknife la aeroport. Avionul avusese trei pasageri la bord. Doi dintre ei au fost repede regăsiți, interogați și scoși din cauză. Al treilea era Gregson. Dar el dispăruse fără urmă.

Din cercetările făcute la Yellowknife, poliția canadiană află că, la 18 iunie 1954, Gregson cumpărase la minele Negus din acest oraș 50 kg de bare de plumb. A fost, de asemenea, descoperită o barcă pe care Gregson o folosise în mai multe rînduri. Pe fundul acestei bărci, o bucată de pînză identică cu aceea în care a fost ambalat plumbul cumpărat de Gregson. Deci, o barcă, o bucată de pînză și semnalmentele unui bărbat

care, avînd o valiză grea, fusese văzut urcînd în autobuz în apropierea aeroportului. Prea puțin pentru ca Gregson să poată fi descoperit cu mijloace proprii. Toate semnalmentele sale, inclusiv amprentele digitale, fură deci expediate la Interpol-Paris

Cazul părea totuși să rămînă pe vecie nedescifrat, cînd, trei ani mai tîrziu, aproape la aceeași dată, polițiștii din Yellowknife primiră un mesaj de la colegii lor din Sydney. Da, tocmai din Australia, mesajul anunța că, sub numele de Colin Dempsey, Gregson a fost arestat ca pasager clandestin pe bordul vaporului „Cornwall". În iunie 1957, Gregson a ajuns la Montreal, unde a fost condamnat la 2 ani și jumătate închisoare, după ce trei ani de zile s-a bucurat de libertate și de banii furați... În același timp însă, semnalmentele sale nu au dispărut din dosarele de urmărire ale polițiilor din aproape întreaga lume. Este adevărat că și întîmplarea a intervenit pentru ca Gregson, arestat după săvîrșirea unui alt delict, să fie identificat și extrădat.

Am mai constatat că întîmplarea joacă uneori un rol important în anchetele criminale. Un mic popas în legătură cu rolul întîmplării. „În domeniul observației — spunea Pasteur —, hazardul favorizează numai o minte pregătită". Cu alte cuvinte, orice element neașteptat poate trece neobservat dacă cercetătorul nu stă la pîndă pentru a-l prinde din zbor, dacă el nu așteaptă, ca să spunem așa, această întîmplare. Am citit și noi despre „întîmplarea" care a adus accidental, prin fereastra laboratorului, ciupercile care au contaminat culturile de stafilococi ale lui Fleming. Elementul de hazard în această descoperire, care a dat lumii penicilina, este accentuat prin faptul că este vorba de o ciupercă rară. Fleming a urmărit fenomenul și a ajuns la țintă, pe cînd alții care au constatat înaintea lui același fenomen l-au lăsat să treacă neobservat. Sau iată-l pe Roentgen descoperind razele X, dar nebănuind încă existența unor radiații care sînt capabile să treacă prin materiale opace. Lăsînd pe masa de laborator, lîngă tubul cu vid, o cantitate de platinocianură de bariu, a observat că aceasta a devenit fluorescentă, cu toate că era îmbrăcată în hîrtie neagră, deci izolată de tub. „Am descoperit accidental — a spus mai tîrziu Roentgen — că razele pătrundeau prin hîrtia neagră".

„Trebuie să ne exersăm puterea de observație, să cultivăm acea atitudine intelectuală care favorizează în orice clipă depistarea neprevăzutului", spune W. I. Beveridge în cartea sa „Arta cercetării științifice" (București, 1968), apoi adaugă : „Ea (întîmplarea) își joacă un rol numai alături de alți factori, chiar în acele descoperiri care i se atribuie exclusiv".

Privind rolul întîmplării în investigațiile criminale, putem să ajungem la concluzia că polițistul inteligent, clarvăzător și vigilent trebuie să acorde și el atenție chiar și celui mai mic, mai neînsemnat indiciu, care, cîteodată, iese la iveală într-un mod cu totul neașteptat. Și, revenind la afacerea Gregson, putem constata justețea afirmației lui Beveridge, care vorbește de „alți factori" care contribuie la triumful întîmplării. Printre acești factori, în cazul nostru, figurează însăși existența Interpolului. Pentru că dacă Gregson nu ar fi fost cuprins în plasa „circulațiilor" Interpolului, acest pirat al aerului nu ar fi fost prins, poate, niciodată. Chiar dacă a fost arestat pentru delictul de „pasager clandestin".

Posibilitățile oferite de avion stimulează lăcomia criminalilor. Dacă Gregson a avut condiții propice pentru isprava sa, cazul bandei care a reușit să-și procure bilete pentru toți membrii săi pe bordul unui avion care transporta o mare cantitate de lingouri de aur îndeamnă la întrebări stingheritoare. Cazul, petrecut în Birmania, aparține genului de crime pe care cititorul îl cunoaște din rubrica „Fapte diverse" ale ziarelor. La un moment dat, răufăcătorii își scot revolverele, echipajul este silit să zboare în direcția dorită de bandă. În cazul de față, avionul a fost dirijat spre o plajă, unde-l aștepta un camion. După aterizare, banditii au luat aurul, l-au încărcat în camion, dar au avut grijă ca, înainte de a fugi, să distrugă aparatele de radio ale avionului.

Polițiile lumii sînt pe deplin conștiente atît de potențialul criminalilor aerului, cît și de faptul că împotriva acestui soi de crime este greu să lupți cu mijloacele clasice, tradiționale. În Statele Unite, poliția mai multor state folosește de pe acum avioanele și flotilele de elicoptere combinate cu detașamente de poliție care călătoresc cu automobile puternice. În Mexic, poliția a cerut ajutorul aviației militare pentru a repera culturile de opiu clandestine, camuflate în culturi benigne. Aceste plantații au fost inundate în petrol — tot din avioane — și incendiate. Poliția din Liberia a semnalat Interpolului că avioane necunoscute și neidentificabile aterizează în diverse locuri pe teritoriul țării pentru a ridica de acolo diamante depuse de complici. Aceste diamante provin din diferitele mine africane unde operează membrii bandei.

Din avion în avion

Un mesaj sosit din Willemstad, Curaçao, semnalează Interpolului doi falsificatori. Unul este american, celălalt englez; ei pretind a fi reprezentanții cunoscutei firme americane „Henry J. Kaiser" din San Francisco. Din această din urmă afirmație, adevărat este numai faptul că cei doi au trecut prin San Francisco... și au lăsat acolo șapte cecuri false de călătorie în valoare de 500 de dolari. James Ray și Norman Stanley au rămas o singură zi la San Francisco, venind din Columbia, apoi au luat avionul și au zburat în Venezuela. Dar numele de Ray și Stanley nu figurau în evidența Interpolului. O lună mai tîrziu, un nou mesaj anunța că cei doi s-au despărțit. Unul zburase în Cuba, celălalt în Trinidad. Schimb febril de informații pe liniile de colaborare internațională și cei doi sînt identificați. James Ray = James Bright, născut la Cheshire, în Anglia, iar Norman Stanley = Norman Smith, născut la Washington.

La Curaçao, ei nu se opriseră decît o zi și jumătate; apoi, în cursul unei singure luni au trecut prin Mexic, Costa Rica, Guatemala, Honduras, apoi au zburat pînă în Haiti, unde, cu complicitatea unui proprietar de tipografie, au tipărit o mie de formulare de cecuri de călătorie. Metoda lor era simplă și ingenioasă. Coborînd din avion, cumpărau două-trei valize pe care le umpleau cu pietre, apoi închiriau o cameră într-un hotel de lux, lăsînd geamantanele acolo. La o eventuală verificare, cine s-ar fi îndoit de solvabilitatea unor gentlemeni ale căror bagaje se aflau într-o cameră a hotelului „Ritz", de pildă? Urma un turneu rapid prin oraș, cumpărături de obiecte de valoare plătite cu cecuri false și nota de la hotel neonorată. Etapa viitoare era aeroportul cel mai apropiat.

Escrocii se despărțiră din nou. Bright zbură în Anglia, folosind pașaportul lui Smith. Scotland Yardul îl descoperi repede, dar escrocul zburător reuși să scape luînd avionul pentru Madrid. B.C.N.-Interpol de la Madrid fusese însă avertizat între timp prin radio. Așa s-a întîmplat că Ray alias Bright a fost „cules" chiar de pe scara mobilă a avionului. Ceea ce dovedește că legăturile prin radio ale Interpolului funcționează mai rapid decît zboară avioanele. Ray-Bright nu a fost nici primul, nici ultimul delincvent internațional care, încercînd să fugă cu avionul, a fost arestat la mii de kilometri de la locul crimei. Nu este mai puțin adevărat că avionul îi atrage nu numai pe aceia dintre „internaționali" care vor să opereze sau să fugă mai repede, dar și pe contrabandiști, care, după cum vom vedea, străbat în lung și-n lat lumea, cunoscînd exact unde se află „piața" pentru „marfa" lor.

Dar să revenim la cuplul de escroci zburători. După despărțirea de asociatul său, Stanley-Smith s-a retras la Antigua, în insulele Antile, unde, crezîndu-se la adăpost, a deschis o pră-

vălie de „suveniruri". O îndeletnicire foarte pașnică, fără îndoială, dar nu pentru un infractor căutat cu asiduitate de Interpol. Așa se explică faptul că cei doi s-au regăsit în închisoarea din Curaçao, apoi au trecut în alte temnițe și lumea a scăpat, cel puțin pentru o vreme, de acești globe-trotteri sui generis, care în mai puțin de un an au folosit de patruzeci și cinci de ori liniile aeriene regulate.

Contrabandiștii involuntari

Donald Fish este un vechi expert al securității aeriene. A lucrat la Scotland Yard, apoi la M.I.-5, adică la contraspionajul militar britanic. Către sfîrșitul carierei sale a intrat în serviciul companiei aeriene engleze B.O.A.C. Ieșit la pensie, a publicat o carte extrem de interesantă („Airline Detectiv" — „Detectiv pe liniile aeriene"), în care, printre altele, dezvăluie cîteva dintre trucurile folosite de contrabandiști: stewardese ale B.O.A.C. care ascundeau diamante în pastile anticoncepționale, stupefiante introduse în carcase de ceas, fără ca proprietarul să știe ce se ascunde sub capacul ceasornicului său, bagaje ale unor personaje oficiale folosite, tot fără știrea lor, pentru transportul de stupefiante dintr-o țară în alta. Fish relatează cazul unui binecunoscut episcop din Anglia care a „ajutat" prin prezența sa pe bordul unui avion la trimiterea de la Bombay la Singapur a unei cantități de 8 kg de narcotice. Contrabandiștii au reușit să facă rost de lista pasagerilor. Apoi, stînd la pîndă, au așteptat ca avionul să decoleze. Imediat după aceea s-au prezentat cu o valiză „uitată" de episcop cu rugămintea să fie expediată cu primul avion. Vicleșugul l-au descoperit cîinii polițiști specializați în a recunoaște mirosul opiului.

Și, pentru că vorbeam de mirosuri specifice, este interesant și cazul maimuțelor care sînt încărcate cu miile în avioane și trimise spre laboratoarele de cercetări medicale. Aceste animale sînt niște pasageri destul de incomozi pentru că exală un miros puternic. O bună bucată de vreme, avioanele în care au fost transportate maimuțe nu sînt folosibile pentru descendenții lor... Fish, știind că opiul emană un miros tot atît de puternic și neplăcut ca usturoiul, s-a gîndit că traficanții de stupefiante ar putea folosi mirosul celor cîteva sute de maimuțe încărcate într-un avion pentru camuflarea mirosului acestui drog periculos.

Pasionat vînător al negustorilor beției albe, Fish a avut ideea să plaseze pe bordul unui avion doi însoțitori suplimentari. La escala din insulele Bahrein, un salariat al companiei B.O.A.C. s-a urcat în avion cu un pretext oarecare. La următoarea escală, la Karachi, au fost găsite șase pachete conținînd fiecare cîte două kilograme de opiu. În mod inexplicabil, maimuțele, după această vizită, se retrăseseră într-un colț și, în felul acesta, pachetele au fost ușor descoperite. Maimuțele preferaseră să lase o distanță între ele și locul unde se afla drogul pentru că, pasă-mi-te, nu le plăcuse mirosul parfumului „Soir de Paris" cu care contrabandiștii au stropit ambalajul pachetelor...

CAPITOLUL AL VI-LEA

Falsuri şi falsificatori

Dacă am intenţiona să facem un istoric al acestora, ar trebui să începem cu falsificatorii de bani încoronaţi, cu împăraţii şi regii care au bătut monede din metale care nu valorau aproape nimic, obligînd poporul să le accepte, ca de pildă vestitul rege Henric al VIII-lea al Angliei, care a pus în circulaţie şilingi din cupru suflaţi în argint. Ar fi însă un divertisment pe care nu ni-l putem îngădui. Să trecem deci direct la epoca bancnotelor, sărind peste secolul al XVIII-lea, cînd Anglia — între anii 1790 şi 1796 — a fabricat cantităţi mari de franci francezi pentru a submina cuceririle revoluţiei franceze. Ajungem astfel în plin secol al XIX-lea, mai precis în 1865, cînd secretarul de stat al Trezoreriei americane, Hugh McCulloch, a creat „Secret Service", primul serviciu de poliţie federală.

La începutul războiului civil din America (1861—1865) s-a constatat că o treime din banii care circulau în Statele Unite erau falşi. În epoca aceea, biletele de bancă erau imprimate de mai multe bănci, în sute de moduri diferite. Statele Unite nu au adoptat o monedă naţională decît în 1863; a fost prima emisiune de bilete de bancă americane, numite „greenbacks". Curînd însă şi aceste bancnote au fost contrafăcute. Guvernul fu nevoit să ia măsuri energice. Acesta este şi momentul naşterii Serviciului secret.

„Operaţia Bernhard"

Să vorbim acum despre cel mai mare falsificator de bani din istoria falsurilor internaţionale, care a bătut toate recordurile: Adolf Hitler...

În cartea lui Julius Mader „Comoara banditilor" („Banditenschatz", Berlin, 1966), un capitol este intitulat foarte sugestiv: „Arma de hîrtie". Cuvinte care caracterizează pregnant scopul celei mai mari acţiuni de falsificare de bani din istoria omenirii.

Cel de-al III-lea Reich avea nevoie de aceste bancnote false pentru a cumpăra din ţările neutre materiile prime necesare industriei de război, pentru a plăti solda mercenarilor săi din „coloana a 5-a" şi a armatei sale de spioni şi sabotori, în fine, pentru a submina economia adversarilor lui Hitler. Fabricarea bancnotelor false era încredinţată S D-ului (Sicherheitsdienst, în traducere: serviciul de securitate, în conţinut: serviciul de spionaj de sub conducerea lui Himmler). Acţiunea, denumită „Operaţia Andreas", s-a bucurat de colaborarea celor mai buni specialişti germani: matematicieni, fabricanţi de hîrtie, gravori, litografi, tipografi etc. Acţiunea a început în 1939. În martie 1941, un agent al S D-ului a dus în Elveţia primele bancnote false, imprimate în micul atelier din Berlin-Grünewald. Erau lire sterline. Agentul s-a prezentat cu banii la o bancă din Zürich cu rugămintea să fie examinate pentru că el le-a achiziţionat la piaţa neagră... Experţii elveţieni nu le-au găsit nici un cusur, lirele sterline erau perfect imitate. De altfel, mai tîrziu, nici experţii Băncii Angliei nu au putut descoperi vreo deosebire între lirele sterline adevărate şi cele contrafăcute. În toamna anului 1942, conducerea „operaţiei" a fost încredinţată lui Bernhard Krüger, SS-Hauptsturmführer, şeful secţiei „F" din oficiul VI al R.S.H.A.-ului, adică al Oficiului central de siguranţă a Reichului. Cu acest prilej, lui Krüger i s-a făcut cinstea de a acorda „operaţiei" prenumele său: Bernhard. De altminteri, el a colaborat cu nume nu mai puţin cunoscute din lumea „călăilor în uniforme negre": Schellenberg şi Skorzeny. Micul atelier a fost mutat în blocul 18/19 al lagărului de concentrare din Sachsenhausen. Din acest moment, „Operaţia Bernhard" s-a transformat într-o mare uzină de fabricat bani străini.

„Muncitorii" acestei uzine au fost selecţionaţi dintre deţinuţii lagărelor de concentrare hitleriste din Sachsenhausen, Buchenwald, Dachau, Auschwitz; la începutul anului 1944, numărul lor se ridica la 140. Nu se cunoaşte cifra exactă a bancnotelor fabricate la Sachsenhausen. Julius Mader apreciază doar că numărul hîrtiilor de bancă engleze tipărite se ridică la 8 900 000 de bancnote, în valoare totală de 134 600 000 de lire sterline. Pentru a cîntări importanţa acestei sume, amintim că totalitatea rezervelor de aur ale imperiului britanic se ridica în 1933 la 137 000 000 de lire sterline. Naziştii au fost în stare deci

să tipărească o cantitate de bancnote false avînd o valoare aproape egală cu valoarea rezervelor de aur ale imperiului, păstrate de Banca Angliei în Threadneedle Street din Londra. Suma aproximativă a bancnotelor false englezești puse în circulație în Europa, Asia și Africa s-a ridicat, după alte aprecieri, la 12 000 000. Dar așa-numitul „raport McNally" al serviciului secret american, care pomenește de această cifră, nu a putut cuprinde decît 9 la sută din totalitatea bancnotelor fabricate. În Anglia, existența pe piață a hîrtiilor de bancă false a început să fie remarcată către sfîrșitul anului 1943.

Banca Angliei a oprit imediat emiterea bancnotelor cu o valoare mai mare de 10 lire, iar la 24 martie 1945 a și retras din circulație aceste bancnote. Numai că în cursul „bombardamentului fiduciar" — o altă denumire a „Operației Bernhard" —, naziștii au tipărit și o cantitate enormă de bancnote de 5 lire sterline. Banca Angliei a fost nevoită ca, la cîteva săptămîni după capitularea hitleristă, să retragă, mai precis să răscumpere și hîrtiile de 5 lire. Acest „bombardament fiduciar" nu a fost o poreclă gratuită. Iată ce scrie Walter Schellenberg, unul dintre falsificatori, în amintirile sale : „Planul nostru inițial era să organizăm cu ajutorul bancnotelor false un fel de «bătălie aeriană» deasupra Angliei. În cursul acestei bătălii, avioanele noastre ar fi aruncat în loc de bombe tone de bani falși pe insulele britanice..." *(W. Schellenberg.* „Memoiren", Köln, 1959).

La sfîrșitul anului 1944, uzina de la Sachsenhausen a început să tipărească și dolari falși. Acțiunea, denumită „Operația Bernhard II", avea în vedere tipărirea de bilete de bancă de 5, 10, 50, 100 și 1 000 de dolari. „Organele de difuzare" ale SD-ului au comandat lui Bernhard Krüger — ca primă tranșă — 500 000 de dolari.

„Fortăreața alpină"

Primăvara anului 1945. Pe drumurile Germaniei, Austriei, Cehoslovaciei se retrag trupele hitleriste. La 10 aprilie, Hitler declară că se va muta în munții Bavariei pentru a organiza acolo, în acea „fortăreață alpină", ultima rezistență a forțelor naziste. Pînă la urmă, Hitler a rămas la Berlin, în bunkerul său, unde, după cum se știe, „führerul" s-a sinucis, a fost stropit cu benzină și a ars... Cu toate acestea, „fortăreața alpină" a fost transformată într-o imensă ascunzătoare a comorilor furate de naziști din toată Europa, a documentelor, a arhivelor secrete. Lacurile pierdute printre munți, minele sterpe și uitate,

peșterile și vizuinile ascunse se umpleau cu lăzi și containere misterioase. Aici, în acest uriaș triunghi, cuprins între hotarele Austriei, Germaniei și Cehoslovaciei, au fost transportate în 16 vagoane de cale ferată și instalațiile de la Sachsenhausen. Nimic din utilajul tipografiei nu a mai fost regăsit. Iar în privința celor 140 de deținuți care au lucrat la imprimeria instalată în blocul 18/19, ordinul lui Himmler suna limpede : „Urmele «Operației Bernhard» trebuie șterse. Hîrtia specială și bancnotele false vor fi arse, plăcile și matrițele vor fi scufundate în lacul Toplitz, acolo unde apa este cea mai adîncă, iar cei 140 vor fi duși în lagărul de la Ebensee și lichidați pînă la unul".

Ordinul lui Himmler nu a fost executat decît în parte. Deținuții au fost transportați la Ebensee, dar la 5 mai 1945 tancurile americane i-au luat prin surprindere pe SS-iști, împiedicînd masacrarea martorilor celei mai mari falsificări de bani din istoria omenirii. Dar nu a fost respectată nici dispoziția referitoare la arderea bancnotelor. Cei din SD și Gestapo s-au gîndit că ar fi bine să pună deoparte ceva „bani albi pentru zilele negre" care vor veni. Ei au scufundat în lacul alpin Toplitz vreo 60 de containere. Multe din ele, recuperate în 1959, conțineau lire sterline false. Cifrele în legătură cu numărul și valoarea banilor ascunși în fundul lacului Toplitz, publicate de diferite surse de informare, sînt foarte contradictorii. Interpolul s-a întrecut pe sine în discreție în problema urmărilor falsificărilor de la Sachsenhausen, cu toate că în anii de după război s-a ocupat cu depistarea bancnotelor încă în circulație și cu urmărirea escrocilor care le difuzau.

Ziarul englez „Daily Mail" scria la 5 iunie 1950 că „lirele sterline false ale lui Himmler continuă să curgă spre Haga, majoritatea venind din țările Europei, dar unele vin chiar din Argentina sau din Australia". Știm că la Haga își are sediul Biroul internațional de falsificări al Interpolului. Acesta, în cursul anilor 1947—1949, a identificat 127 de tipuri de falsificări, dintre care 103 se refereau la bancnotele falsificate la Sachsenhausen. În raportul prezentat sesiunii a 34-a a Interpolului, ținută la Rio de Janeiro (16—23 iunie 1965), a apărut, tot foarte discret, referatul cuprinzînd doar cîteva fraze al poliției austriece cu privire la recuperarea din lacul Toplitz în noiembrie 1963 a 100 000 de bancnote false de cîte 5, 10, 20 și 50 de lire sterline, precum și a 41 de clișee folosite la fabricarea acestora.

Atenția cercetătorilor a fost atrasă de faptul că matrițele, clișeele, probele de hîrtie cu care se falsificau dolarii la Sachsenhausen au dispărut fără urme. Unele ziare, ca și unii autori, printre care și Julius Mader, au tras de aici concluzia că

apariția pe piață a unor dolari falși în 1949 ar fi în legătură cu această dispariție. „Se pare că falsificatorii folosesc aceleași matrițe cu care naziștii au tipărit dolarii falși în timpul războiului", constata ziarul „Telegraph" din Berlinul occidental la 29 august 1949. Este adevărat — indică și raportul serviciului secret american — că între anii 1947 și 1949 au fost puse în circulație astfel de bancnote aproape simultan în Franța, Belgia, Olanda, Elveția, Austria și Norvegia. Evenimentele care s-au produs apoi pe piața falsurilor au arătat că creșterea activității falsificatorilor este un fenomen mondial și nu este legată de „bombardamentul fiduciar" din timpul războiului. Acest „avînt" al falsurilor se încadra în creșterea criminalității care a urmat după cel de-al doilea război mondial. Înmulțirea cazurilor de falsificări de bilete de bancă, apoi chiar ale hîrtiilor de valoare i-a îndemnat pe conducătorii Interpolului să convoace în 1961 la Copenhaga cea de-a IV-a Conferință internațională privind falsificările de bani.

Sfaturi folositoare

Conferința a constatat că „nu este exagerat dacă spunem că falsificările de bani, care se caracterizează prin procedee de imitație ce se apropie de perfecție, este pe cale de a deveni o industrie de transformare. Pe de o parte, prin procedeele tehnice de fabricație, pe de altă parte, prin metodele de punere în circulație a bancnotelor și valorilor".

În același timp însă, s-a atras atenția participanților la conferință asupra greșelilor, inevitabile aproape, pe care continuă să le comită chiar și falsificatorii cei mai iscusiți. Așa, de pildă, cercetarea compoziției fibrelor hîrtiei utilizate de răufăcător poate ajuta la descoperirea originii acesteia. S-a întîmplat, de asemenea, ca pe un bilet fals să fie descoperită o filigrană comercială, ceea ce a permis anchetatorilor să afle unde și cui i-a fost vîndută hîrtia respectivă. De multe ori se descoperă că două serii de bani falsificați au fost tipărite cu aceeași metodă, ceea ce echivalează cu „semnătura" falsificatorului. De pildă, dacă seria a fost executată la ofset, ancheta trebuie să se îndrepte spre specialiștii în această tehnică. Dacă la un moment dat apar două feluri de tipar, se poate presupune că este vorba de asocierea a două bande de falsificatori. Cîteodată, chiar studierea cernelii de tipar este folositoare, cu toate că pune probleme complexe.

În coordonarea cooperării internaționale împotriva valului crescînd de falsuri, Interpolul a jucat un rol important. Această

colaborare se bazează, între altele, pe schimbul de informații privind antecedentele judiciare ale falsificatorilor, rapoarte despre activitatea lor, anchete întreprinse în beneficiul polițiilor străine, precum și urmărirea și arestarea răufăcătorilor, ca și executarea formalităților de extrădare. „Modus operandi" al falsificatorilor, caracteristicile falsurilor și alte date sînt publicate în revista Interpolului „Contrefaçon et Falsification", care apare la Haga. Numele, semnalmentele etc. ale falsificatorilor sînt cu grijă luate în evidență la Secretariatul general, toți indivizii primejdioși fiind „difuzați" pe linia birourilor centrale naționale ale Interpolului.

Conferința a apreciat că bancnote inimitabile nu vor exista, probabil, niciodată. Totuși, acumularea de dificultăți puse în calea falsificatorilor, ca alegerea unor culori greu de reprodus, finețea desenului, filigranul perfect și citibil, constanța tiparului, sînt „calități care-i descurajează pe escroci".

Un mare număr de dolari

Studiind materialele adunărilor generale Interpol din ultimii ani, ești surprins de marele număr de dolari falși descoperiți pe tot globul. În 1966 — cifrele sînt date de serviciul secret —, valoarea dolarilor falsificați a atins 12 604 000, dar numai 11% au ajuns să fie puși în circulație. În S.U.A. au fost confiscați 11 969 000, iar în străinătate 635 000 de dolari falși. Această din urmă cifră îi îngrijorează pe cei de la serviciul secret pentru că confiscarea în străinătate a 5% din totalul falsurilor indică creșterea traficului de dolari falși pe plan internațional. În adevăr, în 1966 asemenea bancnote au fost descoperite în 42 de țări, față de 40 în 1965, 37 în 1964 și 33 de țări în 1963.

Prezența bancnotelor americane falsificate este semnalată la Hong Kong, în Argentina, Japonia și în alte multe state, dar aproape de fiecare dată ele au fost introduse din alte țări, eventual de pe alte continente, printr-o rețea foarte complicată. În septembrie 1964, în Libia au fost descoperite 118 bilete de 50 de dolari. Acesta a fost începutul unei vaste anchete, care s-a extins asupra mai multor țări europene. S-a aflat astfel că doi indivizi plasează în hotelurile, agențiile de călătorie, precum și la bijutierii din mai multe țări europene o cantitate însemnată de bancnote de 50 de dolari. Unul dintre traficanți poartă numele de „Mike"; este singurul indiciu de care dispune Interpolul. Semnalmentele celor doi sînt nesigure pentru că ei apar cîteodată chiar deghizați. Interpolul difuzează

totuși porecla și semnalmentele. S-a dat astfel de urma a doi libieni, care au trecut prin Amsterdam, Hamburg, Geneva, ajungînd apoi la Benghazi, unde au fost arestați. Ei declară că ar fi primit bancnotele la Beirut. Cei doi au fost condamnați la Tripoli la 13, respectiv 10 ani închisoare, dar „fabricanții" de dolari n-au putut fi descoperiți.

La 10 martie 1963, B.C.N.-Interpol din Olanda a cerut autorităților belgiene să verifice identitatea unui individ cu numele de Callas, titular al unui pașaport belgian. Callas a plasat la Utrecht 6 bancnote false de cîte 50 de dolari. El nu figurează în evidența poliției belgiene. Interpolul difuzează pe liniile sale semnalmentele lui Callas. La 16 martie, într-un magazin de încălțăminte din Haga, un individ își plătește cumpărăturile cu trei bilete false de 50 de dolari. Semnalmentele sale corespund cu ale lui Callas. La 24 martie, B.C.N.-Interpol Olanda semnalează un om posedînd un buletin de identitate pe numele de Grazziani, născut în Belgia, domiciliat în Ostanda (Belgia). Grazziani a schimbat în gara Haga șapte bilete de 50 de dolari. Același individ a plasat două bilete false de 50 de dolari și la Bruxelles, apoi alte șase bancnote de aceeași valoare la Paris. Semnalmentele sale corespundeau și de această dată cu datele lui Callas. În fine, la 10 aprilie, autoritățile italiene anunță arestarea unui anume Tossi, născut în Belgia în 1933, vinovat de plasarea de dolari falși. Asupra lui s-a găsit, printre alte documente false, și un pașaport pe numele de Callas. Acest individ mai fusese semnalat pe rețeaua internațională a Interpolului în februarie 1963, fiind suspectat de participare la un „hold-up" comis în decembrie 1962 la Anvers. Așa-zisul Tossi, identificat ca fiind una și aceeași persoană cu Callas, fu extrădat autorităților belgiene pentru tentativă de asasinat, furt cu amenințare, fals și răspîndire de bani falși. Dar „sursa de aprovizionare" cu acești bani a rămas și de această dată nedescoperită...

În iulie 1965 a fost arestat în Elveția, la Lausanne, un englez. Se instalase într-unul din hotelurile de lux și studia muzeele orașului, ceea ce dovedește că nu avea gust prost. Într-o zi însă, într-un restaurant — de asemenea de lux —, afirmînd că nu mai are franci elvețieni, își achită nota cu un bilet de 100 de dolari. O bancnotă de 100 de dolari face impresie chiar și în Elveția, țara turismului. În consecință, bancnota fu trimisă la banca cea mai apropiată pentru a fi schimbată acolo. Englezul nostru a mai băut o cafea, a mai fumat o țigară, dar omul plecat cu dolarii întîrzia. Nu se știa exact care era cauza acestei întîrzieri, ghișeul aglomerat de la bancă sau alte motive, în tot cazul, salariații nu se arătau de loc neliniștiți. Englezul însă, da. Crezîndu-se demascat, el a luat-o la sănătoasa. Și din momentul acela a devenit suspect. Un om care pleacă fără să aștepte restul la 100 de dolari și fără să-și lase adresa... Pe scurt, o percheziție la hotel și englezul nostru a fost găsit deținător a nu mai puțin de 3 762 de bancnote de cîte 100 de dolari falși. A urmat o difuzare Interpol. Un intermediar și furnizorul biletelor de bancă sînt arestați în Statele Unite.

Punerea în circulație a bancnotelor false a crescut, pare-se, și pe teritoriul african. Numai la Johannesburg, în Africa de Sud, au fost confiscate în 1964 500 000 de bucăți de bancnote de 5 dolari ; în 1965, în Ruanda a fost arestat un traficant avînd în bagajele sale nu mai puțin de 7 kg de bilete de bancă falsificate de cîte 500 de franci francezi. Aceste bancnote veneau din Franța. Alarma lansată de Interpol pe toată rețeaua sa a dus la arestarea în Elveția a mai multor indivizi, de asemenea, în Congo-Kinshasa și în Algeria. La sesiunea a 35-a a Interpolului, ținută la Berna în 1966, a fost dat ca exemplu de fermitate un verdict al Curții speciale economice din Algeria, care a condamnat la moarte trei falsificatori care au introdus în această țară jumătate de miliard de franci francezi falși. Falsurile de tot felul creează Interpolului, deci polițiilor din lumea întreagă, probleme din ce în ce mai dificile.

Raportul sesiunii a 35-a din Berna indică pentru prima oară în istoria Interpolului cercetarea mai multor cazuri de falsificări decît de trafic cu stupefiante. Cu un an mai tîrziu, în 1967, la Kyoto, diferența în „favoarea" falsurilor s-a dublat. Iată cîteva eșantioane de falsuri și de falsificatori notate în analele Interpolului în cursul anului 1966.

În august 1966, B.C.N.-Interpol din Republica Federală a Germaniei semnalează prin radio că un individ a părăsit orașul München, luînd cu sine bijuterii și ceasornice furate în valoare de 1 500 000 de mărci germane, precum și un lot de 45 000 de dolari falși în bancnote de cîte 20 de dolari. Biletele de bancă sînt ascunse — preciza mesajul — în cutia unui aparat de filmat. În octombrie, cînd hoțul este arestat în Austria, se constată că omul reușise să cheltuiască în trei luni mai mult de jumătate din dolarii falși pe care-i avea asupra sa. În schimb, individul era înarmat cu un pistol și cu unelte perfecționate de spărgător. El era urmărit în Austria pentru jaf și abuz de încredere ; trecutul său nu era nici el fără prihană : mai suferise condamnări în 1953 în Iugoslavia și în Republica Federală a Germaniei pentru corupție, insulte, escrocherie și furt de automobile, într-un cuvînt un bilanț bogat...

În august 1966, doi britanici, cunoscuţi specialişti în traficul de aur, sînt urmăriţi de poliţia franceză. În momentul arestării lor însă, în loc de aur, poliţia din Nisa găseşte asupra lor 191 de bancnote false de cîte 100 de dolari. Sursa lor de aprovizionare se afla în Belgia, iar organizatorii difuzării dolarilor falşi erau doi oameni de afaceri englezi căutaţi pentru contrabandă de ceasornice şi de arme. Firele se rup însă aici, toţi ceilalţi implicaţi în această afacere reuşind să fugă. Acţiunea, care se anunţa rodnică, se soldează cu un rezultat mai mult decît modest. Cei doi „specialişti în aur" sînt condamnaţi la 2, respectiv 1 an închisoare.

În acelaşi timp, firele nevăzute care leagă B.C.N. de centrala Interpolului sînt asaltate de avalanşa de sesizări asupra unei alte primejdii : raportul sesiunii de la Kyoto semnalează că falsificarea de cecuri de tot felul, ce se extinde o dată cu dezvoltarea turismului, progresează mai mult şi mai repede decît falsificarea de bancnote.

„Internaţionalii" cecurilor

În aprilie 1965 a fost descoperită la Roma o imprimerie de cecuri de călătorie. Au fost arestaţi mai mulţi indivizi, falsificatori de origine sud-americană, specializaţi în traficul de cecuri false, uzînd de documente de identitate de asemenea false Şeful bandei a fost identificat printr-un telefoto al amprentelor sale primit de la Interpol. Între iunie 1965 şi februarie 1966, foarte multe cecuri falsificate în detrimentul băncilor americane au fost puse în circulaţie în ţările europene. Traficanţi titulari de paşapoarte false au fost arestaţi peste tot în Europa. Acţiunea lor a luat asemenea proporţii, încît a fost nevoie de o sesiune specială de lucru, la care au participat delegaţi din 13 ţări. Această adunare a fost ţinută la sediul Secretariatului general Interpol, la Paris, în iunie 1966. S-a hotărît difuzarea semnalmentelor tuturor traficanţilor internaţionali identificaţi, ca şi intensificarea centralizării datelor privind orice persoană implicată într-o afacere de cecuri false. Lărgirea evidenţei Interpolului şi a tuturor poliţiilor din lume a fost hotărîtă şi în legătură cu actele de identitate şi paşapoartele false, întrucît falsificarea bancnotelor şi a cecurilor de orice fel, precum şi plasarea acestora sînt mai totdeauna strîns legate de falsificarea paşapoartelor şi de folosirea acestora. Să ilustrăm acest „modus operandi" cu cîteva exemple.

În 1961, un mare număr de cecuri emise de „First National City Bank" din New York au fost furate în timpul transportului lor de la New York la Montevideo, în Uruguay. Cecurile erau nesemnate, valoarea lor totală ridicîndu-se la 700 000 de dolari. O „circulaţie" a serviciului secret către Interpol-Paris face cunoscute numerele cecurilor furate. Aceste date sînt apoi transmise tuturor Birourilor centrale naţionale. Cîteva zile de tăcere, apoi Düsseldorf, Bonn şi Wiesbaden anunţă că un individ cu numele de Robert Castille, care se legitimează cu un paşaport eliberat de către Republica Salvador, a încasat un număr de asemenea cecuri. La rîndul său, Monaco semnalează trecerea unui anume Isaac Gutlieb, posesor al unui paşaport argentinean şi al unor cecuri furate. Pista falsificatorilor se deplasează apoi spre Italia. La Milano, un individ cu numele de Helmuth Kender a luat-o la fugă, abandonîndu-şi paşaportul, deoarece casierul băncii şi-a exprimat unele îndoieli în legătură cu valabilitatea cecurilor sale. Aproape exact acelaşi lucru se întîmplă la Paris cu un anume Joseph Decker, care a fugit, lăsîndu-şi la ghişeul băncii paşaportul argentinean.

Compararea celor două paşapoarte, abandonate la Milano şi la Paris, au dus la concluzia că ele fuseseră utilizate de una şi aceeaşi persoană. Semnalmentele celor doi indivizi, care erau în realitate unul singur, străbat reţeaua de comunicaţii a Interpolului. O lună mai tîrziu, un anume Fischer se prezintă la o bancă din Bad Neuheim şi încearcă să încaseze unul din cecurile furate. Încercare fatală pentru el, întrucît poliţia, avizată, l-a putut aresta imediat, constatînd, în acelaşi timp, că Fischer îşi mai spunea pentru variaţie şi Kender şi Decker.

După alte trei săptămîni, la cinci mii de kilometri distanţă, la Buenos Aires, este arestat un individ cu numele de Joseph Shabert, pe care l-am mai întîlnit sub numele de Isaac Gutlieb şi care, de data aceasta, a avut mai puţin noroc cu încasarea cecului decît la Monaco. Comparînd amprentele lui Shabert-Gutlieb cu cele primite de la Interpol, poliţia argentiniană descoperi că numele adevărat al traficantului este Salem Karngälder, căutat de Interpol încă din 1948.

Cazul de mai sus ilustrează acel gen de escrocherii cînd cecul (formularul) este autentic, numai semnăturile autorizate trebuie imitate. Altfel stau lucrurile cu cecurile complet contrafăcute. În 1959, un număr important de carnete de cecuri au fost tipărite cu emblema unor mari instituţii financiare, ca, de pildă, „Chase Manhattan Bank of New York", şi puse în circulaţie în Suedia, Elveţia, Italia, Japonia, Ceylon. Aceste falsuri, purtînd semnăturile autorizate perfect falsificate ale filialei băncii din Beirut, în Liban au fost completate pentru sume variind între 550 şi 5 050 de dolari. În urma difuzării de

către Interpol a tuturor indicilor și caracteristicilor acestor cecuri, imprimeria clandestină a fost descoperită la Milano și cei șase membri ai bandei arestați. Acesta este unul din acele cazuri cînd nu numai plasatorii intermediari sînt făcuți inofensivi, ci toată rețeaua cade, inclusiv tipografia bandei.

Cecuri „spălate" și altele

Cînd escrocul aflat la strîmtoare nu are la dispoziție nici cecuri în alb furate sau tipărite de banda din care face parte, nici altfel de cecuri, găsește mai multe căi să și le procure. Iată un exemplu luat din experiența poliției din Buenos Aires. Un individ intră într-o prăvălie și cumpără diferite mărfuri în valoare de 700—800 de pesos. El plătește cu o bancnotă de 1 000 de pesos, declarînd că cumpărăturile urmează a fi trimise pe adresa cutărei opere de binefacere. Restul pînă la 1 000 de pesos, spune el, să-i fie dat nu în numerar, ci sub forma unui cec, pentru că intenționează să trimită și cecul la aceeași adresă ca o donație anonimă. Dorința cumpărătorului pare a fi foarte meritorie și comerciantul e înclinat mai curînd să-l admire decît să-l suspecteze pe cumpărător. Escrocul pleacă deci cu cecul solicitat de el, pe care-l „spală" apoi cu substanțe chimice. Suma inițială a dispărut și este înlocuită printr-o cifră importantă.

Un alt exemplu. Un individ cumpără un bilet de autocar pentru un drum lung sau se înscrie la o excursie plătindu-și biletul. Renunțînd apoi la călătorie, cere restituirea sumei sub formă de cec la purtător. Și în acest caz urmează „spălarea" și falsificarea sumei. Pentru încasarea cecului, escrocul recurge uneori la ajutorul unei persoane de bună-credință. De pildă, ia o mașină de piață și trimite șoferul să încaseze cecul. Fiind vorba de un cec la purtător, are această posibilitate. Din mașină sau stînd lîngă taxi, el poate observa dacă se produce vreo mișcare neliniștitoare pentru el în jurul băncii.

În principiu, oricine — firme importante sau particulari — își poate deschide un cont curent la o bancă. Solicitantul depune o sumă oarecare pe contul său, ca și semnătura (dacă este vorba de un particular), sau semnăturile tuturor acelora care în mod valabil au dreptul să semneze un cec (în cazul unor firme). Este așa-numitul „specimen de semnătură". Deponătorul primește un carnet cuprinzînd un număr de cecuri detașabile. Dacă posesorul contului dorește să încaseze o sumă în numerar, completează cecul și-l prezintă la bancă. Cum

cecurile înlocuiesc practic biletele de bancă, posesorul unui cont poate să le folosească pentru cumpărături în magazine, pentru procurarea biletului de tren sau de avion etc. Am dat aceste cîteva noțiuni despre utilizarea practică a cecului pentru o mai clară înțelegere a cazurilor care urmează.

Un funcționar de la banca X, profitînd de poziția sa, a „deschis" un cont curent fictiv pentru suma de 1 500 000 de pesos pe numele complicelui său. În același timp a confecționat o foaie de specimene de semnături, conform uzanțelor bancare, de asemenea pe numele complicelui. A clasat aceste documente în dosarele respective ale băncii. A doua zi, pentru a verifica dacă contul falsificat funcționează bine, complicele s-a prezentat la bancă, depunînd 1 000 de pesos și cerînd un carnet de cecuri. Carnetul i s-a eliberat fără nici o dificultate. În următoarele două zile — se vede că escrocii erau nerăbdători —, folosindu-se de carnetul de cecuri, ei au ridicat totalitatea sumei care figura pe contul inexistent, adică 1 501 000 de pesos. Acțiunea a reușit deci, iar funcționarul s-a grăbit să retragă din dosarele băncii documentele falsificate. Urmele contului imaginar au dispărut. Ancheta, dat fiind numărul mare al funcționarilor din această secție a băncii, a fost lungă. În cele din urmă, tot cercetările privind viața particulară a fiecăruia au fost edificatoare. Funcționarul escroc devenise un oaspete obișnuit al localurilor de noapte și al tripourilor. Se pare că a avut și noroc la jocuri, pentru că, după ce a recunoscut totul, banca a putut recupera aproape în întregime suma sustrasă.

Atît băncile din America cît și cele din Europa reexpediază la domiciliul clienților cecurile emise de aceștia și operate de către bancă, însoțite de un rezumat al operațiilor efectuate și de un extras de cont curent. Nu o dată, profesioniștii acestui meșteșug prea puțin onorabil pun mîna pe cecurile folosite. Ei rezolvă această acțiune de „recuperare" fie cumpărînd serviciile unor factori poștali sau sustrăgînd, pur și simplu, din cutiile de corespondență plicurile sosite de la bănci. O dată ce au ajuns în posesia cecurilor, urmează operațiile, care, după cum am văzut, pot avea nenumărate variante, în raport direct cu ingeniozitatea „operatorului".

De pildă, d-l McDonald avea un cont curent la o bancă din Buenos Aires. Un escroc a pus mîna pe scrisorile care soseau de la filiala băncii din New York pe adresa acestuia, a fabricat piese de identitate pe numele de McDonald, avînd însă propria sa fotografie și semnătură, apoi a plecat la Montevideo, în Uruguay, unde și-a deschis un cont curent la sucursala băncii din Buenos Aires. În același timp, falsificînd semnătura lui

McDonald, a cerut filialei din New York transferul sumei de 45 000 de dolari pe contul fals al lui McDonald din Montevideo. Escrocul intenţiona să ridice suma la Montevideo cu ajutorul unor cecuri false la purtător, la încasarea cărora nu se cer piese de identitate. Numai că banca a avut buna idee de a verifica cererea, adresîndu-se clientului din Buenos Aires. Văzînd că afacerea atît de bine gîndită şi pregătită a dat greş, escrocul a dispărut. A fost totuşi identificat şi arestat printr-o acţiune comună a poliţiilor din Argentina şi Uruguay şi pe baza informaţiilor difuzate de Interpol, unde acest „pirat al stiloului şi cernelii" figura de mult în evidenţa „camerei S".

Scrisoarea de credit, cu care vom face cunoştinţă în cele ce urmează, este eliberată de o bancă, invitînd pe unul sau mai mulţi din corespondenţii săi — bănci, firme comerciale, agenţii de voiaj etc. — să plătească prezentatorului sumele de care acesta are nevoie pînă la concurenţa unei anumite sume de plafon. Scrisoarea de credit — după cum spune „Le Petit Larousse" — „înlesneşte călătoriile lungi". Este o definiţie pe cît de succintă, pe atît de exactă, pentru că, de fapt, acest gen de operaţie îi scuteşte pe oamenii de afaceri, ca şi cecul, de povara numerarului şi le dă posibilitatea ca în cursul unei călătorii, cînd au de plătit sume mai mari, să aibă la dispoziţie un mijloc de plată sigur, rapid şi comod. Cu o asemenea scrisoare de credit s-a prezentat în ianuarie 1952 onorabilul domn Vesale la birourile vestitei agenţii de călătorie „Thomas Cook" din Edinburgh. Scrisoarea era eliberată de „National Bank of Commerce" din Detroit pentru suma de 50 000 de dolari.

Funcţionarii cu mare experienţă de la „Cook" au găsit-o în perfectă regulă, au notat numărul paşaportului belgian al lui Vesale şi l-au întrebat ce sumă doreşte să încaseze. Vesale a dorit 5 000 de dolari, dar, cum în ziua respectivă agenţia nu dispunea de totalitatea sumei cerute, i s-a plătit lui Vesale un avans de 560 de lire sterline cu promisiunea că a doua zi i se va completa diferenţa pînă la concurenţa sumei de 5 000 de dolari. Vesale, maestru şi el în arta conversaţiei, ca majoritatea escrocilor, a lansat la un moment dat, ca din întîmplare, o frază, precizînd că are intenţia să cumpere pentru prietenii săi un mare număr de picturi. Deci o explicaţie indirectă pentru cei cărora li s-ar fi părut suspectă ridicarea unei sume atît de mari de bani şi încă una: căutarea tablourilor îi va prelungi şederea la Edinburgh. În consecinţă, cei de la „Cook" nu au dat nici o importanţă faptului că a doua zi Vesale nu s-a prezentat să încaseze diferenţa. Dar el nu s-a prezentat nici a treia zi. Şi abia a patra zi, cînd el tot nu şi-a făcut apariţia, a fost anunţată poliţia locală.

Primele cercetări au arătat că scrisoarea de credit era falsă şi că în evidenţa poliţiei engleze nu figura prin ce punct de frontieră a intrat misteriosul Vesale în insulele britanice; Bruxelles confirmă existenţa numărului de paşaport înregistrat la agenţia „Cook", adăugînd că el aparţine unui cunoscut om de afaceri, care este în afară de orice bănuială. În rezumat, poliţia din Edinburgh a putut furniza următoarele date: acest Vesale era, probabil, un emigrant, poate german, avînd aproximativ 45 de ani, înălţimea de 1,75 m. Semnalmentele, de loc concludente, au fost difuzate prin Interpol.

Aceste caracteristici puteau fi aplicate unui număr atît de mare de persoane, încît după o lună de zile, cînd mister Maximilien Cronffort a descins în elegantul hotel „Gresham" din Dublin, apariţia sa nu a trezit nici cea mai mică bănuială. A doua zi, omul nostru a plecat la Belfast şi a prezentat la „Belfast Banking Corporation" o scrisoare de credit. De această dată, suma se ridica la 46 000 de dolari, plătibili lui Maximilien Cronffort la ordinul sucursalei peruviene din Lima a băncii „National City Bank" din New York. Cronffort a ridicat 1 000 de lire sterline, două zile mai tîrziu a încasat de la o altă bancă din Dublin 1 600 de lire sterline, apoi s-a întors liniştit la Belfast şi a ridicat de la „Belfast Banking" încă 3 640 de lire sterline. A patra zi, un bărbat răspunzînd aceloraşi semnalmente a ieşit de la „American Express Company" din Haymarket, la Londra, după ce a schimbat acolo 980 de lire sterline în bani irlandezi. El prezentase un paşaport elveţian pe numele de Paul Roth.

Băncile şi-au dat repede seama că au fost induse în eroare. Scotland Yardul declară categoric că nici un individ purtînd vreunul din cele trei nume, Vesale-Cronffort-Roth, nu a intrat în Anglia. Era deci de presupus că băncile avuseseră de-a face cu o bandă internaţională de falsificatori care operează între Europa şi America şi care era în stare să producă scrisori de credit perfect imitate şi paşapoarte trucate de orice naţionalitate.

Interpolul a difuzat toate datele complimentare referitoare la escrocii falsificatori, dar aceştia intrau parcă în pămînt. În iulie 1952, ei îşi făcură din nou apariţia, complicînd şi mai mult lucrurile.

Cei trei, Vesale, Cronffort şi Roth, erau de fapt doi escroci care sub numele de Victor Intaler şi San Blumenberg au ieşit din anonimat pe pămîntul Indiei. Primul se prezentă la „Mercantil Bank" din Bombay cu o scrisoare de credit de 81 000 de dolari, emisă în favoarea sa de sucursala newyorkeză a băncii

din Montreal. Intaler se referi la unele afaceri, fără a preciza despre ce este vorba. Lăsă impresia unui străin bogat şi puţin cam excentric, angajat totuşi în diferite afaceri importante. Intaler încasă în trei zile 280 000 de rupii ; după aceea, îmbătat probabil de succese, comise o greşeală. El declară directorului băncii că a mai cerut la New York o scrisoare de credit de 100 000 de dolari pentru că intenţionează să cumpere o mare cantitate de bumbac. Această declaraţie a avut asupra directorului efectul unei bombe. El ştia foarte bine că marile tranzacţii de pe piaţa bumbacului sînt făcute prin mijlocirea băncilor. Directorului i se păru cam ciudat ca un om atît de bogat ca Victor Intaler, care intenţionează să facă afaceri la Bombay, să nu-şi deschidă un cont curent. Intaler comisese o gravă eroare : aceea de a nu se informa. Altminteri ar fi aflat că, în privinţa tranzacţiilor cu bumbac, Bombay este Manchesterul Indiei...

Ca răspuns la informaţiile cerute, la 16 iulie directorul băncii primi o telegramă din Montreal care confirmă că scrisoarea de credit era falsă. Doi inspectori de poliţie se năpustiră la hotelul lui Intaler, dar încercatul escroc dispăruse. Poliţia s-a ales doar cu două informaţii, de altfel frapante : Intaler vorbea cu un puternic accent american şi purta pe degetul mic de la mîna stîngă un inel cu un mare diamant. Poliţia difuză peste tot, şi în primul rînd în porturile Calcutta, Madras, Karachi şi la Colombo, numerele bancnotelor de o mie de rupii încasate de Intaler. Şi aceste numere duseră la primele urme.

O bancă din Bombay semnală că trei din aceste bilete au fost schimbate cu lire sterline de către un individ cu numele de Blumenberg. Apoi acelaşi ins a apărut într-o agenţie de schimb şi la un anticar, schimbînd unsprezece bancnote în dolari şi cumpărînd un mic elefant de fildeş. Acest Blumenberg părăsise hotelul din Bombay în aceeaşi zi — 14 iulie — şi aproape la aceeaşi oră la care şi Intaler plecase din hotelul „Taj Mahal". Mulţumită acestor informaţii, nu a fost greu să se stabilească că Blumenberg călătorise pe vasul „Victoria" cu un paşaport german. Intaler nu se afla pe lista pasagerilor. Totuşi, Interpolul a reuşit să descopere că în portul de îmbarcare Genova biletul de vapor care s-a vîndut imediat după cel al lui Blumenberg a fost cumpărat de un anume Tom Ept.

Scena se mută acum la Karachi, în Pakistan. La 18 iulie, un individ cu numele David Wemborg prezintă directorului de la „Lloyd Bank" o scrisoare de credit în valoare de 50 000 de dolari, eliberată de „Banque Commerciale" din Berna şi garantată de „National City Bank" din New York.

Wemborg încasă 20 000 de rupii. A doua zi se prezentă din nou, cerînd 120 000 de rupii. Înaintea sosirii sale însă, directorul primise un avertisment de la „Mercantil Bank of India", la care era anexată şi o descriere a lui Victor Intaler. Semăna cu David Wemborg ca un frate geamăn. Aşa se explică de ce la sosirea lui Intaler zis Wemborg, poliţiştii l-au văzut intrînd şi au putut chiar admira diamantul cel mare, care strălucea superb pe degetul mic de la mîna stîngă... Arestare discretă, confiscarea scrisorii de credit, percheziţie la camera de hotel. Rezultatul : 900 de dolari (şi restul ?), un paşaport elveţian.

Între timp, alte două bilete de cîte o mie de rupii fuseseră detectate la o agenţie de voiaj. Se cumpăraseră cu ele două bilete de avion pentru ziua de 18 iulie. Una din bancnote a fost prezentată de Tom Ept, alias Intaler, alias Wemborg, iar cealaltă de Sam Blumenberg. Acesta explică „întîmplarea" în felul următor : venind din Delhi cu acelaşi tren, el a schimbat banii cu Ept — Intaler — Wemborg. Ept, interesat ca colaboratorul lui să rămînă în libertate, confirmă, şi Blumenberg este eliberat, dar nu pentru multă vreme. Biroul central naţional Interpol din Bombay l-a identificat cu omul care schimbase în mai multe rînduri bancnote de o mie de rupii. Blumenberg este arestat, dar în camera sa de hotel nu a fost regăsit decît micul elefant de fildeş. Şi nici un ban ! A doua zi, femeia de serviciu, întorcînd salteaua, a auzit foşnete de hîrtie. Ştiind cine locuise în cameră, ea chemă pe directorul hotelului. Salteaua fu tăiată ; ea ascundea, frumos ambalaţi, banii escamotaţi de escroci : 243 000 de rupii, 1 760 de lire sterline şi 2 452 de dolari.

În timp ce „asociaţii" se aflau la închisoare, evidenţa Interpolului se îmbogăţi cu noi date asupra antecedentelor lor. Intaler, alias Wemborg, intrase în India sub numele de Tom Ept, de naţionalitate canadiană. El avea un bogat cazier. În ultimii ani fusese amestecat în multe afaceri necurate ale lumii interlope internaţionale : falsificări, spargeri, contrabandă de diamante. Trecutul criminal al lui Blumenberg nu a putut fi stabilit cu precizie, dar el a fost trecut în cartoteca de „falsificatori" cu predilecţie pentru „scrisori de credit". Condamnaţi la cîte cinci ani închisoare, cei doi au ieşit din temniţă în aceeaşi zi. După douăzeci şi patru de ore au părăsit Bombay, plecînd la Madras, unde au făcut cunoştinţă cu un negustor de pietre preţioase. Întîlnirea aceasta le-a dat ideea să plece la Amsterdam, centrul mondial al comerţului cu diamante. Expeditivi, nu le-au trebuit decît puţine zile pentru a ajunge la Amsterdam şi a încheia o afacere, cumpărînd un lot de diamante pentru suma de 96 000 de florini olandezi. Ca de obicei, pietrele au

fost așezate într-un plic semnat și sigilat, cei doi promițînd negustorului că se vor întoarce cu banii peste două zile. Aceste două zile le-au fost de ajuns ca să dispară cu diamantele. Pentru că, deschizînd plicul, comerciantul constată că el nu conținea decît o colecție de sticle șlefuite...

Cei doi figurează și azi în evidența Interpolului la secția „escrocilor incorigibili", cu o precizare în ceea ce privește „competența" : „substituire de pietre prețioase".

Prestidigitatori primejdioși

Dacă din cauza celor doi escroci „multilaterali" am ajuns de la capitolul „falsificatori" în domeniul „substituirilor", să aruncăm o privire (scurtă) în această lume a pietrelor prețioase. Lovitura substituirii nu este nouă în istoria criminalisticii. Interpolul notează însă în analele sale că, după cel de-al doilea război mondial, ea s-a răspîndit într-un ritm alarmant. În 1951, la sediul central al Interpolului, trei inspectori cu experiență în materie au adunat toate informațiile posibile și au ajuns la concluzia că mai toate cazurile de furturi sau de substituiri de pietre scumpe au fost comise de bande bine organizate, ai căror membri cunosc la perfecție lumea comercianților de diamante și tot angrenajul acestui comerț. Ceea ce nu este puțin. Există, am spune, un ritual al vînzării-cumpărării de diamante. Negustorii, îmbrăcați sobru, își primesc clienții într-un mediu elegant, unde bunul gust constituie în același timp o garanție și un blazon. Afacerea, în majoritatea cazurilor, nu este imediat încheiată ; ea pare să treacă pe planul al doilea față de problemele personale ale cumpărătorului. Se vorbește pe larg despre orice, chiar și despre sportul său favorit sau, eventual — și foarte discret —, despre personalitatea iubitei sale. Comerciantul are cîteodată nevoie de informații pentru a putea propune o marfă corespunzătoare... Numai după ce aceste preliminarii s-au terminat, bijutierul își etalează marfa strălucitoare pe o bucată de velur negru...

Cumpărătorul, este firesc, dorește să vadă o colecție cît mai variată de pietre. Apoi, alegînd mai multe din ele, spune : „Îmi permiteți să le pun într-un plic și să le las la dumneavoastră pînă mîine dimineață ? Mîine le voi revedea și mă voi decide". Bijutierul, în majoritatea cazurilor, acceptă, pune pe masă un plic, pietrele sînt închise în acest plic, apoi în seiful negustorului. A doua sau a treia zi, văzînd că clientul întîrzie,

bijutierul deschide plicul și observă că pietrele care se găsesc în el sînt false.

Acest delict are numeroase variante. De pildă, cumpărătorul plătește contravaloarea diamantelor de obicei în dolari falși... Sau escrocul se prezintă nu ca solicitant, ci ca ofertant. El își etalează marfa și după o discuție îndelungată, dar nu mai puțin politicoasă, cei doi se despart fără să se înțeleagă. Prețul oferit de bijutier este prea scăzut. Totuși, vînzătorul sugerează următoarea soluție : acceptă pentru moment suma oferită de bijutier, o încasează, pune pietrele într-un plic pînă a doua zi, lăsînd ca negustorul să aibă timp de gîndire. Peste o zi, cînd bijutierul, în speranța unei bune afaceri, deschide plicul, observă că niște pietre fără valoare au luat locul celor adevărate.

În 1947 a apărut la Zürich un anume Wyeder, care dispăru îndată după „vînzarea" pentru 29 000 de franci elvețieni a unui lot de diamante false. Un altul, cu numele de Chande, a plătit în 1949 20 000 de dolari falși unui bijutier din Lisabona. Nici unul dintre ei nu figura în evidența Interpolului cînd a fost difuzat „modusul operandi" al acestora.

În 1950, poliția din Israel arestă pe un anume Pedro Cambo și trimise la Interpol o descriere amănunțită a acestuia. Se descoperi astfel că Cambo, pe adevăratul său nume Chazan, era un escroc cu faimă mondială, care și-a început cariera încă înaintea războiului. Semnalmentele sale, difuzate pe rețeaua de radio a Interpolului, ajunseră și la poliția portugheză, care recunoscu în el pe Chande, jefuitorul bijutierului din Lisabona. Condamnat în Israel, apoi eliberat, Chazan este din nou implicat în 1959 într-un furt de diamante.

De data aceasta, Chazan și Wyeder lucraseră împreună. O lună după această lovitură comună, în august 1959, Chazan a fost reperat la New York. El estorcase 4 000 de dolari, utilizînd metoda mai sus descrisă : „vindea" diamante... În septembrie Chazan și Wyeder au apărut la Geneva (prada : bijuterii și ceasornice în valoare de 8 600 de franci), apoi la Leeds, în Anglia (au „vîndut" pietre pentru 600 de lire sterline). În noiembrie au dat împreună trei lovituri la trei bijutieri parizieni. În ianuarie 1960, această echipă „bine sudată" a făcut o singură greșeală, dar gravă : și-a lăsat amprentele pe niște cești de ceai...

Ca viitoare victimă a celor doi escroci fusese ales un negustor de diamante din Anvers. În cursul tratativelor acesta le-a oferit o ceașcă de ceai. Chazan și Wyeder au plecat cu 10 000 de franci belgieni, lăsînd în urma lor obișnuitele pietre de sticlă. Negustorul a observat imediat furtul și a telefonat la poliție. Prima întrebare pusă de polițiști a fost cea clasică :

„Indivizii au atins cu mîna vreun obiect ?" Bijutierul şi-a adus aminte de ceşti...

Fotografiile amprentelor au fost imediat trimise la Interpol, unde Chazan a fost identificat, iar amprentele lui Wyeder difuzate în lumea întreagă. Cu cîteva săptămîni mai tîrziu, o telegramă din Washington anunţa că amprentele digitale ale lui Wyeder figurau în evidenţa F.B.I.-ului, ca aparţinînd unui anume Simonetti. Cîteva luni de linişte, apoi o „circulaţie" de la B.C.N.-Interpol din Pretoria (Africa de Sud) dădu alarma : un negustor de diamante din Kimberley a fost victima unei „înlocuiri de pietre preţioase". Cei doi escroci se prezentaseră şi de astă dată sub nume false, dar, pe baza fotografiilor difuzate, au fost uşor identificaţi. Informaţiile indicau ca viitoare ţintă a itinerarului lor Australia. Semnalmentele, precum şi mesaje cerînd arestarea lor au fost difuzate pe tot parcursul, la toate porturile şi aerodromurile. Chazan nu a ajuns departe. A fost prins pe aeroportul din Port-Louis, în Mauritania.

Pe Simonetti, alias Wyeder, l-a salvat — pentru un timp — nehotărîrea. În ultimul moment, el şi-a schimbat ruta, luînd un bilet de avion pentru Europa. Toate cursele au fost supravegheate, dar escrocul reuşi să dispară. Un an întreg toate birourile centrale naţionale ale Interpolului au rămas în alarmă. La 27 martie 1962, poliţia pariziană a aflat că Simonetti este în drum spre Paris. A doua zi a şi fost reperat într-un hotel de lux pe Avenue Pierre I-er, nu departe de vestitul salon al lui Christian Dior. Trei inspectori îl aşteptau în holul hotelului şi, cînd omul elegant îmbrăcat, cu o floare la butonieră, a apărut, unul dintre inspectori i se adresă : „Domnul Simonetti ?" Escrocul, surprins, răspunse cu un „Da" hotărît, după care a urmat obişnuitul „Vă rugăm să ne urmaţi" spus pe un ton politicos, conform mediului elegant şi distins în care s-a produs arestarea.

La un moment dat, unul dintre inspectori observă că Simonetti strecurase ceva sub perna maşinii. Era o telegramă adresată unui prieten al său din Australia, în care cerea ajutor pentru unul din membrii bandei recent arestat. Buzunarele sale ascundeau o adevărată comoară : inele cu diamante şi alte bijuterii în valoare de 10 000 000 de franci, precum şi un plic cu hîrtii albe de mărimea bancnotelor de 100 de dolari... Escrocul pregătea pentru a doua zi o „substituire" la un bijutier celebru de pe Rue de la Paix.

În cursul identificării a ieşit la iveală adevărata identitate a lui Simonetti : se numea Karl Fareas, născut în 1938, la Odenburg, în Austria. Arestarea sa a dus la nimicirea unui „gang" puternic, al cărui şef era. În cursul celor doi ani care

au urmat arestării lui Simonetti, patruzeci şi nouă de escroci internaţionali, utilizînd aceleaşi metode, au fost arestaţi şi condamnaţi.

O frumoasă „colecţie" de peste cincizeci de infractori au dispărut pentru o vreme de pe „piaţa" internaţională. În marea lor majoritate era vorba de nişte maeştri în ale conversaţiei şi în ale artei — ca să spunem aşa — „de a face impresie bună". Escrocii de felul lor pot frecventa orice fel de societate, dar lotul lui Simonetti şi-a făcut „antrenamentul" pentru societatea celor bogaţi. Acţiunile lor nu se bazează pe jocul întîmplării, ei creează un anumit personaj pentru fiecare lovitură pe care o pregătesc.

Şi, după cum am văzut, tertipurile lor reuşesc să inducă în eroare chiar oameni din lumea afacerilor, această lume unde vigilenţa este veşnic trează pentru că este vorba de bani... Cîteodată, un simplu telefon sau o tot atît de simplă telegramă ar lămuri lucrurile. Dar victima nu pune mîna pe telefon şi nu expediază nici o telegramă, ea a rămas impresionată, influenţată de personalitatea impostorului. Numai aşa se poate explica, de pildă, că escrocii reuşesc să realizeze în serie loviturile de substituire.

Lăsînd acum deoparte aceste prototipuri, a căror „vorbă dulce mult aduce" — în propriul lor buzunar — şi care — după o caracterizare a lumii interlope — „ar putea vinde un telefon unui surdo-mut", să ne înapoiem în lumea falsurilor.

„Travelers checks"

Inventate şi introduse în uz în Statele Unite, „cecurile de călătorie" s-au răspîndit repede în toată lumea o dată cu dezvoltarea turismului. Pe aceste cecuri, contravaloarea apare gata tipărită : cecul nu trebuie completat, ci doar semnat de posesorul său. „Travelers check"-ul, acceptat peste tot ca un fel de bancnotă internaţională, a stîrnit pofta escrocilor. Ei au găsit mijloace multiple de procurare şi folosire a cecurilor de călătorie. Se pot pune în circulaţie cecuri veritabile în alb sau semnate ; în acest caz este vorba de cecuri furate. Rapoartele Interpolului consemnează diferite metode de furt. De pildă, casierul băncii este chemat undeva şi părăseşte ghişeul numai pentru cîteva clipe sau atenţia sa este atrasă în altă parte. Cîteva clipe sînt suficiente hoţului ca să sustragă formularele în alb ale cecurilor de călătorie. Un alt exemplu : un client a cumpărat un număr de cecuri şi s-a aşezat la o masă la cîţiva paşi de ghişeu să le semneze. Un individ îmbrăcat în „uniforma"

funcţionarilor de bancă — costum de culoare închisă, cămaşă albă, cravată neagră — se apropie de el şi-l roagă să binevoiască să-i predea pentru un moment cecurile pentru că s-au produs anumite greşeli la eliberarea lor. Hoţul preia cecurile, spune un „mulţumesc" politicos şi foarte calm dispare.

Dacă cecurile furate sînt semnate, pentru punerea lor în circulaţie escrocul are nevoie şi de paşaportul proprietarului. În acest caz, dacă are posibilitatea, îl subtilizează şi pe acesta sau îl falsifică. Această metodă a fost (şi este) utilizată de numeroşi (din ce în ce mai mulţi) escroci internaţionali, care, odată cecurile furate şi paşaportul subtilizat (sau falsificat), fac un rapid turneu (bineînţeles, cu ajutorul avionului) în vreo zece ţări, apoi dispar înainte ca poliţia să aibă timp să-i descopere.

A doua metodă este falsificarea cecurilor de călătorie şi a unuia sau mai multor paşapoarte de diferite naţionalităţi, purtînd diferite nume. În ambele cazuri este vorba de acel gen de şarlatani despre care am vorbit, care reuşesc la perfecţie să interpreteze rolul unui bogătaş străin, descinzînd cu un teanc de cecuri la un hotel de lux şi distribuind bacşişuri grase.

Un astfel de escroc-actor a apărut în februarie 1958 la Bruxelles, prezentînd un paşaport american pe numele de Joseph E. Huffman. El era, de asemenea, şi posesorul unui buletin de identitate de ofiţer de marină, atestînd că Huffman face parte din echipajul transatlanticului „Robin Hood". După ce a schimbat nouăzeci şi opt de cecuri de călătorie de cîte 100 de dolari la Anvers şi vreo şaizeci la Bruxelles, Huffman a dispărut.

Biroul central naţional Interpol de la Bruxelles a semnalat prezenţa şi dispariţia escrocului şi cu o săptămînă mai tîrziu Interpol-Paris recepţionă o a doua telegramă, anunţînd reapariţia sa în capitala Belgiei. Huffman schimbase cincizeci de cecuri de călătorie false, încasînd 5 000 de dolari, şi plătise apoi un lot de inele de platină. Peste puţină vreme, un al treilea mesaj a fost primit la Paris. De această dată, lovitura fusese de proporţii şi mai mari. Huffman plătise cu cecuri false de călătorie nişte bijuterii din platină împodobite cu diamante în valoare de 10 000 de dolari, deci 100 de cecuri a 100 de dolari.

Interpol-Paris îi difuză semnalmentele şi în curînd adevăratul cetăţean american Joseph Elmo Huffman din Carolina de Nord a fost identificat şi scos din cauză. El dovedi că în august 1956 îşi pierduse portofelul în care-şi păstra actele de identitate.

Poliţia belgiană îl căuta fără odihnă pe falsul Huffman, interogînd un suspect după altul, cînd Parisul anunţă că escrocul

izbutise două noi operaţii în capitala Franţei. Caracterul internaţional al „operaţiei Huffman" devenea din ce în ce mai evident. Escrocul trecu prin Roma, apoi apăru pe Coasta de Azur (Cannes, Nisa şi Monte-Carlo), semănînd peste tot cîte ceva din stocul său, parcă inepuizabil, de cecuri false. La un moment dat, cînd Huffman şi-a dat, probabil, seama că numele său devenise prea „celebru", poliţia din Veneţia semnală apariţia a o sută trei cecuri false de cîte 100 de dolari semnate de un peruvian cu numele de Juan Ortega Ramirez. Semnalmentele lui Ramirez corespundeau cu ale lui Huffman, iar „modus operandi" era identic. Pe escrocul „peruvian" îl interesau, ca şi pe Huffman, bijuterii.

În timp ce Interpolul difuza mesajele cu date noi despre Huffman, alias Ramirez, şi punea în alarmă toate poliţiile din lume, escrocul se întoarse liniştit — pentru a treisprezecea oară — la Amsterdam. De această dată se numeşte Robert Emil Hudec, posesor al unui paşaport american, şi reuşeşte cea mai mare lovitură a carierei sale. După tratative îndelungate a ales de la un cunoscut bijutier o garnitură de briliante, plătind-o cu o sută cincizeci şi trei de cecuri false de cîte 100 de dolari. Comerciantul a fost atît de încîntat de această „strălucită afacere", încît i-a dăruit acestui client distins şi elegant o brichetă de aur. Huffman, alias Ramirez, alias Hudec, a rămas cu briliantele şi cu bricheta de preţ, iar negustorul cu cecurile pe care banca sa le refuzase, toate fiind false.

Era vorba de un escroc singuratic, care opera fără complici, folosindu-se de identităţi diferite? Poliţiile din Italia şi Spania erau de altă părere. În aceste ţări apăruseră un număr de „travelers checks" purtînd altă numerotare decît cecurile lui Huffman. Deci trebuia să fie vorba de o bandă bine organizată. Primul cec de acest fel a fost schimbat cu şase luni în urmă pe bordul transatlanticului „America", venind de la New York spre Franţa. Escrocul purta numele de Antonio Buchan-Genes şi era posesorul unui paşaport mexican. Raportul F.B.I.-ului care a dezvăluit existenţa lui Buchan-Genes a precizat că acesta avea doi tovarăşi de călătorie, doi portughezi, unul din ei avînd un automobil „Chrysler". Portughezii au fost repede identificaţi. Era vorba de Ribeiro Ginja de 43 de ani şi de Costa-Carbal de 32 de ani. Cei trei pasageri de pe vasul „America" se opriseră împreună la Paris, apoi plecaseră mai departe. Data trecerii lor, semnalată la Anvers, coincidea cu aceea a loviturilor lui Huffman. Mai tîrziu, Ribeiro Ginja a fost văzut la Biarritz în societatea unui cubanez, Manuel Valdez.

La Interpol au fost comparate semnalmentele lui Huffman, Costa-Carbal și Valdez. Era vorba de una și aceeași persoană! Pentru complicarea lucrurilor a mai apărut un personaj în acest „balet al cecurilor false“: Victor Manuel Martins, un portughez de 31 de ani care circula pe „Chryslerul“ lui Ribeiro Ginja. Poliția pariziană izbuti să descopere sediul secret al statului-major al escrocilor într-un mic hotel, la vreo cinci sute de metri depărtare de sediul de atunci al Interpolului de pe Rue Paul Valéry... Au căzut în capcană Ginja și Martins și alți doi indivizi, printre care unul cu numele de Manuel Mauro Pristo y Crespo.

Percheziția din camera de hotel a lui Martins scoase la iveală un număr impresionant de pașapoarte. Toate aveau fotografia lui Martins, iar unul dintre ele, purtînd numele de Robert Emil Hudec, fusese prezentat negustorului de diamante din Amsterdam. Acesta îi notase numărul. Printre hîrtiile lui Ginja au fost găsite arhiva și decontările bandei, ceea ce dovedea că el, Ginja, era secretarul „gangului“. Dar cea mai interesantă piesă de dosar a fost găsită asupra lui Martins — Costa-Carbal — Ramirez — Valdez — Hudec și, bineînțeles, Huffman: era o agendă care conținea amănunte precise asupra isprăvilor grupului. Ce să-i faci, acest Huffman era un om meticulos...

Banda era scoasă din circulație, dar Interpolul trebuia să cunoască adevărata lor identitate, și în primul rînd a lui Huffman, omul cu nenumărate pseudonime. Totuși, primul identificat a fost ultimul personaj apărut pe scenă: Manuel Mauro Pristo y Crespo, căutat de poliția mexicană pentru diferite crime. Buchan-Genes de pe vasul „America“? Era de fapt Frank Manuel Bustos, cetățean american căutat de F.B.I. pentru trafic de stupefiante. În ceea ce-l privește pe Huffman, datele referitoare la el veneau tot din Mexic. Tînărul și frumosul escroc purta un nume care sună ca o sfidare sau ca o ironie: Candido de Conceicao Carinhas. Organizator al operațiilor, el nu întrebuința niciodată pentru semnarea cecurilor numele pe care îl înscria în registrul hotelului. În majoritatea cazurilor se ducea singur la bănci, agenții de voiaj sau bijutieri. Dar de fiecare dată, unul din oamenii lui veghea discret asupra sa. După realizarea loviturii, prada trecea la unul din complici, șeful știind că posedă destule hîrtii de identitate pentru a se prezenta la orice control cu un alt nume decît cel întrebuințat pentru „operație“.

Acest caz ilustrează complexitatea unei afaceri de falsuri conduse de așii escrocheriei internaționale. „Înaintea existenței Interpolului — constată Tom Tullet în cartea sa —, ei puteau scăpa mai ușor de consecințele urmăririi. Dar centralizarea

rapidă și eficace a informațiilor furnizate de mai multe organe polițienești reușește, în majoritatea cazurilor, să le vină de hac“.

Ceea ce nu era cazul, de pildă, înaintea primului război mondial.

„Interpol dispune de mult mai puține informații privind cecurile false decît cele referitoare la bancnotele falsificate“, constată raportul prezentat celei de-a IV-a Conferințe internaționale privind falsificările de bani (Copenhaga, 1961). Și în continuare: „Băncile se interesează mai puțin de aceste delicte pentru că asigurarea «repară» în majoritatea cazurilor prejudiciul suferit de ele. Pe de altă parte, instituțiile financiare vor să mențină încrederea clienților față de solvabilitatea cecului...“

Banda lui Carinhas a dat 39 de lovituri, din care a „realizat“ 78 500 de dolari. Ancheta a stabilit însă că suma este incompletă pentru că unele victime ale acestui „gang“ periculos au preferat să nu se adreseze autorităților. Poate de teama de a nu-și pierde prestigiul?

În momentul cînd scriem aceste rînduri, ziarul „Le Monde“ anunță că, în ianuarie 1968, poliția pariziană a arestat, după cercetări îndelungate, o bandă de escroci specializați în falsificarea cecurilor de călătorie. „Mulțumită cercetărilor proprii și informațiilor difuzate de Interpol, polițiștii francezi au pus mîna pe patru hoți, membri ai aceleiași bande care se aflau în Olanda, la Amsterdam... Toți patru au operat sub identități false“, scrie ziarul și adaugă: „După primele cercetări se pare că activitatea bandei se desfășura în Europa, Africa și o parte din Orientul Mijlociu, iar totalul estorcat, după o prealabilă evaluare, ar atinge suma de 1 000 000 de franci“.

Fraude internaționale

Interpolul a subliniat în nenumărate rînduri importanța unei mai strînse colaborări internaționale pentru detectarea escrocheriilor facilitate de turism și, în general, de migrațiunea de populație. Inventivitatea șarlatanilor în această materie este surprinzătoare. Există, de exemplu, agenții de călătorie care încasează banii de la clienți fără a achita vreodată nota de plată la hotelul care i-a adăpostit. La ultimele sale adunări generale, Interpolul a semnalat și fraude comise sub paravanul recrutării mîinii de lucru străine. Prin mijlocirea anunțurilor, așa-zise „agenții“ promit situații strălucite candidaților, cărora le prezintă certificate false de angajare, încasînd de la aceștia

mari sume de bani. Numai în R.F.G. s-au semnalat aproape o mie de astfel de cazuri ; altele s-au ivit în Liban şi R.A.U.

O altă categorie de jafuri, de o formă nouă şi care sînt pe cale să ia amploare a fost semnalată prima dată la sesiunea a 34-a a Interpolului, din 1965. Este vorba de fraude cu caracter internaţional pentru săvîrşirea cărora infractorul nici nu pune piciorul pe pămîntul ţării în care a comis fărădelegile. Se pune în acest caz problema : cine trebuie să conducă ancheta, autorităţile din ţara de baştină a escrocului sau cele din ţara unde domiciliază victimele sale ? În această materie, Interpolul are un rol important, mai ales în ceea ce priveşte schimbul rapid de informaţii.

O „afacere" de acest gen, comisă prin mandate poştale atribuite Băncii Populare din Argentina, a atras în mod deosebit atenţia prin amploarea ei. Poliţia federală argentineană, ajutată de B.C.N.-Interpol din Buenos Aires, care a intrat în contact, prin Secretariatul general, cu celelalte ţări interesate, a putut întreprinde o anchetă foarte rapidă, găsindu-i pe escroci. Toate ţările în curs de dezvoltare sînt expuse acestui gen de fraude. Anumiţi „oameni de afaceri" deschid bănci fictive, obţinînd depuneri importante de bani în ţara respectivă sub lozinca finanţării unor activităţi comerciale tot atît de inexistente. Această categorie de fraude are şi ea nenumărate variante. Iată, de pildă, un grup de indivizi înfiinţînd o firmă export-import şi efectuînd o serie de afaceri absolut cinstite. După care, la adăpostul renumelui lor de oameni „mai presus de orice bănuială", îşi pot desfăşura, cel puţin pentru un timp, talentul de falsificatori şi escroci. Falsifică documentele care dovedesc că marfa comandată de un client a şi fost expediată şi, pe baza acestor documente, încasează de la banca clientului contravaloarea mărfii neexpediate. O variantă „fiscală" a acestei forme de escrocherii este „cazul — «Hansa Export»".

Friedrich Wilhelm Ermisch, mic negustor, şi tînăra coafeză Brigitte Glinga au înfiinţat în 1966 la Düsseldorf o firmă : „Hansa Export". Sfera de activitate a firmei : export de cărbune şi de tablă de oţel. Ţara de destinaţie : exclusiv Olanda. Fiscul vest-german acordă firmelor exportatoare, în vederea încurajării activităţii lor, o scutire de impozite mergînd de la 4 pînă la 9%. Şi timp de doi ani, „Hansa Export" „exportă" cărbuni spre Olanda, iar fiscul din Düsseldorf rambursează proprietarilor firmei sume din ce în ce mai mari. În aproape doi ani de zile, aproximativ 15 000 000 de mărci. În decembrie 1967, o mică greşeală contabilă a atras după sine, aşa cum o piatră mişcată din loc poate dezlănţui o avalanşă, descoperirea escrocheriei. Adică : 1) „Hansa Export" nu exista decît pe hîrtie şi deci nu exportase nimic ; 2) „activitatea" firmei consta în falsificarea documentelor de expediere a transporturilor de cărbuni, care 3) treceau frontiera (bineînţeles, numai pe hîrtie) printr-un post de graniţă închis circulaţiei mărfurilor de mulţi ani. Interesant este că, de-a lungul celor 20 de luni de activitate a „firmei", nimeni nu a observat acest amănunt, precum şi faptul că 4) cantitatea de cărbune „exportat" în Olanda de către cei doi asociaţi echivala cu tot exportul de cărbune vest-german spre Olanda din ultimii zece ani...

Proprietarii „firmei" inexistente au fugit în străinătate. A urmat o „circulaţie roşie" din partea B.C.N.-Interpol din Republica Federală a Germaniei către Interpol-Paris : „Identificaţi şi arestaţi..." Cei doi escroci au fost găsiţi în Mexic, reţinuţi şi predaţi reprezentanţilor poliţiei din R.F.G.

Armament împotriva falsurilor

Se întîmplă rar ca o semnătură să poată fi reprodusă cu exactitate. Aceasta depinde de abilitatea falsificatorului şi de rapiditatea cu care peniţa se deplasează pe hîrtie. Majoritatea falsificatorilor nu urmăresc cu fidelitate linia trasată, chiar dacă operează încet. Lucrînd mai repede, ei înmulţesc greşelile. Cum sînt descoperite aceste greşeli ? Cu ce mijloace ? Avem în faţa noastră două articole. Unul este semnat de Ordway Hilton din New York, expert în documente suspecte. El este adept al fotografiei infraroşii, „care este cea mai recomandabilă pentru detectarea unui fals. Cernelurile fluide — adaugă expertul american —, albastre şi negre, şi anumite cerneluri pentru stilouri cu bilă absorb razele infraroşii, dar în cantitate limitată. Astfel, o fotografie făcută cu emulsie sensibilă la aceste raze atenuează în mod considerabil urma cernelii, dar întăreşte urma carbonului cu care scrisul a fost copiat. În felul acesta, se dispune de un mijloc ideal pentru descoperirea falsurilor..."

Autorul celui de-al doilea articol, Heinrich Becker, Kriminaldirektor la Wiesbaden, este de altă părere. El preferă microscopul cu raze infraroşii, pentru că „avantajele pe care le oferă microscopul cu raze infraroşii în raport cu tradiţionalele fotografii infraroşii nu constau numai în calitatea superioară a rezultatelor... acest tip de microscop oferă în plus un uriaş cîştig de timp în munca de cercetare". Într-adevăr, razele infraroşii fac parte, de ani de zile, din echipamentul criminalistului. Acolo unde celelalte metode de examinare eşuează, razele infraroşii oferă o posibilitate suplimentară în ceea ce priveşte analiza

dovezilor. Şi nu numai ale falsurilor. Expertul german arată că razele infraroşii „pot ajuta, de asemenea, la identificarea de fragmente vegetale, fibre, păr, ţesături şi materii textile, sau pentru a se determina straturile de vopsea etc. Importanţa lor pentru cercetarea urmelor lăsate de gloanţe sau a petelor de sînge este îndeobşte cunoscută".

Precizăm că aceste două articole nu reflectă decît o mică parte a arsenalului criminalistic folosit pentru descoperirea falsurilor. Aşa, de pildă, pentru examinarea cernelurilor se folosesc microscoapele metalografice, metode chimice etc. În cazul falsurilor prin înlăturarea de text (de pildă, cecurile „spălate") se foloseşte şi fotografia sub radiaţii ultraviolete şi cea separatoare de culori. Aceasta din urmă poate fi folosită ca procedeu principal sau numai ca o completare a metodelor chimice. Şi aşa mai departe.

CAPITOLUL AL VII-LEA

Asasinii fug peste hotare

Muncitorul agricol Sidney Triffin, care la 21 octombrie 1949 a pescuit din apele fluviului Black-River un pachet, într-adevăr destul de straniu, nu s-a gîndit că descoperirea sa înseamnă debutul unei afaceri criminale neobişnuite. Bocceaua sinistră conţinea trunchiul unui bărbat; capul şi picioarele lipseau. Pachetul a fost găsit lîngă Tillingham şi de la început s-a presupus că fluxul l-a împins din mare spre fluviul Black-River.

Conducerea cercetărilor a fost încredinţată superintendentului MacDougall şi unui cunoscut medic-legist, Francis E. Camps. Amprentele leşului comparate cu fişele Scotland Yardului au arătat că este vorba de un anume Stanley Setty, de 47 de ani, cunoscut pentru afacerile sale necurate, ca de pildă plasarea bonurilor de benzină falsificate, comerţ dubios cu avioane vechi etc. La 4 octombrie 1949, Setty încasase o mie de lire sterline în bancnote de cîte cinci lire. Poliţia aflată pe urmele lui a notat numărul bancnotelor. Nimeni nu l-a mai văzut pe Setty după această dată.

Pe pieptul victimei, nu mai puţin de zece urme de împunsături de cuţit; oasele trunchiului erau zdrobite. „Aceste oase fracturate îmi aduc aminte de autopsiile făcute în timpul războiului mondial paraşutiştilor şi aviatorilor ale căror paraşute nu s-au deschis... — spuse îngîndurat Camps. — Sună poate fantastic, dar nu este exclus ca în acest caz asasinul să fi încercat să se debaraseze de cadavrul victimei sale aruncîndu-l din avion". Cercetările au fost continuate pe această pistă nouă. MacDougall şi-a trimis oameni la micile aerodromuri particulare din vestul Angliei. La trei zile după descoperirea rămăşiţelor trupeşti ale lui Setty, adică la 24 octombrie, a fost găsită prima urmă la aeroportul din Elstree. La 4 octombrie,

adică în ziua dispariției lui Setty, un anume Donald Hume din Londra închiriase un avion sportiv „Auster-G-AGXT" pentru un zbor pînă la Southend. Hume era cunoscut la Elstree. Fost pilot militar, în ultimii ani el închiria adesea avioane pentru zboruri particulare. Intendentul aeroportului își aminti că la ultimul său zbor, Hume încărcase în avion două pachete grele. Și acest ultim zbor fusese efectuat la 4 octombrie, între orele 4 și 5 după-amiază. Ancheta a mai stabilit că Hume îl cunoștea pe Setty.

Antecedentele lui Hume dezvăluiau o viață agitată. Furturi de automobile la vîrsta de șaptesprezece ani, comerț clandestin cu băuturi spirtoase; mobila luxoasă din apartamentul său de șase camere fusese agonisită în timpul războiului, cu diferite afaceri pe „piața neagră". Arestarea lui Hume a fost hotărîtă după ce s-a stabilit că el plătise șoferul de taxi care l-a adus în ziua de 4 octombrie de la Southend la Londra cu o bancnotă de cinci lire sterline. Această bancnotă purta numărul seriei biletelor de bancă pe care Setty le ridicase în aceeași zi.

Hume a mărturisit că l-a cunoscut pe Setty și că a încărcat două pachete grele în avionul închiriat de el. Numai că el primise aceste pachete de la trei oameni — Green, Roy și Mac — cu sarcina să închirieze un avion, să zboare deasupra Canalului Mînecii și să arunce cele două boccele în mare. A fost bine plătit pentru treaba aceasta, recunoscu el, dar habar nu avea ce conțineau pachetele. Bancnota de cinci lire? Da, o primise de la Mac, care i-a plătit „onorariul" convenit. Apoi cunoscuse din ziare lista cu numerele bancnotelor lui Setty și constatase speriat că e deținătorul cîtorva din aceste bilete. De ce nu a anunțat poliția? În ziua cînd a fost găsit leșul lui Setty, un telefon de la Roy îl avertizase: „Sper că nu te gîndești să pălăvrăgești — spusese acesta. — Ai soție și copil. Gîndește-te". De atunci cei trei n-au mai dat nici un semn de viață. Și pachetele? Da, erau grele, la un moment dat auzise un gîlgîit din interiorul unuia dintre ele și se gîndise chiar că ar putea să conțină un trup omenesc. Pe urmă însă uitase...

O anchetă rapidă și temeinică a stabilit că „cei trei", Green, Roy și Mac, nu există. La 29 octombrie, doctorul Francis E. Camps primi sarcina să cerceteze locuința lui Hume, să caute urme de sînge și de resturi din tăierea cu ferestrăul a oaselor. A fost o muncă titanică, pentru că cele șase camere ale locuinței străluceau de curățenie, parchetul fusese spălat de curînd și lustruit. Camps nu se dădu totuși bătut. Cercetă totul cu migală, centimetru cu centimetru. În cele din urmă descoperi urme de sînge omenesc pe linoleul din antreu și lîngă un perete, pe parchet. Acest sînge era din grupa O, ca și sîngele lui Setty.

Camps dispuse înlăturarea parchetului din sufragerie: sub el găsi o cantitate de sînge coagulat aparținînd aceleiași grupe. Camps încercă să stabilească ce cantitate de sînge a trebuit să fie răspîndită în încăpere pentru ca sub parchet să se poată aduna cantitatea găsită. După cîteva zile de experiențe, Camps și colaboratorii săi au ajuns la concluzia că trebuie să fi curs cel puțin un litru și jumătate de sînge.

Această descoperire a venit în ajutorul acuzației, dar în același timp l-a pus pe gînduri pe procurorul Christmas Humphrey. El și-a adus aminte a fi citit într-o carte de medicină legală că sîngele cadavrelor nu se mai coagulează. Cum să fi fost posibil atunci că sîngele curs din cadavrul unui om asasinat cu cel puțin douăzeci de ore înaintea aducerii pachetelor în apartamentul lui Hume totuși s-a coagulat? Oare nu reprezintă aceasta o dovadă sigură că Hume l-a ucis pe Setty în locuința sa? Înainte cu două, trei decenii, Camps ar fi confirmat cu siguranță presupunerea lui Humphrey. În perioada 1935—1938, între alții, germanul Walcher și francezul Piedelièvre au stabilit că sîngele unui cadavru își pierde capacitatea de coagulare la aproximativ șase ore după moarte. Dar ceea ce era considerat indubitabil atunci nu mai era tot atît de clar și sigur în 1949. „Cercetările din ce în ce mai subtile ale proceselor biologice și chimice ale corpului omenesc au arătat că coagularea sîngelui, chiar la oameni vii, este un proces atît de complicat, cu mulți factori încă necunoscuți, încît Berthold Müller, unul dintre fruntașii medicinei legale, a declarat în 1953: „O dată cu creșterea cunoștințelor noastre, procedeele devin mai degrabă mai complicate decît mai simple". (*J. Thorwald*, „Secolul detectivilor").

Nu putem urmări desfășurarea diferitelor ipoteze; fapt este însă că în 1949, Camps și colaboratorii săi au ajuns la concluzia că durata coagulării sîngelui nu constituia o dovadă a acuzării în procesul lui Hume.

La 18 ianuarie 1950, Humphrey l-a acuzat în fața instanței pe Donald Hume că în ziua de 4 octombrie 1949 l-a asasinat la locuința sa pe Stanley Setty, i-a ciopîrțit cadavrul și apoi la aruncat din avion în Canalul Mînecii. Hume s-a apărat cu calm, cu o siguranță rece. Cum era de așteptat, el a declarat că și-a dat seama că este vorba de fapt de un cadavru uman abia atunci cînd sîngele a curs din pachete, dar „era prea tîrziu..." Familia sa nefiind acasă, el a șters, a spălat toate urmele. A șasea zi a procesului, jurații au declarat că nu se pot înțelege asupra verdictului. Humphrey a cerut convocarea unui alt juriu, dar de această dată nu l-a mai acuzat pe Hume de asasi-

nat, ci numai de complicitate la omor. Hume a fost condamnat la 12 ani închisoare. Reuşise „să-şi salveze capul" — după cum scria a doua zi „Sunday Pictorial".

La 1 februarie 1958, Donald Hume a fost eliberat din închisoarea Dartmoor. Patru luni mai tîrziu, la 1 iunie 1958, în „Sunday Pictorial", pe prima pagină şi, bineînţeles, cu litere mari, a apărut următorul titlu: „Mărturisirea zguduitoare a lui Hume: l-am omorît pe Setty şi am scăpat nepedepsit!" Şi cu un cinism calculat, ştiind că legile britanice nu permit revenirea asupra unui delict odată judecat, Hume povestea ziarului — pentru 2 000 de lire sterline! — asasinarea lui Setty. El fusese complicele lui Setty în diferite afaceri obscure, necurate. Furase automobile, făcuse contrabandă cu arme, şi pentru toate acestea primise o grămadă de bani; din acest punct de vedere nu avea nimic de reproşat lui Setty. Numai că Setty îl trata pe Hume cu superioritatea sa de şef de bandă, îl dispreţuia. Toate acestea au stîrnit ura lui Hume. La 4 octombrie 1949, cînd, în absenţa familiei sale plecate în provincie, Setty a venit la el, a fost cuprins de un acces de furie şi l-a asasinat. Avînd la dispoziţie trei săptămîni, a curăţit locuinţa în mai multe rînduri. Cînd a aflat din ziare povestea cu bancnotele, Hume şi-a dat seama că nu va putea evita arestarea. Şi-a pregătit atunci prima minciună — „magistrală, trebuie să recunoaşteţi" — spunea cinic Hume —, cea cu Mac, Gree şi Roy. Descoperirea urmelor de sînge a fost pentru el o surpriză îngrozitoare, dar a născocit repede a doua minciună cu sîngele care a curs din pachete.

Cînd relatările acestea, de un cinism fără pereche, au apărut în „Sunday Pictorial", Hume era deja în Elveţia şi se numea Bird. În curînd avea să intre în rîndul criminalilor internaţionali.

Fişele Interpolului sînt eficace

În dimineaţa zilei de 30 ianuarie 1959, un bărbat înalt, musculos, brun ieşi dintr-o biserică anglicană din Zürich. El intră la un frizer, după care îşi luă micul dejun într-o cafenea. Apoi, dintr-o ladă de gunoi din colţul străzii luă o cutie de carton, intră într-un parc şi se aşeză pe o bancă. Scoase din buzunar un pistol, îl încărcă, verifică încărcătorul, apoi, ţinînd mîna în care se afla revolverul în cutia goală, se îndreptă spre centrul oraşului. Era ora unsprezece şi jumătate.

Cinci minute mai tîrziu intră în sala mare a băncii „Gewerbebank" din Ramistrasse, se îndreptă cu paşi hotărîţi spre casă, ridică braţul drept şi trase un glonte în stomacul tînărului casier. Sări peste tejghea şi lovi cu patul revolverului un alt funcţionar. I-au trebuit doar cîteva secunde ca să bage în buzunar banii care erau pe marmură şi atacase deja seiful cînd casierul, deşi grav rănit, reuşi să declanşeze semnalul de alarmă. Trecuseră trei minute de la sosirea criminalului. Alarma a răsunat şi în localurile comisariatului central de poliţie din Zürich. Brigada mobilă porni spre banca de unde hoţul apucase să iasă încercînd să fugă prin străzile laterale. Un curier al băncii, un tînăr de 16 ani, l-a întîlnit la intrarea băncii şi, împreună cu un şofer de taxi, a pornit în urmărirea lui. Criminalul s-a întors şi, de la cinci metri, a tras în urmăritorii săi. Un glonte a pătruns în pîntecul şoferului, care a murit imediat. Băiatul a continuat însă să-l urmărească, alertînd pe trecătorii care au reuşit să-l oprească şi să-l imobilizeze pe asasin în momentul sosirii poliţiei.

La comisariat, în primele ore după arestare, a refuzat să vorbească, dar în cele din urmă se decise să se lase interogat. Numele său, spuse, este John Stanislas; fost angajat civil la baza americană din Wiesbaden, Republica Federală a Germaniei. Cu trei zile în urmă şi-a părăsit postul şi a plecat cu avionul în Elveţia. Sosind la Zürich şi neavînd mai mult decît cinci dolari în buzunar s-a gîndit mai întîi să se sinucidă. Apoi şi-a propus să-şi încerce norocul şi să „găsească undeva ceva bani". A înghiţit cîteva pastile de tranchilizante, a hoinărit pe străzile oraşului şi, găsind „Gewerbebank"-ul, a atacat.

Poliţiştii au înregistrat această depoziţie, care, la prima vedere, părea verosimilă. Apoi au transmis semnalmentele lui Stanislas la Interpol. Răspunsul veni după un ceas: arestatul era Briand Donald Hume, care în 1958 şi-a schimbat identitatea, devenind Donald Brown, cunoscut de asemenea sub numele de Terence Hume, Briand Hume şi John Lee; peste o zi a sosit de la Interpol şi un cazier amănunţit din care cei de la comisariatul din Zürich au putut constata că au de-a face cu Donald Hume, condamnat în ianuarie 1950 pentru complicitate la asasinat. Poliţiştii ştiau din caracterizările furnizate de Interpol că au în faţa lor un criminal şiret, arogant, extrem de cinic, în acelaşi timp foarte inteligent şi bun actor. Sub numele de Brown, Donald Hume a mai comis două atacuri cu revolverul împotriva sucursalei lui „Middland Bank" la Brentford lîngă Londra, rănind grav un casier. Presa elveţiană a publicat fotografia lui Stanislas. A doua zi, o tînără şi frumoasă coafeză din

Zürich, Trudy Sommer, declară că omul din fotografie este logodnicul ei, John Bird. Poliţia făcu o vizită la locuinţa lui Stanislas, alias Bird, alias Donald Hume din Zürich, un apartament elegant în care anchetatorii au găsit o seamă de acte, carnete cu ajutorul cărora au încercat să reconstituie acţiunile malefice ale lui Hume după eliberarea sa din închisoarea de la Dartmoor.

Prima fază o cunoaştem şi noi. Hume a vîndut ziarului „Sunday Pictorial" istoria „aventurii" sale. Apoi a dispărut pentru o vreme. A luat numele de Brown — „Hume" era un nume compromis pentru un om care „vrea să-şi refacă viaţa" —, apoi a obţinut un paşaport pe numele de John Bird, a plecat la Zürich, unde, chiar în ziua sosirii, a făcut cunoştinţă cu Trudy Sommer. A fost, cum se spune, „o mare dragoste", sub imboldul căreia — a declarat Hume la poliţie — „un om nenorocit poate să-şi refacă viaţa". Numai că după trei zile de „mare dragoste", Hume a şi plecat în Canada, povestind fetei că el, fiind pilot de încercare canadian, are o misiune de îndeplinit. S-a vînturat prin Canada, apoi a plecat la Los Angeles, a pregătit un „hold-up" împotriva unei furgonete care transporta salariile unor studiouri din Hollywood, dar a renunţat găsind că „este prea riscant".

Hume a decis deci „să lucreze" în Europa. La întoarcere s-a oprit la Londra, s-a dus la Brentford şi într-o frumoasă zi de august a deschis uşa băncii „Middland", ameninţînd cu pistolul: „Hold-up — a strigat —, nu-i glumă !" Cum însă casierul Franck Lewis vîrîse mîna în sertar, Hume a tras şi l-a nimerit în pîntece. A doua zi, la Zürich, numărînd banii, a constatat că prada era slabă. „Numai" două sute zece mii de franci elveţieni... Hume a reuşit să scape de urmărire, dar inspectorul-şef, Peter Sinclair de la Scotland Yard, avea deja părerea lui în privinţa autorului agresiunii de la Brentford. Şi cînd, trei luni mai tîrziu, Hume a pus la cale un nou „hold-up" la aceeaşi „Middland Bank", „a fost aşteptat". Pentru că personalul băncii, văzîndu-l pe omul cu două revolvere şi auzindu-l strigînd: „Hold-up ! Mîinile sus !", a dispărut, parcă la comandă, sub tejghea şi a declanşat dispozitivul de alarmă. Un casier a fost rănit, dar poliţia era deja pe drum spre bancă.

Hume a scăpat totuşi, a reuşit să ajungă la aeroport, a prezentat paşaportul canadian pe numele de John Bird, avînd grijă să vorbească englezeşte, cu accentul specific acestei ţări. Inspectorul-şef Sinclair era însă convins că cele două agresiuni de la Brentford au fost comise de Hume, iar Interpolul a lansat o „circulaţie" către toate statele membre, anunţînd şi o recompensă de 8 000 de franci pentru arestarea sa. În dimineaţa

aceea ceţoasă de ianuarie, Hume plecase de acasă spunîndu-i lui Trudy că întreprinde o călătorie în Canada pentru a-şi căuta de lucru. Nu a ajuns însă decît pînă la banca de pe Ramistrasse.

La 30 septembrie 1959 a fost condamnat la închisoare pe viaţă. În instanţă, Hume a explicat de ce a ales tocmai Elveţia pentru manevrele sale: în primul rînd pentru că adevăraţii criminali internaţionali consideră Elveţia ca o ţară bogată, o ţintă ideală — multe bănci nu mai puţin bogate — pentru „hold-up"-uri. Ştiind că Elveţia nu face parte din O.N.U., a presupus că nu este afiliată nici la Interpol, în consecinţă nici o urmărire internaţională nu-l poate găsi în Elveţia... Presupunere care l-a dus la pieire...

Istoria unei „difuzări" Interpol

Nopţile din sudul Italiei nu sînt întotdeauna atît de blînde şi de senine precum le cîntă poeţii. Uneori iarna, cînd marea e furioasă, ploaia, ca un adevărat potop apocaliptic, te biciuieşte fără milă. Într-o astfel de noapte neagră şi rece din februarie 1951 a început povestea aventuroasă a lui Angelo Macri. Aceasta este descrierea cu care J. David de la Interpol ne introduce în atmosfera specifică, pentru a-şi continua apoi pasionanta relatare:

Într-o văgăună stîncoasă se află un om culcat, imobil. Este Giovanni, fratele lui Angelo Macri, împuşcat de şeful carabinierilor, Sanginetti.

Acesta constată:

— Nici o îndoială, este Giovanni. Păcat de el. Dacă nu ar fi încercat să fugă şi să tragă în noi... Îmi pare rău că ceilalţi au reuşit să plece pe mare. Giovanni le-a acoperit retragerea. În orice caz, am impresia că în curînd vom avea veşti de la Angelo...

Au trecut cîteva luni, cînd într-o zi de septembrie Sanginetti ieşi din post pe stradă. O rafală răpăie scurt, Sanginetti se prăbuşeşte. Previziunea lui se îndeplinise. Angelo şi-a răzbunat fratele.

Încep cercetările. Dar în munţii Calabriei puţini oameni s-au arătat dispuşi să-i ajute pe anchetatori. Cu Macri şi cu banda lui nu-i de glumit. Angelo Macri a pornit spre munţi, spre Monte Embusi. În umbra unei grote îl găseşte pe păstorul Papalia, acela care l-a denunţat pe Giovanni. Ancestrala „vendetta" este împlinită fără şovăire: trei gloanţe pun capăt vieţii „trădătorului".

Fraţii Macri erau şefii unei bande puternice care a înfrînt, pe rînd, bandele rivale ale Pinnerilor şi Lionelloilor. Ce va face acum Macri ?

La 8 septembrie 1951, afacerea demarează pe plan internaţional printr-o telegramă. B.C.N.-Interpol Roma cere să fie căutat în Franţa un anume Angelo Macri avînd un paşaport valabil. La 12 decembrie autorităţile italiene sînt în măsură să aducă unele precizări : fugarul, pare-se, a locuit cu o lună înainte la sora sa, în sudul Franţei. B.C.N.-Interpol din Franţa transmite aceste date serviciului poliţiei judiciare din Marsilia. La 19 ianuarie 1952, Interpol-Roma comunică la Secretariatul general că tribunalul din Palmi a lansat la 8 septembrie un mandat de arestare pentru dublă omucidere voluntară şi port de armă militară. Cercetările din sudul Franţei rămîn fără rezultate, sora criminalului declarînd că nu şi-a văzut fratele din 1950. Urma lui Macri a fost pierdută... Totuşi, B.C.N.-ul italian mai transmite Secretariatului general, la 25 iulie 1953, un formular de urmărire, cerînd lărgirea cercetărilor în alte ţări decît Franţa. În septembrie Interpol-Paris difuzează „circulaţie roşie" tuturor Birourilor naţionale, purtînd, în lipsa amprentelor, fotografii ale lui Macri.

„Cazul Macri" părea să rămînă în evidenţa cazurilor nerezolvate, cînd, la 26 ianuarie 1956, Secretariatul general primeşte o comunicare prin radio transmisă de poliţia... unui oraş american de pe malul lacului Erie : Buffalo (statul New York). Iată textul :

„Pe baza difuzării dumneavoastră din 1953... am arestat o persoană care pare a fi identică cu fotografia care însoţeşte difuzarea. Cel în cauză neagă că se numeşte Angelo Macri şi pretinde a fi Dominick Farrara, născut la 23 martie 1932 la Reggio Calabria, Italia... Rugăm a ni se trimite telegrafic informaţii şi a ne furniza amprente digitale..."

Dosarul este scos imediat din arhive, este scuturat de praful care a început să-l acopere. Nu mică este uimirea celor interesaţi. O difuzare Interpol din septembrie 1953 a putut ajunge în acest oraş de pe malul lacului Erie !

La cinci ore după primirea telegramei, Interpol-Paris informează B.C.N.-Roma. A doua zi Roma răspunde : „Ancheta făcută pînă acum nu a permis să se stabilească dacă Farrara este identic cu Macri stop. Farrara Dominick ar putea fi, dimpotrivă, unul şi acelaşi cu Verrara Dominico, născut la 6 ianuarie 1932 Reggio Calabria, muncitor agricol care a emigrat în S.U.A. în 1955 împreună cu mama sa pentru a-şi urma tatăl".

Amănunte nu prea încurajatoare ! Este aproape sigur că omul din Buffalo nu este criminalul urmărit. Interpol-Paris

comunică totuşi datele la 27 ianuarie 1956 poliţiei din Buffalo, solicitînd amprentele şi fotografia luate în America, precum şi un raport amănunţit al afacerii. De fapt, ce s-a întîmplat la Buffalo ? Răspunsul la această întrebare îl aduce comunicarea sosită la Paris la 4 februarie 1956. Doi poliţişti în patrulă de inspecţie au observat un tînăr a cărui fizionomie le amintea o fotografie pe care o văzuseră pe o „circulaţie" Interpol ; ei au oprit omul care se plimba, dar acesta a declarat că se numeşte Dominick Farrara şi că trăieşte legal în Statele Unite. Cei doi poliţişti însă, convinşi că nu greşesc, i-au cerut omului dovada legalităţii şederii sale în Statele Unite. Această dovadă îi lipsea lui Farrara. În consecinţă, poliţiştii l-au rugat să-i urmeze pentru verificarea identităţii. Pus în faţa difuziunii Interpol, el a recunoscut că fotografia este într-adevăr a sa. Era pereche celei din paşaportul eliberat la Palermo pentru Franţa, unde fusese autorizat să rămînă trei luni ; după şase luni, poliţia l-a arestat pentru nerespectarea permisului de şedere şi l-a expulzat în Italia.

Recunoscînd toate aceste amănunte, Farrara a continuat să respingă afirmaţia că el este într-adevăr Macri. A continuat să nege chiar atunci cînd poliţia din Buffalo i-a pus în faţă datele Interpolului din care reieşea că el a ucis doi oameni. În cele din urmă, continuînd să nege că el este Macri (?), a relatat în ce împrejurări l-a ucis pe şeful poliţiei şi pe păstorul din Aspromonte. „El declară — spune raportul poliţiei americane — că a trecut clandestin în Franţa şi, după vreo zece zile, a putut să se îmbarce tot clandestin pe un vas francez cu destinaţia New York. Debarcînd aici, în preajma paştilor în 1953, fără viza de intrare şi fără paşaport, a plecat la New Jersey, unde a obţinut un carnet de asigurări sociale pe numele de Dominick Farrara".

La o lună după această declaraţie, Macri, alias Farrara, a fost îmbarcat pe vasul italian „Andrea Doria". Un schimb permanent de telegrame între Interpol şi porturile de escală permise ca Angelo Macri să fie urmărit tot timpul. La 10 februarie 1962, în timp ce criminalul mai era pe drum, ziarul „La Giustizia" din Roma consacră un prim articol acestei afaceri sub titlul : „O strălucită operaţie Interpol".

La 16 noiembrie 1962 afacerea Macri avea să se încheie în faţa Curţii cu juri din Neapole. Două sentinţe au fost pronunţate împotriva criminalului : detenţiune pe viaţă pentru asasinat cu circumstanţe agravante, condamnare la 2 ani închisoare şi 15 000 de lire amendă pentru deţinere permanentă de armă.

CAPITOLUL AL VIII-LEA

Contrabandă !

La început i s-a spus numai „contrabandă de război". Tratatul de la Pirinei din 1659, apoi cel de la Utrecht din 1713 au stipulat în principiu, ca articole de contrabandă, armamentul în general, precum și „toate obiectele care servesc la purtarea războiului". În cazul fortărețelor asediate s-au adăugat și alimentele.

Vremurile au evoluat însă, iar noțiunea de contrabandă a căpătat un înțeles mai larg. Am putea spune chiar, prea larg... Pe lista de o mare varietate a produselor susceptibile a fi traficate sînt trecute și armele, teribilele stupefiante, valoroasele piese arheologice și tipăriturile pornografice ; într-un cuvînt, tot ceea ce „se poate transforma în bani". Contrabanda de băuturi alcoolice a fost, de pildă, una din cauzele valului de gangsterism care între 1924 și 1936 a cuprins aproape toate orașele mari ale Statelor Unite. Am spus „una din cauzele", pentru că la baza zguduirilor care au cuprins Statele Unite după primul război mondial au stat cauze sociale și economice.

Deceniul anilor douăzeci a fost cel „...al cărui sfîrșit a coincis cu declanșarea celei mai crîncene crize economice din istoria capitalismului. A fost și deceniul în care corupția și fraudele au luat proporții gigantice, pătrunzînd pînă în cele mai înalte sfere ale puterii executive, legislative și judiciare. A fost și deceniul în cursul căruia a bîntuit un val de banditism fără precedent în trecutul Statelor Unite" (*Nicolae Minei*, în „Lumea" nr. 27/1968). „Fără precedent" pentru că banditismul nu s-a născut în amintitul deceniu, „tradiția" acestuia existînd de un secol. În respectiva epocă au răsărit însă noile forme ale criminalității, care, după cum spune Jean Pinatel, „au revoluționat net natura crimei. Forme noi ale *crimei organizate* („organised

crime") au apărut... Prohibiția a dat naștere unei criminalități particulare poate și mai redutabile decît criminalitatea obișnuită". Crima organizată apare în această epocă ca un fenomen care însoțește descompunerea societății burgheze.

Legea „prohibiției", care a intrat în vigoare la 16 ianuarie 1920, a interzis fabricarea și comercializarea tuturor băuturilor alcoolice. Rezultatul imediat a fost creșterea consumului de alcool. Este adevărat că delictele provocate de alcoolism au scăzut în 1923 (comparate cu datele din 1910) cu 55%, vagabondajul și scandalurile de stradă cu 50%. În același timp însă, asasinatele au crescut de la 3,1 la 100 000 de locuitori la 4,6. Și anul 1923 a însemnat abia începutul acestui deceniu zbuciumat.

După vreo lună de la apariția legii prohibiției, un tîlhar din Sicilia, Colossimo, supranumit „Big Jim", a început să organizeze fabricarea și punerea în vînzare pe scară mare a alcoolului clandestin. În felul acesta — spune Thorwald — s-a născut la Chicago o ramificație americană a Mafiei siciliene, purtînd și ea un nume pompos : „*Cosa nostra*". Colossimo studia cu grijă posibilitățile pieței interne. El a împărțit orașul Chicago în opt „sectoare ale alcoolului". După calculele sale, fiecare sector înghițea zilnic 30 000 de pahare de whisky. „Cosa nostra" trebuia să aprovizioneze „sectoarele" cu această cantitate.

În ziua de 20 aprilie 1920 a avut loc primul atac de mari proporții al epocii „crimei organizate". În această zi, treizeci de oameni ai lui Colossimo au atacat un depozit, furînd 24 000 de sticle de whisky. Lovitura a mers „relativ ușor", nu au trebuit să fie împușcați decît doi polițiști... Totuși, enorma cantitate de băutură absorbită de piața neagră nu a putut fi fabricată în Statele Unite. A început atunci o altă mare afacere a lumii interlope : contrabanda de alcool.

Ca orice marfă de pe piața neagră, și băuturile alcoolice erau vîndute la prețuri astronomice. Posibilitatea de a cîștiga sume uriașe cu riscuri relativ mici a dus la formarea altor bande de ucigași și, în același timp, la lupta de concurență între ele, ca și la „eliminarea" șefilor înăuntrul bandelor de către alți bandiți nu mai puțin avizi de bani și de putere. Și, în paranteză fie spus, vom face acum cunoștință cu asasini față de care unul ca Macri pare un miel blînd și nevinovat. Ca toți șefii de „ganguri", Big Jim își avea și el adjuncții săi. Unul dintre aceștia, Johny Torrio, s-a gîndit că el ar fi capabil să conducă și singur toată afacerea. El i-a împărtășit această idee unuia dintre favoriții săi, un tînăr ușor de recunoscut după cicatricea de pe obraz. Acesta a dat aprobator din cap și în

aceeași zi l-a împușcat pe Colossimo într-o cafenea. Acest tînăr „înțelegător" era Alfonso Capone, care avea să cîștige o înfricoșătoare și tristă celebritate sub numele mai prescurtat de Al Capone.

Omul cu cicatricea a devenit deci al doilea om în bandă, după Torrio. Afacerile prosperau, cînd într-o zi, dintr-o mașină, cineva trase un foc asupra lui Torrio. Și „împăratul Chicago"-ului — aceasta era porecla lui Torrio — s-a dovedit a fi mai înțelept decît oricare alt „boss" din istoria gangsterismului. El și-a adunat milioanele, i-a predat lui Al Capone afacerea și s-a întors în Sicilia. Al Capone, fiu al unui frizer italian, a devenit stăpînul întregii împărății a contrabandei de alcool și a violenței.

Primul val al gangsterismului din Statele Unite este legat de numele lui Al Capone, deși el nu a fost primul și singurul mare „boss" al bandelor de criminali. El a fost însă cel dintîi care și-a organizat și și-a cumpărat un fel de imunitate în fața legii. Din acest punct de vedere, el are învățăcei chiar și printre cei care operează în zilele noastre. Al Capone nu a fost niciodată prins asupra faptului, pentru că niciodată el nu se afla în localitatea unde, din ordinul lui, se comitea o crimă. Oamenii lui mai puțin valoroși, prinși în flagrant delict, sau oricine care ar fi putut depune împotriva lui, erau „lichidați" încă în timpul anchetei. În schimb, se găseau martori falși, juriști de bună reputație, politicieni care-l scoteau basma curată atît pe Al Capone, cît și pe oamenii săi, căci șeful nu precupețea banii pentru a-i salva pe colaboratorii de nădejde. În cadrul organizației domnea o teroare cumplită. Această teroare făcea parte din sistemul de securitate al bandei. Criminalul prins avea grijă să nu divulge nimic despre cei care stăteau în spatele lui. El știa prea bine că dacă „va ciripi", adică dacă va trăda ceva sau pe cineva, viața lui nu va mai valora nici cît o ceapă degerată. Mîinile lungi ale bandei îl vor ajunge și după gratiile închisorii.

Cruzimea luptei între gangurile concurente poate stîrni invidia celor mai experimentați autori de literatură de groază. Iată aici o mostră: în dimineața zilei de 14 februarie 1929, într-un garaj din Chicago s-au întrunit șapte membri ai bandei lui Moran, care în acești ani haotici ai gangsterismului se ocupa cu contrabanda de alcool. Cei șapte așteptau sosirea lui Moran, care întîrzia. Această întîrziere i-a salvat viața. La orele zece și jumătate sosi o mașină din care săriră doi oameni îmbrăcați în uniforma poliției din Chicago. „Mîinile sus! Și la zid!" — strigară ei. În spatele lor apărură doi civili, cu puști mitraliere care în cîteva clipe îi lichidară pe toți. Poliția găsi

în garaj șapte cadavre și nu mai puțin de șaptezeci de tuburi de cartușe trase.

Se presupunea că acest masacru ar fi opera lui Al Capone, interesat să lichideze o bandă concurentă. Dar poliția nu avea nici un fel de dovadă pentru a-și transforma presupunerea în acuzație. În acea vreme pe „contul" lui Al Capone figurau nu mai puțin de 227 de asasinate. În acest an 1929, cînd a izbucnit criza economică care a zguduit din temelii lumea capitalistă, Al Capone avea o avere de peste 100 000 000 de dolari și a organizat prima conferință pe țară, în prezența a 23 de subșefi ai săi. Douăzeci dintre aceștia au primit în dar cîte un cordon de aur încrustat cu diamante. Cei trei cărora nu li s-au oferit cordoane au primit în schimb — gloanțe. Chiar în aceeași zi. „Acești domni au fost niște trădători!" — a precizat Al Capone cu o anumită intenție pedagogică; și cu aceasta afacerea s-a terminat.

Justiția americană nu a găsit un alt mijloc de a-l izola pe acest supercriminal de restul societății decît acuzîndu-l de declarare falsă a veniturilor și de neplata impozitelor. Registrele sale de contabilitate au fost singurii martori pe care acest șef de bandă nu s-a gîndit să-i suprime... Al Capone a intrat în temniță în 1931, a fost eliberat în 1939, iar în ianuarie 1947 a murit de moarte naturală...

„Bootleger" — „Rackets"

Pornind deci de la contrabanda de alcool, valul de crime s-a abătut ca o molimă asupra Statelor Unite. În 1926 au fost înregistrate 12 000 de asasinate. Relativ puțin — spun statisticienii —, pentru că în 1933, epoca de înflorire a gangsterismului, s-au comis 1 300 000 de crime grave, adică omoruri și jafuri cu mîna armată, din care jumătate au rămas nepedepsite.

Posibilitățile de a cîștiga bani mulți cu riscuri relativ mici au dus la extinderea sferei de activitate a „gangurilor". Ele au început să se ocupe cu traficul de carne vie, cu răpiri, cu jefuirea băncilor. Hrănindu-se din rădăcina bogată a contrabandei de alcool, gangsterismul a găsit forme noi de activitate criminală. Așa, de pildă, bandele „rackets" au luat sub „ocrotirea" lor bordele și tripouri, cafenele și restaurante, bodegi și spălătorii chimice. Cei „ocrotiți" erau obligați să-și împartă cîștigurile cu „racket"-ul protector. În caz de refuz, instalațiile întreprinderii erau distruse, patronii răpiți și asasinați. Din cîștigurile lor enorme, bandele de contrabandiști „bootleger" și „racket"-urile au corupt polițiști și procurori, funcționari din

aparatul de stat etc. Aceste organizații au stat la baza contrabandei de stupefiante care s-a născut în epoca aceea și care, în zilele noastre, a luat proporții însemnate.

Legea prohibiției a fost anulată în 1933, dar gangsterismul nu a dispărut. Data de 17 iulie 1934 s-a înscris în analele criminalisticii din Statele Unite ca un început de „revoltă" generală a opiniei publice americane împotriva erei crimelor și a corupției. În această zi, o bandă încercînd să elibereze pe un membru al ei, Frank Nash, a ucis în fața gării din Kansas City, în plină zi, patru polițiști și agenți al F.B.I.-ului.

Sub presiunea opiniei publice, F.B.I.-ul a pornit o ofensivă generală, reușind — nu o dată în lupte de stradă — să înfrîngă rezistența bandelor de gangsteri. Lichidate nu au fost însă nici pînă în zilele noastre.

Rădăcini adînci în istorie

Urmașii lui Colossimo, Torrio și Al Capone, conducători de „ganguri" puternice, purtau și ei nume italienești : Lucky Luciano, Frank Costello, Albert Anastasia, Vitone Genovese. Explicația acestui fenomen trebuie căutată în trecut, la originea organizațiilor secrete din Sicilia.

Reiss, în cartea sa deja citată, arată că încă Lombroso, vestitul criminolog italian (1836—1909), vorbea despre *Comorra*, o asociație secretă din Italia. Individul doritor să intre în Comorra devenea mai întîi aspirant : *piciotto*. Membru plin al bandei putea să devină după ce își dovedea curajul prin uciderea unei persoane indicate de șefii bandei. Dacă nu avea o astfel de posibilitate era silit să facă *una tirata*, adică un fel de duel cu unul dintre colegii săi. După mulți ani de verificare, *piciotto* era primit ca *vechi* în fața vechilor membri și trebuia să jure că va fi întotdeauna dușmanul autorităților, că nu are nici o legătură cu poliția, că nu va denunța niciodată pe hoți.

De la distribuirea prăzii (a comorii) a venit și numele organizației. Lombroso citează cazul unui comorrist care a fost silit, la ordinul superiorilor săi, să-și ucidă cel mai bun prieten. Îndurerat, dar știind că nu există posibilitate de a se sustrage disciplinei de fier a confreriei, i-a lăsat prietenului să-și aleagă moartea pe care o găsea mai suportabilă. Acesta a ales holera (la Neapole bîntuia tocmai o epidemie de holeră). El se culcă pe patul unui holeric abia sucombat; echipele care adunau morții îl confundară cu cel decedat și-l aruncară în groapa comună. El reuși să scape din acest infern, dar nu și de „Comorra", care-l ucise atît pe el cît și pe prietenul său.

Mano Nera (Mîna neagră), o ramificație a Mafiei, nu este o mare asociație. În fiecare oraș ea are cîțiva membri, care, împreună, comit diverse infracțiuni, de la asasinat la însușire de fonduri prin amenințări etc. Egida „Mîinii negre" a fost folosită mai ales de italienii emigrați în Statele Unite și în America de Sud. Practicile acestei asociații a crimei, comune Mafiei și Comorrei, au constituit un izvor îmbelșugat de subiecte pentru romanele și filmele polițiste de la începutul secolului.

Cea mai importantă organizație clandestină internațională din zilele noastre este, fără îndoială, *Mafia*. Problema acestei alianțe a criminalilor fiind o chestiune internațională, Interpolul, în cadrul „Ciclului de studii privind crima organizată", a ținut la Paris, în noiembrie 1962, o dezbatere asupra temei : „Influența exercitată de societățile secrete asupra activității criminale". Implicațiile internaționale ale acțiunilor Mafiei le vom relata în cele ce urmează, în primul rînd pornind de la aceste dezbateri.

Mafia a existat în Sicilia înaintea realizării unității italiene. Originea denumirii a dat loc la diverse presupuneri. Cea mai plauzibilă explicație este că Mafia și-a luat numele de la cuvîntul arab *„màha"* (pivnița de piatră), pentru că membrii organizației se întîlneau de obicei în cavernele din jurul regiunii Trapani în vederea pregătirii diferitelor lovituri. Aici se ascundeau de asemenea și membrii bandei urmăriți de autorități. Conducătorii Mafiei se numesc *bravi*, iar membrii obișnuiți *mafiosi*.

Încă de la începutul secolului al XX-lea fiecare comună din Sicilia avea grupul său de „mafiosi", sub conducerea unui sau a mai multor șefi subordonați și ei unui conducător ierarhic mai mare. În epoca modernă, Mafia a devenit — ca și bandele de gangsteri din S.U.A. — „protectoarea" întreprinderilor industriale și comerciale, terorizînd masele, furnizînd uzinelor spărgători de greve — o treabă de altfel foarte bine retribuită. O astfel de activitate nu putea fi exercitată fără violență, fără asasinate chiar și în sînul organizației, acestea fiind consecințe inevitabile ale luptei intestine pentru supremație. Prin fuga „mafiosilor" și „bravilor" spre continentul american, Mafia a prins rădăcini în Statele Unite.

„Transfuzie de sînge"

Prima fază a gangsterismului era legată, după cum am mai spus, de contrabanda și comerțul ilicit cu alcool. A doua fază,

care începe cu înflorirea contrabandei de stupefiante, s-a născut sub conducerea lui Albert Anastasia.

În 1943, o dată cu debarcarea armatelor aliate în Sicilia, Mafia a primit o „transfuzie de sînge" prin prezența „mafiosilor" italo-americani întorși în Sicilia cu trupele de ocupație. Renăscută, Mafia și-a reînceput activitatea criminală atît în Europa, cît și peste ocean.

Luna octombrie 1957 a fost înscrisă cu litere de sînge în istoria Mafiei. În prima săptămînă a lunii, Albert Anastasia a fost ucis într-o frizerie din New York de către o bandă concurentă care își revendica partea leului din contrabanda de stupefiante. Mai tîrziu, un atentat a fost comis împotriva lui Frank Costello. La 12 octombrie, primejdiosul gangster italo-american Santo Sorge, supravegheat de Interpol ca traficant de stupefiante, a sosit în Italia însoțit de alți doi sicilieni, Giuseppe Bonanno și Giovanni Bonventre. El s-a întîlnit în restaurantul hotelului „Delle Palme" din Palermo cu Gengo Russo, șeful Mafiei din Sicilia, care, și el, era însoțit de cinci „mafiosi". La 16 octombrie — arată evidența Interpolului — toți participanții la această convorbire, cu excepția lui Santo Sorge, s-au înapoiat în Statele Unite.

Cam o lună de la reuniunea de la Palermo, într-o casă elegantă, ascunsă în pădurea de lîngă orașul Apalachin din statul New York, a avut loc o mare întrunire a lumii interlope americane. Cincizeci și nouă de reprezentanți ai gangsterilor au discutat reorganizarea Mafiei, necesară pentru menținerea supremației pe piața clandestină a stupefiantelor. Deplasările misterioase ale automobilelor de lux care treceau prin străzile liniștite ale orașului au trezit luarea-aminte a șefului poliției locale. Acesta, în mod discret, a luat relații, apoi F.B.I.-ul a identificat statul-major al celei mai mari asociații de criminali din anii aceia — „Uniunea siciliană". Comisia senatorială de cercetare a criminalității, condusă de senatorul Kefauver, a invitat poliția federală să se ocupe de întîlnirea de la Apalachin. Cei 59 de gangsteri au fost arestați, dar, din lipsă de dovezi, au fost puși în libertate. Pînă aici deci nimic nou. Dar cu contribuția Interpolului și a poliției italiene, după multe cercetări, în iulie 1958 a ieșit la iveală că „Uniunea siciliană" și Mafia erau una și aceeași organizație. Că inițiatorii întrunirii de la Palermo erau aceiași care au organizat și reuniunea de la Apalachin. Compoziția de cetățenie a celor 59 de participanți a dat afacerii un accentuat caracter internațional. Din cei 59 de bandiți, 39 erau cetățeni ai Statelor Unite, 4 erau supuși italieni, iar 16 aveau naționalitate dublă. Procesul lor a avut loc în ianuarie 1960 și s-a terminat cu condamnarea a 20 dintre inculpați la închisoare între 3 și 6 ani. Dar nici aceste pedepse derizorii n-au fost executate! S-a repetat eterna poveste care revine mereu în procesele gangsterilor — cei condamnați au fost puși în libertate provizorie pe cauțiune...

„Cosa nostra"

Uriașul „complot al tăcerii" care s-a format în jurul organizațiilor secrete de criminali din Statele Unite nu a fost străpuns decît în 1962. Pentru prima oară după mai multe decenii, organele judiciare din S.U.A., apoi F.B.I.-ul, Biroul federal pentru problema stupefiantelor, secția pentru problemele criminalității organizate, precum și așa-numitul „racketeering" din departamentul justiției și prin ei Interpolul au ajuns în posesia datelor care dezvăluiau secretele unui imens aparat criminal. Iată cum s-a întîmplat:

În ziua de 22 iunie 1962, un deținut cu numele de Joe Valachi, contrabandist de stupefiante, condamnat la 15 ani de detențiune, și-a ucis cu o țeavă de fier colegul de celulă în închisoarea din Atalanta. La început, acest om scund și musculos, de 60 de ani, refuzase să dezvăluie motivul pentru care l-a omorît pe Di Palermo. Apoi recunoscu că timp de mai multe săptămîni trăise sub apăsarea groazei. În curtea închisorii „Leavenworth" din Kansas s-a întîlnit, cu ocazia obișnuitei plimbări, cu un om care l-a sărutat pe frunte... Dar ce are a face acest sărut cu asasinarea lui Di Palermo? Valachi a promis că va vorbi, dar cerea să fie transportat la un loc mai sigur! Bătrînul gangster a fost băgat într-o mașină și dus într-o tabără militară. Și la adăpostul acestei tabere, pentru prima oară, un veteran al gangsterismului a început în sfîrșit să vorbească.

Omul cu „sărutul" era Vito Genovese, un „boss" al Mafiei, mai precis unul dintre conducătorii organizației „Cosa nostra". Sărutul pe limba siciliană a Mafiei însemna o condamnare la moarte. Așa că în momentul cînd, în închisoarea de la Atalanta, Valachi s-a pomenit cu un coleg de celulă italian, el a fost convins că Di Palermo fusese însărcinat să-l „lichideze". Valachi a preferat însă să i-o ia înainte. Apoi a vorbit. A vorbit zile întregi. El a declarat că „Murder Incorporated", „Uniunea siciliană", ca și Mafia, sînt toate una și aceeași cu „Cosa nostra", care există încă de pe vremea lui Al Capone. El, Valachi, este membru în „Cosa nostra" din 1930. El a precizat că organizația se împarte în grupuri denumite *familii*, care acționează în cîte o zonă, atribuită de conducere. Există în Statele Unite două-

sprezece zone de acest fel : Boston, Buffalo, Chicago, Cleveland, Detroit, Kansas City, Los Angeles, Newark, New York, Philadelphia, Pittsburg şi San Francisco. În fruntea *familiei* se află un *boss*, care este ajutat de un grup numeros de *locotenenţi*. Fiecare din aceştia din urmă are la dispoziţie o echipă formată din *membri de rînd*. Un membru de rînd se ocupă de un anumit business : conduce un tripou sau o casă de toleranţă, face trafic de stupefiante etc. Pe scara întregii ţări, „Cosa nostra" este condusă de *„marele consiliu"*, format din douăsprezece persoane, dintre care cinci sînt „bossii" din New York. Pentru că peste o treime din membrii organizaţiei acţionau la New York, în acest oraş existau cinci *familii*.

Este imposibil să relatăm toate amănuntele care au ieşit la iveală în urma „confesiunilor" lui Valachi. Nu avem loc nici măcar să enumerăm şi să comentăm lista „marelui consiliu" sau a conducătorilor „familiilor". Să luăm, de pildă, cazul lui Vito Genovese, omul cu „sărutul sicilian". Este un caz cît se poate de caracteristic. El a fost „boss"-ul unei *familii* din New York. Cînd în jurul anilor 1934—1935 poliţia a ajuns pe urmele lui, a fugit în Italia. Pentru că se întîmplă adeseori ca atunci cînd un „boss" italo-american este prea strîns cu uşa, Mafia din Sicilia să-l ascundă. Şi viceversa. Locul lui Genovese a fost luat de Frank Costello. În 1945 poliţia militară americană l-a dibuit pe Genovese în Italia şi l-a adus înapoi în S.U.A. Dar, ca prin farmec, din dosarul anchetei au dispărut documentele acuzării...

F.B.I.-ul a aşteptat paisprezece ani. În toamna anului 1958 s-a găsit, în fine, un martor care a acceptat să depună împotriva lui Vito Genovese. Poliţia din New York l-a arestat pe Elmer Burke, care făcuse parte din garda personală a lui Lucky Luciano, a lui Albert Anastasia, iar acum era un colaborator apropiat al lui Genovese. Arestarea lui Burke a fost învăluită în cea mai mare taină, în registrul închisorii el figura sub un nume fals şi numai cîţiva agenţi ai F.B.I.-ului cunoşteau rolul pe care avea să-l joace Burke. Legislaţia americană, în lupta sa cu gangsterismul şi secretele acestuia, a îngăduit ca criminalii care sînt de acord „să vorbească", să apară în proces nu ca acuzaţi, ci ca martori principali. În momentul arestării sale, Genovese a spus rîzînd : „Nu-i nimic, boys, mă-ntorc eu curînd".

Genovese avea de ce să fie atît de sigur de sine. De unsprezece ori a apărut pînă atunci ca acuzat în faţa legii. De patru ori pentru omor sau pentru instigare la omor, de două ori pentru fraude fiscale şi de cinci ori pentru trafic de stupefiante. De unsprezece ori a fost arestat şi de tot atîtea ori eliberat. De ce ? Pentru că nu au existat dovezi şi nu s-au găsit

martori. O singură dată, un anume Harry Westen s-a arătat dispus să vorbească ; dar chiar în ziua procesului a fost răpit şi asasinat. Elmer Burke — pentru ca să nu împărtăşească soarta lui Westen — a fost bine păzit. În ziua de 2 decembrie 1958, la prînz, este scos din celula sa, dus cu liftul la etajul 16, unde-l aştepta procurorul general. El este împins în camera nr. 16/384. Atenţie ! Este singura cameră care nu are gratii la ferestre. În acest moment apare un domn elegant şi foarte energic, flutură un permis sau aşa ceva în faţa temnicerilor, revendicînd o scurtă întrevedere cu martorul. Necunoscutul şi cu Burke intră în celula fără gratii. Trec două minute, cinci, zece ; „scurta întrevedere" se prelungeşte, sirena închisorii începe să urle, paznicii fac irupţie în camera 16/384 ; camera este goală, dar jos, în curte, zace cadavrul zdrobit, de nerecunoscut : martorul principal a încetat să mai existe. A doua zi a murit şi Pietri Mugnani, care — se pare — după arestare, „a ciripit"... A fost înjunghiat în timpul serviciului divin, în capela închisorii centrale din New York. „Gangul" şi-a apărat şeful, Genovese a scăpat din nou.

Mai tîrziu însă, Genovese a pierdut pentru un moment simţul vigilenţei, a fost prins şi el în epoca căderilor masive ale traficanţilor de stupefiante şi a intrat pentru cincisprezece ani în închisoarea centrală de la New York, unde s-a întîlnit cu Joe Valachi. Astăzi, Vitone Genovese trăieşte liniştit într-o mică vilă lîngă New York.

În această epocă — anii 1960—1961 —, pe care Robert Kennedy, pe vremea aceea ministru de justiţie al Statelor Unite, a caracterizat-o ca fiind epoca „spargerii frontului Mafiei", un ziarist, Peter Maas, de la „Saturday Evening Post", constata următoarele :

„Criminalitatea organizată este cea mai importantă ramură a business-ului din ţara noastră. Cifra ei de afaceri reprezintă circa 10% din venitul naţional, adică peste 4 miliarde de dolari anual. De fapt, lumea criminală este un fel de stat în stat..."

La 30 martie 1965, Robert Morgenthau, procuror la New York, a publicat un articol în care constata existenţa unui fenomen primejdios : trecerea bruscă în viaţa economică legală a „banilor gangstereşti acumulaţi de decenii". În felul acesta gangsterii au ajuns să posede bănci, hoteluri, societăţi de asigurare, agenţii imobiliare, reţele de distribuire a benzinei, chiar uzine şi uneori — împletire logică — întreprinderi de pompe funebre.

Se pare însă că, intrînd în afacerile legale, gangsterii nu se retrag din vechile „afaceri"... Ei caută un paravan, şi activi-

tatea la lumina zilei este îmbinată cu aceea în afara legii. Autoritățile cunosc dedesubturile acestei manevre a lumii interlope americane, o secție specială a Ministerului Justiției, ajutată de F.B.I., de serviciile vamale, ca și de evidența Interpolului, identifică pe acești gangsteri-afaceriști.

„Cosa nostra" a crescut la sînul prohibiției. Astăzi „sindicatele crimei" — pentru că „Cosa nostra", dacă este cel mai mare, nu este și singurul — au trecut la traficul de stupefiante, care le asigură venituri poate și mai mari decît contrabanda cu alcool.

Stupefiante

Extras din tabloul B al Organizației Mondiale a Sănătății, în care figurează *stupefiantele*.

OPIU
(din care se extrage *morfină*, iar din aceasta *heroină*)
CÎNEPĂ INDIANĂ, sau *cannabis*, sau *hașiș*, sau *marihuana*, depinzînd de preparare
COCA
(din care se extrage *cocaina*).

A fost odată, acum vreo două mii de ani, un rege cu numele de Mitridate, al șaselea din șirul celor care au purtat acest nume. Cum pe vremea sa otrăvirea persoanelor sus-plasate era la modă, Mitridate a hotărît să se obișnuiască cu otrăvurile. A înghițit în fiecare zi, începînd cu doze foarte mici, cantități crescînde de otravă și în felul acesta s-a imunizat. El a inventat metoda de mitridatizare, pe care am moștenit-o cu toții. Cei care fumează țigări sau beau cafele tari, din păcate din ce în ce mai multe, alcoolicii au început și ei cu porții mici: la toxicomani, al căror organism reclamă doze mereu mai puternice, „imunizarea" aceasta se transformă intr-o catastrofă.

Raportul dintre toxicomanie și delincvență este semnalat și de Jean Pinatel, care arată că „stupefiantele provoacă o excitare psihică, ajungînd la furie și agresivitate, care fac uneori din toxicoman un asasin (cocaina, hașiș). Altele duc la o toropeală completă, la diminuarea funcțiilor intelectuale, la nepăsare. Unele (opiul și derivatele sale, ca morfina și heroina), pe măsură ce sînt folosite, provoacă o permanentă necesitate, care-l împinge pe toxicoman să comită orice delict pentru a-și procura drogul".

La unul din primele procese de trafic de stupefiante din Statele Unite, judecătorul a declarat : „Cel care acceptă să facă

comerț de narcotice este socotit de acest tribunal mai vinovat decît un asasin, pentru că el ucide sufletul victimei sale. Traficantul de stupefiante provoacă o moarte lentă și decădere morală, pentru că drogul distruge încetul cu încetul mîndria, onoarea și cinstea. Despre marihuana se spune că este sămînța diavolului. Tinere fete violate, omoruri, iată scrisoarea de recomandare a marihuanei".

Comerțul monstruos

La New York, la etajul al 14-lea al unui zgîrie-nori, în biroul său de 50 de metri pătrați, un om de vreo cincizeci și cinci de ani stă la masa de lucru fumînd, mulțumit, o havană. El este președinte-director general al unei mari întreprinderi de export-import, avînd legături comerciale cu treizeci de țări. Omul nostru este însurat, tată de familie, un cetățean respectat care contribuie la diferite opere de binefacere, în primul rînd la cele organizate de poliție.

În aceeași zi, la aceeași oră, poate, poliția din Roma descoperă într-o magherniță o bătrînă femeie în agonie. Picioarele și brațele îi sînt acoperite de răni purulente. Din coapsă îi atîrnă un ac de injecție ruginit. „Acul e înfipt de mai multe luni — spune medicul legist. — Nu poate să-l scoată pentru că pe trupul ei nu mai are loc nicăieri pentru o nouă injecție. Morfinomana a potrivit seringa, de fiecare dată, la acest ac ruginit".

Între cele două personaje, președintele-director general și bătrîna morfinomană, la prima vedere nu există nici o legătură. Niciodată poliția nu va reuși să dovedească că respectabilul om de afaceri se află în fruntea unei monstruoase organizații de trafic de stupefiante. El, președintele-director general, nu a văzut și nici nu va vedea măcar un miligram de drog în viața sa. Pentru el toate acestea înseamnă comerț... Ce importanță are dacă acest comerț provoacă anual moartea a 20 000 de oameni, dintre care 5 000 prin sinucidere. De la bucățica de pămînt din Orient unde se cultivă macul pînă la strădușa din periferia New Yorkului unde se vinde săculețul cu heroină, cîteva sute de intermediari sînt verigile lanțului unui comerț internațional diabolic. „Traficul de droguri este întotdeauna internațional" — declară cei de la Interpol.

Să spunem că opiul brut extras din capsulele de mac plecat din unele regiuni ale Sud-estului Asiei sosește la Bangkok în sacul unui țăran din Tailanda, de unde ajunge la Hong Kong cu un vas olandez. Aici opiul este transformat în morfină și

ajunge în mîinile unui marinar japonez care face ruta Hong Kong — Australia pe bordul unui petrolier, de pildă. La Sidney pachetul trece din mîna marinarului japonez în posesia unui steward englez care pleacă spre Londra. În Anglia, stewardul ia contact cu un „gang" italian, și morfina, trecînd prin Belgia, ajunge în Franța, la Marsilia. Aici, într-un laborator secret, un francez o transformă în heroină, și praful alb, prin intermediul unui alt „gang", ia drumul Statelor Unite via Lisabona, Mexic sau Montreal...

Drumul drogului, bineînțeles, nu este întotdeauna același. Varianta de mai sus am construit-o pentru a sublinia „internaționalizarea" comerțului cu stupefiante. Dovada acestei „internaționalizări" reiese și din cifrele date de Interpol.

În ceea ce privește *opiul brut*, în fruntea arestărilor de traficanți — în 1967 — stă Iranul (47,8% din total), urmat de Malaezia (12,8%), Turcia (8,6%), Hong Kong (6,1%), Singapore (3,6%). Principalele surse de aprovizionare rămîn, ca și în anii trecuți, Orientul Apropiat, cel Mijlociu și Extremul Orient. Pentru transport, automobilul rămîne în frunte, vin apoi pe rînd vaporul, caravanele de cămile sau de catîri.

Opiul prelucrat. În afara țărilor din Extremul Orient, unde opiul prelucrat este fumat din tradiție, traficul nu pare a fi important. Confiscări s-au efectuat la Singapore, în Marea Britanie și în Noua Zeelandă. În cazul *morfinei*, Hong Kongul este în fruntea arestărilor efectuate (în 1966 Tailanda, în 1965 Turcia), urmate de Turcia, Japonia, Liban. Ca și opiul brut, majoritatea morfinei confiscate vine din Orientul Mijlociu și Apropiat, precum și din Orientul Îndepărtat.

Heroina. În privința arestărilor, în capul listei stă Iranul (în 1966 ordinea a fost următoarea: Franța, Iran, Liban și Tailanda), urmat de Franța, Canada, Statele Unite și Hong Kong. Au fost descoperite 11 laboratoare clandestine de transformare a morfinei în heroină (în 1966, 9 laboratoare). În 1967, printre alte confiscări se semnalează una foarte importantă: 95 kg de heroină confiscată în Statele Unite. Această cantitate, după cum vom vedea, este enormă. În 1967 au fost descoperite în lume, mai ales în America de Sud, 20 de laboratoare clandestine pentru extragerea *cocainei*. Cele mai multe arestări au fost efectuate în Peru, apoi în Bolivia, Liban și Argentina.

Cannabis, hașiș sau *marihuana*. În fruntea listei de arestări stă Republica Federală a Germaniei, apoi Spania, Liban, Anglia, Republica Arabă Unită, Kuweit, Franța și Siria.

În ceea ce privește capitolul „confiscări", în cifre absolute situația între 1 iunie 1966 și 1 iunie 1967 se prezintă în felul următor:

52 kg de opiu brut, 770 kg de opiu prelucrat, 902 kg de morfină, 283 kg de heroină, 141 kg de cocaină, 317 tone de cînepă indiană în varietăți și preparate diferite, de la hașiș la marihuana. Cu toate că numărul arestaților crește și cresc și cantitățile confiscate, traficul se intensifică. După părerea Interpolului și a experților adunați la cea de-a 22-a sesiune a comisiei O.N.U. pentru stupefiante, convocată la Geneva în ianuarie 1968, cantitățile sechestrate nu reprezintă decît o cincime din cantitatea de stupefiante puse în circulație! Să luăm, de pildă, cazul opiului. După aprecierea experților se produc anual 1 200 de tone de opiu brut. Din această cifră, 1 000 de tone provin de la plantațiile clandestine din Tailanda, Birmania, Laos. Prin ce mijloace pot fi controlate aceste plantații îndepărtate, în majoritatea lor formate din loturi mici?

Din 1 200 de tone de opiu se pot prepara 12 miliarde de doze de morfină, iar din această cantitate de morfină pot fi fabricate 24 de miliarde de porții de heroină.

O soluție energică și eficace ar fi distrugerea plantațiilor de mac și de cînepă indiană sau de coca și înlocuirea lor cu alte plante folositoare. La cea de-a 34-a sesiune anuală a Interpolului, delegatul Libanului a anunțat că guvernul libanez a și început înlocuirea forțată a culturilor de cannabis cu floarea-soarelui, deocamdată, în chip experimental, pe o suprafață de 100 ha, experiență care s-a extins la sfîrșitul anului pe 1000 ha și va trebui să cuprindă 3 000 ha din totalul de 5 000 ha de cannabis cultivat în Liban. Sesiunea comisiei O.N.U. pentru stupefiante a votat o rezoluție prin care guvernul libanez este felicitat pentru această inițiativă, considerînd că, dacă experiența reușește, „această acțiune ar avea un efect fericit pentru lupta împotriva traficului ilicit de hașiș din regiune" (adică Orientul Apropiat).

Numai că plantele folositoare nu sînt atît de rentabile ca hașișul. În consecință, țăranii se opun. Atît sesiunea experților O.N.U., cît și Adunarea generală Interpol (Berna 1966, Kyoto 1967) au constatat că problema opiului sau a hașișului este în primul rînd o problemă economică, socială, apoi una polițistă. Milioanele de indieni de pe platourile Anzilor au obiceiul să mestece frunzele de coca, cu efect anestezic, care suprimă senzația de foame... În America de Sud se spune că aceste frunze „sînt un dar care satură pe cei flămînzi". Se pare că anual sînt consumate în acest fel vreo 15 tone de frunze. Dar alte tone, nimeni nu știe exact cît, sînt folosite la extragerea cocainei, pe care traficanții o răspîndesc prin lume. Există aici un cerc vicios. În unele locuri indienii trăiesc aproape numai din cultivarea plantelor de coca. Interzicerea completă a culturilor sau

reducerea producției la minimul necesar pentru acoperirea nevoilor medicale ar priva acești oameni de singurul lor mijloace de subzistență. În anumite regiuni solul este sărac și nu se pretează la înlocuirea plantei de coca cu alte culturi de interes comercial. În aceste regiuni s-ar putea lua totuși unele măsuri, ca, de pildă, creșterea șeptelului, reîmpădurirea, dezvoltarea artizanatului, industrializarea. În unele cazuri s-ar putea efectua chiar anumite transferuri de populație. „Această imensă sarcină nu poate fi îndeplinită numai de către țările interesate“ — constată raportul celei de-a 18-a sesiuni a Comisiei O.N.U. pentru stupefiante și pune întrebarea : „Oare Programul alimentar mondial (P.A.M.) al O.N.U. nu ar putea furniza alimente populației din regiunile unde există culturile de coca, cel puțin pentru o perioadă de tranziție ? Această acțiune ar trebui să fie ajutată și de către Organizația pentru alimentație și agricultură (O.A.A.) și de către UNESCO...“

În lupta împotriva flagelului toxicomaniei numai o alianță sinceră și foarte largă a popoarelor din lumea întreagă ar putea aduce rezultate hotărîtoare. Această luptă reprezintă un teren rodnic de cooperare internațională. Academicianul profesor Gheorghios Ioakimoglu, președintele Organismului de control al stupefiantelor al O.N.U., într-un interviu dat „Scînteii“ la 1 aprilie 1967 afirmă între altele :

„Reformele social-economice pe care aceasta (eradicarea toxicomaniei) le reclamă, avînd largi implicații financiare, întîmpină rezistență din partea unor cercuri influente interesate în consumul de stupefiante. Consider că printre principalele sarcini ale celor care dau bătălia împotriva acestui inamic al omenirii se numără și anihilarea imunității dobîndite de căpeteniile financiare ce dirijează din umbră traficul de multe miliarde al stupefiantelor“.

Cu un secol în urmă, cu o clarviziune uluitoare, P. J. Dunning, citat de Marx, constata, vorbind despre pofta de cîștig nesățioasă a capitalului : „...pentru 100 de procente el calcă în picioare toate legile umane ; la 300 de procente nu există crimă de la care să se dea în lături, chiar cu riscul de a fi spînzurat. Dacă zgomotul și cearta aduc profit, el le va încuraja pe amîndouă. Dovada : contrabanda și comerțul cu sclavi“ (*K. Marx* și *F. Engels*. Opere, vol. 23, p. 763).

Din datele Interpolului, care este la curent cu toate variațiile de prețuri, ne putem da seama că aceste prețuri cresc vertiginos cu fiecare an și, în consecință, beneficiile, pentru care traficanții trec peste orice, sînt uriașe.

„Diavolul alb“

Un kilogram de opiu costă la locul de producție de la 30 pînă la 100 de dolari. Din 10 kg de opiu se prepară 1 kg de heroină pură. Acum doi-trei ani, 1 kg de heroină costa în S.U.A., piața principală a „diavolului alb“, 10 000—12 000 de dolari. În 1965 prețul s-a urcat la 18 000—20 000 de dolari, acum a atins 30 000—35 000 de dolari. Da, heroina este o marfă scumpă ! Sclavii „beției albe“ din S.U.A. jertfesc anual miliarde de dolari pe altarul viciului lor. În același timp sînt arestați anual mii de contrabandiști, misiți, chimiști. Dar pe măsură ce lupta devine mai aprigă, pe măsură ce tot mai mulți agenți de legătură sînt arestați, se intensifică și acțiunea de contrabandă. Astfel, în urma confiscării unor cantități mai mari de heroină, pe piață apare așa-zisa „foame de heroină“. Prețurile urcă deci vertiginos și în aceste împrejurări nu există nici un risc pe care traficanții să nu-l înfrunte.

Și heroina continuă să circule ascunsă în tălpile pantofilor, în copertele cărților, în pîntecul păpușilor, în ouă dinainte golite de conținut, în caroseria automobilelor... „Cămilelor din Liban nu li se mai administrează laxative pentru a se recupera tuburile de hașiș pe care au trebuit să le înghită înainte de a ajunge la graniță“ — constată revista „L'Express“ nr. 867/1968. Metoda este învechită, traficanții își îmbunătățesc procedeele de camuflaj. Cităm numai un singur exemplu : în Statele Unite a fost descoperită heroină ascunsă în instrumentele unui transport de osciloscopuri electronice.

Contrabandei „profesioniste“ i se alătură vehicularea de stupefiante de către „furnici“, adică prin mijlocirea miilor de turiști care-și procură mici cantități de drog acolo unde el este mai ieftin și își plătesc cu aceasta o călătorie sau o croazieră acolo unde-l pot vinde mai scump.

Interpolul în acțiune

La sediul central al Interpolului de la Saint-Cloud se află o încăpere mică și aparent liniștită. În realitate, de aici se dirijează, de aici pornesc și tot aici converg firele unei activități trepidante, atente și pasionante. Hărțile, graficele care-i acoperă pereții arată că ne aflăm la statul-major al războiului împotriva stupefiantelor. Hărțile înfățișează filierele utilizate de traficanți pentru a trece dintr-o țară în alta, de pe un continent pe altul funesta lor marfă. Pe aceste hărți sînt indicate regiunile de plantații ale diferitelor droguri, așezarea laboratoarelor clan-

destine descoperite, a celor a căror existență este doar presupusă. Camera este calmă și, în aparență, foarte îndepărtată de cîmpurile de luptă, dar din această încăpere este dirijată bătălia împotriva „gangurilor" internaționale de traficanți.

În ciuda unei represiuni din ce în ce mai severe, a acțiunilor energice ale „Bureau of Narcotics" din S.U.A., piața clandestină americană rămîne ținta principală a traficanților. Acolo sînt cei mai mulți consumatori de droguri, în primul rînd ai heroinei, și cele mai puternice organizații de traficanți. Una din misiunile Interpolului este de a ușura colaborarea între diferitele poliții. Interpolul, „Bureau of Narcotics", poliția canadiană și cea din Italia își concentrează atenția asupra laboratoarelor clandestine din Franța și Italia. Acestea transformă opiul în morfină, apoi în heroină, care apoi trece oceanul cu destinația spre Statele Unite și Canada. În majoritatea cazurilor, Mafia siciliană și ramificațiile ei din America de Nord, „familiile" sînt amestecate în acest trafic. Iată mai întîi cazul laboratorului de la Montgeron.

O afacere internațională

John Cusack, agent al biroului de narcotice, a fost de față cînd, cu prilejul unei descinderi la New York, în casa unor traficanți, în afară de droguri s-a mai găsit și o scrisoare adresată unui domn Antoine Bergeret din Paris.

„Dragă Antoine — îi scriau lui Bergeret contrabandiștii americani —, noi sîntem de acord să discutăm afacerea despre care ai amintit în scrisoarea ta. Pentru a ușura treaba, unul din colaboratorii noștri va pleca să trateze cu tine. Numele lui este Hunter și, ca să-l recunoști, anexăm o fotografie de-a lui".

John Cusack s-a transformat în „Hunter", fotografia sa a fost pusă într-un plic împreună cu scrisoarea și expediată la Paris. Cusack a zburat la Paris, a descins în hotelul de lux „George al V-lea" și i-a trimis lui Bergeret „un bleu", adică un mesaj pe hîrtie albastră a poștei pneumatice. Cusack, ca să-și joace bine rolul de turist, s-a plimbat două zile prin Paris — poate monsieur Bergeret a pus pe cineva să-l fileze —, a privit plin de admirație monumentele istorice și a treia zi a primit răspunsul. Bergeret îi propunea o întîlnire într-o cafenea din Montmartre. Cusack a trecut cu bine examenul, în cursul conversației fiind evocați cîțiva indivizi pe care, recent, tocmai el îi trimisese la închisoare, așa că îi cunoștea bine...

Cusack, constatînd că în cursul acestor întrevederi politețea reținută și cam rece a lui Bergeret se transformase încetul cu

încetul într-o „încredere de afaceri", a încetat să se mai joace de-a șoarecele și pisica și a pus cărțile pe masă : are nevoie de cel puțin 30 kg de heroină. Cu toate acestea, au mai avut loc alte întîlniri, în cursul cărora Cusack a făcut cunoștință cu alți membri ai „gangului" ; în sfîrșit, Bergeret i-a promis lui Cusack că-l va prezenta șefului, pe care-l cheamă Marius Ansaldi. În timpul tratativelor, agentul american era în contact permanent cu Interpolul, iar inspectorii de la brigada de stupefiante a poliției pariziene îl urmăreau pas cu pas. Cei de la „stupefiante" știau prea bine că viața colegului american era în primejdie. Iată, în fine, și telefonul lui Bergeret : Cusack era invitat la o întîlnire, la opt seara, într-o cafenea din Perreux, o suburbie a Parisului. Ansaldi va veni cu „marfa", Cusack este rugat să vină cu banii.

Joc periculos ! S-a mai întîmplat — și de atîtea ori ! — ca, invitat la un loc oarecum izolat, clientul să vină cu banii, iar banda cu revolverele... Apoi banda a plecat cu banii și clientul a rămas mort la locul întîlnirii. Poliția franceză a montat deci o ambuscadă discretă, iar Cusack a luat loc la o masă și, sorbindu-și liniștit berea, aștepta. Cei din lumea interlopă, în general, sînt punctuali la întîlniri, ca fiecare om de afaceri care se respectă. După o oră de așteptare, Cusack și-a dat seama că ceva nu este în regulă. Cineva l-a recunoscut ? Bandiții au aflat cine este în realitate ? În tot cazul, operația care trebuia să-l scoată din circuit pe Ansaldi a eșuat. Cusack, nemulțumit de sine, s-a urcat în avion spre a se înapoia la New York. Își punea întrebarea : oare va afla vreodată adevărul ? Va afla ce s-a întîmplat la Perreux, ce greșeală a comis ? Răspunsul a venit peste șase luni.

Conduși pe o pistă bună de Interpol, inspectorii poliției franceze au arestat la Orléans o bandă de falsificatori internaționali. Unul dintre arestați a început să vorbească nu numai despre falsuri, ci și despre doi chimiști care au instalat un laborator clandestin și se ocupau cu transformarea morfinei în heroină. A mărturisit apoi că el l-a recunoscut pe Cusack la o întîlnire pe care acesta a avut-o cu Bergeret. „O dată am pățit-o cu el în America — a mărturisit traficantul. — El este acela care m-a prins cu heroină în fundul dublu al valizei..." A precizat apoi că laboratorul este instalat lîngă Paris, la Montgeron, dar că nu cunoștea exact locul.

În fine, o pistă ! Oamenii din brigada de stupefiante au început să-l caute pe Bergeret. Le-a trebuit o lună de zile pentru a-l depista, deoarece între timp își schimbase numele în Boldini. Dar l-au regăsit și au început să-l fileze. Zi și noapte. În

calea lui Bergeret-Boldini apărea, pe rînd, cînd un tînăr muzicant de stradă, cînd un vagabond, cînd chiar un jandarm, pentru că escrocii nu iau niciodată în serios un polițist în uniformă... Într-o dimineață, Bergeret-Boldini s-a așezat „să se odihnească" pe o bancă, pe avenue Kléber. În apropiere un turist străin (adică un inspector în civil) filma circulația către Arcul de Triumf. Și, bineînțeles, mișcările lui Bergeret. Într-adevăr, pe avenue Kléber se petreceau lucruri interesante: un mic „Peugeot" se desprinsese din șirul lung și dens al mașinilor, se opri în fața băncii unde stătea Bergeret. Acesta sări în „Peugeot", urmărit de un „Renault" pînă la Rue Bonnet, unde din „Peugeot" coborîră Bergeret și femeia de la volan. Din acest moment numărul escrocilor care trebuiau filați se ridică la trei. În afară de Bergeret, Marie Tomarz, de 34 de ani, amanta lui Marius Meysson. Acesta din urmă figurează pe fișele Interpolului ca traficant de stupefiante recidivist.

Cîteva zile mai tîrziu Bergeret și Marie Tomarz au intrat într-un magazin care vindea echipament pentru laboratoare. Peste puțin timp, cei doi, după ce au încărcat în mașină o sumă de aparate, au pornit spre una din porțile de sud ale Parisului. Mașina inspectorilor era tot timpul pe urmele lor și aceștia au văzut automobilul intrînd în vila Castleran din Montgeron. „Excelentă poziție pentru un laborator clandestin! — au constatat urmăritorii. — Complet izolată, vila era aproape imposibil să fie supravegheată cu mijloacele tradiționale. La o distanță de vreo sută de metri se afla o baracă locuită de un bătrîn. Inspectorii l-au convins să-i adăpostească pentru cîteva zile, spunînd că sînt ingineri care au sarcina să controleze influența noii linii de cale ferată electrică care trece prin apropiere. Acest pretext le-a dat posibilitatea să instaleze în baracă un aparat de radio, stabilind legătura cu un comisariat de poliție aflat la 5 km depărtare. Două automobile puternice, ascunse pe două drumuri diferite, așteptau de asemenea semnalele radio. La fereastra barăcii, inspectorii au instalat un aparat fotografic, echipat cu o celulă fotoelectrică, care înregistra pe peliculă orice ființă vie care intra în vilă sau ieșea de acolo. Mesajele de radio erau cifrate, pentru că răufăcătorii, de obicei, „se așază" pe lungimile de undă ale poliției pentru a capta emisiunile capabile să-i avertizeze în caz de pericol.

Patru zile după începerea supravegherii, cei trei — Bergeret, Marie Tomarz și Meysson — au pornit cu mașina lor spre Paris. Ajunși în oraș au schimbat mașina cu un taxi, oprind apoi în fața unei case din Perreux. Ușa se deschise și urmări-

torii au observat, pentru un moment, fața lui Marius Ansaldi, regele drogurilor din regiune, omul pe care-l căutau de mult. Ansaldi scăpase din capcana întinsă de Cusack, dar acum nu mai putea să se sustragă urmăritorilor. Un al doilea aparat fotografic instalat într-o casă vecină a identificat pe rînd vizitatorii care veneau cu pachete sau pachețele sub braț. Anchetatorii au observat un du-te-vino permanent între Perreux și Montgeron: numai Ansaldi nu se mișca din ascunzătoarea sa din Perreux. Într-o duminică, la sfîrșitul lunii iunie 1960, a sosit mesajul așteptat: „Ansaldi a intrat în vilă".

Venise deci momentul. În ascunzișurile din împrejurimi, automobilele poliției se pregăteau să blocheze drumurile. Era o dimineață însorită, clopotele unei biserici din apropiere parcă însoțeau ritmul pașilor inspectorilor care, cu pistoalele în mînă, înaintau spre vilă. La orele 12 ei pătrunseră în casă prin opt puncte stabilite în prealabil. În cîteva secunde periculosul „gang" a fost făcut inofensiv.

Laboratorul care, în afară de două cămăruțe și o bucătărie, ocupa toate încăperile vastului imobil, fusese înzestrat cu utilaj modern și costisitor. Produsele chimice necesare fuseseră dosite în casa lui Ansaldi de la Perreux, iar marfa, împachetată în săculețe, se găsea la cel de-al treilea sediu al bandei, în apartamentul din Rue Bonnet. În cursul anilor 1960—1961, poliția franceză a descoperit opt asemenea laboratoare.

O gigantică explozie...

Firele descoperite cu ocazia afacerii de la Montgeron duceau spre Italia. B.C.N.-Interpol din Roma a atras atenția Secretariatului general asupra unui anume Michel Casanova, care ar fi în legătură cu traficanții din Roma, prin Paris și Marsilia. Casanova, un bărbat înalt și viguros, își petrecea majoritatea timpului bînd cu prietenii săi, neavînd nici o ocupație aparentă. La un moment dat a fost văzut cu Louis Reppelin, care figura pe fișele Interpolului ca un intermediar între traficanții de opiu din Italia și cei din Marsilia. Filîndu-l pe Reppelin, poliția a dat de frații Carcassonne, doi chimiști din Marsilia care au mai fost condamnați pentru transformarea ilegală a morfinei în heroină.

În cursul lunilor care au urmat, secția stupefiante a descoperit o vastă rețea care, probabil, se ocupa cu preluarea opiului trimis din Italia sau debarcat la Marsilia și transmiterea acestuia către chimiștii Carcassonne (probabil și altora). În astfel de cazuri poliția nu se poate mulțumi numai cu distrugerea

parțială a rețelei. Trebuie neapărat găsiți și „curierii" care au sarcina să predea heroina altor „curieri", de această dată internaționali, pentru a o trece peste ocean. Aceștia livrează „marfa" așa-zișilor „distribuitori", care au în subordine zeci de „plasatori" mărunți. Firul nu a ajuns niciodată — pînă acum cel puțin — pînă sus, la căpeteniile bandelor de traficanți ; dar întreruperea lui la nivelul curierilor sau distribuitorilor anihilează, cel puțin pentru o vreme, activitatea unei rețele.

În consecință, polițiștii de la brigada stupefiantelor din Paris nu l-au arestat pe acest Montanti, care, într-o zi, a ieșit din casa fraților Carcassonne cu o valiză neobișnuit de mare, s-a urcat în expresul de Paris ; acolo, coborînd din tren, s-a plimbat o vreme prin rețeaua metroului, de la o stație la alta, și cu toate că avea o valiză mare de transportat — care însă părea goală ! — a hoinărit prin străduțele din Montmartre, ajungînd în piața Sacré Coeur, a început să urce scările care duceau sus, spre Sacré Coeur. Era o idee bună ! Urcînd cele cîteva sute de trepte albe, eventualul urmăritor trebuia să se trădeze. De-a lungul scării nu avea nici o posibilitate de a se camufla, de a se ascunde. Iar dacă Montanti ajungea sus, putea dispărea luînd un taxi. În momentul cînd omul cu valiza urcase deja vreo cîteva duzini de trepte au apărut în piață două tinere turiste americane. Împreună cu doi inspectori tineri, transformați subit în ghizi, nu puteau trezi suspiciunea : erau doar două perechi vesele care urcau repede scările. Au ajuns chiar mai curînd la poarta impozantei bazilici decît colegii lor care au luat un taxi pentru a ajunge înaintea lui Montanti la Sacré Coeur.

Pentru ce a venit Montanti la Sacré Coeur ? Pentru a se ruga... Inspectorii l-au găsit îngenuncheat, cufundat într-o adîncă meditație. Au aprins și ei cîte o luminare și au îngenuncheat într-un loc de unde puteau să supravegheze — printre degetele miinilor cu care, într-un elan de pioșenie, își acoperiseră fața — mișcările omului. De la Sacré Coeur, Montanti s-a dus direct la gară și a plecat la Marsilia. După o zi de urmărire extenuantă, brigada de stupefiante a hotărît totuși să nu-l aresteze pe Montanti. Între timp polițiștii au reușit să arunce o privire asupra scrisorilor pe care Reppelin le primea pe numele de Berdel și care erau trimise pe adresa unui mic bistro. Au găsit, printre altele, într-o scrisoare sosită din Mexic, o comandă însoțită de un cec. Marfa va fi preluată de un trimis special cu numele de José Hawayek-Nayer. În zilele următoare ritmul anchetei s-a accelerat. Casanova și Reppelin l-au întîmpinat la aeroportul din Orly pe José Hawayek-Nayer, care ieși din aeroport cu trei valize elegante. Au intrat într-o cafenea ; la

ieșire aveau în mînă tot trei geamantane, în aparență aceleași. De această dată inspectorii au atacat. În cele trei valize au găsit nu mai puțin de 7 kg de heroină predate „curierului" din Mexic. 7 kg de heroină ! 7 000 de grame ! 63 000 de doze de „beție albă" !

Am arătat că un kilogram de heroină pură ajunsă în America, prin rețeaua unei organizații clandestine, se ridică la fantasticul preț de gros de 30 000—35 000 de dolari. Deci 1 000 de grame de heroină costă 35 000 de dolari. La această cantitate se adaugă în cursul pregătirii dozelor individuale 8 000 de grame de lactoză. Cîteodată, acest drog, trecînd dintr-o mînă într-alta pînă ajunge de la producător la consumator, cîștigă și mai mult în greutate, pierzînd din puritate, întrucît cantitatea de lactoză adăugată crește și ea. În felul acesta, fiecare intermediar mai adaugă cîte ceva la cîștigul său... Dar să rămînem la exemplul nostru. Deci 1 000 de grame de heroină + 8 000 de grame de lactoză = 9 000 de grame, adică 9 000 de doze închise în capsule. O doză se vinde — noi am calculat un preț mediu — cu 28 de dolari. Ceea ce înseamnă că la vînzarea cu amănuntul, angrosiștii, adică bass-ii bandelor de traficanți, care au cumpărat un kilogram de heroină la prețul de 35 000 de dolari, îl vînd cu peste 250 000 de dolari ! În epocile de „foamete", acest preț ajunge și la peste 400 000 !

Dar să revenim la afacerea precedentă. Frații Carcassonne, mai întîi arestați și ei, au fost eliberați din cauza lipsei de dovezi... Dar într-o bună zi, imobilul lor din Marsilia, în care se găsea laboratorul, a fost distrus de o gigantică explozie. Unul din frați, Alexis, a murit, celălalt, Francis, a reușit să iasă din ruine și să se ascundă într-o vilă mică pe care o cumpărase împreună cu fratele său. Două luni mai tîrziu și această casă a fost distrusă de un incendiu misterios. Francis Carcassonne a fost găsit mort în vila mistuită de foc. Poate Mafia traficanților crezuse că cei doi frați au trădat ? În tot cazul, afacerea Carcassonne a fost trecută pe fișele Interpolului în categoria cazurilor neclarificate. Poate, într-o zi...

În mai 1967, Interpolul, sesizat de B.C.N.-Interpol din Mexic, a semnalat sosirea la Paris a lui Marotti, comerciant, zice-se, în Mexic. Acest Marotti figura în evidența Interpolului ca un vechi traficant de narcotice, deci cei de la „stupefiante" l-au luat sub supraveghere. Marotti, împreună cu alți doi indivizi, au fost arestați în iulie 1967, în momentul cînd desfăceau două valize sosite din Marsilia și care conțineau 35 kg de heroină. Cea mai mare cantitate de heroină confiscată de la o singură persoană a fost găsită însă în geamantanul unui diplomat...

„Diplomaţii heroinei"

Complicii traficanţilor sînt adesea persoane care par deasupra oricăror bănuieli : personalităţi ale lumii artistice, diplomaţi... Interpolul bănuia de mult că principalii „curieri" ai traficanţilor de stupefiante trebuie căutaţi printre anumiţi diplomaţi. Dar pe bază de bănuieli nu pot fi cercetate bagajele unui curier diplomatic sau ale unui ambasador. În astfel de cazuri, ca să spunem aşa, trebuie mers la sigur, „curierii diplomatici" trebuie prinşi în flagrant delict.

Interpolul îl urmărea de ani de zile pe un anume Etienne Tarditi, care era permanent în deplasare între Beirut şi San Francisco. Tarditi prelua heroina produsă de unele laboratoare clandestine din Liban şi o ducea sau direct la San Francisco, sau o lăsa în grija altor „curieri" care călătoreau spre New York. La 2 octombrie 1960 a fost arestat într-un hotel din New York Mauricio Rosal, ambasadorul Guatemalei din Bruxelles, acreditat pentru Belgia şi Olanda, tocmai în momentul cînd împărţea cu un complice al bandei transportul de 50 kg de heroină primit de la Tarditi.

Mauricio Rosal a fost condamnat la 15 ani închisoare, dar heroina continua să sosească în Statele Unite. În cantităţi chiar mai mari. Atenţia Interpolului a fost atrasă de un alt diplomat care, după cum indicau deplasările şi legăturile sale, era în contact cu mai multe bande de traficanţi. Salvator Pardo Bolland, ambasadorul Mexicului în Bolivia, a fost urmărit ani de zile de către poliţiile din Franţa, Canada şi S.U.A. Diplomatul ştia că este filat, dar şi-a continuat deplasările acoperit de imunitatea sa diplomatică. Cînd simţea poliţia pe urmele sale, Bolland arbora o cravată roşie pentru a-i avertiza pe complici. Interpolul notă pe fişa lui Bolland la rubrica „modus operandi" că acesta folosea bisericile pentru intrarea în legătură, în timpul serviciului divin, cu complicii săi. Trei ani de zile, aproximativ 150 de poliţişti au urmărit filiera, care a dus pînă la urmă la confiscarea celei mai mari cantităţi de heroină descoperită vreodată asupra unui singur contrabandist.

Heroina a fost adusă în Canada de „curierul" Juan Aritzi, care era pe cale să fie numit ambasador al Uruguayului. Acesta şi-a lăsat bagajele de mînă la casa de bagaje a gării din Montreal. Prevenită de Interpol, poliţia canadiană a înlocuit heroina cu făină, lăsînd totuşi cîte o cantitate de drog în fiecare geamantan. Aritzi a ridicat valizele şi le-a dus la New York. Aici s-a întîlnit cu ambasadorul Bolland, la hotelul acestuia. Oamenii de la „Bureau of Narcotics" i-au surprins la 21 februarie 1964 pe amîndoi cînd scoteau „heroina" din cele patru

geamantane, în care nu rămăsese, de fapt, decît un kilogram din „diavolul alb". Cantitatea totală a heroinei capturate a fost de 61 kg !

Rezolvarea afacerii Bolland-Aritzi şi a altora este rezultatul unor anchete bine organizate, graţie eforturilor conjugate ale mai multor ţări. Iată acum cîteva cazuri care sînt interesante mai ales din punctul de vedere al colaborării internaţionale în această luptă fără preget purtată în lumea întreagă împotriva traficanţilor de stupefiante.

La 16 noiembrie 1962, autorităţile daneze semnalează Interpolului-Paris arestarea la Copenhaga a doi indivizi : Hunton Roland, cetăţean american, şi Anthony Black, cetăţean britanic. Sosiţi în Danemarca cu un automobil american înregistrat la Paris, cei doi au fost prinşi cu 2 kg de marihuana. Hunton recunoaşte că marihuana provine din Maroc, unde, făcînd cunoştinţă cu un anume „Jack", i-au promis că vor transporta la Paris 7 kg din acest drog. Pe cînd Hunton nu figura în evidenţa poliţiei, Black fusese condamnat de mai multe ori pentru furt, răniri, spargeri etc. La 22 noiembrie poliţia daneză procedează la o nouă percheziţie, mai atentă, a maşinii şi descoperă încă 3 kg de marihuana. Afacerea ia deci o mai mare amploare. Interpolul difuzează datele primite de la B.C.N.-danez şi în cazul Hunton-Black intervin în curînd Franţa, R.F.G. şi Suedia.

1) La sfîrşitul anului 1962, Hunton şi Black locuiau în Franţa. În luna septembrie a aceluiaşi an a părăsit Parisul un anume Bolton, cetăţean american, domiciliat în capitala Franţei. Or, maşina cu care cei doi contrabandişti au încercat să treacă graniţa daneză era proprietatea lui Bolton...

2) Poliţia daneză se interesează de un anume McLeod. Germania occidentală răspunde că numele acesta nu este cunoscut, în schimb cere informaţii despre Herter, alias Bunterford, căutat pentru falsificări de cecuri. În acelaşi timp, „Jack" din Maroc este căutat de suedezi pentru contrabandă de marihuana. Un mesaj din Copenhaga anunţă că acest Herter, alias Bunterford, identic cu „Jack", este de mult căutat de autorităţile daneze. Puţin după aceea Bolton este arestat la Paris, iar „Jack" în Maroc.

* * *

Poliţia din Macau informează Interpolul-Paris că la 2 decembrie 1960 a descoperit un laborator clandestin. Printre indivizii arestaţi figura unul — să-i zicem A. — condamnat pentru

participare, în calitate de chimist, la prepararea morfinei, la 2 000 de patacas amendă... La 17 octombrie 1961 poliția din Hong Kong semnalează la rîndul său confiscarea unei cantități de 2,5 kg heroină cu ocazia descoperirii unui laborator clandestin. Unul din răufăcători — îl vom numi B. —, fără antecedente judiciare in Hong Kong, este condamnat la 16 ani închisoare. Cercetînd în fișierul său, Interpolul descoperă că A. semnalat la Macau și B. condamnat la Hong-Kong este una și aceeași persoană. Aceste constatări au fost comunicate imediat autorităților din Macao și Hong Kong, atrăgînd atenția că acest A. a încercat prin arderea degetului mare și a indexului de la mîna dreaptă să facă imposibilă identificarea sa prin compararea amprentelor digitale.

* * *

Creșterea numărului consumatorilor de droguri și deci a cererii de stupefiante a făcut din Statele Unite un fel de „paradis al traficanților". „Bureau of Narcotics" a fost creat în 1930 cu sarcina de a aplica legile referitoare la stupefiante, de a controla comerțul cu droguri și de a colabora cu serviciile polițienești similare din alte țări. Acest birou federal al narcoticelor are agenți in acele țări prin care trec liniile de legătură ale bandelor de traficanți. Autoritatea polițienească americană, cu care Interpolul are cele mai strînse legături, este, prin forța împrejurărilor, acest „Bureau of Narcotics".

La 7 aprilie 1968 au fost arestați în gara Saint-Lazaire din Paris, în momentul cînd se urcau în trenul spre Cherbourg, doi traficanți de droguri. Polițiștii au găsit asupra lor 8 kg de heroină pură. Arestarea acestor doi contrabandiști a fost rezultatul unei lungi anchete inițiate de Interpol și întreprinse de agenții Oficiului francez pentru reprimarea traficului ilicit de stupefiante, în colaborare cu vama franceză și cu agenții americani de la „Bureau of Narcotics" de la Roma. Anchetatorii cunoșteau data la care cei doi traficanți urmau să se îmbarce la Cherbourg, pe un transatlantic al companiei „Cunard Line" cu destinația New York.

În aceeași epocă, atenția Interpolului a fost atrasă de anumite transporturi de automobile cu destinația America. Aceste autoturisme particulare au fost îmbarcate pe bordul unor transatlantice fie în portul Cherbourg, fie la Le Havre. Unul din ele, o mașină de tip „DS-19", făcea cu regularitate cursa Cherbourg sau Le Havre — New York. Mașina era aceeași, dar pro-

prietarii se schimbau... Filînd „DS-19"-ul, cei de la Oficiul francez pentru stupefiante au observat că mașina se oprea la fiecare sută de kilometri pentru a se alimenta cu benzină. Concluzia : capacitatea rezervorului a fost redusă. La 18 aprilie 1968, doi agenți ai Oficiului francez s-au îmbarcat pe același vapor care transporta vehiculul spre Statele Unite. La sosire, împreună cu colegii lor de la „Bureau of Narcotics", au pus sub supraveghere automobilul, care a fost luat în primire de un membru al bandei și parcat în incinta portului. Polițiștii americani au găsit, camuflate în rezervorul de benzină și în caroseria „DS-19"-ului, 224 de săculețe conținînd nu mai puțin de 112 kg de heroină pură ! Această cantitate reprezintă cea mai mare captură smulsă din mîinile traficanților din toată istoria luptei împotriva bandelor de contrabandiști. Cercetările întreprinse în Franța au dus la arestarea bandei, al cărei șef, un anume Jacques Bousquet, ascuns sub masca de „antreprenor", a declarat cu îngîmfare : „Activitatea noastră a reprezentat 80% din totalul traficului ilicit între Europa și America". Colaborarea între Interpol și organele de luptă împotriva traficului clandestin de stupefiante din Franța și S.U.A. a dus deci la descoperirea celei mai importante rețele a drogurilor între Europa și Statele Unite. În intervalul de timp iulie 1965 — aprilie 1968, această bandă a reușit să treacă peste ocean o cantitate de 750 kg de heroină pură.

* * *

Am relatat în treacăt, vorbind despre „Cosa nostra", cazul lui Elmer Burke, care a acceptat, dar nu a ajuns să fie martorul principal în procesul lui Genovese. A venit momentul să istorisim cum au ajuns F.B.I.-ul și „Bureau of Narcotics" pe urmele lui Elmer Burke, care juca un rol însemnat în lumea traficanților de droguri.

Începutul istorisirii se desfășoară departe de cîmpul de bătălie al stupefiantelor, într-unul din acele ateliere fotografice cunoscute sub denumirea de „Cover-Girls Studio". Întreprinderile din această categorie pun la dispoziția clienților lor femei goale... Clienții au doar două obligații : să plătească o taxă de cinci dolari și să-și aducă aparatul de fotografiat. Au dreptul, în schimb, să fotografieze modelele în cele mai variate poziții, cît timp poftesc. Cîteva minute sau ore întregi. Un client asiduu al unuia din aceste studiouri era și reverendul O'Connor. De două-trei ori pe săptămînă el își schimba hainele preoțești cu

un costum obişnuit, pentru a se consacra unei pasiuni mai curind lumeşti, pe care el o numea „studiul fotografic". În acest atelier, numit „Sexy Studio", reverendul O'Connor întîlni întîmplător pe locotenentul Powers de la secţia vamală a poliţiei portului din New York.

O'Connor îi explică locotenentului că avea o pasiune pentru nuduri în general, apoi îl întrebă dacă ar putea să-l ajute în exercitarea misiunii sale de ocrotire a sufletelor pe vasele care aduc emigranţi în Statele Unite. Bineînţeles, fără să fie jenat de oamenii de la vamă... Pentru că cine-şi închipuie că un ostaş al domnului ar putea să contravină legilor în vigoare? Spre norocul celor de la „Bureau of Narcotics", locotenentul Powers relată superiorilor săi strania întîlnire de la „Sexy Studio" şi astfel ajunse sfinţia sa să fie luat în filare.

Interpolul semnalase în mai multe rînduri că transatlanticul „Independence" figurează în evidenţa Secretariatului general printre vasele al cărui personal se ocupă cu contrabanda de stupefiante. Pe un astfel de „uriaş al oceanelor" există mii de posibilităţi, mii de ascunzişuri pe unde „diavolul alb" se poate strecura. Inspectorii de la biroul narcoticelor ştiau prea bine ce înseamnă o percheziţie pe bordul unui asemenea vas. Demontarea conductelor de petrol, cercetarea metru cu metru a calelor, a cabinelor, a bărcilor de salvare, scoaterea parchetului şi alte operaţii extrem de dificile şi adeseori fără rezultat. O convorbire telefonică cu autorităţile portului din Marsilia informă biroul narcoticelor că „Independence" a părăsit coasta şi va sosi la New York la 16 septembrie 1958. Şi iată-l intrînd în acţiune pe onorabilul reverend O'Connor.

Pe bordul vasului, care intrase maiestuos în portul New York, un grup de şaptezeci şi cinci de emigranţi italieni ascultau cuvintele evlavioase ale reverendului. În acest discurs scurt, dar bine construit, era vorba despre o viaţă liniştită şi fără păcate, O'Connor îndemnîndu-i la respect faţă de legile ţării, „patria cea nouă" în care au sosit. Adînc mişcat, unul din emigranţi i-a dăruit reverendului O'Connor o statuie de lemn a sfîntului Pavel. „Eu am cioplit-o cu mîna mea" — i-a spus omul cu lacrimi în ochi.

Cei doi bărbaţi care priveau de la o oarecare distanţă înduioşătoarea scenă nu l-au lăsat să plece prea departe pe O'Connor. L-au înhăţat chiar pe pasarelă, i-au luat statueta şi l-au rugat, foarte politicos, să-i urmeze. Nevinovatul apostol Pavel era plin pînă la refuz cu un praf alb. Nu trebuie să vă informăm decît despre cantitatea de heroină găsită în cavitatea

statuii: 35 kg... Iar în ceea ce-l priveşte pe O'Connor, el figura de mult în evidenţa F.B.I.-ului şi a Interpolului ca un criminal recidivist. Numele lui era Elmer Burke...

* * *

O siluetă gingaşă de femeie foarte tînără, cu faţa palidă din cauza emoţiilor şi privirea stranie, fixă, aşa apăruse Josette Bauer în faţa Curţii cu juri din Geneva, în octombrie 1961. Ea trebuia să răspundă, împreună cu soţul ei, Richard Bauer, pentru asasinarea tatălui ei. Crima, deosebit de sălbatică, a fost, de fapt, comisă de soţ; dar datele care s-au ivit în cursul procesului au arătat că iniţiativa aparţinea Josettei Bauer pentru că acest omor le aducea amîndurora o moştenire apreciabilă. Richard Bauer a fost condamnat la 15 ani închisoare, iar soţia sa la 8 ani. Dar în timp ce Richard Bauer, după obţinerea unui divorţ repede pronunţat, se dovedi a fi un deţinut liniştit şi disciplinat, ea reuşi să evadeze în 1964 din clinica din Berna, unde fusese internată. Şi timp de trei ani de zile ea a reuşit să scape cercetărilor întreprinse de Interpol şi de toate poliţiile din lume.

La 31 august 1967 o pereche e arestată la Port-Everglade în Statele Unite. Poliţia a găsit asupra lor 12 kg de heroină pură în momentul cînd au coborît de pe cargoul italian „Federico". Bărbatul a fost repede identificat. Era un cetăţean elveţian cu numele de Willy-Charles Lambert. Femeia a prezentat un paşaport francez pe numele de Paulette-Louise Fallay, cu domiciliul la Alicante, în Spania, unde lucrase ca dresoare de cai... Ea nu a putut fi identificată pe bază de fotografii pentru că îşi modificase faţa cu ajutorul unor operaţii estetice. Poliţia americană ceru însă de la Interpol amprentele digitale, care, bineînţeles, au trădat-o. Mult căutata Josette Bauer îşi făcuse din nou apariţia.

Stop! — în faţa drogurilor

Prima barieră în faţa stupefiantelor a apărut acum peste jumătate de veac la Şanhai, sub forma reuniunii Comisiei internaţionale de opiu. Din această conferinţă s-a născut în 1912, la Haga, prima convenţie internaţională a opiului, dispunînd controlul internaţional al stupefiantelor. Lupta a început deci în primul rînd împotriva opiului. Sîntem în 1968 şi numărul

drogurilor a sporit și sporește mereu, în ciuda legislațiilor internaționale existente.

Paralel cu votarea convențiilor internaționale și interstatale, în 1909, la Bangkok, polițiile au făcut și ele primul pas spre o convenție juridică. În 1926, la Berlin, cel de-al 12-lea congres de poliție recomanda crearea în fiecare țară a unui serviciu special, destinat să lupte împotriva traficului de droguri și să facă schimb de informații cu serviciile analoge ale altor țări. La cea de-a 5-a sesiune a sa, ținută la Berna în 1928, Interpolul — atunci denumit încă C.I.P.C. — a recomandat ca delictele legate de traficul de stupefiante să fie incluse în acordurile de extrădare. Și de atunci, în toate adunările sale generale anuale — exceptînd cea din 1932 —, Interpolul n-a încetat să dea alarma în dările sale de seamă în privința creșterii pericolului reprezentat de droguri, stăruind fără preget pentru încheierea unei convenții internaționale care să stabilească regulile luptei comune împotriva acestui dușman al omenirii. Organizația Internațională a Poliției Criminale a avut satisfacția de a anunța la cea de-a 12-a sesiune a sa, în 1936, semnarea convenției internaționale, la 26 iunie a aceluiași an. Convenția unică din 1961 a menținut în vigoare prevederile din 1936, printre care necesitatea unei intense colaborări internaționale în urmărirea și arestarea traficanților.

Comisia O.N.U. pentru stupefiante a constatat — pentru a cita oară? — la sesiunea ținută la Geneva în ianuarie 1968 că, în ciuda măsurilor drastice luate, contrabanda, traficul ilicit și producția stupefiantelor crește cu fiecare an. La început a fost numai opiul, dar lista produselor periculoase s-a lungit în cursul unei jumătăți de veac. Cu toate acestea, o serie de produse lipsesc de pe această listă. Referatul Comisiei asupra traficului ilicit, consacrat stupefiantelor „clasice", a dedicat doar un singur paragraf „altor substanțe". Un paragraf, și încă foarte scurt.

La sesiunea a 18-a a Comisiei din 1963, delegația franceză a semnalat pentru prima oară o nouă primejdie care amenință tineretul anumitor țări. Această primejdie se cheamă : LSD-25...

Stupefiante „neclasice"

În ultimii zece ani, într-o serie de țări occidentale au ajuns la o alarmantă răspîndire unele substanțe socotite la origine exclusiv terapeutice. Este vorba de barbiturice, tranchilizante și amfetamine. Din punctul de vedere al efectului, tranchilizantele sînt comparabile cu morfina, amfetaminele cu cocaina și duc, ca și ele, la obișnuință. Diferența constă în faptul că în unele țări socotite evoluate, consumul lor a ajuns să fie de 30 de ori mai mare decît al stupefiantelor clasice ! Cum să interzici însă folosirea tabletelor pentru dormit ? Cum să organizezi controlul internațional și cum să întocmești în acest scop o listă cuprinzînd vreo cincizeci de feluri de barbiturice, de zeci de amfetamine și de sute de tranchilizante ?

Pentru a stabili o diferențiere între supefiantele clasice și cele „neclasice", experții au dat barbituricelor, tranchilizantelor și amfetaminelor numele de *psihotrop*. În grupul psihotropelor sînt clasificate și *halucinogenele*. Și printre acestea LSD-ul, dezastruosul LSD, care nu are nici un efect terapeutic. Incolor, inodor, fără gust, avînd deci caracteristici nevinovate, LSD este un drog care înnebunește. Pur și simplu. Ajunge ca victima să consume o zecime de miligram pentru a avea ore întregi fantastice halucinații vizuale. Cu un singur gram de LSD, cinci mii de persoane pot face o „călătorie" halucinantă, rupînd orice contact cu lumea exterioară, pierzînd noțiunea propriului lor corp.

„Otrava spiritului"

„O duzină de studenți netunși, în majoritate americani, dar și englezi, germani, scandinavi și chiar francezi, se întîlnesc într-o cameră murdară de hotel pentru un «acid party». Ei întreprind o călătorie spre extaz, un «trip», cum spun ei, iar vehiculul lor este o bucățică de hîrtie sugativă impregnată cu o singură picătură de soluție alcoolică. Ei fac cocoloașe mici din hîrtia sugativă și le amestecă cu grijă. Hîrtia îi costă 30 de franci, deci mult mai puțin decît marihuana...". Această scenă imaginară, dar, din păcate, în același timp foarte reală, a povestit-o dr. Escoffier-Lambiotte în „Le Monde" din 22 aprilie 1966. „Drama care a început acum trei ani în America — adaugă autorul — aparține veșnicei căutări a acestei evadări ușoare, «sublimă și fără nume», care aruncă atîția dezaxați în brațele drogurilor din ce în ce mai eficace și mai nocive".

Halucinogenele, în primul rînd LSD-25, utilizate și ele în acest scop, detronează astăzi stupefiantele din „paradisul artificial" al lui Baudelaire. Ele sînt, sub un aspect modest, cele mai primejdioase dintre „otrăvurile spiritului". Pericolul cel mare constă în faptul că ele sînt ușor de procurat, fără a se

recurge la contrabandiști. La sesiunea Comisiei O.N.U., vorbindu-se despre consecințele halucinogenului LSD-25, s-a arătat că experții îl consideră ca fiind „compusul suprem al dezintegrării interioare, un fel de uraniu al drogului".

Într-adevăr, specialiștii americani au afirmat că pe lîngă riscurile pentru integritatea mintală a drogaților înșiși, amenințarea apasă și asupra descendenților lor. Cunoașterea acestor fapte a provocat nenumărate discuții în S.U.A. pentru a se stabili dacă LSD-25 trebuie sau nu plasat printre stupefiante, ceea ce ar permite organizarea luptei împotriva sa.

Raportul celei de-a 35-a sesiune a Interpolului semnalează, de asemenea, „apariția masivă a unor produse numite halucinogene mai ales printre tineretul țărilor dezvoltate (LSD)". Același raport relevă că în Canada prescripțiile medicale ale LSD-25 sînt strict controlate, fabricarea sa cvasi-interzisă. La rîndul său, Mexicul pregătește o lege în legătură cu amfetaminele, barbituricele și LSD. În Anglia, unde numărul toxicomanilor a crescut cu 23%, LSD-ul a fost trecut pe lista otrăvurilor. În Franța, o lege din 1966 a înscris halucinogenele, deci și LSD-25, pe lista stupefiantelor. Într-un cuvînt, numeroase țări au și început să pună stop acestui dușman periculos. Dar Interpolul? Textul convenției unice din 1961 nu stabilește decît acțiunile împotriva stupefiantelor și derivatelor lor. Dat fiind că halucinogenele nu figurează încă pe lista drogurilor, Interpolul nu poate întreprinde nimic concret. El se străduiește însă să convingă toate țările de necesitatea „adoptării tuturor măsurilor pentru a interzice producerea, distribuirea, circulația și utilizarea substanțelor halucinogene, mai precis a LSD-25, în afara scopurilor strict medicale și științifice".

„Bureau of Narcotics", F.B.I.-ul, toate organele polițienești din Statele Unite sînt și ele neputincioase în fața primejdiei pe care o reprezintă „noua generație" de droguri. „Nebunia halucinantelor ar putea să ia, în Statele Unite, proporțiile unui dezastru național" — a declarat un expert american, susținînd trecerea halucinogenelor pe lista stupefiantelor. Cel care a dezlănțuit, asemenea unui vrăjitor nebun, acest dezastru este, din păcate, un medic, Timothy Leary. În calitatea sa de șef al clinicii de psihiatrie a Universității Harvard, el a început, în 1961, o serie de experiențe cu diferite droguri. Doi ani mai tîrziu, Leary a fost concediat de la Harvard pentru că în cursul „experiențelor" sale a obișnuit cu un halucinogen puternic, psilocibină, peste patru sute de studenți! Un număr de adepți ai săi l-au urmat în exil, la Acapulco, în Mexic, unde Leary a deschis, într-un vechi hotel, un fel de pensiune pentru toxicomani. Aici, plătind 200 de dolari pe lună și cu 6 dolari doza de drog, oricine putea să întreprindă o „călătorie" halucinantă.

Guvernul mexican l-a expulzat pe Leary, care s-a întors în Statele Unite și a înființat în statul New York, foarte aproape de colegiile Vassar și Benet, o așa-zisă „Fundație Castalia", plină de statui religioase, dar și de însemnate rezerve de marihuana și de LSD. Sute de tineri urmau „cursurile" lui Leary de „formație mistică" și au răspîndit sămînța otrăvită a toxicomaniei într-o serie de școli, colegii și universități. Această crimă colectivă a durat trei ani. Leary a fost în cele din urmă arestat, iar judecătorul, care l-a condamnat la 30 de ani închisoare, a declarat: „I-am dat maximul posibil pentru a avea dreptul să-l examineze un psihiatru".

Ce-i de făcut?

Îngăduiți-ne acum să vă invităm la o „masă rotundă", bineînțeles imaginară, la care vom asculta părerile, declarațiile, reale de astă dată, ale unor organizații, experți și polițiști, divizați, în ceea ce privește punctul lor de vedere, în două grupuri. Întrebarea este: prin ce mijloace se poate da lovitura decisivă traficului de stupefiante? Părerea primului grup sună cam în felul următor: măsuri mai energice, necruțătoare, înăsprirea pedepselor; loviți, loviți în traficanți! Al doilea grup spune: toate acestea nu sînt suficiente. Este nevoie de o muncă gigantică de lămurire. Informați, instruiți, lămuriți! Dar să dăm cuvîntul „invitaților" noștri:

Șeful de divizie Aubé din Secretariatul general al Interpolului: „Pentru a avea o imagine clară despre traficul ilicit trebuie rezolvate două probleme. Mai întîi trebuie stabilit raportul dintre traficul legal și cel ilegal. În al doilea rînd este nevoie să încercăm să stabilim un raport între cantitățile confiscate de stupefiante și traficul real. Deocamdată, nu știm nimic precis... În materie de stupefiante, singurele statistici bune se referă la confiscări, la laboratoarele descoperite și închise și la traficanți arestați".

Gaffney, șef al „Bureau of Narcotics": „Nu există decît o singură soluție: reprimarea violentă! Să-i pedepsim fără cruțare! Eu sînt partizanul forței! Legea noastră, promulgată în 1956 — „Narcotic Control Act" — este singura cale bună, pentru că ea prevede pedeapsa cu închisoare de la 2 la 10 ani și o amendă de 20 000 de dolari la prima infracțiune. Aceasta pentru toți cei care au fost găsiți în posesia narcoticelor. Pentru cei

care vînd stupefiante : 5 ani ! Minimum 5 ani ! Recidiviştii riscă o pedeapsă de la 10 la 40 de ani şi, bineînţeles, amenda de 20 000 de dolari. Iar dacă un traficant de peste 18 ani a fost prins vînzînd un stupefiant unui minor de sub 18 ani poate fi condamnat la 10 ani muncă silnică, sau chiar la moarte ! De cînd această lege este aplicată, numărul traficanţilor a scăzut".

Dacă poliţia arestează mai puţini traficanţi, care înseamnă aceasta că sînt mai puţini traficanţi ? Sau că numărul toxicomanilor adulţi şi minori a scăzut ? Din păcate, statisticile arată că numărul acestora creşte.

Şeful de divizie Aubé : „Putem să spunem că traficul, în general, nu a crescut, dar nu se poate afirma că el a descrescut".

Acad. prof. Gheorghios Ioakimoglu, preşedintele Organismului de control al stupefiantelor, membru al Comitetului permanent împotriva stupefiantelor al O.N.U. : „Totuşi, succesele obţinute (de organele poliţieneşti) nu sînt de loc neglijabile. Cantităţile (de stupefiante) confiscate sînt într-adevăr impresionante, dar nu reprezintă, din păcate, decît o parte a traficului ilicit global. Totuşi, loviturile date traficului ilicit sînt direct proporţionale cu extinderea cooperării internaţionale împotriva stupefiantelor".

Comerţul ilegal de droguri este, mai ales în Statele Unite, înainte de toate o gigantică afacere. Gangsterii din acest uriaş complot urzit împotriva sănătăţii publice — fizice şi mentale — riscă orice pedeapsă pentru că, ne spune David Prensley, directorul brigăzii de stupefiante de pe lîngă Tribunalul Suprem al S.U.A. : „Nici o afacere nu poate aduce actualmente un asemenea procent ridicat de beneficii la fiecare dolar cheltuit".

Gheorghios Ioakimoglu : „Lupta împotriva acestui inamic al omenirii trebuie dusă pe două fronturi : desfiinţarea bandelor de traficanţi şi anihilarea imunităţii dobîndite de căpeteniile financiare care dirijează din umbră traficul de multe miliarde al stupefiantelor. Şi, în acelaşi timp, vindecarea toxicomanilor..."

Dr. Smith, medic-şef al unei clinici de dezintoxicare din New York : „Problema drogurilor nu este, de fapt, o problemă de poliţie, ci una socială. Este nevoie de o mare campanie pedagogică la nivelul unor ţări întregi pentru a lămuri oamenii asupra consecinţelor acestui flagel".

Reprezentanţii Interpol : „Părerea noastră ? Ea este exprimată de rezoluţiile votate la adunările noastre generale anuale. Iată, de pildă, rezoluţia celei de-a 35-a sesiuni de la Berna din 1966 :

— descoperirea şi distrugerea culturilor, respectiv, producţiei ilicite de opiu, coca şi cannabis ;

— descoperirea şi distrugerea laboratoarelor clandestine ;

— controlul importului şi al mişcării înăuntrul ţărilor al substanţelor chimice necesare transformării opiului în morfină şi a morfinei în heroină ;

— crearea centrelor de tratament şi de refacere pentru toxicomani ;

— aplicarea legilor existente cu mai multă severitate ;

— adoptarea tuturor măsurilor interzicînd producţia, distribuirea, circulaţia şi utilizarea substanţelor halucinogene, mai precis LSD-25, în afară de necesităţile medicale şi ştiinţifice".

Şeful de divizie Aubé : „Din informaţiile primite, constatăm că consumul substanţelor de tip LSD-25 este în creştere. Oare aceasta are într-adevăr proporţiile pe care i le atribuie presa ? Aceasta este întrebarea... Este adevărat că în ţările foarte atinse de traficul ilicit, problema depăşeşte domeniul strict poliţienesc. Totuşi, poliţia ar trebui să încerce s-o rezolve. Extinderea reţelei radio a Interpolului în ţările Asiei ar putea fi foarte utilă în această luptă".

„Liaisons", revista Prefecturii poliţiei pariziene : „LSD-25 ? O publicitate prea zgomotoasă în jurul acestui produs nou. Dacă LSD-25 a făcut într-adevăr ravagii în anumite ţări, în Franţa, unde fabricarea sa nu a fost niciodată permisă, nu a pătruns încă".

„Probabil din cauza lipsei de informaţii şi pe baza unei tradiţii vechi de libertate, Statele Unite nu au adoptat aceeaşi atitudine, ceea ce pe ei îi costă acum foarte scump" — constată dr. Escoffier-Lambiotte în ziarul „Le Monde".

„Abuzul de stupefiante se transformă într-o epidemie — constata Spinelli, directorul Oficiului O.N.U. la Geneva, la deschiderea sesiunii a 22-a din ianuarie 1968. Atrag atenţia asupra pericolului pe care-l reprezintă halucinogenele şi, mai ales, asupra vedetei acestora, LSD, care a făcut pînă acum destule ravagii".

Jean Népote, secretarul general al Interpolului, nu este mulţumit de lipsa de severitate cu care sînt aplicate legile, nici de judecătorii „care ar trebui să abandoneze birja pentru a lua avionul cu reacţie". Procedeele sînt încă grele şi foarte lente în ceea ce priveşte reprimarea infracţiunilor comise pe plan internaţional. În general, justiţia anumitor ţări arată prea mare indulgenţă. În revista „Courrier" din mai 1968, editată de UNESCO, Jean Népote mai susţine următoarele : „Pentru ca măsurile poliţieneşti să fie eficace, sînt necesare coordonarea şi centralizarea lor în interiorul fiecărei ţări ; de-a lungul anilor, O.N.U. şi Interpol recomandaseră ca în lupta împotriva

comerțului ilegal de narcotice din fiecare țară să primească sarcini corespunzătoare agenți cu o pregătire specială, buni cunoscători ai condițiilor locale, iar activitatea lor să fie dirijată de un serviciu central".

Dar în ciuda faptului că în lumea întreagă s-a dat alarma: atenție la LSD și la frații acestuia!, lucrările celei de-a 36-a sesiuni a Interpolului, deci ale ultimei adunări generale din 1967, s-au ocupat mai mult de stupefiantele „clasice". Și, printre acestea, de cannabis. Președintele Comisiei de stupefiante a acestei sesiuni, delegatul Indiei, a stabilit în raportul său: „Traficul de cannabis întrece în importanță traficul de opiu. În 1966, 35 de țări au efectuat 345 de confiscări de cannabis, deci de trei ori mai mult decît acum trei ani. Mai multe țări cer măsuri noi, și mai energice".

Rezoluția Adunării generale Interpol din 1967, adoptată în unanimitate, se ocupă și ea de o singură problemă în materie de stupefiante: de problema hașișului, recomandînd „tuturor membrilor Interpolului să atragă atenția guvernelor lor asupra necesității luării de măsuri urgente, fără întîrziere, pentru a aplica sancțiuni severe tuturor acelora care se ocupă cu traficul de cannabis și pentru ca cultura cannabisului să fie limitată la întrebuințarea legală de ordin medical, științific și industrial".

Și iată, în încheiere, cuvintele — ultimele cuvinte — ale delegatului Marii Britanii, James Paterson, pe care un atac de cord l-a doborît în plină ședință a Comisiei de stupefiante:

„Crimele legate de stupefiante sînt printre cele mai grave care ating colectivitatea internațională. Toate celelalte crime au un caracter individual, dar traficantul de stupefiante atacă din temelii edificiul social în întregime".

Mărfuri „scutite" de vamă

Dar contrabandă nu înseamnă numai trafic de droguri. Mafia și celelalte „sindicate" internaționale nu se mulțumesc numai cu traficul de stupefiante. Contrabanda este o afacere complicată și constituie un business deosebit de rentabil. Te miri pentru ce își riscă viața acest automobilist care în plină noapte, cu toate farurile stinse, se aventurează pe drumuri pline de meandre primejdioase. De ce nu așteaptă zorile, lumina reconfortantă a soarelui? Cîteva ore doar, și aceste serpentine atît de înspăimîntătoare în bezna nopții devin niște drumuri ospitaliere, aurite de primele raze ale dimineții. Nu! El gonește în noaptea protectoare pentru că aceasta este meseria sa. Ce meserie? A trece granița cu furgoneta plină de mărfuri care, dincolo, devin mărfuri „scutite de vamă" și se vînd, prin rețeaua bandei sale, cu un cîștig important. Despre ce fel de mărfuri este vorba? Despre orice care „dincoace" costă mai ieftin decît „dincolo". Poate fi gumă de mestecat sau automobil de lux, lame de ras sau izotop radioactiv, ceasornice sau țigări americane. Dar poate fi și fier vechi ori aur... „Meseria" sa îl obligă pe contrabandist să-și schimbe înfățișarea și purtarea cu ușurința unui cameleon. Furgonistul nostru este o imagine cam unilaterală, și, ca să ne exprimăm așa, blîndă. Contrabandistul internațional, împotriva căruia Interpolul cheamă la luptă toate polițiile din lume, are o înfățișare mult mai hidoasă.

În martie 1961, la Beirut, contrabandiștii au încercat să arunce în aer reședința lui Saib Salam, pe atunci prim-ministru al Libanului, pentru că a propus măsuri energice împotriva traficului de stupefiante. În decembrie 1961, la Viena, contrabandiștii au asasinat pe Ajai Kumar Mitra, însărcinatul cu afaceri al Indiei, pentru că era pe cale să demaște o bandă de traficanți de aur...

Gangsterii aurului

Rapoartele anuale ale Interpolului semnalează cu regularitate ce fel de monede false de aur circulă în momentul respectiv pe piața mondială. Aceste monede nu sînt false în sensul conținutului lor de aur. Ele condensează, în majoritatea cazurilor, două feluri de delicte: monedele respective sînt totuși false pentru că au fost bătute în atelierele clandestine ale falsificatorilor; aurul pe care-l conțin este aur furat...

Drumurile aurului sînt jalonate cu crime. În secolul trecut, pe vremea „goanei după aur" din California, au fost asasinați oameni pentru mai puțin decît o pungă cu bulgări de aur. Nu o dată, cu ocazia unui „hold-up" modern, gangsterii își însușesc cantități mari din acest metal prețios, care, apoi, dispare fără urme. Experții Interpolului sînt de părere că, de cele mai multe ori, aurul furat trece granița cu ajutorul contrabandiștilor. Ne amintim de cazul atacului asupra furgonetei Băncii Rotschild din Londra, cînd au fost furate 140 de lingouri de aur. Cîteva luni mai tîrziu, poliția din Geneva, anchetînd o altă crimă, a reușit să descopere șase din aceste lingouri. Celelalte au dispărut, probabil pentru totdeauna.

Cum în Anglia comerțul cu aur este interzis, Scotland Yardul și Interpolul urmăresc cele două canale principale prin care aurul furat poate trece prin contrabandă în străinătate. Primul

canal este transformarea aurului în monede, în general în monede vechi care poartă, de pildă, efigia reginei Victoria, și drept ani de emisie 1874 și 1887. Vînzînd aceste monede chiar în țară, gangsterii obțin pentru ele lire sterline autentice. Al doilea canal este turnarea obiectelor mici sau a plăcilor subțiri care pe urmă, cusute în haine, cordoane etc., trec granița. Cum în foarte multe cazuri bandele de contrabandiști ai aurului — dacă nu sînt chiar aceiași — colaborează cu „internaționalii" stupefiantelor, aurul furat intră în circuitul traficului de droguri, finanțînd astfel comerțul murdar al stupefiantelor.

Ce caută un fotoliu de avion în cabinetul directorial al acestei firme de export-import din Londra ? Și cine este acest tînăr care intră pe ușă, înaintînd spre fotoliu cu pași greoi și nesiguri ? Tînărul se antrenează pentru „canalul doi" amintit mai sus. Se așază în fotoliu, dar, fără vreo cauză vizibilă, își pierde echilibrul și se prăbușește cu picioarele în sus. Nu este de mirare, pentru că poartă un corset care conține cîteva zeci de kilograme de plăci de aur. Faza a doua a antrenamentului are loc în Hyde-Park. Omul nostru face o cursă pe o distanță mai lungă pentru că la aerodrom va trebui să parcurgă cu pași grăbiți distanța de la vamă pînă la avion fără să se clatine. Peter Barden de la ziarul londonez „Daily Sketch" a cunoscut, în cursul unei anchete, contrabandiști care au făcut peste o sută de călătorii de acest fel de la Londra la Bruxelles. Barden a dat publicității și instrucțiunile primite de acești „curieri" ai aurului. Iată cîteva din ele : „Nu puneți nimic în buzunare ! Veți părea destul de obez și așa". „Țineți în față aparatul fotografic. Nu este cazul ca un trecător sau un alt pasager cu care vă ciocniți să simtă tăria corsetului pe care-l purtați". „Nu permiteți stewardesei să vă ajute la strînsul centurii de siguranță"...

Legenda spune că înțeleptul calif Harun-al-Rașid, avînd nevoie de un ministru de finanțe, și-a adunat curtenii și, trecîndu-i unul cîte unul prin trezorerie, i-a pus apoi să danseze în fața sa. Cei care cu cîteva minute înainte umblaseră ușor, cu vioiciune, abia dacă se mai puteau mișca, necum să danseze, din cauza buzunarelor pe care le umpluseră în grabă. Din păcate, polițiile vămilor nu-i pot supune pe călători unui asemenea „test" desuet.

Spre India !

Cu cîteva zile înaintea Anului nou 1962, funcționarii Legației Indiei la Viena au descoperit cadavrul lui Ajai Mitra în apartamentul acestuia. Cu cîteva ore înaintea morții sale, Ajai Mitra, tînăr diplomat indian, primise vizita a doi necunoscuți. Ancheta

a stabilit că, în timpul vizitei, gazda a băut împreună cu oaspeții săi o sticlă de coniac. Oaspeții neașteptați au avut grijă să șteargă atît sticla, cît și paharele, pentru a face să dispară orice urmă a amprentelor lor. Autopsia a arătat că moartea diplomatului a fost provocată de o doză masivă de luminal amestecat cu o otravă orientală necunoscută.

În casa de bani, polițiștii austrieci au găsit un document cifrat care conținea numele și adresele șefilor contrabandiștilor vienezi. Aceștia, după informațiile poliției, confruntate cu evidența Interpolului, se ocupau cu contrabanda de aur îndreptată spre India. „Da, soțul meu îi urmărea pe contrabandiști" — a declarat soția diplomatului. Se pare că Ajai Mitra, pe lîngă atribuțiile sale diplomatice, avusese o misiune secretă și că s-a achitat cu succes de această misiune care îi fusese încredințată de către guvernul țării sale. Cu puțină vreme înaintea morții sale, autoritățile indiene au arestat pe șefii cîtorva mari „ganguri" internaționale de contrabandiști. Asasinarea lui Ajai Mitra a fost deci un act de „vendetta" din partea criminalilor.

Uciderea lui Ajai Mitra a constituit doar unul dintre episoadele războiului dintre poliția indiană și organizațiile internaționale ale contrabandiștilor de aur. Spre frontierele Indiei se revarsă un adevărat torent al traficului de aur. În această țară prețul aurului este aproape dublu față de țările apusene. Traficanții profită de o situație care nu dăinuie de azi sau de ieri, și nici nu a apărut de la sine.

Extracția de aur nu satisface și nu a satisfăcut niciodată cererea de aur din India, care a importat întotdeauna acest metal. Cererea este în mare parte determinată de moda, tradițională și deosebit de răspîndită, a podoabelor de aur. În același timp, unele cercuri din India le folosesc ca mijloc de acumulare. Ziarul „Times of India" scria la 3 ianuarie 1965 : „Vameșii și detectivii Ministerului de Finanțe își consacră toate forțele luptei împotriva organizațiilor internaționale de traficanți, care, dacă ar fi lăsate, ar ruina economia țării noastre... În cinci ani au fost arestate peste șase mii de persoane provenind, după naționalitate, din douăzeci și cinci de țări". Apoi ziarul descrie metodele folosite de traficanți. Contrabandistul vinde aurul la bursa neagră cu preț dublu, primind rupii indiene, pe care le scoate din țară tot prin contrabandă. Și ca să nu se obosească mergînd prea departe, el schimbă rupiile, la curs liber, la băncile din Orientul Mijlociu, luînd dolari, lire sterline sau franci, totalizînd dublul sumei pe care a cheltuit-o pentru cumpărarea aurului. Băncile care au cumpărat rupiile le prezintă apoi Băncii

de rezerve a statului indian, primind în schimb devize, deosebit de necesare azi trezoreriei indiene pentru finanțarea construcției industriale.

Atît la cea de-a 31-a sesiune a Interpolului, ținută la Madrid în 1962, cît și mai tîrziu, în 1964, la Caracas, s-a dezbătut problema combaterii „activității organizate" a „gangurilor" de contrabandiști. Printre dificultățile ivite în calea combaterii acestui flagel, cei de la Interpol au enumerat legăturile din ce în ce mai strînse între bandele de traficanți de aur și cele care se ocupă cu traficul de stupefiante. Într-o formă mai voalată a ieșit la iveală și faptul că în unele țări activitatea acestor bande este acoperită chiar de organele judiciare. Majoritatea adversarilor Interpolului s-au dovedit a fi adevărați experți în „meseria" lor; bandele reușesc să-și păstreze secretele și — aici devine evidentă similitudinea între „gangurile" de stupefiante și cele de aur — un eșec nu duce la destrămarea respectivei organizații de criminali. Acestea fac o adevărată risipă de ingeniozitate în găsirea unor sisteme de a-și camufla marfa. Așa, de pildă, automobile avînd volanele, șasiurile și alte piese din aur masiv, acoperit de un strat de lac.

Contrabandiștii se folosesc, bineînțeles, și de avioane. Și aceasta nu numai pentru a trece cîte un pasager incorsetat în 30—50 kg de aur. La 16 septembrie 1967, autoritățile indiene au anunțat Interpolul că în calele de bagaje ale unui avion de linie al companiei engleze B.O.A.C. în drum spre Hong Kong, vameșii indieni au descoperit la escala de la New Delhi 26 de lăzi sigilate, conținînd 1 200 kg de aur. Lăzile au fost îmbarcate la Londra, dar nu purtau nici o indicație în privința expeditorului și nici adresa vreunui destinatar.

Căile, chiar și cele aeriene, ale aurului nu sînt întotdeauna aceleași. În cazul avionului companiei B.O.A.C., călătoria metalului galben a început la Londra, destinația sa finală fiind Hong Kong. Fără „incidentul" de la New Delhi, contrabandiștii ar fi luat în primire transportul la Hong Kong, dirijîndu-l apoi spre Bangkok, Colombo, Bombay sau Karachi.

Amploarea pe care a luat-o contrabanda de aur și de stupefiante pe calea aerului a făcut ca Interpolul să invite la sesiunile sale anuale și la cele speciale pe directorii principalelor companii aeriene.

Dificultățile întîmpinate de Interpol în stăvilirea contrabandei de aur se datoresc și faptului că nu toate țările au, în această privință, aceeași legislație. În Pakistan, pedeapsa maximă pentru acest delict este pedeapsa cu moartea, dar în Elveția, după cum știm, aurul este un „musafir anonim", întotdeauna binevenit.

Diamantele zboară și ele...

Majoritatea traficanților folosesc liniile aeriene oficiale, unii din ei însă au avionul lor particular. Aceste aparate mici pot ateriza pe o suprafață redusă, deci și în locurile necontrolate de autorități. Contrabandiștii de diamante folosesc de regulă acest procedeu. Statul african Sierra Leone este una din cele mai importante țări producătoare de diamante. Sierra Leone livrează pieții mondiale diamante de calitate superioară pentru industrie și bijuterii. Cea mai mare companie pentru extracția de diamante din această țară este „Sierra Leone Selection Trust", întreprinderea firmei engleze „Consolidated African Selection Trust". Pe prundișul rîurilor din regiunile răsăritene ale țării se pot vedea în fiecare zi grupuri de oameni care, văzute de departe, par a se supune cine știe cărui ritual mistic. În realitate, cu spinările încovoiate, înaintînd încet, ei adună prundișul în grămăjoare, apoi îl strecoară sau pur și simplu îl prefiră printre degete, asemenea copiilor cînd aleg printre pietricele pe cele mai strălucitoare. Aceste grupuri aparțin celor 5 000 de indigeni care caută diamante pe cont propriu. Înainte de a duce la punctul de achiziție cîteva mici pietricele prețioase, ei trebuie să treacă prin sită și să cerceteze în bătaia soarelui tropical tone de prundiș. Pe văile rîurilor se înalță coline întregi de pămînt săpat și trecut prin sită. Aproape 60% din valoarea exportului respectivei țări o constituie diamantele, dar o mare parte a acestei bogății trece în străinătate prin contrabandă.

Republica Africa Centrală, care este și ea, ca și Sierra Leone, afiliată la Interpol, a ridicat problema contrabandei și comerțului ilicit cu diamante la ultima sesiune a Interpolului. Delegatul acestei țări a precizat că exportul de diamante reprezintă 53% din valoarea totală a exportului ei. Or, patruzeci la sută din producția totală de pietre prețioase trece frontiera prin contrabandă. Acest procentaj se referă la greutatea, și nu la valoarea producției. Deci, din punct de vedere valoric, proporția este mult mai mare. Dispersarea diamantelor în prundul rîurilor și rîulețelor, în solul țării ușurează furturile, a spus delegatul, care a cerut ajutorul țărilor afiliate la Interpol împotriva irosirii catastrofale a bogăției principale a Republicii Africa Centrală.

În Sierra Leone au fost arestați nu de mult doi cetățeni libanezi care au aterizat cu avionul lor particular lîngă un rîu, în apropierea unor gropi „ilicite", unde erau așteptați de complicii lor. Operația de predare și preluare a pietrelor prețioase

a durat destul de mult, pentru că contrabandiştii s-au pregătit temeinic în vederea escalelor viitoare, pe aerodromuri diferite, unde îi aştepta un control vamal sever. Poliţia a avut deci tot timpul să înconjure pista de decolare şi să-i aresteze pe cei doi traficanţi în momentul cînd s-au urcat în avion. O percheziţie minuţioasă a scos la lumină o mie cinci sute de diamante de diferite mărimi ascunse fie în ţigările de foi ale călătorilor, fie în tocurile de la pantofi.

Se interesează de diamante nu numai contrabandiştii, ci şi hoţii internaţionali. Diamantele călătoresc mult prin lume şi furturile iau proporţii fantastice. De cîteva sute de ori pe an destinatarii deschid cutii care în loc de diamante conţin diferite obiecte inutile, dar conforme cu greutatea diamantelor expediate. De-a lungul itinerariului său, avionul face mai multe escale, şi cu cît numărul escalelor este mai mare, cu atît mai vulnerabil devine transportul. În alte cazuri însă, furtul este comis în cursul călătoriei, între două escale. Iată, de pildă, pachetul care conţinea diamante în valoare de un milion de franci şi care a fost plasat pe bordul unui avion care făcea ruta Paris — Constantine (Algeria) cu escale la Marsilia şi Alger. La Marsilia s-a prezentat un bijutier însărcinat de către firma pariziană care a expediat pachetul să fie de faţă la controlul vamal. Pachetul însă nu mai conţinea nici o piatră preţioasă, ci era plin cu cărămizi. Un inspector de poliţie a avut ideea să cerceteze toate bagajele descărcate la Marsilia. A găsit printre ele o ladă de proporţii mari, dar suspect de uşoară. Lada — destul de mare ca să adăpostească un om — nu conţinea decît un scaun...

Expeditorul lăzii, din cine ştie ce imprudenţă, a dat numele său exact şi adresa tot atît de exactă. Poliţia l-a găsit deci repede, iar omul a mărturisit şi el tot aşa de repede. Lovitura fusese pusă la cale de doi oameni. Amîndoi se aflau în avion. Unul printre pasageri, celălalt în ladă. Individul din ladă, fost funcţionar la poştă, ştia că pietrele preţioase transportate în saci sigilaţi poartă o etichetă de culoare violetă. În timpul zborului a ieşit din ladă — trebuia să desfacă doar două şuruburi —, a găsit pachetul cu eticheta violetă, a luat diamantele şi le-a plasat în valiza prietenului său, care stătea liniştit printre pasageri. La Marsilia a coborît netulburat, iar complicele şi-a luat geamantanul şi a plecat şi el. Dacă lada nu purta adresa şi numele expeditorului, diamantele nu ar fi fost găsite, probabil, niciodată.

„Războiul blondelor"

În dimineaţa zilei de 4 noiembrie 1959, Interpol-Paris a primit următorul mesaj „roşu", deci foarte urgent, de la poliţia portului Tanger :

„La 3 octombrie, la orele cinci şi jumătate dimineaţa, cargoul olandez «Combinatie», de două sute patruzeci şi nouă de tone, comandat de van Delft, a plecat din Tanger spre Malta, avînd pe bord un transport de două mii şapte sute de lăzi cu ţigări americane. Stop. La 4 octombrie, la orele unu noaptea, la şaptesprezece mile distanţă de coastele spaniole, cargoul a fost atacat de o vedetă rapidă. Stop. Şase bandiţi înarmaţi cu mitraliere au legat şi au închis echipajul, furînd ţigările. Stop. Cu rugămintea de a aviza Interpol-Roma şi Malta. Stop".

Mesajul nu preciza, dar în epoca aceea pentru fiecare poliţist era evident că cargoul jefuit făcea contrabandă de ţigări între portul liber Tanger şi Malta. Această contrabandă era în floare, iar ţigările, denumite „blonde" în jargoul traficanţilor, constituiau o marfă foarte rentabilă. Acest episod al „războiului blondelor" avusese un caracter deosebit de sîngeros.

La 4 octombrie, la ora unu dimineaţa, cargoul olandez „Combinatie", care sub comanda căpitanului van Delft naviga spre Malta, a fost oprit de o vedetă rapidă. Şase oameni înarmaţi se urcară pe bord. Atacanţii purtau măştile verzi ale Klu-Klux-Klanului, avînd fiecare sub braţ cîte o puşcă mitralieră. Echipajul a fost închis în cea mai mare cabină, unde rămase timp de douăsprezece zile. În timpul acesta gangsterii săvîrşeau cel mai îndrăzneţ atac pirateresc din ultimele decenii. În cursul acestor aproape două săptămîni, numai cei doi mecanici şi bucătarul au avut dreptul să părăsească cabina. Dar la venirea nopţii erau închişi şi ei. Vedeta purta numele de „Esmé" şi era o veche navă de 120 de tone a marinei militare britanice. Cele două vase navigară împreună, apoi se opriră aproape de Corsica, unde la Ajaccio rămaseră ancorate o zi. Aici, în timpul nopţii, toate lăzile au fost debarcate pe uscat. Încetul cu încetul, calmul revenea pe bordul lui „Combinatie". Mai întîi s-a stins zgomotul motoarelor celor două camioane puternice care au plecat cu „blondele", apoi s-a îndepărtat şi vedeta rapidă. Van Delft a spart uşa cabinei şi s-a suit pe bord. Era o noapte calmă, de departe se vedeau luminile de pe coastele Sardiniei. Van Delft a pus motoarele în mişcare şi s-a îndreptat spre Tanger. Dat fiind că aparatul de radio al vasului fusese scos din funcţiune de către piraţi, numai după sosirea sa la Tanger a putut să anunţe poliţia despre acest atac, care i-a costat pe proprietarii „blondelor" nu mai puţin de şase sute de mii de franci.

Sosiră la Tanger la 4 noiembrie : în aceeași dimineață Interpolul a primit mesajul „extra urgent“.

Afacerea „îmbătrînise“ deci cu o lună cînd Interpolul a început cercetările. Au fost puse în alarmă toate B.C.N.-urile din Italia, Malta, Spania și din nordul Africii. Informațiile începură să sosească din diverse locuri. cînd un mesaj transmis de Tanger atrase atenția anchetatorilor. De această dată era un mesaj lung. plin cu peripeții și amănunte uimitoare. Primul amănunt ciudat a fost apariția în portul Tanger a vedetei „Esmé“... Relatările echipajului aminteau mai degrabă o poveste despre vechii corsari medievali.

Totul a început departe de Mediterană. într-o cîrciumă mică din Anglia. unde echipajul a făcut cunoștință cu căpitanul de vas Edward Erckmann. Acest marinar belgian primise sarcina — din partea cui. nu se știe — să cumpere o șalupă rapidă veche a lui „Royal Navy“. Urma să meargă să ia în primire această șalupă, care a și fost botezată cu numele de „Esmé“ ; dar mai întîi avea nevoie de un echipaj. După o scurtă discuție în cîrciuma din Sussex. echipajul fu angajat. Erckmann spuse că portul lor de bază va fi Tanger și că vor naviga între Spania, Italia și Franța. Perspectivele de cîștig erau tentante. salariile și primele stabilite așișderea. Așadar. după o croazieră plăcută de la un port englez la Tanger. acești oameni dornici de cîștiguri ușoare s-au instalat în acest port internațional plin de activitate.

Primul „client“ s-a ivit o dată cu semnalele S.O.S. pe care le-a lansat un vas în pericol. Semnalele au fost recepționate de administrația portului Tanger. care l-a trimis pe „Esmé“ să salveze echipajul și. dacă se poate, încărcătura navei. O astfel de operație dusă la bun sfîrșit în condiții grele aducea de regulă echipajului o răsplată bogată. Înainte de plecare. șase oameni s-au urcat pe bordul vedetei rapide. explicînd comandantului că administrația portului i-a trimis să ajute la salvarea încărcăturii vasului în pericol. Echipajul a remarcat că unul dintre acești șase bărbați. cu numele de „Yank“, părea să fie șeful lor. „Yank“ vorbea cu accent american. dar ceilalți conversau între ei în franceză.

A doua zi „Yank“ coborî în cală. desfundă mai multe butoaie și scoase din ele șase puști-mitralieră și șase pistoale automate. Era vorba deci de un act de piraterie bine pregătit. pentru că nu a existat nici un fel de „vas în pericol“, pentru că butoaiele fuseseră încărcate pe „Esmé“ cu o zi înaintea plecării acestuia Oamenii din echipaj au fost adunați și închiși într-o cabină. De aici ei au putut asista la atacarea vasului „Combinatie“, la transbordarea lăzilor. Cinci dintre pirați au debarcat la

Ajaccio. „Yank“ însă a rămas pe „Esmé“ și a obligat pe comandantul acestuia să se îndrepte spre Sardinia. Aici „Yank“ a părăsit vasul și a dispărut.

Vast centru de spionaj și adăpost pentru dezertori în timpul războiului, Tanger a devenit, cu ajutorul acestora, un cuib de contrabandiști, în primul rînd al contrabandiștilor de „blonde“. O ladă de țigări americane costa 35 de dolari la Tanger ; revînzîndu-le, traficanții obțineau un preț dublu, chiar triplu. Existau unele indicii că în acest oraș internațional, fără monedă proprie oficială și fără impozite, s-au stabilit marii șefi ai Mafiei : Frank Costello și Lucky Luciano.

Pornind de la aceste informații, Interpolul a centralizat și a coordonat toate datele ce-i parveneau, și, după puțină vreme, pirații au fost identificați. „Yank“ era unul și același cu Sidney Farney, supranumit „Nylon Syd“ pentru antecedentele sale de specialist în traficul cu ciorapi nylon. Prima arestare a avut loc la Marsilia, unde a fost descoperit un om de legătură al lui Farney. Al doilea corsar prins a fost un american, James Bayley, care, după informațiile furnizate de Interpol-Madrid, se instalase într-un hotel de lux în capitala Spaniei. La 23 noiembrie 1959, la ora trei după-amiază, doi oameni ai B.C.N.-Interpol din Madrid l-au arestat și l-au dus în biroul Interpolului în așteptarea ordinului de extrădare care trebuia să sosească de la Tanger.

În etapa viitoare a anchetei, Interpolul a descoperit pe tăinuitorul țigărilor furate. Era vorba de Antoine Planche, alias Antoine Pasqualini. S-a dovedit că el asistase la Ajaccio la debarcarea țigărilor, cumpărînd tot lotul de la contrabandiști. După ce auzise însă că Interpolul a deschis o anchetă și cîteva arestări au și fost efectuate, l-a însărcinat pe unul din oamenii săi de încredere, Losettani, să ascundă marfa într-un loc tăinuit. Imediat după aceea, Pasqualini a fost arestat. Losettani nu a reușit însă să păstreze secretul, pentru că, cu prilejul unui „foc de artificii“ regizat într-un bar din Ajaccio, el a rănit grav pe unul dintre adversarii săi și a fost silit să fugă. Înainte de a dispărea însă, el a dezvăluit taina lui Cavanna, primarul unui mic orășel din Corsica. De aici au izbucnit o serie de asasinate care au terorizat o vreme sudul Franței și insula Corsica.

Majoritatea personajelor implicate în contrabanda „blondelor“ se aflau între zidurile închisorii și afacerea „Combinatie“-„Esmé“ era pe cale să părăsească primul plan al actualității. O parte dintre acuzați au fost însă eliberați pe cauțiune. Între aceștia, Pasqualini, care chiar în ziua eliberării sale i-a făcut o vizită lui Cavanna, cerîndu-i restituirea prăzii. Cum în lumea

interlopă cuvîntul dat nu prea are mare valoare, Cavanna a refuzat. Şi războiul a izbucnit repede şi într-o manieră violentă.

Cîteva zile mai tîrziu, trei indivizi aşteptau în faţa unui mic hotel din Ajaccio sosirea unui bărbat. Acesta coborî dintr-o maşină şi porni să urce pe jos aleea care ducea spre hotel. Şase împuşcături răsunară, tulburînd liniştea; apoi zgomotul motorului unui automobil dădu de veste că atentatorii au dispărut. Cavanna — pentru că el era victima — îşi pierdu ambele picioare. El jură că se va răzbuna. Cum în noua situaţie îi era cam greu să se deplaseze, oamenii lui preluară schimbul şi „focul de artificii" continuă. Etapa viitoare a vendettei fu un atac asupra lui Pasqualini, dar acesta scăpă cu o rană uşoară. În martie 1959 însă, pe un drum îngust al insulei de Beauté, aproape de Ajaccio, un automobilist a fost nevoit să coboare din maşina sa pentru că o ladă aruncată în mijlocul drumului îi bara trecerea. Traverni, un prieten al lui Pasqualini, se îndreptă înjurînd spre ladă şi fu doborît de şase focuri de armă. Acesta a fost primul omor al vendettei şi primul „succes" al bandei lui Cavanna.

Două luni mai tîrziu, un al doilea membru al bandei lui Pasqualini a fost doborît, apoi a venit rîndul fratelui lui Cavanna. În august 1959 a fost ucis cel de-al treilea om al lui Pasqualini, în momentul cînd ieşea dintr-o cafenea din Ajaccio. În noiembrie poliţia a descoperit cadavrul unui om ascuns într-un colţ puţin frecventat al portului din Marsilia. Era însuşi Pasqualini, cu ţeasta străpunsă de opt gloanţe. Cavanna s-ar fi putut declara răzbunat, dar lupta sîngeroasă între cele două bande de gangsteri a continuat. La 31 decembrie 1959, Louis Muratore şedea cu cîţiva prieteni într-un bar din Marsilia, cînd uşa se deschise brusc: o singură împuşcătură şi Muratore, lovit în plină inimă, a căzut mort. Dar Muratore avea un frate... În februarie 1960 i-a venit, în fine, şi rîndul lui Cavannna, doborît lîngă Opera din Marsilia, în plină stradă, de o rafală de mitralieră.

Acest „război al blondelor" a făcut să curgă mult sînge gangsteresc. În cursul desfăşurării evenimentelor nu s-a mai vorbit de cele două mii şapte sute de lăzi de ţigări care au declanşat, de fapt, ostilităţile. Între timp însă, Interpolul l-a găsit şi pe omul „cu un foarte pronunţat accent american", şi „Yank", alias Sydney Farney, a ajuns la închisoare. El se retrăsese într-un mic sat francez, simula a fi surdo-mut şi a încercat să-i convingă pe poliţişti că se retrăsese acolo fiindcă avea nevoie de odihnă. „Yank" a fost condamnat, cu alţi doi membri ai bandei lui, la trei ani închisoare, toţi ceilalţi au fost eliberaţi.

Şi aşa a luat sfîrşit acest „război al blondelor", care începuse într-o dimineaţă însorită, cînd „Combinatie", de sub comanda lui van Delft, a ridicat ancora la Tanger cu destinaţia Malta.

„Traite des blanches"

În zadar am căuta în vechile tratate de criminalistică expresia întîlnită în capitolul precedent: „traite des blondes". Contrabanda de ţigări nu a ajuns la modă sau, mai bine zis, nu a luat proporţii mari decît după cel de-al doilea război mondial. În vocabularul contrabandiştilor se află însă de multă vreme o altă expresie franceză: „traite des blanches". În traducere liberă ea înseamnă trafic cu femei (albe). Da, albe pentru că este vorba de contrabandă (export) de femei europene, la început aproape exclusiv pentru America de Sud, apoi şi pentru Orientul Apropiat şi — în ultima perioadă — pentru Africa.

Interpolul, de la începutul existenţei sale, a declarat război bandelor înrudite cu Mafia care se ocupă cu acest comerţ ticălos, ce se face sub acoperirea pseudolegală a unor contracte false. Bineînţeles, printre femeile „recrutate" se află şi multe prostituate profesioniste care se angajează în această aventură în perfectă cunoştinţă de cauză. În majoritatea cazurilor însă, recrutarea se face în felul următor:

Prin anunţuri apărute în ziare se caută pentru angajare femei tinere (dar numai tinere), „fără cunoştinţe speciale" (această precizare este cea mai edificatoare), pentru spectacole (nu se spune despre ce fel de spectacole este vorba). Femeilor care se prezintă li se explică: vor fi angajate pentru turnee artistice (turnarea de filme ca figurante, pentru trupe de balet etc.). Viitorul lor patron suportă cheltuielile de călătorie şi de cazare, salariul va fi atît şi atît (cu perspective de urcare rapidă), li se promite o viaţă veselă, bună şi fără griji. La întrebarea directă pusă de o femeie mai puţin încrezătoare i se răspunde limpede: nu, nu va fi întrebuinţată ca femeie de consumaţie...

Şi (pentru liniştirea viitoarelor „artiste") se organizează un aşa numit „curs", cîţiva paşi şi figuri de balet rudimentare, ba chiar li se dau şi bani (avans pentru viitoarele „spectacole"), în scopul de a le vîrî în datorii de la bun început. Contractele, în general, sînt formale, pentru că agenţia care a angajat femeia nu există decît pe hîrtie. Candidata la export nu primeşte nici un exemplar al contractului, care este redactat într-o limbă pe care ea nici nu o cunoaşte. În acest caz i se face un fel de rezumat verbal, din care dispar, bineînţeles, clauzele abuzive

care o leagă pe angajată de mîini și de picioare și o pun la cheremul „agenției". Așa, de pildă, contractul nu cuprinde, în majoritatea cazurilor — cu toate că escrocii o promit — suportarea spezelor de repatriere pentru cazul în care angajata nu este mulțumită de munca sa. În această situație, neavînd mijloacele necesare, nici pașaport, pentru că exploatatorul il ține la el, femeia, plină de datorii, acceptă soarta pe care traficanții de carne vie i-au pregătit-o. Drumul ei — după o rezistență inițială (și eventuală) care slăbește sub influența consumului de alcool și de oboseala rezultată din nopți nedormite — drumul ei deci duce spre degradare morală completă.

După datele Interpolului, femeile recrutate în acest fel au vîrsta între 20 și 30 de ani, multe nu au decît 16—20 de ani. Ele vin dintr-un mediu modest, majoritatea sînt fără nici o ocupație. În cele mai multe cazuri nu este vorba de prostituate. Multe din aceste femei căzute în capcana traficanților sînt femei singure. Ele vin în primul rînd din Europa. Curentul de „emigrare" în momentul de față se îndreaptă din Europa spre Orientul Apropiat și Mijlociu, apoi spre Africa Neagră. Cum am mai spus, înainte vreme, acum un deceniu, două, direcția acestui „export" era, în afara bazinului mediteranean, America de Sud. În multe cazuri nu se ajunge la „export", femeile fiind silite să se prostitueze chiar în țara lor de baștină.

Încă în 1930, la cea de-a 6-a sesiune a Comisiei Internaționale de Poliție Criminală, a fost înființat un comitet special însărcinat cu studierea acestei probleme. Rezoluția adoptată în 1930 cuprindea următoarele sarcini :

1. Controlul strict al agențiilor care oferă femeilor posturi în străinătate.

2. Un for oficial menit să controleze dacă artistele care lucrează în țări străine și ale căror contracte nu au fost prelungite s-au întors sau nu în țara lor de origine.

3. Anchetarea riguroasă a tuturor ofertelor de serviciu venite de peste hotare și verificarea contractelor. Aceste dispoziții au fost aprobate din nou la sesiunile din 1932, 1934 și 1936. După 1950 problema prostituției în general și a traficului „femeilor albe" în special figurează la aproape fiecare sesiune anuală a Interpolului. Problema este aprofundată, și polițiile din lumea întreagă sînt de acord asupra necesității de a exercita o presiune energică asupra așa-ziselor agenții de recrutare, impresari, producători de filme, șefi de turnee „artistice" care recrutează femei tinere, precum și asupra proprietarilor localurilor care folosesc „artistele" ca dame de consum.

Interpolul însă consideră că aceste măsuri nu sînt suficiente. Ele trebuie completate cu măsuri severe de prevenție, adică

măsuri care să împiedice de la bun început recrutarea și angajarea candidatelor la prostituție. Această soluție ar fi mai eficace și mai simplă decît pedepsirea ulterioară. Țara în care se face recrutarea nu poate pedepsi pe traficanți decît dacă știe ce se petrece în țara de destinație a „transportului". Este o problemă complicată, dar printr-un rapid schimb de informații, folosind rețeaua Birourilor centrale naționale ale Interpolului, țara de origine poate fi informată de soarta victimelor. Și țara de destinație poate să facă inofensivi pe traficanți și pe cei care exploatează femeile și trăiesc din prostituarea acestora dacă este din vreme informată atît despre deplasările suspecte ale contrabandiștilor de femei, cît și despre „transporturile" propriu-zise.

În fișierul Interpolului figurează — printre altele — un caz cu implicații internaționale multiple : afacerea fraților Messina.

Profituri din viciu...

Cei doi Messina organizaseră o rețea de recrutare cu centrul la Bruxelles, avînd ramificații în Franța, Anglia și Republica Federală a Germaniei. La început, metoda folosită era simplă : frații Messina călătoreau prin Europa în căutarea femeilor tinere și frumoase. Cînd găseau o pradă bună, nu precupețeau nici timp, nici osteneală și nici bani pentru a o atrage în capcană. La un bal din Blankenberghe, pe litoralul belgian, Marie-Jeanne, în vîrstă de douăzeci de ani, s-a întîlnit cu Eugenio, care s-a prezentat sub numele de Carlos Merino. Acest bărbat elegant și plin de deferență, care comandă la masă numai șampanie, i-a plăcut tinerei fete, care trăia cu mama sa, văduvă, la Liège. El i-a povestit că este celibatar și bogat. Marie-Jeanne a rămas impresionată de politețea acestui om, dar mai ales de eleganța etalată de el. Eugenio Messina știa prea bine că luxul este prima momeală pe drumul care duce spre desfrîu.

Marie-Jeanne a fost invitată la sediul bandei din Bruxelles. Aici ea a făcut cunoștință cu fratele lui Eugenio. A fost o seară romantică cu șampanie și cadouri, numai că la miezul nopții în apartamentul luxos a făcut irupție poliția belgiană. Marie-Jeanne a scăpat din capcană în ultima clipă, iar inspectorii belgieni au trimis la Interpol materialul adunat în vizuina traficanților. Aparatul s-a pus în mișcare, poliția întregii Europe începu să caute unde duce filiera bandei. Au fost percheziționate în primul rînd apartamentele celor doi frați.

La locuința lor din orașul Koblenz din R.F.G. au fost descoperite arme și patru chei speciale pentru case de bani. Una din aceste chei deschidea un seif particular închiriat la o bancă din Bruxelles pe numele doamnei X. Urmele duceau mai departe la un apartament din Shepherd Market în cartierul londonez Mayfair. Aici doamna X avea un apartament închiriat pe alt nume. Această doamnă X era o femeie între două vîrste, care figura pe fișele poliției din Belgia și Londra ca o prostituată încercată, avînd un rol — pînă atunci nedescoperit — în primirea și „educarea" femeilor care soseau la Londra prin intermediul fraților Messina. Apartamentul din Londra era statul-major al bandei din Anglia.

În seiful din Bruxelles a mai fost găsit și un pachet de scrisori. Ele dădeau anumite amănunte asupra profiturilor realizate de unele femei ajunse în plasa bandei Messina. Cele cîteva cifre găsite în această corespondență au dat un răspuns suficient de clar la întrebarea : cum puteau frații Messina să trăiască în huzur, de ce au investit atîția bani și atîta timp pentru ademenirea unei singure victime, cum a fost, de pildă, cazul lui Marie-Jeanne ?

Din aceste scrisori a reieșit că în cursul a șase săptămîni, prin „munca" a numai cinci prostituate la diferite grade, proxeneții au cîștigat — cifrele le dăm pe rînd — 18 552, 3 600, 1 544, 11 024 și 35 426 de franci. Ultima sumă a fost „cîștigată" de o femeie de 24 de ani care, cu puțină vreme înainte, era încă infirmieră în Belgia.

Poliția a regăsit mai multe femei care se zbăteau în acest uriaș complot al prostituției. Toate trăiau sub teroare. Banditii le preveniseră : a vorbi cu poliția înseamnă pentru ele o tăietură de brici. Oh, nu o lovitură mortală, nicidecum ! Numai pe față, de sus în jos, o singură tăietură care lasă o cicatrice adîncă și veșnică... Frații Messina au fost condamnați la șapte și, respectiv, la doi ani închisoare. Cu doamna X justiția a fost îngăduitoare. Un an de închisoare cu suspendarea pedepsei. Cei de la Interpol țin fișa ei în prima evidență. Pentru orice eventualitate... În acest comerț cu „carne albă", care are un caracter atît de internațional, personajele apar pe neașteptate. Ca, de pildă, acest gangster care se prezenta scurt : George.

„Baletul madonelor"

Nu se știe sub ce pretext au revendicat cei doi gangsteri 50 000 de dolari de la proprietarii barului „Chez Annie" din Beirut. Fapt e că banditii și-au scos repede revolverele. A urmat un scurt schimb de focuri, în urma căruia cei doi proprietari — Whitsel și Ramos —, precum și unul din atacanți au plecat pe lumea cealaltă. Al doilea gangster, George, amenințînd cu arma clienții buimăciți ai barului, a luat banii din casă și a dispărut.

Acest atac banditesc a avut loc la 18 august 1958. Pe baza semnalmentelor primite de la B.C.N.-Liban, din evidența recidiviștilor aflată la Interpol a fost scoasă fișa lui George, care a fost arestat la sfîrșitul anului 1958 la Westertimke, o mică localitate din Republica Federală a Germaniei. Se poate pune întrebarea : ce căuta un gangster recidivist internațional în acest sat mic și uitat de lume ? Un refugiu poate ? Situația este complet alta.

Aici, la Westertimke, în barăcile unui vechi lagăr de prizonieri de război, autoritățile au înființat o tabără provizorie pentru tinere fete între 14 și 24 de ani. Cea mai mare parte a acestora erau orfane de război. George s-a apucat de proxenetism și recruta „artiste" pentru turnee inexistente nu numai din tabăra de orfane, dar de pe tot teritoriul republicii. S-a asociat cu perechea Matthujs și Ellen Hoornweg, care avea o agenție artistică în Olanda. Sub acoperirea acestei firme, cei trei complici au format corpuri de balet, botezîndu-le cu nume romantice. Grupul de dansatoare denumit „Baletul madonelor" a pornit, de pildă, spre un port din Mediterana, pe drum s-a risipit însă, aprovizionînd cu dame de consum barurile, cîrciumile și bordelurile de pe coasta Mării Mediterane pînă în porturile Orientului Apropiat. Sute de femei au luat drumul Americii Latine. Caracteristic pentru „modus operandi"-ul acestui grup este faptul că traficanții au ales aproape în exclusivitate femei singure. În felul acesta nimeni nu a reclamat dispariția victimelor.

Cariera de gangster-traficant a lui George a fost deci întreruptă. Tribunalul de la Frankfurt pe Main l-a condamnat în martie 1959 la 15 ani temniță grea. Soții Hoornweg însă au scăpat. Și și-au continuat încă trei ani murdarul lor negoț.

„Werner iese din transport..."

Un „Opel-Kapitän" gonește cu toată viteza pe șoseaua care duce din Germania de vest spre Berlinul occidental. Omul de la volan privește încordat fulgii de zăpadă care se depun pe parbriz, apoi dispar luați de vînt. „Opelul" trece peste un pod înalt, apoi, brusc, se oprește. Tînăra fată care dormita pe scaunul din fund se trezește : — De ce ne-am oprit, Wolfgang ? — întreabă ea căscînd. — Pauză de țigară ! — răspunde bărbatul ;

își viră mîna în buzunarul paltonului, scoate o singură țigară, pe care o oferă fetei. Aceasta nu observă lipsa de politețe, dar la primul fum spune rîzînd : — Ce fel de țigară este asta ? Are un gust ciudat. — Ceva englezesc. Nu-ți place ? — întreabă bărbatul, dar nu primește nici un răspuns. Fata a leșinat. În mîna omului apare o sticluță, conținutul ei este absorbit de un burete pe care bărbatul îl pune pe fața pasagerei sale.

A doua zi, omul din mașină este salutat cu multă bucurie de „baroana" Charlotte Barnowski. Ea este una din agentele unei rețele internaționale de trafic de femei din Berlinul occidental și-l cunoaște bine pe doctorul Wolfgang Marquardt. Acest tînăr, fost ginecolog, figurează pe fișele Interpolului ca un traficant de stupefiante recidivist, condamnat ultima oară de către un tribunal din R.F.G. pentru comerț ilicit de heroină. Marquardt e nervos. „Dumneata, Charlotte, ai avut o adorație deosebită pentru Maria Werner. Ei bine, această fată de liceu nevinovată ne-a încurcat socotelile — spune doctorul-traficant. — Mi-a găsit servieta cu nudurile fetelor, cu contractele și cu dracu știe mai ce. Era o fată deșteaptă, a înțeles imediat despre ce este vorba. Dar am reușit s-o liniștesc". „Baroana" observă imperfectul din fraza doctorului și întreabă : „De ce «era» ? Nu mai este ?" „Ba da — ripostează repede Marquardt —, dar trebuie ștearsă din transport. Dă-mi pe cineva care seamănă cu ea la față și care poate s-o înlocuiască". Apoi, după cîteva minute de tăcere, după ce-a căutat în lotul de fotografii pe care „baroana" le-a aruncat pe masă : „Asta-i ! Ai grijă ca femeia aceasta să fie la Hanovra în momentul plecării. Iar eu am să dau un telefon la Maastricht. Trebuie să știe și agenția de această schimbare".

„Maastricht — se aude vocea operatoarei la difuzor. — Maastricht. Convorbire urgentă, cabina unu". Doctorul Marquardt deschide ușa cabinei ; în momentul acela doi bărbați se apropie de el : „Scuzați, domnule Marquardt ! În numele legii sînteți arestat".

— Sînt medic, dar nu practic medicina — spune Marquardt anchetatorilor. — Călătoresc mult, mai ales cu mașina. Am dorit să vorbesc cu prietenii mei de la Maastricht, soții Hoornweg. Iar în ceea ce privește numele de Maria Werner, nu l-am auzit niciodată — declară doctorul, dar nu reușește să găsească un răspuns la întrebările care încep să-l asalteze. — De unde știu despre Maria ? Doar i-am ars poșeta, nu avea nici un act, la frontieră am trecut repede, era întuneric beznă, aproape că nu s-au uitat la pașaportul meu. Poate au văzut o femeie în mașină ? Dar de unde îi știu numele ? Am să spun că pe parcurs am luat-o cu „autostopul".

— Și unde a coborît persoana aceea ? — întreabă calm inspectorul. — Lîngă Marienborn, nu știu exact unde — doctorul devine nervos. Nu cumva socotiți drept delict dacă un călător, din pură politețe, culege de pe drum o doamnă tînără ? — Nu, acesta nu este un delict, vine prompt răspunsul. Dar dacă această tînără femeie, după ce a fost narcotizată, este înfășurată într-o pătură și așezată pe șinele de cale ferată cu intenția ca acceleratul care se apropie s-o ucidă, aceasta este un delict foarte grav. — Nu-i adevărat — strigă doctorul. — Este o calomnie ! Inspectorul nu spune nimic, apasă pe butonul soneriei, ușa se deschide, dar doctorului Marquardt îi este frică să se uite în direcția ușii. — Avem și martor, Herr Doktor, vă rog să vă întoarceți. Marquardt se întoarse, în ușă stă — Maria Werner. Doctorul știa exact momentul trecerii acceleratului, numai că nu a ținut seama de faptul că în momentul trecerii unui pod, trenurile încetinesc viteza. Mecanicul a observat corpul Mariei Werner și a avut timp să oprească.

Așa s-a întîmplat deci că în martie 1961, doctorul Wolfgang Marquardt a fost condamnat la 15 ani temniță grea pentru încercare de omucidere. Peste un an a venit și rîndul soților Hoornweg. Patru ani de închisoare pentru Matthujs și trei ani pentru soția sa. „Sentință severă și justă pentru Marquardt, dar prea îngăduitoare pentru perechea Hoornweg" — aceasta este părerea celor de la Interpol, care se referă la scurta declarație a unui judecător englez pe care acesta a pronunțat-o o dată cu citirea sentinței într-un proces de traficanți de „carne albă" :

„Dumneavoastră, timp de zece ani ați dus o viață dezgustătoare, ați huzurit pe socoteala femeilor martire pe care le-ați atras în capcană și le-ați împins în sclavie. Ați pricinuit multe suferințe și este just să suferiți la rîndul dumneavoastră".

CAPITOLUL AL IX-LEA

Hoți și falsificatori de tablouri

În acest capitol nou vom reveni asupra unei probleme deja dezbătute : contrabanda. Sub o altă denumire, este adevărat, pentru că de această dată contrabanda se numește : „comerțul ilicit cu bunuri culturale“. Este o noțiune foarte vastă și din această cauză vom recurge la definiția dată de UNESCO categoriei de obiecte care trebuie considerate bunuri culturale :

„...bunuri mobile și imobile care prezintă o mare importanță pentru patrimoniul cultural al fiecărei țări, ca, de pildă, opere de artă și de arhitectură, manuscrise, cărți și alte bunuri de interes artistic, istoric sau arheologic, documentele de etnologie, specimenele tip de floră și faună, colecțiile științifice importante“.

UNESCO, la cererea Interpolului, a studiat problema apărării patrimoniului cultural-național al diferitelor țări, patrimoniu „care a fost prea multă vreme considerat ca fiind compus din valori comerciale, liber disponibile pe piața internațională“. În consecință, UNESCO, la conferința întrunită la Paris în 1964, a recomandat o serie de măsuri pentru a interzice și a impiedica exportul și importul bunurilor considerate bunuri culturale, în sensul că importul nu trebuie să fie îngăduit decît cu avizul țării de proveniență. În lipsa acestui acord, orice import sau export ori transfer de bunuri culturale este considerat ca operație ilicită. Acordurile bilaterale sau multilaterale între diferite state vor cuprinde și măsurile de cooperare internațională destinate detectării operațiilor ilicite, repatrierii operelor de artă și culturale care au fost exportate în mod ilegal. La această sesiune, Interpolul a propus ca trecerile operelor de artă prin contrabandă în străinătate să fie considerate delicte de drept comun și cuprinse ca atare în legislația țărilor.

Tîlhăria arheologică

În Italia, această țară a „minunilor arheologice“, sînt încă multe terenuri necercetate. Presa italiană anunța acum cîțiva ani apariția unei armate de „căutători de comori“ care jefuiesc patrimoniul național și trimit în străinătate valoroasele descoperiri arheologice.

Pionierii acestui business nu se opresc aici : ei cumpără terenuri susceptibile să conțină vestigii antice, morminte vechi cunoscute, dar încă nedeschise. Ei achiziționează piese arheologice cu prețuri de nimica și le revînd în străinătate cu sume astronomice. Un arheolog însărcinat de Ministerul Instrucțiunii Publice din Italia cu studierea problemei a declarat, în 1965, că acest comerț aduce Italiei pagube de un miliard de lire pe zi.

În octombrie 1967, guvernul peruvian a introdus un control sever în comerțul de antichități pentru că amatorii europeni, dar mai ales cei americani, cumpără relicve de aur și de ceramică, minunate obiecte ale artei incașe care proveneau de la mormintele vechi aflate în regiunea orașului Lima. În această regiune, unde nu cad aproape niciodată ploi, mormintele și relicvele se află într-o stare aproape perfectă. În 1966, autoritățile peruviene au confiscat 6 000 de asemenea obiecte de artă. Dar cine știe cîte din ele au trecut frontiera și s-au răspîndit în lume ? Sau cine știe ce a devenit sceptrul de aur al lui Tutankhamon ? Această piesă unică a dispărut din Muzeul antichităților din Cairo încă în 1959. Furtul figurează și azi la Interpol în evidența „cazurilor neclarificate“, pentru că, probabil, sceptrul de aur a fost divizat, topit, luînd apoi drumul străinătății. Dispariția sceptrului lui Tutankhamon a fost un semnal de alarmă pentru întreaga lume. Au fost inventariate cele mai importante colecții de obiecte de artă, cu care prilej s-a stabilit că peste 26 000 de obiecte de mare valoare lipseau. Fuseseră pur și simplu furate.

Furturi celebre

La prima Conferință regională europeană a Interpolului, ținută la Roma în luna mai 1966, delegații au studiat metodele cele mai bune pentru a îmbunătăți modul de căutare a obiectelor de artă furate. Folosirea fișierelor de cartoteci perforate ale Interpolului s-a dovedit a fi foarte utilă și în acest domeniu. De asemenea, s-a relevat valoarea legăturilor dintre poliție, vamă, corporațiile de anticari și magazinele de vînzare. De remarcat că, „după cum au putut stabili anchetele Interpolului,

furtul obiectelor de artă, şi în primul rînd al picturilor, este mai puţin opera unor echipe organizate decît a unor indivizi..."

Se pune întrebarea : cum reuşesc hoţii să plaseze picturile celebre ? Şi iată răspunsul : dacă tabloul respectiv a fost sustras dintr-o colecţie particulară, proprietarul este mai totdeauna fericit să plătească un preţ de răscumpărare pentru a-l revedea la locul lui în colecţie. În cazul furturilor din muzee, aproape totdeauna opera unor indivizi izolaţi, picturile nu pot fi valorificate şi, după o anumită perioadă, se întorc la muzeul din care au fost sustrase. Se pune a doua întrebare : dacă picturile vestite, unice, nu pot fi valorificate, de ce exercită ele o atracţie invincibilă asupra hoţilor ? Luînd cîteva cazuri mai cunoscute, constatăm că, din punctul de vedere al motivelor, hoţii se împart în mai multe categorii.

În frunte cu Mona Lisa

„La Gioconda" — îi spun italienii. „La Joconde" — o numesc francezii. Mona Lisa, pictura cea mai celebră din lume, am putea spune, este portretul soţiei lui Francesco del Giocondo, pictat în 1504 la Florenţa de neîntrecutul Leonardo da Vinci şi achiziţionat în 1518 pentru 4 000 de scuzi de către Francisc I, regele Franţei. Pictura a fost mai întîi expusă la Fontainebleau, apoi la Versailles, iar în 1804 a intrat la Luvru. Şi a fost furată de acolo de un necunoscut la 21 august 1911...

În această dimineaţă, antreprenorul însărcinat cu menţinerea curăţeniei în muzeu se opreşte în faţa Mona Lisei. „Acesta este tabloul cel mai scump din lume", şopteşte el, privind zîmbetul enigmatic al Jocondei. O oră mai tîrziu, echipa de curăţenie se întoarce pe acelaşi drum. Din „Salonul Pătrat", Mona Lisa lipseşte... „Ah, le era teamă să nu fie furat — exclamă unul din muncitori. — L-au pus la adăpost". Şi ziua trece, fără ca altcineva să fi observat că „La Joconde" a dispărut. A doua zi, un pictor-copist se instalează în „Salonul Pătrat", şi, întrebuinţînd argot-ul muzeelor, îl întreabă pe gardian : „Unde este «Vinci»-ul ?" „La fotografiat !" — răspunde sigur de el gardianul, pentru care faptul că Mona Lisa nu este la locul ei nu putea avea altă explicaţie.

La prînz copistul se impacientează. El ar vrea să se apuce de lucru, dar Mona Lisa nu s-a întors de la fotograf. Gardianul se duce la atelierul fotografilor şi se întoarce palid : „Nu-l au ! Nu-i acolo !" Şi scandalul izbucneşte, cuprinzînd Parisul, Franţa, lumea întreagă. Sute de poliţişti percheziţionează imensul imobil al Luvrului. Nu găsesc nimic. Adică regăsesc rama goală a

„Jocondei". Amprentele hoţului se află pe acest cadru. Dar nimeni nu cercetează acest cadru gol, pentru că în 1911 în Franţa domnia sistemului Bertillon încă nu se sfîrşise. Dar dispariţia Mona Lisei i-a dat lovitura fatală.

Ziarul „Le Matin" lansează un apel către populaţie şi în curînd sute de scrisori sosesc la ziar, la celelalte gazete, la poliţie. Sînt epistole pline de idei, sfaturi, ipoteze. Alte scrisori sînt adresate : „Madame Mona Lisa, Muzeul Luvru, Paris". Scrisori de dragoste, pline de declaraţii înflăcărate, pasionate pentru frumuseţea şi surîsul unei femei a cărei inimă a încetat să bată cu patru secole în urmă. Da, surîsul Giocondei ! Se pare că Leonardo da Vinci şi-a înconjurat modelul cu muzicanţi, cîntăreţi şi bufoni pentru a menţine pe buzele ei acest zîmbet divin. Rapoartele se îngrămădesc pe masa judecătorului de instrucţie Drioux, care conduce ancheta. Rapoartele sosesc din toate colţurile lumii, poliţia lumii întregi o caută pe Mona Lisa. Semne particulare : un surîs enigmatic...

„La Joconde" este dată dispărută de doi ani şi trei luni, cînd, la 11 decembrie 1913, Alfredo Geri, comerciant de picturi din Florenţa, primeşte o scrisoare ciudată : „Sînt italian. Eu am luat-o pe Mona Lisa de la Luvru". „Încă un nebun", îşi spune negustorul, dar răspunde totuşi la scrisoare. La 13 decembrie 1913, Geri se întîlneşte cu autorul scrisorii, un bărbat foarte prost îmbrăcat, care stă într-un hotel de ultima categorie. El scoate de sub pat o valiză de lemn ; fundul dublu al valizei ascunde un obiect plat îmbrăcat în mătase roşie. Mizerabila cameră de hotel este deodată luminată de surîsul Giocondei.

La 31 decembrie 1913, Mona Lisa se întoarce la Paris, însoţită de douăzeci de inspectori de poliţie.

Leonardo Perrugia, de meserie zugrav, era unul dintre cei patru muncitori care în 1910 au instalat geamul de protecţie în faţa Mona Lisei. S-a îndrăgostit şi el de Mona Lisa ? Acesta a fost oare motivul pentru care a furat-o, trăind în preajma ei în liniştea modestei sale camere de hotel ? „Nu — a declarat Perrugia la anchetă —, am citit că «La Gioconda» a fost furată din Florenţa de Napoleon. Eu sînt patriot, am vrut s-o redau Italiei". Perrugia nu a cunoscut deci adevărata istorie a picturii lui Leonardo da Vinci. Această lipsă de informaţie a infractorului nu a influenţat tribunalul, care la 4 iunie 1914 l-a condamnat la un an şi cincisprezece zile închisoare. Pedeapsa a fost însă redusă la şapte luni şi cînd Perrugia, în drum spre satul său natal, s-a oprit la Florenţa, în locul vechiului său hotel, „Tripoli-Italia", a găsit unul nou, complet renovat. Deasupra intrării principale strălucea o firmă proaspăt pictată : „Hotel della Gioconda".

Perrugia a fost deci animat de sentimente patriotice ; sacristanul Godestier, care cu un sfert de secol mai tîrziu a sustras din biserica Saint-Bavon din Gent, in Flandra, o aripă a altarului pictat în 1426 de Van Eyck, a acționat sub impulsul unor sentimente religioase. El a declarat că intenția lui a fost să sustragă această vestită pictură ochilor profani... Dar nici tînărul Serge-Claude Boguslavski, în vîrstă de 24 de ani, fiu al unui croitor de origine rusă, nici el nu a fost împins spre furtul picturii „L'Indifférent" de Watteau de josnica dorință de a obține bani pentru ea.

Pictura lui Watteau a dispărut de la Luvru în iunie 1939. La 14 august 1939, un necunoscut telefonă tuturor marilor ziare pariziene. „Veniți azi după-amiază la Palatul Justiției. N-o să regretați !" Însoțit de patru avocați, un tînăr surîzător depuse pe masa unei săli din Palatul Justiției o pictură ; se prezentă politicos, apoi spuse : „Eu am luat «Indiferentul» de la Luvru. Îl predau de bunăvoie ca să ușurez munca poliției franceze, care în aceste zile grele trebuie să-și concentreze atenția asupra problemelor de apărare națională". Din acest vibrant mini-discurs reiese că Boguslavski a fost și el animat de sentimente patriotice, cel puțin în ceea ce privește înapoierea atît de rapidă a „Indiferentului". Se pune însă întrebarea : ce l-a determinat să-și însușească tabloul ? El avea pentru arta lui Watteau o pasiune nebunească. Flacăra acestei pasiuni a fost aprinsă în inima tînărului de către Baudelaire. Observînd o vreme îndelungată „L'Indifférent" al lui Watteau, el a descoperit că restauratorii au diformat, au falsificat această minunată pictură. Boguslavski a hotărît deci s-o fure, s-o refacă și, în felul acesta, să-l reabiliteze pe Watteau. „Am împrumutat doar «Indiferentul» de la Luvru", a declarat tînărul entuziast. Tribunalul a fost însă de altă părere. El a considerat că nu este vorba de un „împrumut", ci de un furt, și l-a condamnat pe Boguslavski, în octombrie 1939, la patru ani închisoare. „Indiferentul", păstrat ca corp delict pe timpul procesului, atîrna trist și singuratic în imensele săli deșerte ale marelui muzeu. Toate celelalte tablouri fuseseră împachetate și puse la adăpost. Izbucnise cel de-al doilea război mondial...

Portretul lui Wellington și altele

Războiul a trecut, operele de artă ascunse în adăposturi, pentru a fi ferite de bombe și de pofta naziștilor, s-au întors la locurile lor, în muzee mai bine păzite și prevăzute cu ingenioase aparate de alarmă. Cu toate acestea, „vizitele" pasionaților au continuat. Și nu fără rezultat.

Cînd în Europa au apărut amatorii bogați din America și au început să achiziționeze cu dolari grei diferite opere de artă, guvernul englez — pentru a împiedica expatrierea picturii lui Goya reprezentînd pe ducele de Wellington, învingătorul lui Napoleon — a cumpărat portretul cu o sumă care echivalează cu 2 000 000 de franci. Populația Londrei a putut să-l admire în National Gallery pînă în ziua de 21 august 1961, cînd a dispărut. O spargere comisă de un hoț de profesie, sau din nou fapta unui maniac ? Nici una, nici alta. Peste cîteva zile, londonezii au putut citi în ziare următorul mesaj : „Wellington va fi restituit contra plății unei sume de 2 000 000 de franci în favoarea unei opere de caritate". Hoțul pretindea deci exact suma pe care a plătit-o guvernul britanic pentru a împiedica fuita capodoperei în străinătate. Englezii sînt oameni calmi. Au așteptat. După aproape exact un an, în iulie 1962, un alt mesaj : „Ducele e în bună stare, dar viitorul lui este nesigur". Acesta suna deja a amenințare. Dar englezii — inclusiv Scotland Yardul — au rămas la fel de calmi.

A trecut încă un an și misteriosul hoț a făcut o nouă propunere : „Fiecare ziar britanic să plătească unor opere de caritate cutare sumă după fiecare mie de exemplare vîndute". Nici o reacție ! La 15 martie 1965, hoțul, desperat, a făcut ultima ofertă : „Pictura va fi înapoiată contra unui angajament formal al autorităților de a expune pe Wellington într-o sală, percepînd o taxă de intrare. Venitul realizat în acest fel să fie folosit pentru opere de binefacere". Hoțul filantrop n-a primit nici de această dată răspuns. Autoritățile britanice, Scotland Yardul, justiția au rămas pe poziție. „Cu un hoț nu tratăm !" Și au cîștigat : la sfîrșitul lunii mai 1965, aproape patru ani după dispariția portretului, ziarul „Daily Mirror" a primit într-un plic chitanța unei valize depuse la bagajele de mînă din gara Birmingham. În valiză se afla ducele de Wellington...

După vreo șase săptămîni, hoțul s-a predat de bunăvoie. Kempton Bunton, de 51 de ani, șofer fără angajament, a declarat : „Am sperat să înființez cu banii primiți un fond de solidaritate care ar fi servit la suportarea taxei de televiziune plătite de bătrîni și de săraci". Aceasta era ideea fixă a hoțului filantrop : lupta împotriva taxelor de orice fel. Justiția britanică l-a condamnat, severă, la trei luni închisoare. Pentru însușirea tabloului ? Nu ! Pentru că nu a restituit rama picturii...

Un filantrop a fost, în felul său, și amatorul japonez care a subtilizat dintr-o colecție particulară din Tokio o pînză a lui Auguste Renoir. „Am vizitat muzeele noastre — a scris el

ziarelor —, dar nu am văzut nicăieri nici un Renoir. Nu înapoiez pictura decît cu o condiţie : proprietarul s-o doneze unui muzeu naţional, unde pînza lui Renoir să poată fi admirată de toată lumea". După ce proprietarul colecţiei şi-a dat asentimentul, a fost invitat telefonic să coboare în stradă şi să arunce o privire în furgoneta de îngheţată parcată chiar în faţa casei. Renoir-ul se găsea în frigorifer, în excelentă stare. Şi unul din muzeele capitalei japoneze posedă azi un Renoir care nu l-a costat nimic, pentru că un hoţ anonim a avut ideea unei „donaţii"... indirecte.

Seria neagră

Problema protecţiei muzeelor împotriva furturilor a fost adesea dezbătută în adunările generale ale Interpolului. Cîteodată, chiar legată de înzestrarea băncilor cu utilaje de protecţie. În acelaşi timp, UNESCO a studiat, la cererea Interpolului, şi problema apărării muzeelor, colecţiilor particulare şi a expoziţiilor şi luarea măsurilor de securitate atunci cînd operele de artă, cîteodată colecţii întregi, se deplasează de la muzeul căruia îi aparţin la expoziţii. În cursul dezbaterilor, Interpolul a arătat şi de această dată rolul nefast al societăţilor de asigurare.

Într-adevăr, ce poate face un spărgător cu opere cunoscute pe plan mondial ? Cine le cumpără ? Un „amator miliardar" poate, care, închis într-o încăpere subterană blindată, stă ore întregi în faţa unui Rubens sau Rembrandt furat dintr-un muzeu, pentru care el a plătit o avere numai ca să poată să-l admire singur-singurel, nevăzut de nimeni. Astfel de amatori au apărut în filme, dar în viaţa reală nu au fost semnalaţi. Iată ce părere are ziarul „Le Monde" (3 ianuarie 1967) : „În afara furturilor comise de pasionaţi sau de nebuni, sau a acelor cazuri pe care le-am putea califica drept politice (presiuni asupra autorităţilor), aproape toate afacerile celebre de acest gen s-au terminat cu şantaje oculte. Hoţii au şantajat cu succes societăţile de asigurare sau pe proprietarul operei furate".

Furturile din anii 1960—1961 au însemnat o adevărată „serie neagră" atît pentru muzee cît şi pentru colecţiile particulare. În martie 1960, Francis Roux, proprietarul vestitului han „Colombe d'Or" din Saint-Paul-de-Vence, constată într-o dimineaţă lipsa tuturor picturilor de pe pereţii restaurantului său. Trei Braque, trei Léger, trei Picasso, un Modigliani, un Buffet, un Miro... Valoarea totală : 3 000 000 de franci. Un an după aceea, poliţia primeşte un bilet de la casa de bagaje a gării Saint-Charles din Marsilia. La gară, toate tablourile furate de la „Colombe d'Or". Ce s-a întîmplat ? Briganzii au fost cuprinşi de remuşcări ? „Nicidecum ! Ei au încasat, pur şi simplu, de la Francis Roux preţul de răscumpărare de 100 000 de franci !" („L'Express" nr. 825, 1967). Cazul se repetă la 15 iulie şi 15 august 1961, cînd dispar de la muzeul „Annonciade" de la Saint-Tropez şi din pavilionul „Vendôme" din Aix-en-Provence (unde erau expuse picturi împrumutate de la diferite muzee şi colecţii particulare) un mare număr de tablouri. De la „Annonciade" au fost luate 57 de picturi, printre care Matisse, Signac, Segonzac, Bonnard, Utrillo. De la „Vendôme" au dispărut nu mai puţin de opt pînze ale lui Cézanne, printre care faimosul tablou „Jucătorii de cărţi". Valoarea totală a celor două furturi : 20 000 000 de franci.

Într-o dimineaţă de aprilie 1962, un telefon îi invită pe poliţiştii din Marsilia să facă o plimbare pe un bulevard al oraşului. Plimbarea a fost fructuoasă. Într-o maşină veche, părăsită, au fost regăsite cele opt pînze Cézanne. Puţin timp după aceea au reapărut toate cele cincizeci şi şapte de picturi de la „Annonciade". De astă dată, escrocii au folosit un hambar vechi. Iată cum relatează Milton Esterow în cartea sa „Misterul tablourilor furate" acest caz („Le Mystère des tableaux volés", Paris, 1967).

Prin „bunele oficii" ale unui avocat cunoscut s-au dus tratative secrete între hoţi, pe de o parte, şi proprietarii particulari ai picturilor, precum şi societăţile de asigurare, pe de altă parte. Tratativele, ca şi rezultatul lor — reapariţia operelor — au fost învăluite de cea mai mare taină. Pentru poliţie cît şi pentru Interpol, dosarele acestor furturi — şi ale altora — rămîn deschise. Ca şi în cazul atacurilor asupra băncilor, în cazul „hold-up"-urilor, Interpolul are aceeaşi părere : „Cu banii plătiţi escrocilor, operele de artă au fost salvate, dar nu şi morala şi etica luptei împotriva criminalităţii".

Baraj în faţa hoţilor

Cele 12 000 de muzee ale lumii primesc anual 220 000 000 de vizitatori. În faţa acestei afluenţe imense, măsurile de protecţie a minunilor artei umane au devenit mai necesare decît oricînd. Nu numai UNESCO, dar şi Consiliul internaţional al muzeelor ţine o legătură strînsă cu Interpolul. Cînd se presupune că un obiect de artă furat a trecut frontiera unei ţări, ancheta judiciară capătă un cadru internaţional şi, în consecinţă, intră în competenţa Interpolului. În aceste cazuri, cînd

Interpolul este sesizat, el difuzează în lume, pe linia birourilor naționale, împrejurările furtului, fotografia și o notă descriptivă a operei, fișierul răufăcătorilor specializați, cu amprentele digitale ale acestora. În felul acesta, picturile, statuietele sau busturile, gobelinurile sau bijuteriile furate devin familiare unui mare număr de anchetatori specializați. Traficul, revînzarea obiectelor de artă devin aproape imposibile. Escrocilor nu le rămîne altă cale decît calea șantajului și a prețului de răscumpărare.

Sistemul de protecție bazat pe electronică, pe razele infraroșii a preluat locul gardienilor. În momentul de față, ochiul și urechea omenească, organe supuse greșelilor, sînt înlocuite cu dispozitive electromagnetice. Camerele de televiziune invizibile, montate discret, permit ca un singur gardian să supravegheze șirul lung al galeriilor. Și, pentru că răufăcătorii operează mai ales sub protecția nopții, ecranele radar și detectoarele cu raze infraroșii interceptează orice mișcare suspectă care se produce în sălile pustii. Hoțul, care se crede singur și izolat în mijlocul unui muzeu gol, nu știe că în momentul cînd a intrat acolo a fost luat în primire de o serie de aparate automate. De pildă, covorul pe care pășește nu a fost plasat în sală ca să absoarbă zgomotul pașilor vizitatorilor. Este un covor semnalizator, care intră în funcțiune după ce ultimul vizitator a părăsit muzeul/ Abia atins cu vîrful picioarelor, acest covor-capcană aprinde automat toate luminile, declanșează aparatele de alarmă.

Dar să presupunem că infractorul a știut să evite primele obstacole și a ajuns în fața unei camere blindate unde se găsesc colecții de bijuterii antice. El aprinde arzătorul de tăiat, bineînțeles de tipul cel mai nou, care funcționează fără zgomot și degajează o căldură puternică. Iată însă că plăcile de blindaj sînt prevăzute cu detectoare termosensibile. Căldura arzătorului declanșează un sistem de alarmă. Mergînd mai departe cu presupunerile noastre, să admitem că hoțul a golit camera blindată sau a tăiat din ramele lor — fără a se sinchisi dacă le deteriorează sau nu — cîteva picturi celebre și se îndreaptă spre ieșire. Aparatele de fotografiat cu raze infraroșii intră în funcțiune automat și, în bezna nopții, el este fotografiat, dacă nu chiar filmat. Fotografia sa apare a doua zi pe biroul inspectorilor de poliție și la Interpol, și chiar în prima pagină a ziarelor.

Riscul a devenit prea mare atît pentru cei care fură picturi din pasiune, cît și pentru profesioniști. Ceea ce nu se poate spune despre piața picturilor falsificate...

Prețurile cresc

Dacă 1960 și 1961 au fost ani grei pentru directorii muzeelor și pentru proprietarii colecțiilor particulare, apoi „anno domini" 1967 poate fi considerat ca epoca de vîrf a scandalurilor provocate de picturile false. Trebuie să precizăm : este vorba, în primul rînd, de falsuri în domeniul picturii moderne. „Problema falsurilor este o problemă recentă — a declarat unul din participanții prezenți la dezbaterile Institutului superior al carierelor artistice (ICART) din Paris, din octombrie 1967. — Pictura modernă este mai ușor de imitat, inventarul operelor relativ recente nu este încă bine stabilit și tehnica falsificatorilor a progresat". Dar, dacă nu ar exista o cerere crescîndă de opere picturale, o „comercializare frenetică a obiectelor de artă", plagiatorii nu ar găsi plasament pentru marfa lor.

„Plasament", „marfă" — ce expresii nepotrivite pentru artă ! Totuși, există o „piață a picturii", unde cererea și oferta își exercită puterea ca și pe aceea, să spunem, a metalelor neferoase... Deocamdată, pe această piață a picturilor, cererea este în creștere și prețurile ating culmi nemaiîntîlnite. Să vorbim mai întîi de opere ale maeștrilor vechi. La 7 ianuarie 1968, revista „Der Stern" din Hamburg a publicat o reproducere cu această neobișnuită legendă : „2 464 000 de mărci". O pictură a lui Van der Weyden : „Sfîntul Gheorghe și balaurul" a fost cumpărată cu această sumă ; un tablou mic cît o carte poștală, atribuit mai întîi lui Van Eyck. Fiecare centimetru pătrat a costat deci 12 000 de mărci, ceea ce ridică acest tablou la rangul de cea mai scumpă pictură din lume.

Cu toate acestea, recordul mondial a fost atins de un tablou al lui Rembrandt : „Aristotel contemplînd bustul lui Homer", vîndut la New York în 1961 cu 2 300 000 de dolari. Printre pictorii în viață, Picasso este cel mai bine cotat. În anul acesta, orașul Bâle a plătit 2 000 000 de dolari pentru a împiedica plecarea în America a două tablouri ale artistului, proprietatea unei societăți aeriene elvețiene ruinate. Un caz care ilustrează foarte pregnant conjunctura actuală a picturilor este cazul tabloului „Terasa de la Sainte-Adresse" a lui Monet. Pictorul a vîndut-o în 1867 cu 400 de franci. Trecînd din mînă în mînă, în 1926 ea a fost cumpărată de un american cu 9 500 de dolari. După patruzeci de. ani, în 1966, proprietarul său a pus-o în vînzare la Londra, și pictura a fost achiziționată la o licitație de Metropolitan Museum din New York cu 1 400 000 de dolari. Care este explicația acestei extraordinare înfloriri a pieței picturilor ?

Vorbind despre picturi, un industriaş le-a definit ca fiind „acţiuni atîrnate pe zid". Cu alte cuvinte, pînzele marilor maeştri şi ale unor pictori moderni sînt considerate ca o investiţie sigură, ferită de fluctuaţiile de preţuri ale acţiunilor, devizelor sau ale aurului. În cazul tablourilor, preţurile au o tendinţă fermă şi permanentă de urcare, aşa că această nouă „marfă" asigură nu numai un plasament sigur, dar reprezintă şi o afacere bună. Negustorii de artă nu lasă nimic la voia întîmplării. Pentru a împiedica o flexiune a preţurilor, ei nu aruncă niciodată pe piaţă un număr prea mare de tablouri ale aceluiaşi artist. Aşa, de pildă, scrie H. Dona în „Lumea" nr. 31/1967, „din cele aproximativ 25 000 de tablouri pictate pînă acum de Picasso, mai mult de 50 la sută se găsesc încă în depozitele negustorilor, de unde nu sînt scoase decît în cantităţi limitate..." Principalul centru al afacerilor cu picturi se află în S.U.A., întrucît americanii sînt cei mai numeroşi achizitori de opere de artă. „Dacă sînteţi american şi vreţi să scăpaţi de neînduplecatul fisc american, aveţi o reţetă infailibilă : o mică călătorie în Europa şi cîteva achiziţii în principalele galerii de picturi. La întoarcere nu plătiţi nici o vamă... Apoi aşteptaţi pînă ce se urcă preţurile şi oferiţi cîteva picturi unui muzeu. Puteţi să le şi păstraţi, muzeul va aştepta pînă muriţi... Încă ceva : dacă expertul ales de dumneavoastră a evaluat picturile la, să spunem, 500 000 de dolari, le puteţi reduce din venitul dumneavoastră impozabil... Şi, în sfîrşit, dacă cumpăraţi cîteva tablouri false nu prea scumpe şi dacă muzeul le-a acceptat, după „evaluarea" expertului la valoarea lor dublă sau triplă, afacerea devine deosebit de rentabilă" (Claude Angeli în „Nouvel Observateur" nr. 142/1967). Am ajuns deci în împărăţia picturilor false.

Falsuri pe piaţă

Piaţa este plină de ele. Există chiar muzee care continuă să păstreze falsuri indiscutabile. Pictura falsă a devenit un lucru obişnuit, care are valoarea sa comercială, se poate vinde, se poate cumpăra, deci poate aduce venituri. În 1961, la Roma a fost vîndut la licitaţie un lot de 39 de tablouri. O hotărîre judecătorească a constatat că, fiind vorba de falsuri, cele 39 de picturi nu valorează la un loc mai mult de 10 000 de lire italiene. Cu toate acestea, licitaţia a avut loc şi tablourile false au fost vîndute cu preţuri ridicate. Aşa, de pildă, un fals Corot a realizat 400 000 de lire, doi falşi Modigliani 615 000 de lire şi aşa mai departe. În cazul de faţă, cumpărătorii ştiau

că au de-a face cu imitaţii. Au fost, probabil, de părere că un Corot bine imitat valorează mai mult decît opera autentică a unui pictor necunoscut. Ce se întîmplă însă în acele cazuri cînd cumpărătorul a fost indus în eroare, i s-au prezentat false certificate de autenticitate, iar el a dat sume însemnate pentru nişte copii reuşite, dar totuşi copii ? Interpolul a atras atenţia că, în majoritatea cazurilor, cumpărătorul înşelat nu alertează poliţia fie pentru că falsurile pot fi revîndute cu cîştig, fie din cauza unor temeri de „pierdere a prestigiului". În 1967, an la care ne-am mai referit, au izbucnit însă cîteva scandaluri în urma cărora în inimile iubitorilor de artă s-a născut speranţa că multe din firele traficului internaţional cu tablouri false vor putea fi rupte definitiv.

„Afacerea de la Pontoise"

La 26 ianuarie 1967 a fost arestat la Paris André Lessart, în vîrstă de 33 de ani, cetăţean canadian. În automobilul său, în afară de patru picturi false, a fost găsit un arsenal întreg de ştampile şi sigilii false, imitînd semnăturile unor experţi în tablouri, semnături autorizate de diferite bănci, ale vamei franceze şi altele. Curînd, omul a fost pus în libertate provizorie, sub cauţiune, şi a fugit în Elveţia. Fiind vorba de un trafic probabil de obiecte de artă cu implicaţii internaţionale, Interpolul a fost sesizat. Să-l lăsăm deocamdată pe Lessart şi să ne deplasăm la Pontoise, unde se pregăteşte o licitaţie de picturi. Printre acestea figurează cîteva opere ale lui Derain, Marquet, Dufy şi Vlaminck. În dimineaţa zilei de 19 martie 1967, văduva pictorului Marquet, mort în 1947, primeşte vizita unui anticar care, din însărcinarea unui client, îi prezintă pentru verificare o pînză a soţului ei. Madame Marquet constată că tabloul a fost recent pictat, iar semnătura este o imitaţie proastă. Şi se adresează poliţiei. Experţii consultaţi declară şi ei : „Pictura este falsă !"

Anticarul a fost scos din cauză, iar clientul lui, proprietarul lui Marquet, a declarat că a cumpărat pictura de la un prieten. Poliţia îl caută pe acest prieten şi află că a decedat... Anchetatorii, consultînd catalogul licitaţiei de la Pontoise, constată că acelaşi proprietar intenţionează să mai pună în vînzare şi alte tablouri. O pictură a lui Derain şi trei acuarele, din care una, „Podul", a lui Vlaminck şi două, „La padoc" şi „Opera", ale lui Dufy. Ultimele trei sînt trimise şi ele la expertiză. Părerea experţilor este şi de această dată unanimă : „Toate sînt false !" În ceea ce-l priveşte pe Derain, el este identic cu una din pictu-

rile false găsite în mașina lui Lessart. Un Derain intitulat: „Londra 1905". Sîntem la începutul anchetei, condusă cu multă discreție, dar „Le Monde" declară deja la 6 aprilie 1967: „...ne găsim în prezența unei afaceri ale cărei ramificații se extind peste hotare". Ancheta este condusă de comisarul divizionar Emile Benhamou, care este, în același timp, și un as al Interpolului. Pentru el, metoda folosită de escroc nu este nouă. Acesta pune în vînzare un număr de picturi copiate. Complicii săi le „cumpără" pe acestea la diferite vînzări publice, oferind pentru ele prețuri din ce în ce mai ridicate. Așadar, din licitație în licitație, cu ajutorul complicilor, prețul picturilor false urcă în mod artificial. Escrocul își mai procură certificate la fel de false care dovedesc autenticitatea tablourilor și prezintă, uneori, pictura împreună cu certificatul de originalitate chiar moștenitorilor pictorilor pentru a obține o dovadă de autenticitate în plus. A doua fază a acțiunii constă în scoaterea din țara originară a tablourilor false și punerea lor în vînzare pe piața internațională. Din acest moment, picturile, înarmate cu diferite dovezi de originalitate, au un preț ridicat, obținut prin manevrele descrise mai sus.

„Afacerea Meadows"

Această afacere începe de fapt în 1964, cînd Algur H. Meadows, președintele societății „General American Oil Company" și colecționar de picturi, a cumpărat la Paris 54 de tablouri ale lui Gauguin, Manet, Renoir, Dufy, Bonnard, Chagall, Derain, Marquet, Matisse, Modigliani, Picasso, Utrillo și Vlaminck, plătind pentru ele 600 000 de dolari. Fiecare pictură avea certificatul său de absolută autenticitate. Această obișnuită acțiune de achiziționare de picturi de către un milionar american s-a transformat în „afacere" cînd în mai 1967 experții Asociației negustorilor de tablouri din New York au constatat că, din cincizeci și patru de tablouri, patruzeci și patru sînt false. Scandalul izbucnit a avut repercusiuni multilaterale. Unele ziare franceze îi acuză pe negustorii americani că intenționează să monopolizeze procurarea picturilor de pe piața europeană prin înfricoșarea colecționarilor bogați, care, pînă acum, veneau personal în Europa să-și completeze colecțiile. Comitetul profesional al galeriilor de artă, grupînd pe cei mai apreciați negustori de picturi din Franța, declară că „falsurile nu au fost vîndute de un negustor parizian, ci de unul american care din cînd în cînd trece prin Paris..."

Interesant este însă că nici aceste discuții, nici relatările presei nu relevă de la început numele negustorului. Scandalul l-a împins pe planul al doilea. Dar iată că, într-o declarație publicată în „Herald Tribune" în iunie 1967, un anume Fernand Legros, născut la Cairo acum 38 de ani, de naționalitate americană, îi acuză pe colegii săi americani că „prin persoana mea vor să discrediteze piața franceză". Cu această ocazie aflăm că Legros este proprietarul picturilor de la Pontoise și că el a vîndut lui Meadows cele patruzeci și patru de tablouri false. În august 1967, Meadows depune o plîngere împotriva lui Legros; în septembrie acesta dispare; în noiembrie se emite împotriva sa un mandat de arestare internațional, și „afacerea Legros" devine un „caz Interpol".

Interpolul l-a găsit mai întîi pe André Lessart. Se afla la închisoarea din Lausanne pentru diferite escrocherii săvîrșite în Elveția. Justiția franceză a cerut extrădarea sa la 28 martie 1968. Peste numai cîteva zile a mai fost nevoie de o nouă cerere de extrădare, adresată tot autorităților elvețiene.

„Unul dintre cei mai abili"

Bărbatul care a venit să se instaleze într-un modest hotel de pe Rue Rousseau din Geneva, aproape de gara Cornavin, nu corespundea de loc semnalmentelor difuzate de Interpol. „Numele meu este Fernand MacDonald", spuse bărbatul blond, purtînd ochelari negri și, la întrebarea portarului, adaugă: „Ziarist din Montreal". Totuși, pe omul acesta îl căuta Interpolul, deci toate polițiile din lume. Deși semnalat în mai multe rînduri la New York, pe insulele Baleare, apoi la Cairo, el a reușit să scape de urmăritori și s-a refugiat în această Genevă liniștită, la doi pași de Paris. Viața era plăcută aici. MacDonald se scula tîrziu, își petrecea majoritatea timpului în barul hotelului, discutînd îndelung sau vorbind ore întregi la telefon.

— Monsieur l'inspecteur — spuse femeia de serviciu tînărului care venea regulat la hotel pentru verificarea străinilor —, domnule inspector, monsieur MacDonald are în camera de baie niște lucruri de machiaj! Parcă ar fi o actriță... Inspectorul a coborît la bar, a telefonat undeva, apoi s-a așezat în apropierea grupului în mijlocul căruia MacDonald discuta, cu siguranța omului care știe să-și convingă interlocutorii. „Nu se poate — își spuse inspectorul —, Legros este brunet. Acesta este blond. Blond deschis. Dacă nu cumva..." În momentul acesta, „blondul" începe o expunere lungă despre picturi și pronunță de mai multe ori un nume: Lessart... Inspectorul își aduce aminte că Charles-André Lessart, infractor internațional, se află actualmente sub arest la închisoarea Saint-Antoine pentru escrocherii făcute în

Elveția. Acest Lessart este „secretarul“ lui Legros... „Blondul“ trebuie să-și întrerupă expunerea pentru că este chemat la telefon. Inspectorul îl oprește și îi cere actele. În momentul acesta intră pe ușă doi colegi ai inspectorului. Tocmai la vreme ca să-l oprească pe „blondul“ MacDonald, care încearcă să fugă. O mică busculadă; imobilizat, acesta devine pe dată Fernand Legros. Peruca blondă zace pe jos, inutilă... Ziarul „La Tribune de Genève“, anunțînd la 1 aprilie 1968 arestarea lui Legros, adăuga: „Acest om este considerat, actualmente, ca unul dintre cei mai abili falsificatori...“

Mai există o piață a obiectelor de artă unde clienții „nu cumpără cu ochii, ci cu urechile“. Această expresie îi aparține lui Leslie Waddington, proprietarul unei galerii londoneze, și ea vrea să spună două lucruri: în primul rînd, nu în toate cazurile este vorba de falsuri, ci de obiecte de artă de valoare mică; în al doilea rînd, bogătașii snobi le achiziționează pe acestea cu „ochii închiși“, căci pentru ei un preț ridicat înseamnă o garanție! Să luăm un exemplu caracteristic.

Ulrich Tachel, industriaș din Republica Federală a Germaniei, caută un plasament sigur pentru cele 25 000 000 de mărci rezultate din vînzarea uneia din uzinele sale. Al doilea personaj al comediei care urmează este un anume Georg Wintner, negustor de covoare și de obiecte de artă, care a reușit să cumpere de la șoferul unui comerciant concurent lista clienților acestuia. Pe listă figurează și numele de Ulrich Tachel. În acest moment intră în scenă cel de-al treilea personaj, un conte emigrant scăpătat, Geza von Esterhazy. Wintner îl recomandă lui Tachel pe „Herr Graf“, care apare în vila industriașului, dar, bineînțeles, nu discută despre bani. Acest om elegant, rezervat și superior a venit numai să confirme că este de acord să cedeze unele picturi din moștenirea sa de familie din cauză de „jenă financiară momentană“, spune contele cu lacrimi în ochi. Tachel, impresionat, cumpără picturi la care sînt anexate o sumedenie de certificate de autenticitate, plătind pentru ele o sumă de o sută de ori mai mare decît valoarea lor reală.

Avertizată de Interpol, poliția canadiană, urmărind o bandă internațională, a confiscat în august 1967 în total 626 de picturi găsite cu ocazia unei percheziții efectuate într-o suburbie a orașului Montreal. Acest lot a fost cumpărat în Italia, Spania, Germania occidentală și Franța, apoi „plasat în Canada“. Nici de această dată nu a fost vorba de falsuri, ci de picturi de minimă valoare. Se pare că tot lotul a fost achiziționat cu 30 000 de dolari (sumă plătită, de altfel, cu cecuri fără acoperire...) și vîndut unor amatori naivi cu 300 000 de dolari. Cam în aceeași epocă — august 1967 — a început, sub conducerea

Interpolului, o vastă acțiune, la care colaborează polițiile din cinci țări. Este vorba de demascarea unei bande care organizează vînzarea unui lot de picturi atribuite lui Rembrandt, Rubens, Leonardo da Vinci, Michelangelo, Goya, Van Gogh.

Cum să te aperi împotriva falsificatorilor, împotriva falsurilor? La această întrebare, participanții la dezbaterea organizată de I.C.A.R.T. la Paris, despre care am vorbit mai sus, au dat mai multe răspunsuri. Noi nu reținem aici decît o singură propunere, la care cei de la Interpol ar da, probabil, aprobator din cap: pentru autentificarea tablourilor, pictorii să aplice amprentele lor digitale pe versoul operelor... De acord! Pictura modernă, contemporană ar găsi, în felul acesta, un apărător puternic împotriva falsificatorilor! Dar ce-i de făcut în cazul unui Rembrandt, Rubens, Renoir...? Așa că va trebui să așteptăm o soluție mai realistă. Iar între timp, falsurile se înmulțesc...

CAPITOLUL AL X-LEA

Poliția, justiția și criminalitatea

Să începem acest capitol cu o simplă constatare, susținută de cifre reci: criminalitatea în țările afiliate la Interpol este în creștere. Ritmul de creștere diferă de la o țară la alta, dar statisticile constată peste tot același fenomen.

Cele mai impresionante cifre vin din Statele Unite. Numărul crimelor s-a dublat aproape între anii 1960 și 1967, deci în numai șapte ani. În aceeași epocă, populația a crescut numai cu 10 la sută, ceea ce înseamnă că criminalitatea crește de nouă ori mai repede decît populația. Conform rapoartelor F.B.I., în 1967 s-a comis la fiecare 30 de minute un asasinat, la 19 minute un viol, la 2,7 minute un jaf, la fiecare 20 de secunde o spargere, la 40 de secunde un furt de automobil și așa mai departe. („U. S. News and World Report", aprilie 1968). Numărul omuciderilor voluntare a ajuns în 1967 la 12 700 (9 000 în 1960), cel al atacurilor cu rănire la 231 800, ceea ce este echivalent cu de vreo cinci ori criminalitatea japoneză și cea franceză și de șapte ori cea britanică.

Criminaliștii vest-europeni se arată, în general, liniștiți, pentru că ritmul de creștere al criminalității din Europa occidentală este departe de nivelul critic de mult atins în Statele Unite. Dar cei de la Interpol, exasperați de această autoliniștire, își pierd adeseori calmul și vorbesc cu cuvinte tari despre „valul de gangsterism european" ca despre un fenomen existent și amenințător. Calmul criminaliștilor și criminologilor europeni este, într-adevăr, inexplicabil pentru că fenomenul european de criminalitate își are rădăcini în aceeași orînduire socială ca și cea americană, iar criminalitatea internațională nu putea să se dezvolte nici ea fără condițiile create de însăși orînduirea burgheză. Cei de la Interpol sînt realiști cînd, adresîndu-se țărilor

afiliate, vorbesc despre necesitățile opririi „curbei galopante a criminalității pe graficele mondiale". Inegalitatea socială, mizeria unor pături ale populației, imperfecțiunea legilor, respectiv exploatarea avocățească a părților slabe ale acestor legi, corupția pe scară mare, slăbirea valorilor morale tradiționale, toleranța față de anumite forme ale delincvenței, ca jocurile de noroc și prostituția, corupția pe bază de influență sexuală, o societate axată pe reușita socială prin îmbogățire cu orice preț și prin orice mijloace, modele sociale negative, adică popularizarea metodelor care duc la îmbogățire rapidă folosind căi ilegale, — iată doar cîțiva factori care generează criminalitatea în societatea burgheză. Jean Pinatel adăuga aici și cazurile de omucidere involuntară, care devin din ce în ce mai numeroase din cauza accidentelor de circulație.

În 1887 a văzut lumina tiparului volumul de memorii al lui Georg W. Walling, superintendent al poliției din New York. Din paginile acestui tom extrem de interesant se desprind constatări de o luciditate surprinzătoare privind aspectele sociale ale creșterii criminalității în S.U.A. Așa, de pildă, vorbind despre politicienii corupți, Walling constată:

„Atîta timp cît astfel de oameni politici vor avea influență asupra poliției, ei vor paraliza prin corupție aparatul polițienesc, care ar trebui să apere proprietatea și onoarea cetățenilor... La noi toate sînt posibile. Cu toate acestea, eu găsesc că ar fi imposibil ca un milionar să fie spînzurat, chiar dacă a fost găsit vinovat de o crimă fioroasă. Toți cei care, în ultima generație, au fost spînzurați nu aveau nici bani, nici prieteni politici..."

Ceea ce a fost valabil acum aproape un secol este perfect valabil și azi. Numai că în proporții mult mai mari. „Marii oameni de afaceri sînt escrocii cei mai mari ai Americii de azi — scria W. Z. Foster în 1950. — Ei comit crime îngrozitoare, dar sînt apărați de armate întregi de avocați, așa că este aproape imposibil ca vreunul dintre ei să ajungă la închisoare... Cu cît o clasă socială, în societatea noastră, este mai săracă, cu atît mai mulți reprezentanți are ea prin închisori, cu toate că procentajul de criminalitate la ei este mai redus decît la clasele bogate".

Vorbind despre diferitele forme ale crimei organizate, printre care și aceea care poartă o denumire foarte edificatoare: *„White collar crime"* — criminalii cu gulere albe —, un autor american constata următoarele:

„«White collar crime» este fapta unui delincvent care, ocupînd un loc înalt în ierarhia social-economică, violează sistematic legile... El trăiește cîteodată exclusiv din crimă, ca și

criminalul profesionist. Cu toate acestea, ei sînt foarte rar prinşi asupra faptului şi în închisori nu găsim, ca reprezentanţi ai crimei organizate, decît profesioniştii crimei..." *(E. H. Sutherland.* „White Collar Crime", New York, 1949).

Dar cum rămîne cu aspectul cel mai îngrozitor al criminalităţii, cu problema asasinatelor, violului, răpirilor, în general a violenţei ?

Arme de foc

În iulie 1966, un student american, Charles Whitman din Austin (Texas), după ce şi-a omorît mama şi soţia, s-a urcat în turnul universităţii, de unde, ţintind asupra trecătorilor, a ucis cincisprezece persoane şi a rănit alte treizeci şi patru. (Am luat ca exemplu cazul lui Whitman, care, deşi nu este unicul, este, poate, cel mai caracteristic.) Whitman nu dăduse vreodată nici cel mai mic semn de nebunie. Prietenii, profesorii săi îl considerau drept un tînăr simpatic, capabil şi vesel. Whitman era deci un asasin normal. Iar în dimineaţa aceea tragică, Whitman s-a urcat în turn cu un arsenal într-adevăr impresionant : trei carabine, trei revolvere, o puşcă de vînătoare şi trei cuţite. Cum şi le-a procurat ?

În Statele Unite, 53% din asasinate se comit cu arme de foc. Începînd din 1900, în S.U.A. au fost ucişi de gloanţe 750 000 de oameni, ceea ce depăşeşte numărul soldaţilor americani căzuţi în războaiele purtate în aceeaşi epocă. „Statul impune înregistrarea automobilelor şi autorizaţii pentru cîini, guvernul federal exercită un control sever asupra cumpărării şi folosirii tutunului, alcoolului, stupefiantelor şi medicamentelor. De ce fac excepţie armele de foc ?" — întreabă „The New York Times" (nr. 39 796, 1966). Aceeaşi întrebare o pun de decenii gazetele, senatorii care conduc diferite comisii de anchetă, opinia publică. În S.U.A. este mai uşor să cumperi o armă decît penicilină. Pentru antibiotice îţi trebuie o reţetă medicală, în timp ce pentru a cumpăra un pistol nu-ţi trebuie nici un act. După unele aprecieri, numărul armelor particulare se ridică la 200 000 000, deci aproximativ o armă pe cap de locuitor, sau 20 de arme pe fiecare kilometru pătrat.

Asasinarea senatorului Robert Kennedy a dezlănţuit un atac general împotriva vînzării libere a armelor de foc. A început să plouă cu proiecte de lege. Unul dintre acestea, introdus în Congres, nu prevede decît interzicerea vînzării *prin poştă* a

carabinelor şi a puştilor de vînătoare. Introducerea acestui proiect de lege — care, de altfel, nu atinge problema dreptului cetăţeanului de a poseda o armă — se explică prin faptul că, pentru a dejuca anumite restricţii care există totuşi în unele state, amatorii de arme le pot comanda prin poştă. În momentul cînd scrim aceste rînduri, încă nu ştim ce soartă va avea respectivul proiect de lege, precum şi celelalte proiecte prezentate Senatului cerînd înregistrarea şi autorizarea deţinerii de arme, ca şi alte restricţii în legătură cu posesiunea acestora. Ştim numai că în 1964, după asasinarea preşedintelui Kennedy, au fost introduse nu mai puţin de 210 astfel de proiecte, dar nici unul din ele n-a devenit lege.

Reprezentanţii „white collar crime"-i împiedică orice control asupra armelor. E vorba de o înţelegere tacită între cercurile interesate în comerţul cu arme în menţinerea psihozei de război, o mare mişcare ascunsă care îşi are mijloacele şi procedeele proprii, de la şantaj la teroare, şi, ce e mai trist, o reţea importantă de influenţare a administraţiei, Congresului, Senatului.

După uciderea lui Robert Kennedy, Institutul „Gallup" a întreprins unele sondaje în rîndurile opiniei publice din Statele Unite. Potrivit acestor sondaje, 93% din presa americană s-a pronunţat pentru introducerea unui control sever al vînzării şi posedării armelor de orice tip, 73% din populaţia Statelor Unite este de părere că înregistrarea armelor ar fi absolut necesară, chiar deţinătorii de arme s-au pronunţat într-o proporţie de 65% pentru această înregistrare. Numeroşi cetăţeni s-au prezentat la posturile de poliţie, mai ales în oraşele mari, şi şi-au predat armele. În urma unui alt sondaj însă, întreprins în două metropole americane, a ieşit la iveală că 43% din locuitori se tem să circule în timpul nopţii pe străzi, 21% nu circulă pe jos după căderea nopţii, iar din 100 de persoane 35 nici nu se opresc dacă pe stradă sînt interpelate de un necunoscut. Ne găsim deci în faţa unui cerc vicios, pentru că, în urma atmosferei de teamă şi de violenţă, cumpără arme şi aceia care pur şi simplu vor să poată ieşi din casă după ora zece seara... „«Domnule, deţin în casa mea şapte arme de foc. Nu le ating aproape niciodată. Dar puteţi fi convins că de aici înainte nu mă voi mişca fără a avea un revolver în cutia de mănuşi a maşinii mele. Sper că şi dumneavoastră veţi face la fel şi o veţi convinge pe soţia dumneavoastră să vă urmeze exemplul». Omul care ne vorbeşte este un cetăţean cinstit şi paşnic, tatăl unei familii numeroase, care trăieşte de pe urma unui fel de artizanat ambulant. E cunoscut şi apreciat în cartierul în care locuieşte. De ce se teme oare ? Ce bijuterii sau ce

proprietate are el de apărat? Cine ar putea să-i vrea răul? Nimic. Nimeni. Totuşi, îi e teamă. De ce?" Aceste rînduri, scrise de Alain Clément, corespondentul ziarului „Le Monde" la Washington, oglindesc atmosfera de groază care s-a abătut asupra Statelor Unite în urma asasinării lui Robert Kennedy. Dar am putea pune întrebarea: de ce acest arsenal domestic — şapte arme de foc — într-o casă paşnică? Pentru o colecţie sînt prea puţine, pentru a apăra, eventual, integritatea celor din casă, şapte arme sînt totuşi prea multe. Şi cine să atace casa? Indienii cu săgeţi sau vreo bandă de călăreţi, ca în filmele de western? Indienii au dispărut tocmai în urma climatului de violenţă şi datorită armelor de foc. Bandele de călăreţi nu au dispărut complet, s-au transformat doar în „ganguri", care au însă socotelile lor şi îşi aleg casele care merită să fie atacate.

Proiectele de legi privind vînzarea sau deţinerea armelor ating, într-un fel sau altul, un paragraf al Constituţiei americane din 1791 care prevede dreptul cetăţenilor de a deţine şi a purta arme. În felul acesta, ele sînt denunţate ca atingînd libertăţile individuale cele mai sacrosancte.

Arme de foc? O noţiune foarte vagă. Alain Clément relatează că „un client oarecare poate cumpăra chiar un tun antitanc de toată frumuseţea, care a făcut furori printre gangsterii americani. Cum aceştia l-au folosit cu succes împotriva caselor de bani, guvernul federal a fost nevoit să intervină pentru că... totuşi...

Armamentul ca instrument de crimă a progresat mult de la război încoace. Dar nu perfecţionarea armamentului a jucat un rol primordial în creşterea criminalităţii, ci numărul mare de arme de foc cu circulaţie liberă. De aceea, în ultimă instanţă, dacă vreo lege ar reuşi să interzică atît vînzarea cît şi posedarea armelor de foc, încă nu se ştie dacă s-ar rezolva complet această spinoasă problemă. În primul rînd pentru că s-ar naşte probabil imediat un comerţ ilicit cu arme — ca în timpul prohibiţiei de alcool —, creînd o nouă sursă de cîştiguri pentru crima organizată. În al doilea rînd deoarece rădăcinile criminalităţii crescînde trebuie căutate mai ales în climatul de violenţă care stăpîneşte societatea americană, unde a trage cu arma nu este imoral, ci bărbătesc şi frumos.

Violenţa — o boală ereditară

În ziua în care a fost comis atentatul împotriva lui Robert Kennedy, multe ziare americane au scos în evidenţă legătura

dintre violenţa şi agresivitatea politicii externe americane şi violenţa şi degradarea climatului social şi politic intern în Statele Unite. „Oamenii noştri cei mai iluştri — a scris, de pildă, „New York Post" —, în special cei care expun idei progresiste, emanciparea negrilor de sub tirania economică, ajutorarea săracilor, pace în lume, au devenit ţinta asasinilor".

Dar, pe lîngă acestea, Robert Kennedy mai avea o „vină". În 1957, Senatul american a format o comisie specială cu sarcina de a face curăţenie în sînul acelor sindicate în care, trimişi de patronat, s-au infiltrat gangsterii. În fruntea acestei comisii şi ajutat de 65 de anchetatori profesionişti, Robert Kennedy s-a angajat într-o luptă crîncenă cu puternicul sindicat al camionagiilor — 1 700 000 de membri —, condus de doi gangsteri: Dave Beck şi Jimmy Hoffa. I-au trebuit cîţiva ani să demaşte traficul murdar care se făcea sub egida sindicatului. Jimmy Hoffa, condamnat pentru corupere de juraţi, i-a spus în ziua pronunţării sentinţei unuia din oamenii lui: „Nu-i chip să-i veniţi de hac păcătosului ăsta de Bobby? Seara, în maşina sa decapotabilă sau, mai bine, în grădina sa".

În cei trei ani cît a fost ministru al justiţiei, Robert Kennedy a desfăşurat o luptă neîntreruptă împotriva temutei „Cosa Nostra", chemînd în faţa comisiilor senatoriale de anchetă pe şefii „gangurilor" şi dînd cîteva lovituri grele contrabandei de stupefiante. Afirmarea poziţiei sale în favoarea negrilor a atras asupra sa şi ura rasiştilor din Sud. După asasinarea lui Martin Luther King, în aprilie 1968, cînd şi-a exprimat dezaprobarea faţă de actele de violenţă — după cum relatează revista „L'Express" —, „el (Kennedy) a rămas stupefiat constatînd că mulţi dintre auditorii săi nu erau de acord cu poziţia sa („gloanţele nu rezolvă nimic") şi cu discursul său electoral, în care a cerut o lege care să oprească vînzarea liberă a armelor de foc". Într-un sat de tăietori de lemne rămas credincios devizei din Far-West: „Puşca este cel mai bun prieten al omului", mulţimea l-a huiduit şi cineva a strigat: „Vreţi să ne luaţi libertatea, asta este!"

Majoritatea comentatorilor americani consideră seria de asasinate politice ca un rezultat al tradiţiei de violenţă, care are rădăcini adînci în istoria Lumii noi. Arthur Schlesinger, consilierul şi prietenul celor doi Kennedy ucişi, a calificat această tradiţie de violenţă drept o boală ereditară. „Aceste acte de violenţă — a spus el — nu sînt accidentale. Ele au rădăcini în trecutul nostru naţional. Ele au început cînd omul alb a pornit să-i asasineze pe indieni şi să-i transforme în sclavi pe cei pe care-i considera inferiori din cauza culorii pielii lor. Această

violență moștenită apare și în zelul cu care continuăm războiul nebunesc din Vietnam".

Chiar și tradiționalistul și conservatorul săptămînal elvețian „Die Weltwoche", într-un articol de fond fulminant, și-a ridicat glasul împotriva „violenței deschise și camuflate". În numărul său din 21 iunie 1968, ziarul scria: „Această societate, care numai la suprafață este umanizată, este o societate a concurenței aprige și dure, unde nu contează decît principii nemiloase, ca «fiecare contra fiecăruia», «privilegiile celor tari». Această societate a dezvoltat, în primul rînd, tendințele egoiste ale oamenilor și, prin cultul violenței deschise sau camuflate, sprijină mentalitatea care nu se dă înapoi în fața violenței".

Mitul violenței

Cunoașteți, probabil, anecdota cu micul american căruia i se aduce la cunoștință că bunicul său a murit. „Și cine l-a împușcat?" —, a întrebat nevinovat băiețelul, pentru care moartea naturală era o noțiune necunoscută; cu moartea violentă — și aceasta nu mai e o glumă —, el se întîlnește zilnic pe ecranul televiziunii, în revistele ilustrate, pe afișele de cinema și chiar în vitrinele cu jucării. Jean-Francis Held relatează în „Nouvel Observateur" (nr. 124, 1967) cum a descoperit el la New York „funcția educativă a coșmarului" uitîndu-se la vitrinele magazinelor de jucării. Alături de insecte hidoase, păianjeni grași, scorpioni și șerpi uriași sau schelete fosforescente prefabricate, monștrii au intrat de pe paginile „comics-strips"-urilor în lumea jucăriilor.

„Comics-strips"-urile, adică romanele-desenate, s-au născut la sfîrșitul secolului trecut în Statele Unite cu intenția de a-l amuza pe cititor. Prin 1935, romanele-desenate, care, pînă atunci nu-și aflau loc decît în paginile ziarelor, au pătruns și în librării, tipărite în volum. Au fost lansate deci așa-numitele „comics-books" și o dată cu ele și-a făcut apariția clanul Superilor (Superman, Superboy, Superamerican); apoi seria Monștrilor — Frankenstein, Drakula, Fantom, Diabolik, Satanik, Infernal, Kriminal. Indiferent de rolul politic cu care i-a înzestrat autorul, toți acești eroi se întreceau în aplicarea diferitelor metode de a semăna moartea. Începînd din 1950, Superii și Monștrii au invadat și piața vest-europeană. Aceste romane-desenate, completate în ultima vreme de romane-foto și alături de așa-zisele romane de acțiune, fabricate pe bandă rulantă și mai totdeauna întrecîndu-se în violență și orori, sînt citite de milioane

de oameni care nu au pus poate niciodată piciorul într-o librărie, dar găsesc această „sub-literatură", cum o numesc francezii, sau „Trivial-Literatur", cum îi spun germanii, la fiecare chioșc de ziare.

Unele țări europene se apără împotriva acestui flagel. De pildă, Curtea de apel din Angers, în Franța, l-a condamnat la 12 ianuarie 1961 pe editorul ziarelor „Le Casseur", „Big-Bill le Casseur", „Le Casseur Tom-Tom" la o lună de închisoare și 500 de franci amendă pentru că „a prezentat sub un aspect favorabil banditismul, minciuna, hoția, lenevia, lașitatea și toate celelalte acțiuni calificate drept crime sau delicte de natură a degrada simțul moral al copiilor".

Dar reportajele din presa zilnică privind crimele cele mai atroce, oare nu constituie și ele o incitare cotidiană la violență?

Încă Lombroso (1836—1909) scria despre această presă, care oglindește modul de viață al societății care a creat-o, următoarele:

„Excitațiile acestea morbide sînt însutite astăzi de uriașa creștere a unor ziare cu adevărat criminale, care-și înmoaie pana în putreziciunea cea mai fetidă a rănilor sociale cu singurul scop al unor cîștiguri abjecte".

Nici semnalul de alarmă lansat de criminalistul R. A. Reiss nu este de dată recentă. El a apărut în cartea lui încă în 1911. „Astăzi, influența ziarelor asupra criminalității este incontestabilă — scria criminalistul elvețian. — De cînd presa cotidiană... a luat obiceiul de a istorisi în amănunt, uneori chiar cu ilustrații, crimele cele mai senzaționale, s-a putut observa o anumită contagiune prin presă". Situația nu s-a schimbat în bine în ultimele șase decenii. Numărul — și totodată rolul nefast — al reportajelor de senzație — „du sang à la une", cum spun francezii, adică „sînge pe prima pagină" — nu s-a redus pentru că ele „vînd ziarul".

Marcel Sicot, astăzi secretar general onorific al Interpolului, subliniază în articolul „Un colocviu internațional interesant despre reportajul judiciar" învățămintele trase de această consfătuire organizată de Interpol. Sicot dezvoltă o teză pe care Interpolul o susține de mult: poliția are nevoie de încrederea și sprijinul populației. Dar o anumită presă prezintă materialul polițienesc învăluit în frazeologia dăunătoare a fantasticului și a senzaționalului. Este necesar ca presa să semnaleze cazurile de delincvență, dar nu într-acea formă morbidă care obișnuiește publicul cititor cu atmosfera scandalurilor și a violenței.

Un comunicat al F.B.I.-ului anunță un val crescînd de atacuri împotriva băncilor. Șapte agresiuni pe zi în 1967! Se înțelege că

filmul lui Arthur Penn „Bonnie and Clyde" a provocat nu numai nemulțumire printre bancheri, ci și discuții contradictorii violente în presă. Acest „Gangsterstory" relatează povestea unui cuplu de jefuitori ai băncilor din 1934. Perechea de gangsteri îndrăgostiți Clyde Barrow și Bonnie Parker au făcut de fapt parte din banda lui Dillinger și au ucis nu mai puțin de nouăsprezece oameni înainte de a fi arestați. Condamnați la moarte, au reușit totuși să evadeze din închisoarea Huntsville din Texas și să fugă, cu ajutorul lui Dillinger, spre granița mexicană. Într-o pădure însă, ei au fost așteptați de șase oameni ai F.B.I.-ului. Un schimb violent de focuri și gangsterii s-au prăbușit, atinși de 94 de gloanțe din cele o mie trase de polițiști. Nu-i nimic tragic, eroic sau romantic în acest sfîrșit binemeritat al ucigașilor. Filmul însă ridică un fel de monument în memoria gangsterilor. Și dacă filmul nu le-a plăcut bancherilor, în schimb a avut un enorm succes de public în Statele Unite. Cunoscutul critic american Bosley Crowther a atacat filmul în trei articole furioase publicate în „New York Times". De fiecare dată spectatorii-cititori au ripostat cu sute de scrisori apărînd filmul. Și Crowther a părăsit redacția ziarului. „Coincidență ? — pune întrebarea „L'Express". — Nu. El este ultima victimă a lui Clyde și Bonnie".

„Da ! — a declarat Arthur Penn — am vrut să fac un film despre violență. Violența face parte din caracterul Americii. Nu este vorba de Grecia antică sau de Renaștere, ci de societatea americană, în care domnește violența. Avem un fel de contract cu violența, care durează întreaga noastră viață. Aceasta este caracteristica lumii moderne". Ziarul „Le Monde" a pus următoarea întrebare lui Penn : „Credeți că filmul dumneavoastră riscă să fie interpretat de un anumit tineret ca exaltarea, să zicem chiar, apologia crimei ?" Realizatorul lui „Bonnie and Clyde" a dat din umeri : „Toată lumea a citit poveștile, baladele anglo-saxone sau franceze care sînt pline cu violență... Eu cred că arta nu poate împinge tineretul spre anumite acțiuni..."

Nici noi nu vrem să spunem că filmele sau lectura în care tînărul se întîlnește cu violența sînt neapărat și în mod direct generatoare de crime, cu toate că tinerii delincvenți nu o dată recunosc că au acționat sub influența cutărui film sau au luat ideea infracțiunii ori chiar a unei crime dintr-un film văzut la televiziune. Oamenii conștienți de acest pericol denunță de mult efectele nocive ale filmelor de groază, ale publicității erotice, ale glorificării idolilor violenței. Toate acestea reprezintă o agresiune permanentă împotriva sensibilității atît a adulților cît și a tinerilor și îi familiarizează cu moartea, cu violența, creînd în mintea lor un fel de indiferență față de rău.

Această „indiferență" este denunțată de către specialiștii de la Interpol ca unul dintre cele mai mari pericole. În primul rînd, în ceea ce privește criminalitatea minorilor, „de care ne plîngem azi — spune Jean Népote — și care, fără măsuri energice, va apărea peste un deceniu ca un monstru care s-a alimentat din nepăsarea noastră".

Bandele de tineri

Fenomenul a fost studiat din punct de vedere științific în mai multe țări, dar pe scară internațională el fusese neglijat pînă în momentul în care, la cea de-a 29-a sesiune a sa de la Washington, în 1960, Interpolul a cerut studierea problemei la dimensiunile sale reale. Secretariatul general a adresat în august 1963 un chestionar tuturor țărilor afiliate. Au răspuns 46 de țări, dintre care 14 au declarat că „fenomenul nu reprezintă pentru ele o problemă". Raportul pe care Secretariatul general l-a prezentat la sesiunea din 1967 de la Kyoto se baza pe răspunsurile date de 32 de țări.

Chestionarul avea ca temă : 1) Existența, importanța și situația fenomenului ; 2) Nașterea bandelor și 3) Tabloul descriptiv al bandelor. Din întrebările puse reiese că Interpolul era preocupat, în primul rînd, nu de problema delincvenței juvenile în general, ci de aceea a bandelor de tineri, care „de mai mulți ani se impun atenției, tulburînd liniștea publică prin comportarea lor turbulentă, agresivă, violentă, de intimidare, sau prin delicte propriu-zise". Raportul constată cu regret că, dat fiind caracterul internațional al anchetei, ar fi fost interesant să se poată trage unele concluzii răspunzînd la anumite întrebări, ca de pildă : de ce bandele de tineri din Europa sînt mai puțin interesate în cultivarea jocurilor de noroc decît cele din America ? Pentru ce infracțiunile colective violente par a domina în țările anglo-saxone și în Japonia ? Cum se face că printre „riturile" bandelor „supunerea absolută la șef" și folosirea „secretului" sînt observate în Japonia, pe cînd în Franța domnia „camaraderiei" („copains") prezintă o imagine caricaturală a grupurilor pseudodemocratice ? Dar, după cum constată raportul, „eterogeneitatea social-culturală a țărilor care au răspuns la ancheta Interpolului" nu a permis un răspuns limpede la aceste întrebări. Lăsînd însă deoparte aceste semne de întrebare, ancheta oglindește anumite caracteristici generale.

Așa, de pildă, participarea tinerilor la activități colective blamabile este importantă ; ea este legată de perturbările economice și sociale intervenite după cel de-al doilea război mon-

dial într-un număr de țări. „Urbanizarea recentă favorizează fenomenul. Imitarea modelelor (idolilor, acțiunilor) care apar în filme, pe ecranul televiziunii, în sub-literatură joacă un rol apreciabil. Participanții sînt, în general, citadini de ultimă oră. În țările industrializate, motorizarea favorizează mobilitatea și, prin aceasta, caracterul periculos al acestor grupuri". Activitatea bandelor merge de la turbulență la delincvență. Natura infracțiunilor variază în raport cu mediul și vîrsta participanților. „Realitatea este că aceste grupuri au o viață proprie, cu liderii, moravurile și toate accesoriile unei sub-culturi — observă dr. T. Bogdan în „Revista de pedagogie" nr. 11/1967 —, cu frămîntările, atracțiile și repulsiile caracteristice, dar și specifice". Ancheta Interpolului stabilește că, practic vorbind, numai țările industrializate și cu un nivel de trai ridicat înregistrează adevărate acte de vandalism, iar „delincvența provocată de nevoi face tot mai mult loc unei delincvențe distractive". „În ceea ce privește agresiunile împotriva persoanelor, victimele acestora sînt fie bande adverse, fie cupluri, reprezentanți ai ordinii publice sau simpli trecători. Forma, uneori dusă la paroxism, a agresiunii poate ajunge la omucidere. Lipsa de măsură confundată cu plăcerea, brutalitatea cu virilitatea, agresiunea cu autoritatea. În ceea ce privește infracțiunile sexuale, violul colectiv este frecvent. Raportul amintește de pericolul ce există ca aceste grupuri să devină «anticamera criminalității adulte»".

Cum intervine poliția în cazul acestor manifestări? La această întrebare, mai toate răspunsurile indică existența de unități polițienești pentru minori. Adeseori mixte, uneori compuse exclusiv din voluntari, ele își asumă misiunea de prevenție generală. Această misiune — control, supraveghere, intervenție — corespunde unei funcții polițiste clasice. Raportul însă atrage atenția asupra unor concepții mai puțin tradiționale. Printre acestea este amintită experiența de la Nottingham („15 zile ale poliției"), cu participarea a 22 de școli primare și a 10 școli superioare, avînd ca scop: modificarea stilului de relații dintre polițiști și tineri. În alte locuri, de pildă la Chicago, conferințe publice, uneori campanii televizate organizate de poliție au dus la scăderea furturilor de vehicule cu 30%.

„Desigur, prevenția nu este reeducare — constată raportul. — Reeducarea este sarcina altora decît a poliției. Unii găsesc, poate, prea ambițioase asemenea țeluri ca modificarea concepției părtinitoare pe care marele public și tinerii o au despre poliție. Să reamintim însă că serviciile polițienești vin în contact cu de patru pînă la cinci ori mai mulți tineri decît serviciile specializate de protecție judiciară și că numai o treime dintre tinerii arestați sînt deferiți forurilor judiciare competente. Aproximativ 50% din cazuri sînt studiate și rezolvate la nivelul poliției, cu ajutorul organismelor nejudiciare. Acestea sînt faptele". Ancheta a relevat probleme noi, al căror studiu adîncit va fi înscris în programul Interpolului. Iată cîteva din ele:

a) Se știe că între educatori și polițiști există încă numeroase divergențe. Ar fi util, pare-se, să se delimiteze competențele în raport cu anumite tipuri de tineri — studierea criteriilor de selecționare —, ca și în raport cu anumite zone de delincvență.

b) Să se precizeze, cu ajutorul autorităților judiciare și al instanțelor medico-sociale, care sînt cazurile care trebuie deferite justiției și care educatorilor.

c) Ar trebui, de asemenea, definite criteriile formării unităților de poliție specializată în prevenirea delictelor.

Rezoluția Adunării generale de la Kyoto (27 septembrie — 4 octombrie 1967), după ce constată „cu regret că prea multe țări nu au crezut necesar să răspundă la chestionarul care le-a fost adresat", a decis să ceară cu insistență fiecărei țări să adreseze periodic și cel puțin o dată pe an, cu trei luni înaintea fiecărei adunări generale, un raport precis asupra comportării adolescenților (crime-delicte-violențe sexuale-folosirea stupefiantelor-vagabondaj etc.) și asupra mijloacelor folosite pentru constatarea, prevenirea sau reprimarea acestor infracțiuni.

Și viitorul?

Părerile experților, în mare majoritate pesimiste, pornesc de la faptul că încercările unui veac întreg de a cunoaște exact, de a tălmăci și preveni cauzele și izvoarele crimelor și-au demonstrat ineficacitatea. Jürgen Thorwald însuși își mărturisește scepticismul, spunînd: „Criminalitatea a rămas un element constant, ea a îmbrăcat doar forme și fețe noi". Constatarea lui Thorwald este incompletă. El a omis să precizeze că lupta eficientă împotriva crimei este atributul societății. Poliția nu este capabilă ca singură, prin măsuri judiciare, de urmărire, de arestare, să desființeze crima. Trebuie lichidate cauzele sociale ale criminalității, dar o orînduire care este bazată pe inechitate, pe contradicții de neîmpăcat nu este capabilă să lichideze criminalitatea.

„Studiind prezentul, să prevezi viitorul", spun specialiștii de la Interpol, pentru care cel de-al doilea teren de activitate îl prezintă studiul prevenirii crimei. Ei organizează în acest scop conferințe, consfătuiri și cursuri la diverse niveluri în vederea studierii — teoretice și practice — a prevenției în criminalistică.

Ei reclamă însă, în același timp, măsuri mai energice pentru reprimarea criminalității. Pe aceste poziții, ei se află alături de criminaliști de vază din mai multe țări afiliate Interpolului. De pildă, în „Cartea neagră a poliției", elaborată de șase criminaliști eminenți din R.F.G. și apărută la sfîrșitul anului 1967, autorii consideră că piatra de hotar a luptei împotriva crimei pe plan internațional a fost înființarea, în 1946, a Interpolului și dau definiții precise privind etica polițistului. „În eforturile sale de a ajuta ca și Dreptatea, nu numai Legea, să ajungă la victorie, polițistul trebuie să fie pătruns de un sănătos spirit etico-moral, de adevăr, cinste, dreptate și de sentimente umaniste". În același timp, autorii adaugă: „Dar cum să-i ceri polițistului avînt și dragoste în împlinirea misiunii sale cînd la capătul unui efort el este silit să vadă că făptașul arestat de el este eliberat de judecător și-și poate continua activitatea de răufăcător".

Iată-ne pătrunzînd deci în domeniul controverselor dintre criminaliști și justiție din țările membre ale Interpolului. „Cum se poate permite ca criminalitatea să crească de 5—9 ori mai repede decît populația? — întreabă O. W. Wilson, superintendent de poliție din Chicago („The Journal of Criminal Law", iunie 1963). — În același timp, procentajul persoanelor condamnate, mai ales pentru delicte grave, scade. În cazurile de omor, dintr-o sută de inculpați numai 60 sînt condamnați..." Într-unul din romanele sale, Simenon, bun cunoscător al condiției umane în societatea burgheză, pune în gura celebrului său Maigret următoarele cuvinte:

„V-a trecut vreodată prin minte să răsfoiți Codul penal? Trebuie să ajungeți la pagina 177 ca să găsiți texte privitoare la delicte împotriva omului. Cîndva, cînd am să mă pensionez, am să fac o calculație exactă. Cam trei sferturi, dacă nu chiar patru cincimi din cod se ocupă de bunurile mobile și imobile, cu falsificarea banilor, a actelor publice și private, într-un cuvînt de toate lucrurile care au de-a face cu banul. În asemenea măsură, încît paragraful privind cerșetoria vine înaintea celui referitor la omucidere voluntară..." Referindu-se la modul de aplicare a pedepselor pentru recidiviști, Jean Népote face un adevărat rechizitoriu împotriva acelora care „în fața recidiviștilor notorii și incurabili aplică aceleași reguli ca și pentru delincvenții primari". În susținerea tezei sale, el citează următorul exemplu: în cursul unei spargeri într-un mare oraș din Europa au fost arestați în ianuarie 1964 trei bărbați. Primul fusese condamnat la moarte în 1949 pentru omor, dar a ieșit din închisoare în iunie 1963. Ceilalți doi, condamnați în 1948 la muncă silnică pe viață pentru asasinat, au fost eliberați tot în

octombrie 1963. Înaintea acestor condamnări majore, cei trei indivizi fuseseră de mai multe ori recidiviști. În ianuarie 1964, adică puțin după ce au părăsit închisoarea, criminalii au încercat o spargere, dar au fost prinși în flagrant delict. „Ne-am fi așteptat — spune Népote — ca acești recidiviști primejdioși să primească o pedeapsă grea. Dar sentința a fost: trei ani închisoare!"

Apărarea societății

Durata detențiilor variază după țări. În Anglia, de pildă, minimul stabilit în 1866 pentru crima de omucidere era de 20 de ani. La sfîrșitul secolului al XIX-lea, aceasta a devenit pedeapsa maximă. În 1939 au fost multe cazuri de criminali condamnați la închisoare pe viață care au fost eliberați după 10—13 ani. Valul de criminalitate care a urmat după război a provocat la britanici o nouă înăsprire, dar azi maximul — rar atins — este de 15 ani. În S.U.A., partizanii sentințelor capitale constată că condamnările la moarte nu pot fi înlocuite de „punerea în siguranță" pe viață a criminalilor pentru că „condamnările pe viață" nu durează practic decît cîțiva ani. A. F. Kuhlman, studiind un grup de 138 de deținuți condamnați la 25 de ani sau mai mult, majoritatea pentru asasinat, a constatat că condamnările de lungă durată au fost reduse în felul următor: 25—60 de ani de recluziune = 8,75 ani; recluziune pe viață = 10,89 ani; comutarea condamnării la moarte în închisoare pe viață = 10,44 ani.

Jean Népote pune în discuție teoria „apărării sociale" și cere ca ea să fie aplicată în adevăratul sens al expresiei. „Dacă nu vrem să ne aflăm peste douăzeci de ani în fața unei criminalități violente, structurată și organizată, va trebui să cădem de acord că anumiți indivizi, recidiviști notorii, nu merită să trăiască liber... Sîntem cu toții de acord că a tăia capetele oamenilor nu servește la nimic sau la foarte puțin. Sîntem de acord și în privința închisorii de tip vechi, care este mai mult o sursă de alimentare a criminalității decît loc de extirpare a acesteia. Este bine ca în fața unui delincvent primar să găsim soluții îndrăznețe și generoase. Dar, în același timp, este absolut necesar să ne apărăm de indivizi care s-au dovedit a fi absolut asociali. Pentru aceștia, drumul fără ieșire ar trebui să se termine în lagărele de muncă, în contact cu natura, în condiții de igienă convenabile, fără brutalități, dar și fără slăbiciuni".

Cuvintele secretarului general al Interpolului exprimă o nervozitate abia mascată față de primejdia pe care o reprezintă recidiviștii periculoși, indivizi cu care Interpolul are de-a face

în majoritatea delictelor grave. Din documentele Interpolului mai reiese că creşterea galopantă a populaţiei, care are o influenţă considerabilă asupra dezvoltării criminalităţii, ar trebui să ducă şi la înmulţirea şi întărirea efectivelor de poliţie. În general, într-o localitate mică, doi poliţişti sînt suficienţi, în principiu, pentru o mie de locuitori. Într-un oraş mare este necesar, la o mie de locuitori, un efectiv cu 2, 3 pînă la 4 ori mai mare. Dar aproape nicăieri, efectivul poliţiei nu a urmărit evoluţia demografică. Totuşi, O. W. Wilson, într-un articol publicat în iunie 1963 în „The Journal of Criminal Law", referindu-se la poliţia din S.U.A., spune că în ultimii zece ani aceasta „nu numai că şi-a mărit efectivele, dar s-a îmbunătăţit atît calificarea personalului, cît şi echipamentul". Şi dacă, cu toate acestea, criminalitatea creşte totuşi ? O. W. Wilson o explică prin restricţiile din ce în ce mai numeroase impuse poliţiei de legislaţie şi de deciziile judiciare în domeniul arestărilor, percheziţiilor, confiscărilor, ca şi în interogarea suspecţilor. Părerile sînt deci diferite. Şi nu numai în domeniul reprimării, ci şi în cel al profilaxiei crimei. „Dacă am putea descoperi ce pregăteşte şi ce anume declanşează actul criminal !" — suspină unul dintre cercetători. „Pentru a putea descoperi acest secret — spune un altul —, ar trebui să luăm un lot de 2 000 de copii în momentul naşterii lor, să-i examinăm din punct de vedere fizic, fiziologic, psihologic, sociologic, apoi să-i urmărim toată viaţa, în mod discret, repetînd examenele. Ar trebui să mobilizăm pentru acest studiu două-trei generaţii de cercetători. Poate în felul acesta am putea primi un răspuns la întrebarea : cum şi pentru ce devine un om criminal ?"

„Crimele sînt mai vechi ca timpul. Ele nu pot fi nimicite, dar pot fi ţinute în frîu. Ele se transformă cu timpul şi se asimilează epocii respective. Ele sînt totdeauna conforme cu timpul, pentru că criminalul lucrează conform cu timpul. El este «la zi»". Această părere, care în loc de întrebări conţine constatări foarte realiste, a apărut în revista „Kriminalist" nr. 1, 1968. La acestea noi putem să adăugăm că, în faţa tehnicii moderne folosite de poliţiile lumii, criminalului îi este din ce în ce mai greu să fie „la zi".

CAPITOLUL AL XI-LEA

Ştiinţa şi tehnica împotriva crimei

Titlul, recunoaştem, este cam pretenţios. Cum să cuprinzi într-un capitol progresul însemnat realizat în ultimele decenii de ştiinţă şi tehnică în domeniul criminalisticii ? Ne propunem să prezentăm cititorului doar cîteva metode moderne de cercetare din arsenalul deosebit de bogat al luptătorilor împotriva crimei.

O importantă latură a activităţii Interpolului este şi coordonarea cercetărilor ştiinţifice ale diferitelor laboratoare. O dovadă în acest sens este primul colocviu de poliţie ştiinţifică organizat de Interpol, în noiembrie 1963, la Paris. Cu această ocazie, anumite teme de cercetări au fost repartizate laboratoarelor mai multor poliţii. Aşa, de pildă, cu unele probleme ale spectroscopiei de absorbţie a fost însărcinat un laborator din Canada, cu stabilirea matematică a distanţei de tragere, cel din Wiesbaden, cu identificarea straturilor de vopsele, cel din Paris. Problema caracterizării biologice a sîngelui şi a spermei a revenit laboratorului din Lille, stabilirea vîrstei urmelor de sînge uscat a fost repartizată celui din Londra, unele probleme ale expertizei balistico-judiciare, laboratorului din Zürich. Cu dezvoltarea metodei de analiză prin activare cu neutroni se ocupă laboratorul din Washington. Este vorba de metoda A.A.N.

A.A.N.

Analiza părului a fost şi a rămas o problemă arzătoare a criminalisticii. În ce măsură pot fi identificaţi răufăcătorii pe baza părului pe care, în multe cazuri, îl lasă la locul crimei ?

Iată o întrebare la care criminalistica modernă nu a fost în stare să dea un răspuns categoric.

Între anii 1930 şi 1935 s-a inventat procedeul de a obţine secţiuni foarte fine de păr (microtomare). Prin 1957 s-a început studierea structurii fine a părului la microscopul electronic. Toate acestea permiteau cercetătorilor să deosebească părul de om de cel de animal, să acumuleze unele cunoştinţe privind pigmenţii din păr şi caracteristicile în legătură cu provenienţa, după rasă, a părului. În acelaşi timp s-a putut stabili că chiar la acelaşi om, părul recoltat din diferitele părţi ale corpului arată diferenţieri (pigmenţi, formă etc.). Toate metodele folosite puteau stabili unele diferenţieri, însă nu permiteau o identificare netă.

Paul L. Kirk, în prima ediţie a cărţii sale „Crime Investigation", arăta : „Este sigur că într-o bună zi se va descoperi o tehnică definitivă de comparare a părului, care pentru criminalistică va avea aceeaşi importanţă cu tehnica amprentelor..." O afirmaţie grea, care pentru cei care au asistat la victoria amprentelor digitale pare la prima vedere exagerată. Iată pe ce se baza afirmaţia lui Kirk.

Greutatea medie a unui păr de om (de lungime medie) este de 0,2—1 miligram. Într-un singur fir de păr, pe lîngă elementele chimice comune ca azotul, carbonul, hidrogenul, oxigenul, fosforul, sulful şi alte elemente, se găsesc în cantităţi extrem de mici şi alţi factori care diferă de la om la om, în funcţie de nutriţie, ocupaţie, mediu. Aceste elemente, denumite compuşi secundari, — argint, arsen, plumb, siliciu, mangan, aur etc. — dau indicaţii în privinţa provenienţei unor probe de păr găsite la locul crimei. Ştiinţa ştia de existenţa acestor elemente infime în părul omului, dar nu a existat încă o metodă ştiinţifică pentru a le pune în evidenţă într-un singur fir de păr.

În momentul apariţiei cărţii lui Kirk, deci în 1953, exista deja o metodă capabilă să determine cantităţile infime de elemente, dar această metodă nu fusese folosită încă în criminalistică. Era aşa-zisa analiză prin activare cu neutroni (prescurtat A.A.N.), propusă încă în 1936 în Danemarca de G. Hevesy şi A. Levi, metodă care s-a dezvoltat mult după cel de-al doilea război mondial.

Această metodă constă în introducerea probei respective — de la un firişor de păr sau tutun pînă la un rest de praf oarecare — într-un reactor atomic unde această probă este expusă unui bombardament cu neutroni. Operaţia poate să dureze de la cîteva minute pînă la cîteva zile. Sub influenţa fluxului de neutroni, elementele eşantionului expus acestor bombardamente, care în stare naturală sînt neradioactive, devin radioactive,

emiţînd radiaţii care prin cantitate şi intensitate diferă de la element la element. Măsurată în laborator cu contoare ultrasensibile, intensitatea radioactivă dezvăluie cu precizie compoziţia probei.

Primul care a folosit această metodă în scop toxicologic a fost Henri Griffon, conducătorul laboratorului de toxicologie al Prefecturii poliţiei din Paris. Griffon a încercat în 1951 cu rezultate bune această nouă metodă pentru analiza otrăvurilor, în primul rînd pentru descoperirea arsenului în părul victimelor. În 1952, criminalistul american Robert E. Jervis a continuat lucrările lui Griffon. Atît Griffon cît şi Jervis au stabilit mai întîi conţinutul mediu de arsen în părul omului (între 0 şi 2,5 părţi pe milion), iar apoi au fost în stare să identifice în trei probe de păr trimise pentru analiză un conţinut de arsen între 5 şi 10 ori mai mare, ceea ce a constituit o dovadă de otrăvire cu arsen.

Trebuie să precizăm : în acest caz este vorba de examinarea firului de păr pentru descoperirea toxicelor de natură minerală. Deci cu scop *toxicologic*, şi nu pentru scopuri de *identificare*. Dar cum se realizează *identificarea individuală* a firului de păr ? Prin examinarea compuşilor secundari, pentru a constata concentraţia lor particulară raportată la individ.

Jervis şi colaboratorii săi au ajuns la concluzia că nu există doi oameni al căror păr să aibă o proporţie absolut identică din elementele componente. Aceste constatări au fost expuse de Jervis în 1956 la o conferinţă a societăţii de criminalistică din Canada. Peste doi ani, în 1958, în procesul din Edmundston, analiza A.A.N. şi-a spus pentru prima dată cuvîntul în istoria justiţiei. De această dată în scop de identificare.

„Atomul ca detectiv"

În acest proces, americanul Jacob Vollman era acuzat de a fi omorît, în noaptea de 15 spre 16 mai 1958, o tînără canadiană de 16 ani. Cadavrul fetei fusese descoperit într-o groapă rămasă de la o mină părăsită, într-un loc unde uneori se întîlneau pe ascuns perechile de îndrăgostiţi. Fata, Gaetane Bouchard, singura fiică a unui constructor de fîntîni din Edmundston, a fost lovită de mai multe ori cu un cuţit în piept şi în spate, ceea ce i-a provocat moartea. Semne pe ochiul şi obrazul stîng, precum şi pe piciorul stîng dovedeau că ea fusese tîrîtă cîţiva metri de la un loc unde pietrişul era îmbibat de sînge. În acelaşi loc s-au găsit urme abia vizibile de cauciuc de maşină şi două aşchii de lac de automobil, nu mai mari decît o gămălie.

La autopsie s-a dovedit că fata nu era violată, în stomac se găseau resturi de ciocolată nedigerată, iar cînd i s-au luat amprentele, s-a găsit în mîna ei un singur fir de păr lung de 6 centimetri, de culoare mai închisă decît părul ei. Oare acest fir de păr era al ucigașului ?

În relativ scurt timp, poliția a găsit un suspect, pe Jacob Vollman. Acesta era proprietarul mașinii la care se potriveau perfect așchiile găsite la locul crimei. În automobil se găsea un baton de ciocolată din care mușcase, probabil, victima. În schimb nu a fost găsit cuțitul ucigaș. Vollman nu-și amintea cu ce fusese îmbrăcat în seara zilei de 15 mai. În schimb, în lada de gunoi a casei unde stătea Vollman, poliția a găsit resturi de îmbrăcăminte arsă. Vecinii lui Vollman au declarat că el avea un cuțit de vînătoare. Vollman însă afirma că nu-și aduce aminte de acest cuțit... Iar fata ? Da, o cunoscuse la dans, dar nu fusese cu ea în seara aceea. Recunoștea chiar că a fost cu mașina în „locul acela", însă nu împreună cu fata.

Se adunaseră deci o serie de suspiciuni grave împotriva lui Vollman, totuși dovada propriu-zisă că el era asasinul nu a fost făcută decît la proces. Această dovadă era firul de păr găsit în mîna victimei, comparat prin metoda A.A.N. cu părul lui Vollman. În baza acestei dovezi, asasinul a fost nevoit să recunoască că a fost cu fata în mașină, că „s-a jucat cu ea", dar n-a ajuns la „acel punct". În timpul luptei, susținea el, ușa mașinii s-a deschis, au căzut amîndoi, dar de ceea ce s-a întîmplat pe urmă nu-și poate aduce aminte. Vollman a fost găsit vinovat și condamnat la moarte prin ștreang. Condamnarea a fost ulterior comutată în închisoare pe viață.

Era primul caz în istorie în care instanța a acceptat o analiză A.A.N. ca o expertiză judiciară valabilă. Cu toate acestea, Thorwald este de părere că „dacă în privința analizei părului s-au făcut și se mai fac studii bazate pe analiza de activare neutronică, totuși nici astăzi nu s-a ajuns la tehnica de identificare a părului care să poată ține pasul cu cea a amprentelor".

Microurme

Visul lui Kirk deci nu s-a realizat încă, dar în multe alte domenii, analiza de activare neutronică a *microurmelor* găsite la locul crimei poate să dea răspunsuri perfect valabile. Substanțe oarecare adunate la locul crimei în cantități infime (particule de noroi, mici urme de zugrăveală, resturi de fibre textile, chiar și praful descoperit pe talpa unui pantof) pot servi poliției ca un indicator care arată direcția spre făptaș.

Descoperirea acestor microurme are o importanță cîteodată hotărîtoare. Începînd din 1920—1925, peste tot unde se făceau cercetări cu microscopul se căutau aceste microurme prin utilizarea unor aspiratoare speciale de praf cu care erau adunate pentru a fi duse la analiză. Prin cercetarea microurmelor, oamenii de știință rutinați, acești urmași ai lui Sherlock Holmes, reușeau uneori să descopere multe elemente revelatoare, altele însă le scăpau. În plus, nu fiecare loc în care s-a comis o crimă poate fi cercetat de savanți ! Precizia analizei este asigurată numai în acele cazuri cînd microurmele sînt transportate de la locul crimei la laboratorul de specialitate. Aspiratorul de praf are — evident — neajunsul de a aduna nu numai urmele de la suprafața obiectelor, ca de pildă urmele rămase pe îmbrăcămintea unui om provenite de la contactul lui cu un alt om sau cu un obiect. Adesea aspiratorul extrăgea din adîncul unei țesături praful adunat acolo de săptămîni și chiar de luni, deci într-o perioadă care a precedat cu mult crima comisă. În felul acesta s-a ajuns de multe ori la denaturarea acestor microurme. Folosirea aspiratorului cere multă îndemînare, și această metodă nu poate fi aplicată în orice împrejurare.

Astfel i-a venit criminalistului elvețian Frey-Sulzer ideea de a folosi *benzi adezive*, care sînt folosite în industrie și în birouri. Acestea sînt simple fîșii de celofan, acoperite pe o parte de un material lipicios, înfășurate pe role. Puse cu partea lipicioasă pe suprafața obiectului sau a locului care conține, probabil, microurme și deslipite apoi, pe aceste benzi rămîn fixate toate particulele aflate pe suprafața cercetată. Microurmele colectate în acest fel ajung într-o stare „curată" la laborator, nefiind expuse unor influențe (contaminării) ulterioare.

Frey-Sulzer a elaborat un sistem întreg pentru depistarea și culegerea microurmelor și pentru compararea lor la microscop. Dar domeniul în care a înregistrat succese deosebite este cel al microurmelor de fibre. Acest gen de urme au o importanță foarte mare în cercetarea criminalistică, pentru că simpla prezență în aceeași încăpere a făptașului și a victimei este suficientă pentru a transmite urme de fibre de la îmbrăcămintea criminalului la cea a victimei, și viceversa. Urme de fibre se fixează pe față, pe mîini și pe alte părți accesibile ale trupului. Ele se fixează pe automobilele, motocicletele, tramvaiele, autobuzele care au cauzat un accident. Una din strălucitele confirmări a eficienței metodei elaborate de Frey-Sulzer a fost lămurirea unui omor cu jaf.

La locul crimei, la capătul unui coridor, se afla un biliard. Omorul a fost comis într-o încăpere situată departe de această

masă de biliard. Cu toate acestea, pe îmbrăcămintea suspectului se găseau fibre verzi provenite de la stofa cu care masa era acoperită. La cercetarea amănunțită a întregii locuințe, Frey-Sulzer a constatat existența acelorași fibre verzi pe perdele, pe mobile. Ele se răspîndiseră cu timpul în întregul apartament.

Metoda comparării urmelor de fibre a parcurs un drum de continuă perfecționare și diversificare, ținînd cont de marea gamă de materiale textile și de marele număr de coloranți (și nuanțe de culori) folosiți în ultima vreme. În laboratoarele pentru analiza microurmelor au pătruns cele mai moderne metode de analiză, ca compararea la microscop în cîmp umbrit, cîmp luminat după procedeul contrastelor de fază, în lumină polarizată, după procedeul de fluorescență, în lumină ultravioletă. Unde nu era suficient de eficace microscopul, s-a introdus analiza spectrofotometrică. Pentru deosebirea diferitelor nuanțe de culori s-a introdus și cromotografia pe hîrtie, care a permis descompunerea și studierea culorilor combinate.

În încheierea acestui subcapitol să revenim un moment la A.A.N. Această metodă pentru analiza microurmelor de tot felul a deschis perspective absolut noi în cercetarea criminalistică. Numai că A.A.N. cere un utilaj tehnic complex și costisitor. Reactor atomic, mașină de calculat electronică și altele. Apoi, chiar doi din inițiatorii contemporani ai acestei metode, Perkins și Jervis, au ținut să precizeze în articolul lor comun, apărut în „Journal of Forensic Sciences“ în ianuarie 1966, că „în fața analizei de activare se întinde încă un drum lung înainte ca ea să devină o rutină a criminalisticii... Orice aplicare înainte de vreme a metodei poate distruge tot ceea ce ea va fi în stare să dea în viitor criminalisticii“.

Un caz cu microurme, dar fără A.A.N.

La locurile crimelor se găsesc din ce în ce mai rar indicii de tip tradițional, ca de pildă amprente digitale, urme de pași, unelte părăsite și altele. În general, în cazurile grave, cînd autorii sînt criminali cu experiență care și-au pregătit lovitura pînă în cele mai mici amănunte, poliția găsește rar urme vizibile, exploatabile. În consecință, găsirea și exploatarea micro-indiciilor a căpătat o importanță decisivă în ultimele decenii. Adeseori, aceste urme, care scapă vederii, permit anchetatorilor să ajungă la concluzii definitive grație diferitelor metode moderne de cercetare a structurii, culorii și componentelor „eșantioanelor“ ridicate de la locul crimei.

În noaptea de 7 spre 8 aprilie 1960, uzinele chimice „Durand și Huguenin“ din Bâle au primit vizita unor musafiri nedoriți. Casa de bani din casieria întreprinderii a fost deschisă cu un arzător de tăiat și complet golită. S-a sustras suma de 700 000 de franci elvețieni, ceea ce plasează această lovitură printre cele „reușite“.

După fotografierea uzuală, poliția a trecut la o examinare minuțioasă a locului. Zadarnic. Urme de ghete, amprente digitale nu s-au găsit, jefuitorii nu au lăsat în urma lor nici o unealtă. Dacă n-ar fi existat decît metodele de cercetare tradiționale, lucrurile ar fi trebuit să se oprească aici. Dar a intrat în joc cercetarea microurmelor. Toate resturile „lucrului“ cu tăietorul aflate în preajma casei de bani au ajuns pe benzile adezive. După ce furtul a fost dat publicității, un vameș elvețian a informat poliția că în noaptea spargerii a văzut un individ care în zona sectorului Pont des Trois Roses arunca niște obiecte grele în Rin. La locul indicat de el se regăsiră, la o adîncime de 3 m, toate uneltele folosite la spargere : o bombă de azot și una de acetilenă, precum și o geantă de piele cuprinzînd un arzător de tăiat și alte unelte. Geanta avea în interior urmele șterse ale unei ștampile. Fotografiat cu filtru, textul ștampilei redeveni destul de citeț. Acesta era unicul indiciu concret. Ancheta a pornit de la această ștampilă, care pe urmă a devenit foarte „vorbăreață“. Interpolul a fost sesizat după ce a fost găsită prăvălia care a vîndut servieta și poliția din Bâle a constatat că urmele duc dincolo de granița elvețiană. După cîteva săptămîni au fost arestați la Weil și la Frankfurt pe Main patru indivizi care negau cu hotărîre că ar fi făptașii spargerii din Bâle. Misiunea de a descoperi probe dovedind culpabilitatea lor a revenit laboratorului din Bâle, care nu avea altceva la dispoziție decît microurmele adunate la fața locului sau găsite pe hainele suspecților după arestarea lor. Ceea ce s-a dovedit a fi revelator.

Din rămășițele lăsate de spărgători în timpul acțiunii, ca și din particelele desprinse din casa de bani, examenul a arătat prezența unor mici fragmente de vopsea galbenă, verde, roșie și albastră. Culoarea, structura și compoziția acestora corespundeau întru totul celor găsite pe uneltele scoase din apele Rinului. În praful adunat de pe haine și din cele două mașini cu care circulau suspecții s-au descoperit mici urme de vopsea verde, roșie, galbenă și albastră care erau identice cu cele găsite în praful cules la locul spargerii. Pe basca unuia dintre indivizi se găsiseră mai multe fibre roșii, cenușii, roșcate, a căror proveniență era un covor adus în timpul acțiunii lîngă

casa de bani dintr-o încăpere a direcției, pentru a acoperi flacăra arzătorului.

Cazul de față a dovedit o dată în plus că cercetarea, conservarea și examinarea microurmelor este o metodă sigură în mîna criminaliștilor. Aceste indicii minuscule îl urmăresc pe răufăcător, el nu poate scăpa de ele. Acești mici martori invizibili ai acuzației furnizează o dovadă sigură, chiar dacă criminalul a pus între el și anchetatori o distanță de mii de kilometri. Cazul care urmează o dovedește.

„Kidnapping" în Australia

Bondi este o suburbie a orașului Sydney și poartă, mîndru, porecla de „paradisul Pacificului".

Aici, la Bondi, trăia cu familia sa Bazil Thorne, agent al unui birou de voiaj. Familia Thorne a dus o viață liniștită pînă în ziua de 1 iulie 1960, cînd nenorocirea s-a abătut asupra ei sub forma unui loz cîștigător în valoare de o sută de mii de lire australiene. Afirmația nu are nici umbră de exagerare pentru că... Dar să vedem.

Graeme Thorne, băiatul de opt ani al lui Bazil Thorne, ieșea în fiecare dimineață din casa părintească la orele 8,30, mergea pînă la încrucișarea Edward Street—Wellington Street. Îl aștepta aici Phyllis Smith, o prietenă a familiei Thorne, și-l conducea cu mașina pînă la școala „Scots College", unde învăța micul Graeme. În dimineața zilei de 7 iulie 1960, la orele 9, Phyllis Smith opri mașina în fața casei familiei Thorne, reclamîndu-l pe Graeme, care absentase de la obișnuita întîlnire de la orele 8,30. Copilul plecase însă de acasă. El nu fu găsit nici la școală, nici în altă parte. Micul Graeme dispăruse.

Cînd telefonul a început să sune, sergentul de poliție O'Shearn stătea la o masă în casa Thorne pentru a încheia un proces-verbal. Soția lui Thorne luă receptorul. „Dumneavoastră sînteți Mrs. Thorne? — întrebă o voce de bărbat. „Da". „Soțul dumneavoastră este acasă?" „Ce doriți de la el?" „Fiul vostru e la mine!" — a spus brutal interlocutorul necunoscut.

Mrs. Thorne se sperie, receptorul îi scăpă din mînă. O'Shearn îl ridică și auzi continuarea: „Băiatul este în mîna mea. Vreau 25 000 de lire azi după-masă, la orele cinci". O'Shearn, care nu știa că „lozul cel mare" a fost cîștigat de Bazil Thorne, întrebă nedumerit: „Dar de unde să iau atîția bani?" Vocea a continuat: „Fără glume! Aveți o mulțime de timp pînă la cinci. Duceți-vă la bancă și luați 25 000 din cei 100 000 cîștigați. Dacă nu primesc

banii, pe băiat îl vor mînca rechinii..." O'Shearn țipă în receptor: „Dar unde vă pot găsi?" Răspunsul veni prompt: „Vă voi chema mai tîrziu". După o clipă, O'Shearn înștiință a 3-a subdivizie din „Criminal Investigation Branch" din New South Wales de cele întîmplate; detectivul Freeman preluă cazul, care timp de mai multe luni avea să țină cu sufletul la gură întreaga Australie.

La 8 iulie a fost găsită servieta micului Graeme. Freeman trimise 200 de oameni cu cîini polițiști, veniți special cu avionul din sudul Australiei, să cerceteze regiunea unde a fost găsită servieta. Helicoptere zburau în permanență deasupra ținutului; la 11 iulie au mai fost găsite basca și impermeabilul copilului. Zece zile după dispariția lui Graeme Thorne, situația continua să fie tot atît de neclară ca în prima zi. Soții Thorne așteptau lîngă telefon chemarea vocii aceleia amenințătoare care constituia totuși singura lor nădejde. Dar vocea nu se auzea. Experții cazurilor de „kidnapping" erau de părere că după regulele acestor crime mîrșave, micul Thorne era de mult mort. Această părere a primit o confirmare, din păcate foarte concretă, cînd la 16 august doi copii de aceeași vîrstă cu Graeme i-au găsit cadavrul la 10 mile de Bondi, pe un maidan. Băiatul purta uniforma școlară. Medicii au constatat că murise asfixiat.

Știrea a provocat o reacție formidabilă din partea opiniei publice australiene. Poliția a avut parte de atacuri violente, mii de voci o acuzau de incapacitate pentru că nu a fost în stare să împiedice asasinarea micului Graeme. Era primul caz de „kidnapping" din Australia. În afara poliției, mari unități militare fuseseră folosite în cercetarea maidanelor, parcurilor, orașelor, dar nici intervenția lor nu a reușit să împiedice odiosul asasinat.

Experții de la „Scientific Investigation Bureau" din Sydney au luat în primire îmbrăcămintea pe care o purta mica victimă, ca și pătura în care fusese înfășurat cadavrul. A început — și a continuat zile de-a rîndul — cercetarea, metru cu metru, a terenului unde a fost găsit corpul. „Vocea" primelor microurme anunța: unele părți ale îmbrăcămintii conțineau particule de plante de origine necunoscută. Asemenea resturi microscopice au fost descoperite și pe pătură, și anume în acele părți unde ea a venit în contact cu spatele cadavrului. În acest moment a fost atras în cercetări profesorul Neville Hewlett White de la Universitatea din Sydney, precum și o serie de experți, medici, botaniști, textiliști, criminaliști specializați în cercetarea prafului. În curînd s-a adeverit că prima țintă a cercetărilor trebuie să se concentreze asupra analizei resturilor de plante.

Totuși, răspunsul la întrebarea: ce plantă era aceea a cărei urmă se găsea pe veșmintele copilului? se dovedi extrem de

greu de obținut. După îndelungate cercetări, experții au ajuns în cele din urmă la concluzia că este vorba de o variantă foarte rară a unui chiparos numit chiparosul „Savara".

Poliția primi ordinul să întreprindă cercetări pe toată întinderea orașului Sydney și să semnaleze prezența acestei plante rare. Investigațiile, începute la 20 septembrie, au dat rezultate abia la sfîrșitul lunii, cînd în grădina unei mici case de pe Morre Street anchetatorii au descoperit cîțiva chiparoși „Savara", care străjuiau de o parte și de cealaltă intrarea garajului. În această casă locuise Stephen Leslie Bradley cu familia sa.

Din acest moment ancheta a luat un curs mai rapid. S-a stabilit, în primul rînd, că la 7 iulie, adică în ziua răpirii copilului, familia Bradley închiriase un apartament pe Osborne Road, fără însă a se muta în el. Ce se întîmplase cu mobila ? Unde se afla Bradley cu familia sa ? Depozițiile vecinilor au scos la iveală următoarele : soția lui Brandley cu copiii au plecat „la Queensland pentru odihnă". În momentul scoaterii mobilei din casă, Bradley nu era de față. Cînd detectivii lui Freeman cercetară registrele agențiilor de călătorie, se dovedi că la 25 august soția lui Bradley cumpărase pentru ea și unul din copii bilete pe vasul „Himalaia" cu destinația Londra. Cu patru zile mai tîrziu, Bradley se înscrise cu ceilalți doi copii pe lista pasagerilor aceluiași vas. Cam în același timp și-a vîndut mobila unei firme din Sydney. La 24 septembrie și-a predat cîinele pechinez la spitalul veterinar din Sydney, cu dispoziția să fie îmbarcat pe vasul „Himalaia". În aceeași zi și-a vîndut automobilele. Bradley avea două mașini : un „Ford" și un „Goggomobil". La 26 septembrie s-a îmbarcat cu toată familia pe vasul „Himalaia", care în momentul ultimei faze a anchetei era în drum spre Londra, urmînd să facă o escală în Ceylon, în portul Colombo.

La 4 octombrie, în urma apelului publicat de poliție pentru regăsirea automobilului „Ford AYO-382", care aparținuse lui Bradley, directorul unei firme care se ocupă cu comerțul de automobile vechi s-a prezentat autorităților, declarînd că a cumpărat de la Bradley la 24 septembrie mașina pe care o ține la dispoziția poliției. O echipă de patru oameni plecă imediat la Granville la garajul firmei. În portbagajul „Fordului" se găsi o perie plină cu fire de păr, precum și rămășițele unor plante. Eșantioanele, luate cu benzi adezive, au fost duse la laboratorul din Sydney. Rezultatul : urmele corespundeau cu cele găsite pe îmbrăcămintea copilului. Ele proveneau de la chiparosul „Savara". Părul din portbagajul „Fordului", firele de păr de pe îmbrăcămintea lui Graeme Thorne, precum și de pe pătura în care a fost înfășurat cadavrul erau de aceeași origine : cîinele pechinez al familiei Bradley. O nouă percheziție efectuată la vechiul domiciliu al lui Bradley a adus un nou element în mîinile anchetatorilor. Printre deșeurile rămase în urma mutatului s-au găsit secvențe ale unui film. Fotografiile elaborate după acest negativ arătau familia Bradley într-o excursie la marginea unei păduri. Una din păturile așternute pe iarbă era identică cu pătura în care a fost găsit cadavrul copilului.

În seara zilei de 4 octombrie anchetatorii au ajuns la concluzia că Bradley este asasinul sau cel puțin unul din asasini. Mandatul internațional de arestare lansat prin Interpol l-a ajuns pe Bradley în momentul cînd vasul „Himalaia" intra în portul Colombo.

Poliția ceyloneză l-a arestat pe Bradley la 14 octombrie, dar cei doi detectivi trimiși din Sydney au trebuit să aștepte pînă la 19 noiembrie, formalitățile de extrădare fiind lungi și birocratice. În fine, la 19 noiembrie detectivii se îmbarcară împreună cu Bradley pe un avion care se întorcea în Australia. Bradley începu să-și scrie mărturisirea chiar în timpul zborului. El a recunoscut că ideea „kidnapping"-ului i-a venit în momentul cînd a aflat din ziare că Thorne a cîștigat lozul cel mare. Explică și din ce cauză nu a mai revenit la telefon : sosind acasă cu micul Graeme, băgase mașina în garaj, apoi legase copilul de mîini și de picioare, îl învelise în pătură și îl închisese în portbagaj. Către seară, deschizînd portbagajul, a observat că băiețelul murise asfixiat. A ieșit imediat cu Fordul în căutarea unui loc părăsit și a lăsat cadavrul pe maidanul unde a fost găsit la 16 august.

Antecedentele acestui criminal dezvăluiau un om stăpînit de o nesățioasă poftă de bani și de dorința de a parveni cu orice mijloace ; el crezuse că această răpire îl va scuti o dată pentru totdeauna de grijile materiale provocate tocmai de afacerile sale necurate. Curtea cu juri din Sydney l-a condamnat pe Bradley, la 29 martie 1961, la muncă silnică pe viață.

În luptă cu viteza

După cum am mai văzut, Interpolul dispune de un complex sistem de radiocomunicații, pe care continuă a-l lărgi și perfecționa. Înaintînd în această direcție, informațiile poliției vor putea călători mai repede decît criminalii care, peste cîțiva ani, vor fugi cu 2 500 km pe oră cu ajutorul avioanelor supersonice. Lăsînd deoparte pe micii borfași ai lumii interlope locale, criminalitatea tinde să prezinte în viitor, pe scară internațională, o înfățișare mereu mai amenințătoare și mai omogenă. Întrebuințarea mai intensă a telecomunicațiilor va putea fi decisivă

în lupta pentru viteză în favoarea poliţiei. De pe acum se transmit cu ajutorul satelitului „Early Bird" fotografii ale răufăcătorilor între S.U.A., Canada şi Anglia. Ne putem uşor imagina că peste un deceniu va exista un asemenea satelit Interpol care va difuza pe scară mondială mesaje, teribilele „circulaţii", documente, fotografii, amprente digitale.

Iată un exemplu semnificativ care demonstrează utilitatea şi perspectivele folosirii diferitelor sisteme de telecomunicaţii pentru arestarea unui criminal primejdios. Acesta, căutat de peste un an şi acuzat de zeci de delicte semnalate de Interpol, a reuşit să scape de ochiurile strînse ale plasei întinse de poliţiile a trei ţări. Ultima sa prezenţă a fost semnalată la începutul anului 1966 la Roma, unde într-un cabaret a avut loc o încăierare între două bande adverse. Pe cîmpul de luptă au rămas morţi şi răniţi ; poliţia italiană a stabilit că principalul agresor a reuşit să fugă în R.F.G. şi s-a ascuns, probabil, la Frankfurt sau la Köln. B.C.N.-Interpol din Italia a comunicat aceste informaţii „colegului" său din Republica Federală a Germaniei. În acelaşi timp se trimise în R.F.G. şi o telefoto a individului, luată imediat după încăierarea din Roma. Pentru schimbul de informaţii a fost folosită reţeaua de radio Interpol, apoi un cablu telefonic special şi telexul. La 24 ianuarie 1967 Köln comunică descoperirea unui individ ale cărui semnalmente corespundeau celor ale criminalului căutat. După o zi suspectul a fost arestat ; asupra sa se găsi un paşaport pe numele de Giuseppe Radice, de 42 de ani, născut la Neapole. Dar iată că semnalmentele sale actuale (!) nu corespundeau în totalitate cu fotografia transmisă de B.C.N.-Interpol din Italia în urmă cu un an ! B.C.N.-Interpol din R.F.G. cerea prin telex, o dată cu mandatul de arestare, şi confirmarea autenticităţii paşaportului şi a amprentelor digitale ale criminalului căutat. La sediul poliţiei italiene a intrat în funcţiune aparatul „Murhead", care a transmis în R.F.G. în mai puţin de zece minute amprentele digitale ale criminalului. Acesta, pus în faţa tuturor dovezilor, a fost nevoit să recunoască că paşaportul este fals, că el are o altă identitate şi că, ajuns la Köln, se supusese unei operaţii estetice care i-a modificat trăsăturile feţei. Aceasta explica lipsa de asemănare cu fotografia sosită de la Roma cu un an în urmă. Fugarul crezuse că poate să se deplaseze fără primejdie pentru că avea nu numai un paşaport, dar, în urma operaţiei, şi o faţă „falsă". Interpolul nu-i lăsase însă nici o şansă de scăpare.

Combinarea electronicii cu sistemul de telecomunicaţii reprezintă una din speranţele conducerii Interpolului. Perspective noi se deschid în faţa anchetatorilor în era maşinilor electronice.

Masa enormă de informaţii închise în evidenţele poliţieneşti va putea fi valorificată cu mai multă îndrăzneală. În Anglia, la Scotland Yard lucrează de pe acum un creier electronic a cărui memorie înmagazinează şi prelucrează toate datele posibile în legătură cu delincvenţii şi cu suspecţii, furnizînd o informaţie în maximum 60 de secunde. Pornind de la o amprentă găsită la locul crimei, orice poliţist din provincie poate obţine în cîteva minute, prin telex, fişa completă a făptaşului probabil, inclusiv fotografia.

„Datorită electronicii s-ar putea proceda şi la identificarea vocii — îşi exprimă speranţa Jean Népote —, şi nu e nevoie de prea multă fantezie ca să ne închipuim ce atu vom avea faţă de criminal care, dintr-un motiv sau altul, cheamă poliţia la telefon. Îi vom putea identifica vocea tot atît de uşor cum îi descoperim identitatea cu ajutorul amprentelor". Népote se referă probabil la aparatul lui Lawrance G. Kersta, profesor de biofizică la Universitatea din Illinois, aparat căruia i-a dat numele de *„voiceprinter"* — un dispozitiv care înregistrează „amprentele" vocii. În partea de sus a aparatului se află magnetofonul, iar jos un dispozitiv electronic special, destinat înregistrării optime a vocii. La Conferinţa internaţională de cooperare a ştiinţei cu tehnica criminală, ţinută la Wiesbaden în aprilie 1967, expunerea lui Kersta a stîrnit un foarte mare interes. Inventatorul a arătat că probabilitatea ca doi oameni să aibă aceeaşi formulă spectrografică a vocii este extrem de redusă. Ca aproape orice invenţie nouă, şi „voiceprinter"-ul are adversarii săi. Aceştia refuză categoric posibilitatea înlocuirii amprentelor digitale cu cele vocale. În tot cazul, amprenta vocii s-a născut. Ce soartă o aşteaptă ? Aceasta depinde de experienţele viitorului.

În cercetarea criminalistică nu numai „voiceprinter"-ul profesorului Kersta utilizează magnetofonul. Această unealtă modernă are o întrebuinţare multilaterală. Aşa, de pildă, magnetofonul exclude procesul-verbal scris. În afara faptului că acest aparat demn de încredere fixează declaraţia inculpatului într-un mod foarte precis, folosirea sa oferă posibilitatea de a economisi timpul care se iroseşte cu întocmirea procesului-verbal. O anchetă de 60 de minute pe bandă de magnetofon corespunde cu aproximativ 50 de pagini bătute la maşină, stabileşte Emmeram Daucher din Nürnberg într-un articol publicat în revista „Kriminalistik" nr. 2/1968.

În ceea ce priveşte forţa de convingere, stilul personal, cuvintele şi expresiile folosite de către inculpat, ele nu pot apărea aproape niciodată cu aceeaşi claritate într-un protocol scris. Iată, de pildă, frazele unui ucigaş care a omorît un om pentru

că acesta l-a surprins întîmplător în cursul unei spargeri : „El te-a recunoscut — mi-am spus eu, el a văzut, lovește-l, pentru că altfel vine iar temnița, temnița, gratii, gratii. Am fost copleșit de frică, o frică nebună de gratii. El trebuia să plece, să plece, trebuia scos de acolo ca să nu mai poată să vorbească, el trebuia redus la tăcere, el trebuia omorît !"

„În care protocol ar putea să apară — constată Emmeram Daucher — astfel de cuvinte pline de sinceritate ? Oricare dintre apărători ar spune că aceste cuvinte nu vin din gura inculpatului și că ele au fost puse pe hîrtie de către anchetator pentru a-și susține acuzarea. Banda de magnetofon însă înregistrează fidel ceea ce inculpatul a spus în realitate".

* * *

Criminalitatea va scădea în fața ofensivei generale a științei și tehnicii dacă principiile unei apărări comune vor fi acceptate și transformate în fapte. Această „apărare comună", după părerea conducătorilor Interpolului, constă în aplicarea unui dinamism mai pronunțat și a unui orizont mai larg în căutarea comună a soluțiilor. Interpolul pune un accent puternic pe dezvoltarea telecomunicațiilor, a rețelei de radiocomunicații a Birourilor centrale naționale. „Chiar simpla prezență a unui aparat de radio-recepție și emisiune exercită un imbold pentru spiritul intrepid — a spus Jean Népote la prima conferință regională asiatică, ținută la Kyoto în 25—26 septembrie 1967. — Din punct de vedere psihologic, fiecare B.C.N. care este legat de sistemul de telecomunicații se apropie mai mult de «familia Interpol» și, în consecință, devine mai activ". Interpolul cere, în general, ca mijloacele de care dispune Secretariatul general și Birourile centrale naționale să fie perfecționate. Și, în afara lărgirii posibilităților tehnice, conducătorii Organizației cer întărirea voinței de colaborare în lupta împotriva crimei. Criminalitatea este, pretutindeni, o problemă națională și, în același timp, una internațională. Din ce în ce mai internațională. La conferința regională asiatică, cei de la Interpol, referindu-se la problema turismului, au revenit la dilema provocată de necesitățile poliției de a restrînge deplasările criminalilor internaționali și tendința generală de suprimare a vizelor și a altor obstacole în calea călătorilor. „O încercare de a schimba această tendință ar fi condamnată la eșec — spunea raportul Interpolului. — În această situație nu rămîne altceva de făcut decît întărirea controlului intern și mai multă inițiativă pentru crearea unor tipuri de pașapoarte mai greu de falsificat. Și, în tot cazul, retragerea dreptului de a călători în străinătate în cazul unor condamnați sau recidiviști".

În expunerea sa din 17 mai 1965, Jean Népote, trăgînd clopotul de alarmă în ceea ce privește atacul criminalității și pentru ofensiva împotriva acesteia, constată că peste douăzeci de ani hotarele dintre criminalitatea spontană și cea organizată vor fi mai precis trasate decît astăzi. „Pe cînd cea spontană va rămîne destul de primitivă — spune Népote —, cea organizată va fi din ce în ce mai tehnică, pusă la punct, mobilă. Împotriva ei poliția a căutat și a găsit un aliat puternic : tehnica cea mai evoluată".

La această constatare realistă putem să adăugăm doar atît : nici cuceririle tehnicii moderne nu-l vor putea înlocui pe polițistul inteligent, capabil, posedînd — ca și Sherlock Holmes — o putere de inițiativă și o adîncă încredere în profesiunea sa, care este, în ultimă analiză, o misiune în interesul întregii societăți, în interesul omenirii.

ÎN LOC DE CONCLUZIE:

Un interviu cu Jean Népote

Autorul acestei cărți a adresat secretarului general al Organizației Internaționale a Poliției Criminale, domnului Jean Népote, cîteva întrebări cuprinzînd diferite aspecte ale criminalității contemporane în general și ale criminalității internaționale în special.

Domnul Jean Népote a avut amabilitatea să răspundă la aceste întrebări. Răspunsurile sale vor da cititorului o imagine în plus asupra țelurilor și speranțelor acestui for, care urmărește să contribuie la combaterea și eliminarea pe plan mondial a ceea ce este nociv în relațiile între oameni, în domeniul și cu mijloacele specifice.

Întrebare: În alocuțiunea ținută de dumneavoastră la 26 mai 1967 cu ocazia inaugurării noului sediu al Interpolului ați vorbit de anumiți factori care vor accentua caracterul internațional al delincvenței. Vă rog să binevoiți a preciza: care sînt acești factori ?

Răspuns: Factorii care contribuie la accentuarea caracterului internațional al delincvenței sînt tocmai cei ce contribuie la însăși internaționalizarea raporturilor dintre oameni. Este evident că relațiile culturale, politice, comerciale, turistice se internaționalizează într-un ritm foarte rapid. Frontierele au încetat de mult să fie niște bariere arareori trecute, „orizontul" oamenilor din 1968 se întinde cu mult peste limitele statale. Dacă activitățile normale, licite evoluează în acest sens de ce s-ar petrece altfel lucrurile cu cele ilicite ? Odinioară infractorul căuta refugiu în orașul vecin; el caută astăzi să se ascundă — și reușește adesea s-o facă — într-o țară vecină sau chiar îndepărtată. Escrocul căuta să-i înșele pe negustorii unei regiuni, el operează astăzi în mai multe țări deodată. Totul ne îndreptățește să credem că evoluția aceasta nu face decît să se accentueze o dată cu dezvoltarea accelerată a transporturilor, mijloacelor de informare și de comunicație.

Întrebare: În același expozeu ați arătat că aceiași factori vor face ca anumite metode tradiționale ale poliției să fie depășite. Care sînt aceste metode și cum pot fi ele înlocuite ?

Răspuns: Polițiștii trebuie să cunoască în tot mai mare măsură fenomenele la care ne referim și să-și adapteze cît mai repede cu putință metodele la noile condiții. Polițistul care îi caută pe autorii spargerii unei bănci nu-și mai poate limita investigațiile la sectorul său tradițional. El trebuie să știe că specialiștii în deschiderea caselor de bani — devreme ce acesta este exemplul pe care l-am folosit — operează adesea în țări foarte îndepărtate de cele în care locuiesc.

Mecanismele tradiționale de difuzare a cererilor de anchetare, de culegere de informații trebuie să cedeze locul unor procedee mult mai rapide și să cuprindă teritorii mult mai vaste. Evident, aceasta ridică numeroase probleme administrative și juridice; n-ar trebui însă ca aceste probleme să împiedice poliția să se deplaseze tot atît de repede și de departe ca răufăcătorii înșiși.

Întrebare: În conferința dumneavoastră din 17 mai 1965 — conferință de o extraordinară claritate, în care atacați cu energie anumite probleme, ați vorbit și despre problema delincvenței juvenile. V-aș ruga să binevoiți a ne expune părerea dumneavoastră asupra dezvoltării probabile a acestei delincvențe în viitorii ani, ca și asupra posibilităților de prevenire a acesteia.

Răspuns: Într-adevăr, problema delincvenței juvenile preocupă autoritățile din lumea întreagă și îndeosebi din țările dezvoltate. Deși există deosebiri apreciabile de la un continent la altul, chiar de la o țară la alta, delincvența adolescenților și a tinerilor pare a fi un corolar al evoluției rapide a societății moderne. Așa stînd lucrurile, polițistului nu-i mai este îngăduit să opună acestei creșteri doar bunăvoința și dinamismul său. Fie că este vorba de un specialist sau de un polițist de rînd, el trebuie să știe că sute și mii dintre colegii săi înfruntă aceleași probleme, și el trebuie să folosească în cea mai mare măsură experiența și cunoștințele dobîndite de ei. Adunarea generală a O.I.P.C. s-a ocupat adesea de această problemă. S-a putut constata că un studiu criminalogic și tehnic, aducînd date extrem de interesante asupra unui anumit an, își pierde foarte repede valoarea dacă nu este permanent actualizat și corijat. O.I.P.C. face tot ce-i stă în putință pentru a coordona descoperirile tu-

turor, astfel incit ele să poată fi utile fiecăreia dintre țările membre.

Prevenirea și reprimarea delincvenței juvenile nu poate fi realizată decît de polițiști dornici de cunoaștere, avînd un spirit larg și dotat pentru însușirea rapidă a noțiunilor de psihologie, sociologie și alte științe moderne, ceea ce implică recrutarea acestora pe baza unor criterii superioare și o pregătire tot mai temeinică.

Întrebare: Și, în sfîrșit, problema prevenirii în general. Este cunoscută îndeosebi activitatea dumneavoastră de reprimare a crimei. Organizația dumneavoastră acordă totuși o importanță crescîndă problemei prevenirii. V-aș ruga să-mi spuneți cîteva cuvinte asupra concepției și programului O.I.P.C. privind prevenirea infracțiunilor.

Răspuns: De multă vreme O.I.P.C. — Interpol acordă ajutorul său tuturor acelora care sînt convinși că rolul preventiv al poliției, adesea însă neglijat, trebuie să se dezvolte și să devină una dintre sarcinile sale esențiale, fără a se limita la acea prevenție pe care am putea-o numi materială sau de intimidare (supravegheri, ronduri, razii etc.), și să devină mai „individual", adică să prevină, să împiedice ca cutare individ să devină sau să redevină un delincvent. Încă în 1960, Organizația Internațională a Poliției Criminale a participat foarte activ la cel de-al doilea Congres al Națiunilor Unite pentru prevenirea crimei și privind tratamentul delincvenților, iar studiul pe care l-a publicat cu acest prilej a avut un anumit răsunet. Studiul acesta prezenta eforturile depuse de polițiile din 37 de țări diferite. În 1965, la cel de-al treilea Congres, studiul prezentat de Interpol arăta care puteau fi bazele unei prevenții polițiste moderne și descria cîteva realizări obținute în acest domeniu în numeroase țări.

Dar această grijă a prevenirii se găsește în majoritatea discuțiilor și lucrărilor Adunării generale, ea intrînd în preocupările cotidiene ale membrilor Interpolului. Prin colocvii, schimb de corespondențe, publicarea de studii etc., Interpolul stimulează cu toate forțele sensibilizarea polițistului și a publicului față de această sarcină a prevenirii. Sînt convins că acest sector al activității noastre va crește în viitor și nădăjduiesc că în felul acesta noi vom fi adus modesta noastră contribuție la această nobilă îndatorire socială.

Saint-Cloud, 14 iunie 1968.

CUPRINS

Redactor : Petre Bărbulescu
Coperta : Valentina Boroș
Tehnoredactor : Florian Săpunărescu

Dat la cules 05. 09. 1968. Bun de tipar 23. 09. 1968. Apărut 1968.
Hîrtie tipar înalt B sul de 63 gr/m². Format 16/540 × 840.
Coli editoriale 14,20. Coli de tipar 14.
C. Z. pentru biblioteci 341.4 = 59.

Tiparul executat sub comanda nr. 6768/80670 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii“, Piața Scînteii nr. 1, București — Republica Socialistă România